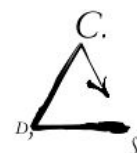

Załącznik
do Uchwały Nr XXIX/157/09
Rady Gminy Jerzmanowice – Przegonia
z dnia 23 marca 2009r

STRATEGIA ROZWOJU GMINY JERZMANOWICE – PRZEGONIA

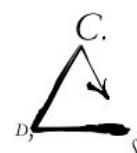
SPIS TREŚCI:

I.	Wprowadzenie	5
II.	Metodologia procesu planowania strategicznego dla Gminy Jerzmanowice - Przegonia.....	7
III.	Metody pracy stosowane przez konsultantów Centrum Doradztwa Strategicznego	12
	Badania eksperckie i socjologiczne	12
	Cykl prac warsztatowych z kluczowymi stakeholders (współudziałowcami)	12
	Metoda delficka	13
IV.	Struktura dokumentu	14
V.	Analiza zasobów Gminy Jerzmanowice – Przegonia Profil społeczno - gospodarczy	15
	Wprowadzenie.....	15
	Sfera przestrzenna	15
	1.1. Ogólna charakterystyka.....	15
	1.2. Położenie geograficzne i warunki naturalne.....	17
	Ogólna charakterystyka	17
	Hydrografia	19
	Klimat.....	19
	Gleby.....	21
	Flora i fauna	21
	Obszary chronione, rezerваты i pomniki przyrody	23
	Kultura	24
	Turystyka.....	26
	1.3. Zagospodarowanie przestrzenne	36
	1.4. Infrastruktura techniczna.....	38
	Sieć drogowa, transport i komunikacja.....	38
	1.5. Infrastruktura komunalna.....	40
	Sieć wodociągowa, kanalizacyjna oraz oczyszczalnie ścieków	40
	Energia elektryczna.....	42
	Sieć gazowa	42
	Gospodarka odpadami.....	43
	Telekomunikacja.....	44
	1.6. Wnioski dla sfery przestrzennej.....	44
	Sfera gospodarcza	46
	2.1. Charakterystyka gospodarki na terenie Gminy Jerzmanowice- Przegonia.....	46
	2.2. Struktura podmiotów gospodarczych.....	49
	2.3. Rolnictwo	52
	2.4. Powierzchnia nieruchomości niezabudowanych przeznaczonych pod działalność gospodarczą.....	54
	2.5. Pozycja Gminy w rankingach samorządowych.....	55
	2.6. Wnioski dla sfery gospodarczej.....	57
	Sfera społeczna	58
	3.1. Charakterystyka demograficzna Gminy.....	58
	3.2. Wykształcenie	63
	3.3. Struktura zatrudnienia i aktywność ekonomiczna.....	64
	3.4. Bezrobocie.....	67
	3.5. Infrastruktura społeczna	70
	Wychowanie przedszkolne.....	70
	Szkolnictwo podstawowe.....	71
	Szkolnictwo gimnazjalne	71

Szkolnictwo ponadgimnazjalne	72
Opieka zdrowotna	72
Pomoc społeczna	73
3.6. Aktywność społeczna	73
3.7. Zasoby mieszkaniowe	75
3.8. Bezpieczeństwo	77
3.9. Finanse publiczne	78
3.10. Wnioski dla sfery społecznej	81
VI. Analiza SWOT	83
Zasoby	84
Otoczenie	86
VII. Misja Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia wg modelu Ashridge	87
Rola Misji w procesie planowania strategicznego	87
Zapis Misji według modelu Ashridge dla rozwoju strategicznego Gminy Jerzmanowice - Przegonia	88
VIII. Plany Działania	92
IX. Projekty Flagowe	97
X. Rekomendacje	113
XI. Powiązanie Strategii z funduszami Unii Europejskiej	118
Załącznik nr 1. Analiza możliwości rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Jerzmanowice - Przegonia ..	123
Cel opracowania	123
Walory turystyczne Gminy Jerzmanowice - Przegonia	123
Ruch turystyczny	124
Propozycje rozwiązań w dziedzinie turystyki dla Gminy Jerzmanowice - Przegonia	125
<i>Tworzenie różnorodnych produktów turystycznych na terenie Gminy</i>	125
<i>Organizowanie imprez turystycznych</i>	134
<i>Organizowanie programów edukacyjnych dla młodzieży szkolnej</i>	134
<i>Zorganizowanie transportu turystycznego</i>	135
<i>Promocja, reklama, działania marketingowe</i>	135
Przykłady rozwiązań w dziedzinie turystyki	138
<i>Eko-wioski</i>	138
<i>Lüneburger Heide (w Niemczech na południe od Hamburga)</i>	139
<i>Trasy rowerowe na wyspie Bornholm</i>	142
<i>Ścieżka dydaktyczna na torfowisku „Borkovická Blata” w południowych Czechach</i>	143
<i>Ścieżka dydaktyczna, trasa rowerowa i szlak konny w Puszczy Niepołomickiej</i>	144
<i>Mini skansen w Zaluží w południowych Czechach</i>	144
<i>Veteran Muzeum i ZOO Park w Rapotnie pod Jeseníkami</i>	145
<i>Skansen Budownictwa Ludowego - Orawski Park Etnograficzny</i>	145
<i>Galeria Aniołów w Czarnej Wodzie</i>	145
<i>Stary kamieniołom w Tata na Węgrzech</i>	146
<i>Trasy turystyczne w Zabrze</i>	146
<i>Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie (k. Poznania)</i>	146
<i>Muzeum Policji Republiki Słowackiej w Bratysławie</i>	147
<i>Muzeum Pochówku w Wiedniu</i>	147
<i>Schronisko dla Osłów na Cyprze</i>	148

<i>Park historyczno - etnograficzno - rekreacyjny w Ópusztašer na Węgrzech</i>	<i>148</i>
Literatura.....	148
Załącznik nr 2. Raport z badań wspierających proces tworzenia dokumentu Strategii.....	150
Wstęp	150
Cele badania	151
Charakterystyka próby	151
<i>Schemat doboru próby do badań.....</i>	<i>151</i>
<i>Charakterystyka zrealizowanej próby</i>	<i>152</i>
Wyniki	154
<i>Jerzmanowice Przegonia – jakość życia.....</i>	<i>154</i>
<i>Pożąpane kierunki zmian.....</i>	<i>157</i>
<i>Jerzmanowice-Przegonia Gminą turystyczno- rekreacyjną.....</i>	<i>159</i>
<i>Podmioty odpowiedzialne za rozwój Gminy.....</i>	<i>165</i>
Kwestionariusz wywiadu.....	168
Spis map, zdjęć, tabel i wykresów	172

I. WPROWADZENIE

Opracowanie „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice - Przegonia” rozpoczęto w listopadzie 2008 roku zgodnie z umową nr 127/2008 z dnia 7 listopada 2008 roku, zawartą pomiędzy: Urzędem Gminy Jerzmanowice – Przegonia reprezentowanym przez Adama Piaśnika - Wójta Gminy Jerzmanowice Przegonia oraz Dorotę Rogóż – Skarbnika Gminy Jerzmanowice Przegonia, a firmą Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. Dagmara Bieńkowska, Cezary Ulański, J. Szymańska z Krakowa, reprezentowaną przez Dagmarę Bieńkowską, Cezarego Ulańskiego oraz Justynę Szymańską. Prace nad kształtem dokumentu „Strategia Rozwoju Gminy Jerzmanowice - Przegonia” zakończono w grudniu 2008 roku.

Przy opracowaniu „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice - Przegonia” udział brał zespół konsultantów Centrum Doradztwa Strategicznego, w skład którego wchodził:

Dagmara Bieńkowska
Cezary Ulański
Magdalena Widuch
Ada Kopec
Urszula Birek

Przy wprowadzaniu gimnazjalistów Gminy w arkana strategii, w przygotowaniu narzędzi badawczych, szkoleniu ankierskim gimnazjalistów z Jerzmanowic i Przegoni oraz opracowaniu wyników badań socjologicznych z mieszkańcami Jerzmanowic – Przegoni, brali udział:

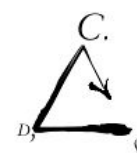
Karolina Wójcik
Hanna Strzałkowska
Marcin Dziółko
Małgorzata Szczygieł

Szczególnie warto podkreślić wkład w wypracowanie dokumentów strategicznych gimnazjalistów z Jerzmanowic i Przegoni: Magdaleny Krzystanek; Barbary Baran; Patrycji Perek; Katarzyny Sieradzkiej; Weroniki Skowrońskiej; Marty Nowakowskiej; Izabeli Maciąg; Kamili Drapały; Magdaleny Borówki; Malwiny Kiszki; Arkadiusza Śladowskiego; Dawida Szwajcowskiego; Dominika Ruska; Michała Łęczyckiego; Mateusza Pączka; Radosława Bigaja; Kingi Karcz; Kingi Hrabia; Huberta Grzyba; Anny

Baran; Kamila Babiucha; Aleksandry Krzystanek; Marty Kondratowicz; Pauliny Stach; Sylwii Grzegorczyk; Małgorzaty Hrabia

oraz ich opiekunek Pań Ewy Rogóż i Bożeny Rusek, a także dyrektorów Gimnazjów w Jerzmanowicach i w Przegini, Pana Tadeusza Nabagło i Pana Ireneusza Mirka.

II. METODOLOGIA PROCESU PLANOWANIA STRATEGICZNEGO DLA GMINY JERZMANOWICE - PRZEGONIA

Przyjęta metodologia realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia” oparta jest na układzie „siedmiu kroków” w wersji skróconej. Kontrakt zawarty pomiędzy Gminą Jerzmanowice – Przegonia a firmą Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. na realizację projektu pt. „Strategia Rozwoju Gminy Jerzmanowice - Przegonia” opierał się na układzie siedmiu zadań. Poniższy opis łączy w sobie obraną przez konsultantów metodykę pracy z zakresem realizowanych w kontrakcie zadań. Metodyka przyjęta przez konsultantów CDS uwzględnia dotychczasowe doświadczenia w wypracowywaniu koncepcji rozwojowych polskich gmin i powiatów.

Krok I. Organizacja

Wszystkie etapy planowania strategicznego są ważne. Jednakże dwa z nich mają zasadnicze znaczenie: organizacja oraz realizacja planów działań. Ten ostatni etap stanowi zwieńczenie wszystkich wysiłków. Jeśli jednak proces nie jest dobrze zorganizowany w momencie startu, wszystkie późniejsze działania stają się trudniejsze, a przebieg samego procesu może zostać poważnie zakłócony. Etap pierwszy to swoiste „zaplanowanie planowania” czyli „*plan for planning*”.

Inicjatorem procesu planowania strategicznego dla Gminy Jerzmanowice – Przegonia były władze Gminy. Jej członkowie mieli świadomość, że mimo współpracy konsultantów zewnętrznych, to na nich ciąży obowiązek zarządzania procesem rozwoju, który zostaje wypracowany przez grupę przedstawicieli społeczności lokalnej. Grupę tę zaprosił do współpracy Wójt Gminy Jerzmanowice – Przegonia, Adam Piaśnik, występujący jako inicjator i rzecznik pomysłu planowania strategicznego, korzystając ze wskazówek konsultantów opartych o doświadczenia innych gmin. W skład zespołów warsztatowych weszli przedstawiciele władz samorządowych Gminy Jerzmanowice - Przegonia, kluczowi urzędnicy, przedstawiciele sfery edukacji, turystyki i sportu, przedstawiciel Narodowego Parku Ojcowskiego oraz reprezentanci najważniejszych instytucji życia publicznego. Zdecydowano także na włączenie przedstawicieli młodzieży w działania na rzecz strategii rozwoju Gminy, wprowadzając ich w meritum zagadnienia i powierzając odpowiedzialną rolę zbadania oczekiwań i opinii społeczności lokalnej na temat istotnych kwestii rozwojowych.

Krok II. Obraz środowiska - analiza lokalnych zasobów

Planowanie strategiczne oparte jest na obiektywnej ocenie charakteru społeczności lokalnej i jej miejsca w gospodarce regionu. W ramach realizacji kroku drugiego przeprowadzona została analiza struktury społecznej i gospodarczej Gminy Jerzmanowice – Przegonia oraz określenie jej pozycji na tle regionu. W efekcie powstał „Profil Społeczno - Gospodarczy Gminy Jerzmanowice - Przegonia”.

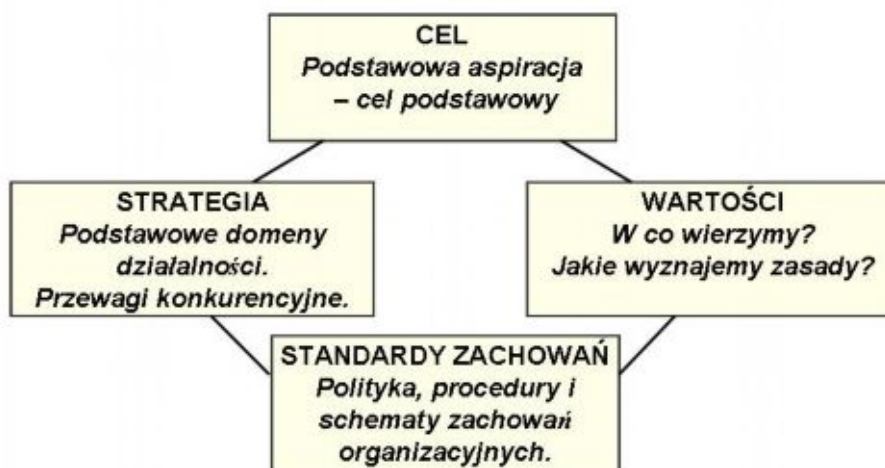
Dodatkowo przeprowadzona została również „Analiza możliwości rozwoju turystyki i rekreacji w Gminie Jerzmanowice – Przegonia”, będąca syntetyczną analizą i oceną istniejących możliwości rozwojowych Gminy poprzez ekoturystykę i rekreację.

Krok III. Misja Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia. Sformułowanie zagadnień strategicznych

W procesie planowania „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia”, po określeniu profilu społeczno – gospodarczego Gminy oraz przeprowadzeniu analizy możliwości rozwojowych Gminy poprzez turystykę i rekreację, przystąpiono do zdefiniowania Misji Gminy Jerzmanowice – Przegonia. Prace przeprowadzono w oparciu o koncepcję zaproponowaną przez Ośrodek Zarządzania Strategicznego Ashridge (tzw. model Ashridge), wg którego misja składa się z czterech poniższych elementów:

- cel – wskazanie celu podstawowego, głównej aspiracji rozwojowej;
- strategia – określenie podstawowych domen działalności, obszarów rozwojowych;
- wartości – stanowiących odpowiedź na pytania: w co wierzymy? Jakie wyznajemy zasady? W oparciu o jakie wartości opieramy rozwój gminy?
- standardy zachowań – określenie procedur, polityk i schematów zachowań organizacyjnych jakie powinny być przestrzegane w celu pełnej, efektywnej realizacji zamierzeń strategicznych.

Misja wg modelu Ashridge'a

Opis Misji realizowano posługując się Techniką Grup Nominalnych, dając szansę na pracę indywidualną, w zespołach i na sesji plenarnej. W sumie umożliwiono uczestnikom warsztatów całościową refleksję nad perspektywą rozwoju, zastanowienie się nad głównymi kierunkami działalności, wartościami wyznawanymi przez społeczność lokalną i pożądanymi standardami zachowań organizacyjnych w Gminie. W ten sposób przybliżono się do zasadniczych identyfikacji funkcji, które Gmina chce pełnić w przyszłości, podstawowych działalności, które mają się stać domeną jej działań, skonfrontowane z wartościami preferowanymi przez społeczność lokalną. Członkowie warsztatów określili także, jakie standardy zachowań organizacyjnych łączą szczególne kompetencje Gminy z wartościami wyznawanym przez najważniejsze środowiska lokalne.

Krok IV. Analiza strategiczna przeprowadzona metodą SWOT

Po określeniu misji Gminy Jerzmanowice – Przegonia przystąpiono do analizy zasobów wewnętrznych i analizy otoczenia zewnętrznego pod kątem szans i zagrożeń. Przeprowadzono analizę SWOT posługując się analizą wypowiedzi mieszkańców Gminy uzyskaną w badaniach socjologicznych wspierających tworzenie strategii rozwoju Gminy oraz danymi z analizy eksperckiej „Możliwości rozwoju turystyki i rekreacji w Gminie Jerzmanowice - Przegonia”. Analiza SWOT stała się podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych.

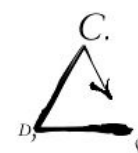
Pełen zapis pracy zarówno nad Misją, jak i nad analizą SWOT został spisany i zredagowany przez konsultantów Centrum Doradztwa Strategicznego.

Krok V. Plany działań - cele, zadania, priorytety realizacyjne

Zadanie to obejmowało wypracowanie planów działań (Action Plans) w wyodrębnionych wcześniej domenach strategicznych:

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

- Gmina Jerzmanowice Przegonia rekreacyjno – turystycznym zapleczem Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.
- Podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Jerzmanowice - Przegonia .
- Jerzmanowice – Przegonia - w kierunku Gminy ekologicznej.

Zdecydowano, iż w grupach zadaniowych, które zostały na początku warsztatów wyodrębnione, sformułowane zostaną dla każdej z domen strategicznych: cele strategiczne (kierunkowe), najważniejsze zadania i flagowe projekty. W ciągu intensywnych spotkań warsztatowych w zespołach zadaniowych powstały plany działań w zdefiniowanych domenach strategicznych. Szczególną uwagę zwracano na precyzyjne określenie najistotniejszych dla rozwoju Gminy zadań, a zatem projektów flagowych poprzez opisanie m.in. tytułu, odpowiedzialności, terminu realizacji czy szacunkowej wartości.

Wypracowane w trakcie warsztatów plany działań zostały spisane przez konsultantów Centrum Doradztwa Strategicznego, a następnie przesłane do uczestników warsztatów. Zadaniem uczestników warsztatów strategicznych było zaś naniesienie poprawek i dodatkowych uzupełnień. Poprawione zapisy planów działań zostały przekazane do Centrum Doradztwa Strategicznego.

Krok VI. Strategia Rozwoju Gminy Jerzmanowice - Przegonia

Na bazie, wszystkich podjętych w tym celu działań konsultanci Centrum Doradztwa Strategicznego przygotowali dokument „Strategia Rozwoju Gminy Jerzmanowice - Przegonia”. Efektem jest opisanie domen, poszczególnych celów strategicznych oraz wiązek zadań i projektów w dokumencie „Strategia Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia” poprzez odniesienie ich do zapisów do wypracowanych w trakcie warsztatów strategicznych, ekspertyz i badań socjologicznych.

Krok VII. Szerokie upowszechnienie strategii rozwoju wśród społeczności lokalnej

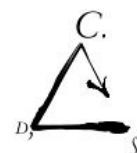
W Gminie Jerzmanowice – Przegonia zdecydowano się na innowacyjne przedsięwzięcie w postaci badań socjologicznych wspierających budowę strategii rozwoju Gminy. Badania opinii społecznej mieszkańców miało charakter z jednej strony poznawczy, gdzie pytano o preferowany kierunek rozwoju Gminy, ocenę pozytywów i słabości oraz szczegółowe opinie dotyczące walorów rekreacyjnych Gminy, z drugiej strony służyło promocji i upowszechnieniu informacji o pracach związanych ze strategią rozwoju oraz kierunkowych możliwościach rozwoju.

Opracowany dokument „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia ” staje się do tego momentu narzędziem aktywnego zarządzania rozwojem Gminy. Krok VII to także etap wprowadzania w życie zapisanych w strategii zadań.

Harmonogram prac

Całość prac podjętych w ramach procesu tworzenia „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia” miała miejsce w okresie od 7 listopada do 19 grudnia 2008 roku.

III. METODY PRACY STOSOWANE PRZEZ KONSULTANTÓW CENTRUM DORADZTWA STRATEGICZNEGO

Praca konsultantów, w ramach tworzenia „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia”, przeprowadzana była w oparciu o różnorodne i wzajemnie komplementarne metody pracy. Podstawowymi metodami stosowanymi przez konsultantów były:

- Badania i analizy eksperckie i socjologiczne;
- Cykl prac warsztatowych z kluczowymi *stakeholders* (współudziałowcami) w Gminie (grupa warsztatowa);
- Metoda delficka.

Badania eksperckie i socjologiczne

W początkowej fazie procesu budowy strategii rozwoju Gminy konsultanci przeprowadzili badania konsultingowe służące ocenie istniejących założeń co do planów działań samorządu lokalnego w dziedzinie rozwoju Gminy Jerzmanowice - Przegonia. Jako podstawowe narzędzia pracy zastosowano badania gabinetowe (analiza danych) oraz badania z kwestionariuszem wywiadu prowadzone przez lokalnych gimnazjalistów w miejscach ich zamieszkania.

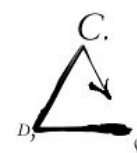
Cykl prac warsztatowych z kluczowymi *stakeholders* (współudziałowcami)

Zaprojektowany przez konsultantów Centrum Doradztwa Strategicznego cykl warsztatów z kluczowymi *stakeholders* (współudziałowcami) zakładał stosowanie metod interaktywnych z użyciem narzędzi (technik) treningowych, pozwalających uczestnikom indywidualnie i grupowo identyfikować, a następnie analizować i w końcu proponować możliwe rozwiązania. Ten sposób pracy sprawiał, że uczestnicy traktowani byli jako eksperci posiadający znaczące doświadczenie. Rola konsultantów to facylitacja procesu uczenia się i nabywania umiejętności oraz proponowanie narzędzi i podawanie przykładów rozwiązań.

Za najważniejsze uznano stworzenie takiej sytuacji, która pozwalałaby uczestnikom warsztatów uzyskać pewność, że to oni sami, a nie zewnątrzni konsultanci, są autorami analiz i rozwiązań. Dodatkowo poprzez prace indywidualne i zespołowe proponowane przez konsultantów, uczestnicy nabyli umiejętności i wiedzę dotyczącą identyfikacji i analizowania problemu, uzyskiwania konsensusu, technik pracy zespołowej, sposobów poszukiwania i proponowania rozwiązań oraz co najważniejsze - formułowania celów i jasnego argumentowania. Nie byłoby to możliwe bez stworzenia sprzyjających warunków warsztatowych. Z tego powodu każde spotkanie warsztatowe

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

prowadzone było urozmaiconymi technikami takimi jak: mini wykłady z użyciem prezentacji multimedialnej, techniki kreatywne, prace z formularzem, techniki pracy zespołowej, moderowana dyskusja. Uczestnicy otrzymywali w trakcie prac materiały opisujące stosowane techniki treningowe oraz materiały dotyczące poszczególnych zagadnień.

Metoda delficka

Konsultanci mieli świadomość, że warsztatowy sposób pracy oprócz ewidentnych korzyści – efektu synergii, nie jest także wolny od wad. Dlatego też po każdym warsztacie spisywano wypracowane przez uczestników materiały, opracowywano redakcyjne i wysyłano z powrotem do uczestników warsztatów z prośbą o przeczytanie i poprawki. Konsultanci formułowali pytania dotyczące kwestii niejasnych, prosili o indywidualne opinie i o ponowną ocenę materiałów. Dopiero po uzyskaniu zwrotnych informacji materiał opracowywano merytorycznie i przekazywano do dalszej pracy na warsztatach. Dzięki tej zmodyfikowanej wersji metody delfickiej każdy z uczestników warsztatów miał możliwość spokojnej, indywidualnej i odłożonej w czasie analizy, a konsultanci uzyskiwali pewność, że nie popełniono rażących pomyłek i nie pominięto niczego istotnego. Dodatkowo atutem takiego trybu działania było utrzymywanie stałego kontaktu z władzami lokalnymi nie tylko na warsztatach, ale i w koniecznych przerwach między nimi.

IV. STRUKTURA DOKUMENTU

Dokument „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia” składa się z jedenastu rozdziałów, których układ odzwierciedla proces prac nad dokumentem strategii, jego logikę i kształt poszczególnych elementów cząstkowych.

Pierwsze cztery rozdziały (w tym niniejszy) skupiają się na przybliżeniu i opisanu procedury, której celem było opracowanie dokumentu strategicznego wyznaczającego główne kierunki rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia. W rozdziałach tych opisano przede wszystkim metodologię procesu planowania strategicznego oraz metody wykorzystane w tym zakresie przez konsultantów Centrum Doradztwa Strategicznego.

Kolejny, V, rozdział przedstawia całościową analizę sytuacji Gminy Jerzmanowice – Przegonia w obszarze zasobów jakimi dysponuje ona w sferach przestrzennej, gospodarczej oraz społecznej. Następnie, w oparciu o wyniki tak sformułowanej analizy, wyniki badań oraz ekspertyzy koncentrującej się na możliwościach rozwoju turystyki i rekreacji w Gminie, skonstruowana została (zawarta w rozdziale VI) analiza SWOT. Zgodnie z jej założeniami analizie poddano silne i słabe strony Gminy Jerzmanowice – Przegonia oraz zewnętrzne dla niej szanse i zagrożenia.

Kolejne trzy rozdziały (od VII do IX) przedstawiają szczegółowe zapisy strategiczne sformułowane dla Gminy. Zawarto w nich zatem opis Misji Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia stworzony w oparciu o model Ashridge, plany działań prezentujące poszczególne domeny strategiczne wraz z celami strategicznymi i wiązkami sformułowanych do nich zadań oraz projekty flagowe - najistotniejsze dla osiągnięcia założonych celów przedsięwzięcia wraz z ich krótką charakterystyką.

Dokument zamykają dwa załączniki, uzupełniające obraz strategii o wnioski uzyskane w drodze eksperckiej „Analizy możliwości rozwoju turystyki i rekreacji w Gminie Jerzmanowice – Przegonia” oraz w efekcie badań wspierających proces tworzenia „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia”.

V. ANALIZA ZASOBÓW GMINY JERZMANOWICE – PRZEGONIA

PROFIL SPOŁECZNO - GOSPODARCZY

Wprowadzenie

Celem niniejszego rozdziału jest określenie stanu zasobów Gminy Jerzmanowice - Przegonia warunkujących jej rozwój, w szczególności rozwój gospodarczy. Rozdział podzielony został na trzy podstawowe części obejmujące zagadnienia z zakresu sfery przestrzennej, gospodarczej oraz społecznej. Przyjęcie takiej metodologii pozwala na uzyskanie możliwie najbardziej przekrojowego, spójnego i zintegrowanego obrazu sytuacji społeczno – gospodarczej Gminy, pozwala również na logiczne usystematyzowanie informacji ujętych w profilu.

W niniejszej analizie znajdzie się syntetyczna charakterystyka Gminy Jerzmanowice - Przegonia dokonana w oparciu o dane porównawcze dla kraju, województwa małopolskiego, powiatu krakowskiego ziemskiego oraz gmin ościennych. Wykorzystane w tym celu materiały pochodzą z różnorodnych źródeł m.in.: Urzędu Gminy Jerzmanowice – Przegonia oraz jego jednostek organizacyjnych, internetowego Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Statystycznego w Krakowie, Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego Filii w Krzeszowicach, Komisariatu Policji w Krzeszowicach, a także stron internetowych. Wielość źródeł, z których zaczerpnięte zostały dane uwzględnione w poniższej charakterystyce sytuacji społeczno – gospodarczej, pozwala na przedstawienie możliwie pełnego obrazu tejże sytuacji, może jednak równocześnie powodować różnice między zawartymi w rozdziale wskaźnikami. Dla osiągnięcia jak największej przejrzystości dokumentu, informacje, którymi posłużono się w poniższym opracowywaniu, przytaczane są z podaniem źródła pochodzenia.

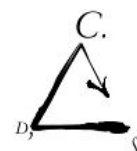
Sfera przestrzenna

1.1. Ogólna charakterystyka

Gmina Jerzmanowice – Przegonia usytuowana jest na terenie województwa małopolskiego i wchodzi w skład powiatu krakowskiego ziemskiego. Powierzchnia Gminy wynosi 6 814 ha (68 km²), co stanowi 5,52% powierzchni powiatu krakowskiego i 0,45% powierzchni województwa małopolskiego. Od północy Gmina Jerzmanowice – Przegonia sąsiaduje z Gminą Sułoszowa, od południa z Gminami

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

Krzeszowice i Wielka Wieś, od zachodu graniczy z Gminą Olkusz, natomiast od wschodu z Gminą Skąta. Siedzibą władz Gminnych jest miejscowość Jerzmanowice położona w centralnej części obszaru Gminy.

Gmina Jerzmanowice – Przegonia to Gmina wiejska, w skład której wchodzi 8 sołectw: Czubrowice, Gotkowice, Jerzmanowice, Łazy, Przegonia, Racławice, Saspów i Szklary. Jej teren, według stanu na 31.XII.2007 r., zamieszkuje 10419 osób, co pozwala oszacować gęstość zaludnienia na poziomie 153 os/km² i jest to wskaźnik niższy zarówno od analogicznego wskaźnika dla powiatu krakowskiego (201 os/km²) oraz całego województwa małopolskiego (216 os/km²).

Mapa nr 1. Obszar Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Źródło: Strona internetowa Gminy Jerzmanowice – Przegonia [www.Jerzmanowice - Przegonia.org](http://www.Jerzmanowice-Przegonia.org).

1.2. Położenie geograficzne i warunki naturalne¹

Ogólna charakterystyka

Gmina Jerzmanowice – Przegonia w ujęciu morfologicznym położona jest w makroregionie Wyżyny Śląsko – Krakowskiej, mezoregionie Wyżyny Olkuskiej, w Zespole Jurajskich Parków Krajobrazowych – Dolinki Krakowskie (z wyjątkiem części wsi Sąsypów, która znajduje się w ramach Ojcowskiego Parku Narodowego).

Obszar ten jest zwartym, płytowym blokiem wapieni górn jurajskich ograniczonych od południa Rowem Krzeszowickim i rozciętym przez krótkie, głęboko wcięte doliny. Od wschodu sąsiaduje z Wyżyną Miechowską, od północy z Wyżyną Częstochowską, gdzie granicą jest dolina Białej Przemszy i Brama Wolbromska, od zachodu natomiast z Wyżyną Śląską. Przeważająca część Wyżyny Olkuskiej znajduje się na poziomie powyżej 400 m n.p.m., przy czym różnica wysokości w stosunku do Rowu Krzeszowickiego i doliny Wisły pod Krakowem przekracza 200 metrów, a najwyższy punkt osiąga wysokość 512,4 m n.p.m. (Skała 502 leżąca na terenie Jerzmanowic, na zachód od doliny Prądnika). Rozcięta jarowymi dolinami część Wyżyny Olkuskiej, w obrębie której leży Gmina Jerzmanowice – Przegonia nazywana bywa Wyżyną Ojcowską (używana również była nazwa Płyta Ojcowska).

Współczesna rzeźba obszaru Gminy Jerzmanowice – Przegonia położonej na Wyżynie Śląsko – Krakowskiej jest wynikiem długoletniego, wieloetapowego rozwoju, którego początki sięgają schyłku kredy. Rzeźba ta jest wysoce urozmaicona i w dużym stopniu predysponowana budową geologiczną. Obszar w obrębie którego znajduje się Gmina Jerzmanowice – Przegonia, nazywany jest potocznie Jurą Krakowską. Nazwa ta wiąże się z występowaniem na znacznej części tego obszaru wapieni jurajskich, które ciągną się szerokim pasem od okolic Krakowa ku północy przez okolice Częstochowy, aż po Wieluń. Cały ten pas bywa określany jako Jura Krakowsko – Częstochowska lub Krakowsko –

¹Całość rozdziału oparto o istniejące opracowania Urzędu Gminy Jerzmanowice – Przegonia wykonane z wykorzystaniem następujących pozycji bibliograficznych:

1. Czeppe Z., 1972. Rzeźba Wyżyny Krakowsko – Wieluńskiej, PAN Kraków.
2. Gawęł T. Zinkow J., 1986. Kraków i okolice, teren geograficznych i krajoznawczych wycieczek szkolnych, Warszawa.
3. Geographica series Geographica - Oeconomica Vol. XXXI – XXXII.
4. German K., 2000 Fizycznogeograficzne regiony województwa Małopolskiego [w:] Folia.
5. Gradziński R., 1972. Przewodnik geologiczny po okolicach Krakowa, Warszawa.
6. Gradziński R. Gradziński M. Michalik S., 1994. Przyroda, Kraków.
7. Klimaszewski M., 1972. Geomorfologia, tom I, Warszawa.
8. Kondracki J., 1998. Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa.
9. Książkiewicz M., 1972. Budowa geologiczna Polski. Tektonika. Tom IV, część 2, Wydawnictwo Geologiczne, Warszawa.
10. Książkiewicz M., 1968. Geologia dynamiczna. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa.
11. Partyka J., 1990. Stosunki Wodne [w:] Jurajskie Parki Krajobrazowe, Kraków.
12. Szafer W., Zarzycki K., 1972. Szata roślinna Polski, T. I i II., Warszawa.

Wieluńska, przez geologów zaś jako Jura Polska. W ciągu setek milionów lat rozwoju, na które złożyło się wiele etapów powstawania występujących tu skał, etapów ich niszczenia i procesów denudacyjnych, a także etapów ruchów tektonicznych, o różnym styku i intensywności, spowodowało utworzenie tutaj malowniczych terenów decydujących o walorach krajobrazowych Jury.

Gmina Jerzmanowice – Przegonia położona jest na południowo – wschodnim skraju regionu geologicznego zwanego monokliną śląsko – krakowską. Region ten, w najbardziej ogólny sposób, można sobie wyobrazić jako rozległą płytę nachyloną w kierunku północno – wschodnim. Takie nachylenie powoduje, że posuwając się ze wschodu na zachód, natrafiamy na skłony coraz to starsze, kredowe, jurajskie, triasowe, permskie, karbońskie i dewońskie. Południowa część monokliny obniża się stopniami i zanurza się pod nasunięte od południa Karpaty. Strefa ciągnąca się bezpośrednio przed północną krawędzią Karpat nosi nazwę zapadliska przedkarpackiego. Monoklina śląsko – krakowska składa się z dwóch wielkich kompleksów skalnych. Niższy tworzą osady karbońskie, dewońskie i starsze. Zostały one w karbonie sfałdowane i pocięte uskokami podczas hercyńskich ruchów górotwórczych. Ostatnim fazom ruchów górotwórczych towarzyszyły zjawiska wulkaniczne. Powstały wówczas, występujące w zachodniej części obszaru krakowskiego, magmowe skały wylewne: porfiry, melafiry, diabazy, tufy i tufity. Wypiętrzone strefy zostały później zrównane, po czym obszar został pokryty osadami permu, triasu, jury i kredy. Osady te tworzą wyższy kompleks. W omawianym regionie dominują wapienie górnej jury. Największe rozprzestrzenienie na interesującym nas terenie ma gruby, prawie trzystumetrowej miąższości kompleks wapieni górnej jury, stanowiący nadzwyczaj charakterystyczny utwór regionu krakowskiego. Na wschód od zwartej pokrywy jurajskich utworów odślaniają się skały wieku kredowego. U schyłku kredy, oba kompleksy skalne zostały nachylone w kierunku północno – wschodnim, co spowodowało powstanie budowy monoklinalnej.

Długie, wąskie zapadlisko rowu krzeszowickiego znajdujące się na południe od obszaru należącego do Gminy Jerzmanowice – Przegonia dzieli rejon krakowski na dwie części. Obszar położony na północ od zapadliska, a więc nas interesujący, jest w stosunku do niego podniesiony i oddzielony strefą uskoków, na których rozwinął się wyraźny próg morfologiczny. Średnia wysokość wierzchowiny wynosi 400 – 450m n.p.m. a najwyższy jej punkt stanowi Skała 502 (512,4m n.p.m.) zwana również Grodziskiem, Wyjżoł – będąca osobliwością tego terenu i znajdująca się w grupie tzw. ostańców jerzmanowickich.

Charakterystycznymi elementami rzeźby są także stosunkowo wąskie, głębokie doliny, szczególnie dobrze rozwinięte np.: Racławki, Szklarki, Będkowska. Na zboczach dolin widoczne są terasy skalne będące śladem kolejnych etapów ich rozwoju.

Wapienne podłoże uległo oraz nadal ulega procesom krasowym. Ich rezultatem są liczne w rejonie jaskinie krasowe, a także martwice wapienne. Wyjątkowe duże nagromadzenie jaskiń (liczba

poznanych jaskiń przekracza już 1000) jest kolejną osobliwością tegoż terenu. Na obszarze Gminy Jerzmanowice – Przegonia występują jaskinie: Jaskinia Nietoperzowa, Koziarnia, Dziewicza, Racławicka (Grzmiączka), Łabajowa, Szeroki Aven, Ciasny Aven, Kręta, Pod Kościołem, Góralska, Psia Klatka, Sadłana, Szklarska. Jaskinie te są w zasadzie bezwodne, a ich wielkość jest bardzo różna.

Hydrografia

Obszar Gminy Jerzmanowice – Przegonia obejmuje dorzecze lewobrzeżnych dopływów Wisły. Stosunki wodne tego terenu wiążą się z krasowym charakterem rzeźby. Sieć rzeczna w porównaniu do pozostałych części Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej jest dość gęsta i wynosi około 0,5km/km². Oprócz stałych potoków występują, ale sporadycznie, cieki okresowe. Do największych i najbardziej interesujących należą potoki Będkówka, Szklarka i Racławka. Termika wód powierzchniowych, zależna w pewnym stopniu od temperatury powietrza wskazuje mniejsze amplitudy w ciągu roku w porównaniu do innych regionów kraju. Niższe temperatury latem (około 12,6oC) tłumaczy się dużym udziałem wód podziemnych w zasilaniu potoków.

Na obszarze jurajskim wypływa kilkaset źródeł, których wydajność wynosi od 0,01 do kilkudziesięciu (50 – 60) l/sek. Najliczniejsze są źródła małe o wydajności do 5 l/sek. Najciekawsze i największe na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia jest źródło Pióro. To wywierzyisko krasowe znajduje się w dolinie Szklarki, a jego wydajność dochodzi do 60 l/sek. W uszczelnionych i krasowych wapieniach woda opadowa szybko i łatwo przenika w głąb, dlatego wody podziemne zalegają głęboko w skałach węglanowych tworząc kilka poziomów i pięter wodonośnych. Najważniejszą rolę w kształtowaniu stosunków hydrogeologicznych odgrywa piętro wód jurajskich, mające także duże znaczenie gospodarcze. Ma ono największe rozprzestrzenienie i wyróżnia się dużym zasobem wód. Wody podziemne występują również w utworach kredowych, głównie marglach, zwłaszcza we wschodniej części obszaru oraz w osadach czwartorzędowych. Głębokość do zwierciadła wód podziemnych wynosi od 1,5 do 95 metrów. Wierzchowina jurajska (okolice Jerzmanowic) jest uboga w wodę, tam też wody podziemne zalegają najgłębiej. Wody w skałach wapiennych i marglach krążą w szczelinach, wzdłuż których rozwinęły się różnorodne zjawiska krasowe. Zauważalnym problemem jest czystość wód, zwłaszcza powierzchniowa. Do najczystszych potoków należy Sąspówka o czym świadczy jej interesująca i bogata flora i fauna wodna.

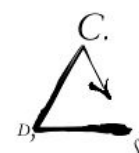
Klimat

Gmina Jerzmanowice – Przegonia pod względem klimatycznym należy do krainy Śląsko – Krakowskiej, regionu klimatów Wyżyn Środkowych. Charakterystyczną cechą klimatu jest według Romera

skrócenie pośrednich pór roku, tzw. szarug, jesiennej i wiosennej. Na tym obszarze szarugi trwają tylko 55 dni, podczas gdy w Polsce południowej 67 dni, a nad Bałtykiem aż 87 dni. Znaczne urozmaicenie rzeźby, duże deniwelacje, zmienność ekspozycji, a także różny stopień pokrycia terenu przez szatę roślinną, zwłaszcza leśną, znajduje wyraz w stosunkach klimatycznych. Większe doliny wykazują cechy klimatu górskiego, zwłaszcza pod względem rozkładu nasłonecznienia, dużych amplitud dobowych temperatur powietrza, częstych inwersji. Na wierzcholinie jurajskiej zaznaczają się rysy kontynentalne. Średnia temperatura roku dla tego obszaru wynosi około 7,5°C, w dnach dolin spada do około 6°C. Rozkład temperatury w przekrojach poprzecznych dolin wykazuje duże kontrasty termiczne i wilgotnościowe, zależnie również od ekspozycji. Temperatura powietrza w południe na skałach o wystawie południowej może dochodzić nawet do 60°C, zaś o tej samej porze w lesie o ekspozycji północnej osiąga zaledwie 20°C. W stosunkach termicznych interesującego nas obszaru obserwuje się wyraźną inwersję, czyli odwrócenie w stosunku do rzeźby, która wpływa na powstawanie wieczornych i nocnych spływów chłodnego powietrza i jego stagnację w dnach dolin. W niektórych porach roku, zwłaszcza na wiosnę i jesienią różnice temperatur między wierzchołkami a dnami dolin mogą dochodzić nawet do 10°C. Często są więc sytuacje gdy w dnach dolin (Raclawki, Sąsypówki, Będkowskiej) utrzymują się mgły, a w rejonie ostańców jest słoneczna pogoda. Taki rozkład temperatury zanika podczas pogody pochmurnej i wówczas najcieplejsze jest dno doliny, a wyższe partie zboczy i wierzchołki mają niższe temperatury. Średnia wielkość opadów wynosi około 700 mm rocznie.

Rzeźba terenu wywiera duży wpływ na klimat lokalny w poszczególnych jej częściach. Wiosnę charakteryzują silne kontrasty mikroklimatyczne, a więc duże różnice w topnieniu pokrywy śnieżnej i w rozpoczęciu wegetacji. W dolinach np. zalega jeszcze śnieg, a na zboczach o ekspozycji południowej kwitną pierwsze rośliny wczesnowiosenne. Lato odznacza się dużą zmiennością typów pogody i wspomnianymi różnicami w rozkładzie temperatur w profilach poprzecznych dolin. Na kształtowanie się stosunków mikroklimatycznych tej pory roku zasadniczą rolę obok rzeźby terenu odgrywa także szata roślinna. Szczególnie czytelne różnice, zwłaszcza termiczne, występują między zbiorowiskami leśnymi i murawami. Osobliwością jest również duża ilość burz (drugie miejsce w kraju po Tatrach), zazwyczaj krótkotrwałych (15-20 min.). O tej porze roku notuje się również największe sumy opadów. Pod koniec lata i na początku jesieni pogoda jest bardziej ustabilizowana. Występuje duża liczba dni słonecznych („złota jesień”), pojawiają się częstsze i silne inwersje termiczne. Jesienią zanikają kontrasty mikroklimatyczne między wierzchołkami a dnem dolin, czego przyczyną są silniejsze wiatry oraz malejący wpływ szaty roślinnej. Zima w Gminie Jerzmanowice – Przegonia jest dłuższa i bardziej mroźna w porównaniu do otaczających regionów, a dłuższemu zaleganiu pokrywy śnieżnej sprzyja większa wysokość omawianego obszaru nad poziom morza (około 400 – 450m n.p.m.).

Gleby

Jakość i rodzaj gleb występujących na terenie Gminy Jerzmanowice - Przegonia są ściśle powiązane z budową geologiczną obszaru, uwarunkowane litologicznie rzeźbą terenu i modelowane przez czynniki klimatyczne. Na obszarze Gminy przeważają zatem gleby brunatne (zajmują obszar ok. 4 600 ha), które wytworzyły się na podłożu zawierającym drobne ilości węgla wapnia, na obszarze występowania lasów liściastych. Są to gleby żyzne i obecnie w większości zajęte przez pola uprawne. Kolejne gleby to gleby pseudobielicowe (480 ha) i rędziny (200 ha). Gleby pseudobielicowe powstały na podłożu ubogim w węgiel wapnia, przy współudziale lasów iglastych. Występują głównie na wzniesieniach w rejonie Olkusza (obszar, na którym rozciąga się pas piasków słabogliniastych i gliniastych), natomiast rędziny utworzyły się na skałach zawierających węgiel wapnia (dolomity, wapienie, margle). Według klasyfikacji gleb - klasa bonitacyjna gruntów ornych w Gminie to III i IV, użytków zielonych IV, V i VI. W obu przypadkach średnia klasa bonitacyjna to klasa IV. Gleby nie są zanieczyszczone metalami ciężkimi. Zgodnie z zapisami „Programu Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice – Przegonia” 83% gleb w Gminie ma odczyn kwaśny, 30% wymaga wapnowania w stopniu koniecznym, dla 16% jest ono potrzebne, a dla 20% wskazane.

Flora i fauna

Szata roślinna i fauna obszarów należących do Gminy Jerzmanowice – Przegonia, jak i całej Wyżyny Krakowskiej, już od początku XIX wieku budziły zainteresowanie przyrodników. W jurajskich dolinkach występują bowiem obok siebie gatunki górskie i borealno – górskie typowe dla zimnego, wilgotnego klimatu oraz ciepłolubne, kserotermiczne, zwane często stepowymi, reprezentujące element południowy i południowo – wschodni. Cieniste lasy przeplatają się z prześwietlonymi słońcem zaroślami i murawami skał wapiennych. Roślinność suchych wierzchołków, wzgórz i zboczy sąsiaduje z bagiennymi łąkami i torfowiskami w dnach dolin. Szczególne bogactwo fauny i flory na stosunkowo niewielkim obszarze ma miejsce na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego, z którym bezpośrednio graniczy Gmina Jerzmanowice – Przegonia, a część terenów należących do Gminy stanowi otulinę parku.

Charakter przyrody ożywionej omawianego terenu ukształtował się pod wpływem wielu czynników, takich jak np. zróżnicowana rzeźba terenu oraz duża zmienność warunków podłoża i mikroklimatu, rozwój szaty roślinnej i fauny w epoce lodowcowej i holocenie, a wreszcie działalność gospodarcza człowieka w czasach historycznych.

We florze analizowanego obszaru przeważają gatunki szeroko rozprzestrzenione w północnej i środkowej części Europy oraz Azji. Dużo jest wśród nich roślin o charakterze eurosyberyjskim, np.

sosna, jarzębina, majownik dwulistny i inne. Najliczniejsze są jednakże gatunki mające swe centrum w Europie Środkowej. Należy tu wymienić większość pospolitych składników flory Wyżyny, np. zawilec gajowy i wiele gatunków drzew: lipa szerokolistna, buk, grab i dąb szypułkowy. Również zdecydowana większość górskiej flory Wyżyny należy do elementu środkowoeuropejskiego. Gatunki rozpowszechnione we wszystkich pasmach tego obszaru reprezentują: parzydło leśne, jawor i jodła, natomiast tojad smukły jest przykładem rośliny o charakterze sudecko – karpackim, a żywiec gruczołowaty i tojad mołdawski to subendemity karpackie. Interesującą, ale nieliczną grupę tworzą gatunki arktyczno – alpejskie, które występują z jednej strony na północy, w strefie tundry i lasotundry, z drugiej w górach Europy Środkowej. Z roślin tych należy wymienić skalnicę gronową występującą na skałach w Dolinie Będkowskiej. Arktyczno – górski charakter rozmieszczenia geograficznego mają również dwa gatunki okrzemek, żyjące w zimnych wodach potoku Sąspówka.

Szczególnie ważną cechą wyróżniającą jurajską florę i wyraźnie odróżniającą ją od flory niżu jest niezwykle bogactwo gatunków górskich. Mimo to, brak jest na tym obszarze gatunków endemicznych tj. rosnących wyłącznie na tym terenie. Najliczniejsze są gatunki typowe dla zbiorowisk leśnych piętra reglowego naszych Karpat. Występują one głównie na zboczach północnych, w głębokich wąwozach i w cieniu dużych masywów skalnych, w obrębie lasów bukowych, jaworowych i cienistych grądów. Wczesną wiosną można zaobserwować liczne czerwono – fioletowe kwiaty żywca gruczołowatego, kwiatostany lepiężnika białego, który podobnie jak przetacznik górski najchętniej rośnie w wilgotnych dnach wąwozów, głębokich dnach dolin. W miejscach szczególnie chłodnych i cienistych, wśród lasów jaworowych rośnie także miesięcznica trwała.

Rośliny kserotermiczne i ciepłolubne to grupa gatunków charakterystyczna dla całego obszaru jurajskiego. Są one przywiązane do siedlisk wybitnie suchych, ciepłych i silnie nasłonecznionych. W krajobrazie dolin i wzgórz jurajskich Gminy Jerzmanowice – Przegonia najbardziej widoczna jest flora kserotermiczna i ciepłolubna roślin naczyniowych. Występowanie tychże roślin jest silnie ograniczone do skalistych zboczy o ekspozycji południowej, odznaczających się nadzwyczaj suchym i ciepłym mikroklimatem, że w słoneczne dni letnie temperatura w przygruntowej warstwie roślinności dochodzi do około 50°C. Do najbardziej interesujących gatunków należy tutaj turzyca, przetacznik, czy macierzanka, która ma tutaj reliktywne stanowisko.

Fauna na tym obszarze jest dość dobrze zbadana. Główny zrąb fauny tworzą gatunki szeroko rozpowszechnione. Jednak podobnie jak w przypadku flory, bardzo silnie zaznaczają się powiązania, w znacznym stopniu o kontynentalnym, stepowym charakterze. Powiązania północne są o wiele słabsze i z pewnością bardziej odległe w czasie, gdyż sięgają plejstocenu.

Bardzo duży odsetek fauny stanowią gatunki o różnorodnym charakterze południowym - szczególnie licznych przedstawicieli tego gatunku znajdujemy wśród bezkręgowców. W Dolinie Sąspowskiej na

pólkach skalnych, wśród kserotermicznych muraw, żyje stonoga, znana w Polsce tylko z kilku miejsc w Niecce Nidziańskiej, z okolic Sandomierza, czy z Pienin. Sporo typowo południowych gatunków występuje wśród chrząszczy (np. ryjkowce, kózki). Podobnie dużo gatunków można spotkać wśród mięczaków. W grupie kręgowców gatunki o charakterze południowym, nawet w najszerszym tego słowa znaczeniu są bardzo rzadkie. Jednak na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia można znaleźć w Jaskini Nietoperzowej podkowca dużego, który ma tutaj najdalej na północ wysunięte, jedyne w Polsce stanowisko. Fauna nietoperzy na tym terenie ma wyjątkową wartość. Prócz wspomnianego podkowca dużego z dwudziestu znanych gatunków nietoperzy w Polsce, 19 z nich występuje właśnie na tym terenie. Wszystkie gatunki nietoperzy objęte są ochroną gatunkową. Kręgowce reprezentowane są jeszcze przez chomika, który obecnie zasiedla prócz formacji stepowych pola uprawne.

Obszary chronione, rezerваты i pomniki przyrody

Cały teren Gminy Jerzmanowice – Przegonia ze względu na unikatowy krajobraz z wieloma ostańcami wapiennymi stanowi obszar chroniony. Jego najcenniejsze fragmenty chronione są przez Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych i Ojcowski Park Narodowy.

Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych (ZJKP) - został utworzony w 1981 roku w celu ochrony niepowtarzalnego piękna krainy zwanej Jurą Krakowską. Cel ten realizowany jest w dialogu ze wszystkimi gospodarzami tego terenu i obejmuje aktywizację rozwoju gmin zgodnego z ochroną środowiska przyrodniczego.

ZJKP realizuje również wspólnie z innymi instytucjami program udostępniania turystycznego najpiękniejszych zakątków Jury. W 1999 roku w wyniku reformy administracyjnej ZJKP został powiększony o część obszaru, który dawniej znajdował się w granicach ZJKP województwa katowickiego.

W skład ZJKP województwa małopolskiego wchodzi 6 parków krajobrazowych:

Bielańsko – Tyniecki;

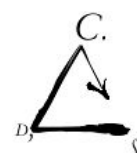
- Dłubniański;
- Rudniański;
- Tenczyński;
- Dolinki Krakowskie;
- Orlich Gniazd (część południowa).

Łączna powierzchnia ww. parków wynosi 70375,4 ha.

Park Krajobrazowy Dolinki Krakowskie o powierzchni 20686,1 ha jest położony na terenie 9 Gmin, w tym na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia. Charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu i

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

obejmuje szereg dolin jurajskich, między innymi: Dolinę Kluczwody, Dolinę Bolechowicką, Dolinę Kobylańską, Dolinę Będkowską, Dolinę Szklarki, Dolinę Raclawki i Dolinę Eliaszkówki. W obrębie parku znajduje się pięć rezerwatów przyrody, z czego 2 leżą w granicach Gminy i są to:

Dolina Raclawki - rezerwat krajobrazowy, częściowy, o powierzchni 472,66 ha, utworzony w 1990 roku i położony między Dubiem a Paczółtowicami. Ochronie podlegają naturalne zróżnicowane zespoły buczyn, grądu, boru mieszanego oraz murawy kserotermiczne i naskalne.

Dolina Szklarki - rezerwat leśny, częściowy, o powierzchni 45,39 ha, utworzony w 1989 roku i położony między Jerzmanowicami a Szklarami. Ochronie w ramach rezerwatu podlegają zespoły buczyn, jaworzyna górska, grądy oraz murawy kserotermiczne i naskalne.

Na terenie Parku Dolinki Krakowskie znajdują się 84 pomniki przyrody. Dominującą większość stanowią pomniki przyrody nieożywionej - ostańce wapienne, jaskinie i źródła.

Z ciekawszych pomników przyrody nieożywionej leżących na terenie Gminy warto wymienić: Jaskinię Nietoperzową oraz masę ostańców wapiennych o różnych formach morfologicznych. Spośród pomników przyrody ożywionej warto wspomnieć o zabytkowym przykościelnym zadrzewieniu lipowym w Raclawicach. Łącznie w Gminie zarejestrowano 41 pomników przyrody ożywionej i nieożywionej.

Z kolei do zabytków chronionych przez park należą: kościół poszpitalny p.w. św. Jana Chrzciciela w Jerzmanowicach z 1696 roku, oraz drewniany kościół p.w. św. Nawiedzenia N.M.P. w Raclawicach pochodzący z XVI - XVIII wieku.

Ojcowski Park Narodowy (OPN) - został utworzony 14 stycznia 1956 roku (wówczas jako szósty w Polsce Park Narodowy). Powierzchnia Parku początkowo wynosiła 1570,59 ha, obecnie jest to 2145,62 ha. W 1981 r. w związku z utworzeniem w woj. krakowskim Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych ustanowiono wokół OPN strefę ochronną o powierzchni 7000 ha. Jej ponowne prawne usankcjonowanie nastąpiło w związku z korektą granic Parku w 1997 r. Powierzchnia strefy ochronnej, zwanej otuliną wynosi 6777 ha.

Kultura²

Na obszarze Gminy Jerzmanowice – Przegonia dostęp do usług o charakterze kulturalnym gwarantują dwie główne instytucje, które wraz z siecią swoich filii realizują dla mieszkańców Gminy działalność kulturalną oraz lokalnie upowszechniają istniejące dobra kultury. Zalicza się do nich:

² W oparciu o informacje przekazane przez Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Gminny Ośrodek Kultury (GOK) – działający w Jerzmanowicach oraz dysponujący trzema ośrodkami filialnymi w Przegini, Łazach oraz Sąsławie. Ośrodek realizuje swoje funkcje poprzez:

- podejmowanie zadań z zakresu animacji kulturalnej środowiska;
- ułatwianie mieszkańcom Gminy kontaktów ze sztuką profesjonalną;
- sprawowanie mecenatu nad nieprofesjonalną (samorodną) twórczością artystyczną;
- organizowanie form edukacji estetycznej dzieci i młodzieży.

Warto również zaznaczyć rolę Ośrodka w realizacji zadań o charakterze promocyjnym polegających m.in. na opracowaniu materiałów promocyjnych Gminy, udziale w targach turystycznych i imprezach plenerowych, inicjowaniu i pozyskiwaniu środków na zadania z zakresu infrastruktury turystycznej czy też nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z instytucjami kulturalnymi, a także stowarzyszeniami działającymi na rzecz promocji Gminy oraz zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnych.

Ponadto, Ośrodek może świadczyć usługi z zakresu zdobywania i pogłębiania wiedzy - w tym poprzez organizację konkursów lub zajęć o tematyce plastycznej, fotograficznej, filmowej, a także różnego typu imprez rozrywkowych, turystycznych, a także okolicznościowych czy rodzinnych.

Powiatowa i Gminna Biblioteka Publiczna w Jerzmanowicach – to samorządowa instytucja kultury posiadająca osobowość prawną, której organizatorem jest Gmina Jerzmanowice - Przegonia. Podstawowym założeniem i celem przyświecającym działalności Biblioteki jest rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych, kulturalnych oraz informacyjnych lokalnego społeczeństwa, a także uczestnictwo w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Głównym zadaniem Biblioteki jest z kolei merytoryczna opieka nad 62 bibliotekami publicznymi działającymi w powiecie³ oraz obsługa swoich użytkowników poprzez udostępnianie zbiorów bibliotecznych obejmujących ok. 37 500 pozycji. Do szczegółowego zakresu działań Biblioteki należy:

- gromadzenie, opracowanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych, z uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu;
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych, z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży;
- prowadzenie działalności informacyjnej, udostępnianie informacji własnych i zewnętrznych;
- popularyzacja książki, czasopism, informacji i czytelnictwa;

³ Na podstawie porozumienia zawartego 1.09.2006 r. Gmina Jerzmanowice - Przegonia przejęła zadania Powiatu Krakowskiego dotyczące prowadzenia biblioteki powiatowej dla powiatu krakowskiego, za pośrednictwem Gminnej Biblioteki Publicznej w Jerzmanowicach.

- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury oraz z innymi organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa;
- doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej;
- pełnienie funkcji ośrodka informacji bibliotecznej i bibliograficznej, udzielanie pomocy metodycznej, organizowanie szkoleń i doskonalenia zawodowego, wymiana doświadczeń bibliotekarskich oraz sprawowanie nadzoru merytorycznego nad prawidłowym realizowaniem zadań statutowych przez biblioteki publiczne na terenie powiatu krakowskiego.

Biblioteka posiada ponadto trzy filie, które usytuowane są w Przegoni, Raclawicach i Sąspowie. Biblioteki w Jerzmanowicach i Przegoni funkcjonują pięć dni w tygodniu od poniedziałku do piątku, podczas gdy dwie pozostałe filie udostępniają swoje zbiory w dwa (Raclawice), trzy (Sąspów) wskazane dni tygodnia.

Turystyka⁴

Teren Gminy Jerzmanowice – Przegonia zdecydowanie zalicza się do obszarów odznaczających się wysokim potencjałem turystycznym i co za tym idzie obfituje w szereg atrakcji turystycznych.

Można zaliczyć do nich m.in. potężne skały wapienne, zwane ostańcami, które są charakterystyczną jurajską wizytówką. Nad Jerzmanowicami wznosi się m.in. ostaniec „Skałka 502”, najwyższy punkt Płaskowyżu Ojcowskiego (wg ostatnich pomiarów jego wysokość wynosi 512,4 m n.p.m.), będący typowym przykładem wierzchowinowej formy skalnej o założeniach strukturalnych, powstałej w paleogenie, w warunkach klimatu tropikalnego (kras kopiasty). Z wierzchołka skały roztacza się panorama na leżącą 100 metrów niżej dolinę Będkowską, a przy dobrych warunkach atmosferycznych widać także Beskidy z Babią Górą, a nawet poszarpane turnie tatrzańskie.

Do atrakcji turystycznych charakteryzujących teren Gminy Jerzmanowice – Przegonia zaliczyć również można jaskinie. Wyżyna Krakowsko - Częstochowska popularnie zwana Jurą jest drugim po Tatrach Zachodnich najważniejszym rejonem jaskiniowym Polski. Liczba poznanych tu jaskiń przekracza 1000. Na terenie analizowanej Gminy położone są między innymi jaskinie: Jaskinia Nietoperzowa, Jaskinia Koziarnia, Jaskinia Dziewicza, Jaskinia Raclawicka (Grzmiączka), Jaskinia Łabajowa, Jaskinia Szeroki Aven, Jaskinia Ciasny Aven, Jaskinia Kręta, Jaskinia Pod Kościołem, Jaskinia Góralska, Jaskinia Psia Klatka, Jaskinia Sadłana, Jaskinia Szklarska. Najbardziej atrakcyjną turystycznie jaskinią w Gminie Jerzmanowice - Przegonia jest Jaskinia Nietoperzowa, czyli Jerzmanowicka. Stanowi ona pomnik

⁴ Całość rozdziału opracowano w oparciu o informacje przekazane przez Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

przyrody. Wielki ostrołukowy otwór wejściowy położony na wysokości 447 m n.p.m., prowadzi do korytarzy i komór o łącznej długości 376 m. Jaskinia zdumiewa nie tylko wielkością - można w niej podziwiać nacieki stalaktytowe tworzące kształty warkoczy i wodospadów, a w jej korytarzach znaleziono ślady człowieka sprzed 70000 lat (środkowy paleolit), zęby i kości zwierząt plejstocénskich oraz ślady palenisk i narzędzi z okresu kamienia łupanego. Niektóre z tych znalezisk dały nawet nazwę specyficznej formacji - "kulturze jerzmanowickiej" istniejącej około 38000 lat temu. W głębszych partiach jaskini zamieszkują nietoperze, od których wzięta się nazwa jaskini. W 1998 roku w komorach jaskini kręcono sekwencję filmu "Ogniem i mieczem" - scenę porwania Heleny w Czarcim Jarze. Jaskinia znajduje się na terenie prywatnej działki i przez właściciela udostępniana jest zwiedzającym. Grota jest oświetlona elektrycznie, długość trasy wynosi 306 m, a czas zwiedzania około 40 minut.

Do kolejnych atrakcji turystycznych należy zaliczyć prowadzące przez malownicze tereny Gminy, oznakowane szlaki krajobrazowe (turystyczne). Na analizowanym obszarze funkcjonują następujące szlaki piesze:

- Szlak czerwony okrężny przez Rezerwat Doliny Szklarki: Jerzmanowice (źródło Pióro) - Rezerwat Dol. Szklarki - Jerzmanowice (źródło Pióro).
- Szlak czarny prowadzący na Grzybową Górę: Jerzmanowice - Dol. Szklarki - Jaskinia Szklarska - Grzybowa Góra – Radwanowice.
- Szlak niebieski zwany Szlakiem Warowni Jurajskich: Rudawa PKP - Radwanowice - Dol. Będkowska - Czajowice - Brama Krakowska - Dol. Prądnika – Wolbrom.
- Szlak żółty - Dolinek Jurajskich: Chrzanów - Rudno - Zamek Tenczyn - Krzeszowice - Dol. Eliaszków - Dębnik - Dolina Racławki - Dol. Szklarki - Dol. Będkowska - Dol. Kobyłańska - Karniowice - Dol. Bolechowicka - Żelków - Dol. Kluczwody - Murownia - Prądnik Czajowski - Dol. Prądnika - Dol. Sąspowska - Sąspów - Pieskowa Skała.
- Szlak zielony przebiegający przez Dolinę Racławki w kierunku północnym: węzeł szlaków Zamek Tenczyn - Las Zwierzyński - Góra Bukowa - Nielepice - Rudawa - Radwanowice - Dubie - Dol. Racławki - Racławice - Zawada - Zimnodół - do Szlaku Orlich Gniazd.

Jeden z wyżej wymienionych szlaków (szlak czerwony) prowadzi przez rezerwat przyrody „Dolina Szklarki”, który zajmuje powierzchnię 47,3 ha i jest rezerwatem leśnym, utworzonym w 1989 roku dla ochrony starodrzewia buczyny karpackiej i grądu oraz roślinności kserotermicznej i licznych form skalnych. W dolince warto zobaczyć źródło „Pióro”, będące wywierzyiskiem krasowym o wydajności ok. 60 l/s. Widoczne są wypływy bezpośrednio ze szczelin w wapieniu jurajskim.

Ponadto, na terenie Gminy istnieją dwa szlaki rowerowe:

- Szlak niebieski (okrężny): Jerzmanowice Centrum - Jerzmanowice Kolonia Zachodnia - Kalwaria - Czubrowice - Ractawice - Szklary - Grzybowa Góra - Łazy - Łazy Jawor - Dolina Będkowska - rejon Jaskini Nietoperzowej - Zawyrzał - Jerzmanowice Kolonia Wschodnia - rejon Gołej Skały - Jerzmanowice Centrum (24 km).
- Szlak zielony (łącznikowy): Bętko Kolonia Zachodnia - rejon Jaskini Nietoperzowej - Zawyrzał - Jerzmanowice (źródło Pióro) - rejon Łysych Skał - Jerzmanowice Kolonia Zachodnia (7,5 km).

Przez teren Gminy przebiegają również trasy jednodniowych wycieczek rowerowych po Jurze Krakowsko - Częstochowskiej:

- Trasa rowerowa nr 6: Osiedle Widok - Pasternik - Zabierzów - Sowiarka - Niegoszowice - Rudawa - Dolina Szklarki - Jerzmanowice - Murownia - Kraków (50 km).
- Trasa rowerowa nr 41: Prądnik Biały - Zielonki - Prądnik Korzkiewski - Prądnik Czajowski - Ojców - Wola Kalinowska - Saspów - Jerzmanowice - Kraków (50 km).
- Trasa rowerowa nr 42: Prądnik Biały - Zielonki - Ojców - Grodzisko - Pieskowa Skała - Sułoszowa - Przegonia - Jerzmanowice - Murownia - Kraków (68 km).

Również pod względem zasobów kulturowych (zabytkowych) znajdujących się na terenie Gminy i stanowiących o jej atrakcyjności turystycznej – Gmina Jerzmanowice – Przegonia odznacza się dużym potencjałem. Ochroną prawną objętych jest bowiem 89 pozycji rejestrowych i aż 40 stanowisk archeologicznych. W ich ramach należy wskazać⁵:

- 3 architektoniczne zespoły zabytkowe (1 dworski, 2 kościelne);
- 3 kościoły;
- 3 kapliczki;
- 2 obiekty usługowe (szkoła, dom starców);
- 6 obiektów rzemieślniczych;
- 25 zagród;
- 27 obiektów mieszkalnych;
- 22 budynki gospodarcze;
- 12 stanowisk archeologicznych I kategorii (1 obozowisko jaskiniowe w Jerzmanowicach, 1 w Łazach i 10 w Saspowie);
- 8 stanowisk archeologicznych II kategorii (neolityczna kopalnia krzemienia w Jerzmanowicach, pracownia krzemieniarska w Łazach, neolityczna kopalnia krzemienia w Saspowie, osada z epoki neolitu i pracownia krzemieniarska w Szklarach);
- 20 stanowisk archeologicznych III kategorii (m.in. osady z epoki kamienia, osady z epoki neolitu i brązu, osady z późnego okresu wpływów rzymskich).

⁵ Program Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice – Przegonia, s.24-25.

Przyglądając się bliżej obiektom architektonicznym istniejącym na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia, jakie ujęte zostały w rejestrze zabytków, na szczególną uwagę w poszczególnych sołectwach zasługują:

Sołectwo Racławice

Kościół Parafialny pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Racławicach - pochodzi z 1511 roku. Uznany za świątynię późnogotycką bez większych zmian dotrwał do naszych czasów. Jedynie w czasie remontu na przełomie XVII i XVIII wieku dobudowano wieżę. Kolejne remonty konserwatorskie miały miejsce w latach 50 i 60 XX wieku a polichromię odnawiano w 2000 roku. W kościele można podziwiać gotyckie detale ciesielskie z czasu budowy świątyni. Portal drzwi prowadzących do zakrystii zamyka łuk ostry, a same drzwi okute są ukośną kratą. Dwa inne portale oraz obramowania okien są zwieńczone łukami o wykroju w tzw. osli grzbiet. Ściany pokrywa renesansowa polichromia z połowy XVII wieku, która przedstawia sceny pasyjne i maryjne oraz wizerunki świętych. Najcenniejsze gotyckie zabytki wyposażenia to rzeźba *Matki Boskiej z Dzieciątkiem* z początku XV wieku, krucyfiks na belce tęczowej, obrazy czterech *Świętych Dziewic i Zwiastowania* z 1472 roku, tryptyk *Św. Rodziny* z około 1520 roku, dwa skrzydła i cztery kwatery z dawnego polptyku z patronami świętych i scenami *Męki Pańskiej* z XVI wieku oraz późnogotyckie rzeźby *Matki Boskiej* i *św. Jana Ewangelisty* z 1511 roku. Ołtarz główny późnobarokowy z I połowy XVIII wieku z obrazem *Matki Boskiej Śnieżnej z Dzieciątkiem*. Natomiast ołtarze boczne pochodzą z około 1700 roku, znajdują się w nich obrazy świętych Piotra i Pawła oraz rzeźbiona grupa *Ukrzyżowania*. Chrzcielnica z marmuru dębnickiego datowana jest na XVII wiek.

Zdjęcie nr 1. Kościół Parafialny pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Racławicach.

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Spichlerze - to typowe przykłady spichlerzy o konstrukcji i kształcie charakterystycznym dla tradycyjnego budownictwa drewnianego XIX i początku XX wieku. Z murowaną, wysoką kondygnacją

przyziemia – piwnicy, na rzucie prostokąta, nakryte dachem ceramicznym, dwuspadowym z silnie wysuniętym okapem przy elewacji frontowej. Ściany o konstrukcji zrębowej.

Zdjęcie nr 2. Spichlerz w Raćławicach.

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Zagroda (dom i dawny młyn) – to typowy przykład tradycyjnego budownictwa drewnianego w miejscowości, o konstrukcji, kształcie i detalu typowego dla początków XX wieku. Jest to budynek parterowy z murowanym fundamentem, na rzucie wydłużonego prostokąta, nakryty ceramicznym dachem dwuspadowym, z obdaszkiem poniżej szczytu. Ściany zewnętrzne konstrukcji zrębowo – słupowej, w większości szalowane pionowo ustawionymi deskami. Do detali architektonicznych należy wysunięcie części belek w okapie (rysie), stolarka okienna skrzynkowa 4-polowa.

Zdjęcie nr 3. Zagroda w Raćławicach.

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Sołectwo Przegonia

Kościół par. p.w. Zbawiciela i św. Jana Nepomucena w Przegoni - kościół murowany fundacji starosty lanckorońskiego i właściciela Pieskowej Skąły Michała Zebrzydowskiego z 1622 r. O fundacji przez ten ród świadczą kartusze herbowe, Radwan na wieży i przy wejściu do zakrystii. Kościół znacznie przebudowany został w 1904 r. w stylu pseudogotyckim, który dominuje w obecnym wyglądzie. W dniu 28 września 2003 r. biskup diecezji sosnowieckiej Adam Śmigielski podwyższył kościół p.w. Najświętszego Zbawiciela i św. Jana Chrzyciela do rangi sanktuarium. W bocznej kaplicy sanktuarium znajduje się słynący z łask obraz "Ecce Homo", który pochodzi prawdopodobnie z przełomu XVI i XVII w. Wg tradycji obraz ten został przywieziony z kresów przez rycerza z pobliskiego Sieniczna. Ów rycerz wyniósłszy obraz z płonącego kościoła, zawsze był opasany jego płótnem, dzięki czemu bez żadnego uszczerbku przeżył całą kampanię kozacko-tatarską. Gdy wieść o słynnym cudownym obrazie rozeszła się po okolicy, na polecenie władz kościelnych przeniesiono go do tutejszego kościoła.

Zdjęcie nr 4. Kościół par. p.w. Zbawiciela i św. Jana Nepomucena w Przegoni.

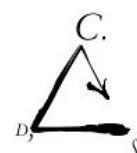

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Dom w Przegoni - pierwotna chałupa, jedna z nielicznych zachowanych tego typu w miejscowości. W obecnej postaci zniekształcona w ostatniej ćw. XX w. (dach, wygląd elewacji), z częściowo czytelnym jeszcze układem pierwotnym (zróznicowanie części mieszkalnej i gospodarczej). Budynek parterowy, na rzucie prostokąta, nakryty dachem dwuspadowym – wtórnym pierwotnie czterospadowym, krytym słomą). Elewacja części prawej oszalowana (wtórnie), lewa tynkowana (pierwotnie całość bielona). Skromny detal i częściowo zachowana stolarka (okno skrzynkowe, 6-polowe z 1 ćw. XX w.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

Zdjęcie nr 5. Dom w Przegini.

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Sołectwo Jerzmanowice

Kościół szpitalny w Jerzmanowicach p.w. Św. Jana Chrzciciela - szpital-przysłup działał już w roku 1686. Wznoszenie barokowej kaplicy trwało dłużej. Wydaje się, że została ona ukończona już po śmierci fundatora i z niewielkimi zmianami zachowała się do dzisiaj, będąc jedynym na trasie z Krakowa do Katowic obiektem sakralnym pochodzącym z XVII stulecia - bezpośrednim świadkiem wydarzeń trzech wieków. Darzona atencją przez miejscową ludność, będąca miejscem odpoczynku i modlitwy przejezdnych, kaplica jerzmanowicka w świadomości społeczności lokalnej wiązana jest z królem Janem III i jego wiedeńską Wiktorią. Z pokolenia na pokolenie przekazywana jest legenda o przejeździe króla, który zatrzymał się w Pieskowej Skale, a jego wojska w sąsiednich wsiach królewskich, m. in. w Jerzmanowicach. Te wydarzenia mają ścisły związek z powstałą wkrótce kaplicą św. Jana Chrzciciela. Ślad swój pozostawiły i dalsze dzieje, niepokoje i przemarsze wojsk swoich i obcych za panowania Sasów, rozbiórów Polski, a także I wojny światowej i ciężkich walk, jakie rozegrały się w okolicach Jerzmanowic, w których poległo 25 osób, spoczywających teraz przy południowej ścianie kaplicy.

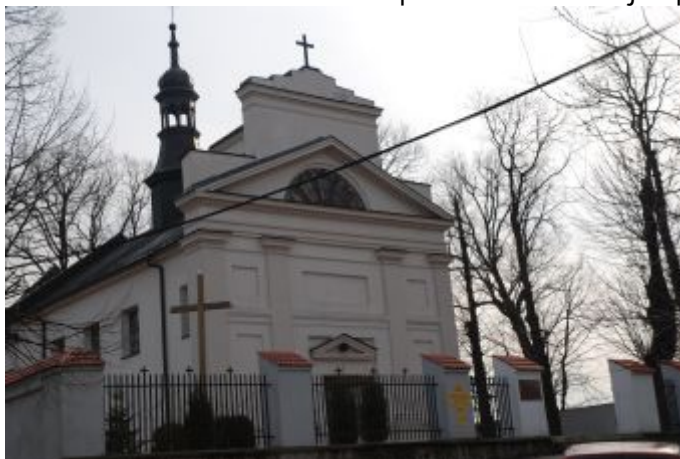
Zdjęcie nr 6. Kościół szpitalny w Jerzmanowicach pw. Św. Jana Chrzciciela.

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Kościół w Jerzmanowicach p.w. Św. Bartłomieja Apostoła - w 1746 roku w protokole wizyty kanonicznej wpisano: "W Jerzmanowicach znajduje się kościół drewniany, stary, spróchniały, starym gontem pokryty, cały niemal schylony ku ziemi". W 1826 roku rozebrano świątynię i rozpoczęto budowę nowej. W 1876 roku został przebudowany i powiększony. We wnętrzu świątyni znajdują się trzy ołtarze: główny to obraz Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej, z lewej Pan Jezus Ukrzyżowany, a po prawej św. Bartłomiej. W narożnikach znajdują się namalowane na tynku postaci czterech ewangelistów. W parafii znajduje się zachowana na stanie szczątkowym biblioteka dekanalna. Projektodawcą i jej założycielem w 1851 roku był dziekan olkuski ks. Markowski. Najcenniejszym zabytkiem biblioteki jest Antyfonarz z 1645 roku.

Zdjęcie nr 7. Kościół w Jerzmanowicach p.w. św. Bartłomieja Apostoła.

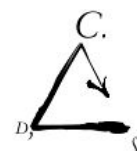
Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Sołectwo Gotkowice

Dom w Gotkowicach - to typowy przykład domu o formach charakterystycznych dla ostatniej (najpóźniejszej fazy tradycyjnego budownictwa drewnianego w miejscowości. Jest to budynek

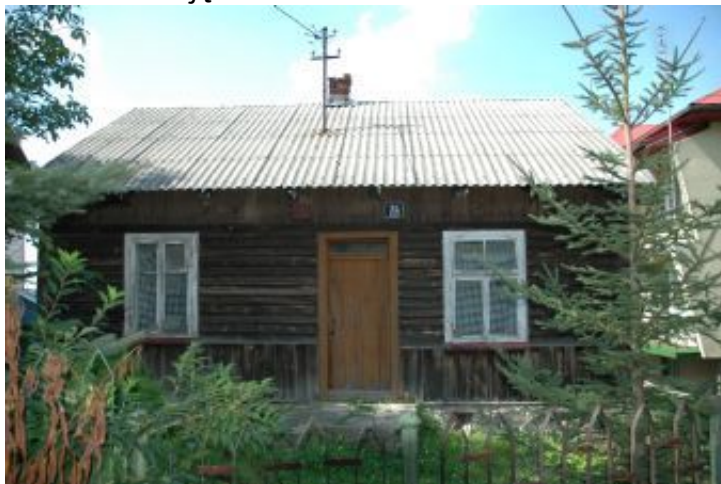
Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

parterowy na rzucie prostokąta, nakryty dachem dwuspadowym (o wtórnym pokryciu). Elewacja frontowa dwuosiowa, szalowana. Detal: dekoracyjny fryz w trybie „zębatej koronki” złożonej z ciągu wycinanych motywów w typie serc, łezek, kroksztyny – tzw. „rysie” okapu, stolarka okienna skrzynkowa 4-polowa.

Zdjęcie nr 8. Dom w Gotkowicach.

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Sołectwo Łazy

Dwór, obecnie Schronisko PTSM - jedyny zachowany na terenie Gminy dwór ziemiański. Budynek o formie charakterystycznej dla okresu 20-lecia międzywojennego nawiązujący do tzw. „stylu dworkowego” i malowniczych rozwiązań „stylu narodowego”. Budynek w rzucie zbliżonym do prostokąta, z ryzalitami od strony frontowej, zasadniczo parterowy z użytkowanym poddaszem i piętrem w części południowej (ryzalit, facjata), o rozczłonkowanej, malowniczej bryle (ryzalit i facjata oraz lukarny w strefie dachu). Elewacje tynkowane, z zaakcentowaną partią cokołową przyziemia, profilowanymi opaskami otworów okiennych i drzwiowych oraz profilowanym gzymsem podokapowym. Otwory okienne i drzwiowe prostokątne i zamknięte półkoliście z nową stolarką. Dachy dwu i czterospadowe, kryte dachówką ceramiczną. Główne wejście poprzedzone schodami i drewnianym gankiem – loggią złożoną z ozdobnie wyciętych filarków z mieczami ukształtowanym na arkady podcienia.

Zdjęcie nr 9. Dwór w Łazach.

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Sołectwo Sąspów

Willa „Koziarnia” - budynek w typie okazałej willi uzdrowskiej. Jeden z najokazalszych - wśród nielicznych na terenie Gminy - obiektów tego typu. Budynek na rzucie prostokąta zasadniczo 4-kondygnacyjny, 2-traktowy, o usytuowaniu wykorzystującym skalisty spadek terenu. Murowany z kamienia (wapienia). Nakryty dachem dwuspadowym o małym kącie nachylenia, z dwoma obszernymi facjatami, zbliżonymi w rozmiarach do ścian szczytowych. Elewacje dwóch dolnych kondygnacji nietynkowane, o eksponowanym licu kamiennym z ceglanyimi narożnikami oraz ościeżami i łukami odcinkowymi otworów okiennych i drzwiowych. Pozostała część elewacji – wyższych kondygnacji szalowana przemienne pionowym i poziomym deskowaniem. Elewacja frontowa 5-osiowa, w części środkowej poprzedzona w każdej kondygnacji balkonami, wspartymi na 4 słupach, tworzącymi rodzaj loggi, z balustradami z dekoracyjnie wycinanych po bokach desek w motywy laubzegi. W szczytach ozdobne wieszaki z iglicowymi sterczynami wychodzącymi ponad kalenicę budynku.

Zdjęcie nr 10. Willa „Koziarnia” w Sąspowie.

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Na zakończenie, warto także przyglądnąć się jak przedstawia się sytuacja Gminy Jerzmanowice – Przegonia w zakresie dostępnej na jej terenie infrastruktury turystycznej determinowanej m.in. stopniem dostępności bazy noclegowej. Z danych Urzędu Gminy Jerzmanowice – Przegonia wynika, że na terenie Gminy istnieje 13 obiektów oferujących miejsca noclegowe, w tym 12 w systemie całorocznym oraz jeden dysponujący miejscami sezonowymi. Trzy spośród wskazanych obiektów to ośrodki dysponujące więcej jak 40 miejscami noclegowymi i zalicza się do nich: Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Łazach (60 miejsc noclegowych), Schronisko Młodzieżowe Małgosia w Łazach (70 miejsc) oraz Green Hotel w Sąspowie (45 miejsc). Wszystkie pozostałe miejsca noclegowe zidentyfikowane na terenie Gminy (w liczbie 65) znajdują się w kwaterach agroturystycznych prowadzonych przez osoby fizyczne – mieszkańców Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Tabela 1. Wykaz miejsc noclegowych – zweryfikowanych na terenie gminy Jerzmanowice - Przegonia.

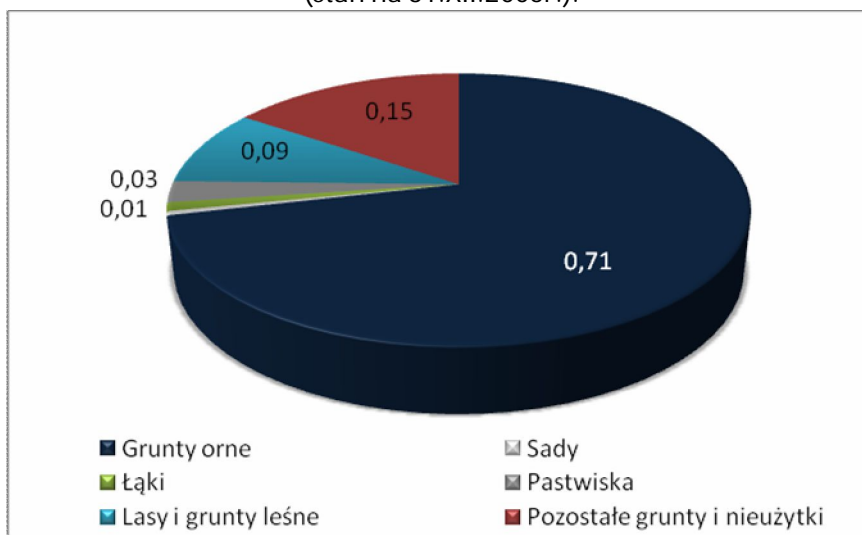
Liczba obiektów noclegowych			Liczba miejsc noclegowych (łóżek)		
ogółem	całorocznych	sezonowych	ogółem	całorocznych	sezonowych
13	12	1	240	236	4

Źródło: Urząd Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

1.3. Zagospodarowanie przestrzenne

Gmina Jerzmanowice – Przegonia rozciąga się na obszarze 6 814 ha (dane GUS stan na 31.XII.2007 r.) co stanowi około 5,5% terenu powiatu krakowskiego ziemskiego. Biorąc pod uwagę strukturę użytkowania gruntów gminnych, zauważyć można, iż zdecydowanie największą część zajmują grunty orne (aż 71% obszaru Gminy), podczas gdy kolejne miejsca przypadają w tym zakresie pozostałym gruntom i nieużytkom (15,5%) oraz lasom (9,1%). Inne grunty o charakterze użytków rolnych, a zatem pastwiska, łąki oraz sady zajmują znikomą część całości terenu Gminy. Powyższe dane, odzwierciedlające zagospodarowanie przestrzenne Gminy, wpisują się w specyfikę Gmin o charakterze wiejskim, do jakich zalicza się również Gmina Jerzmanowice - Przegonia.

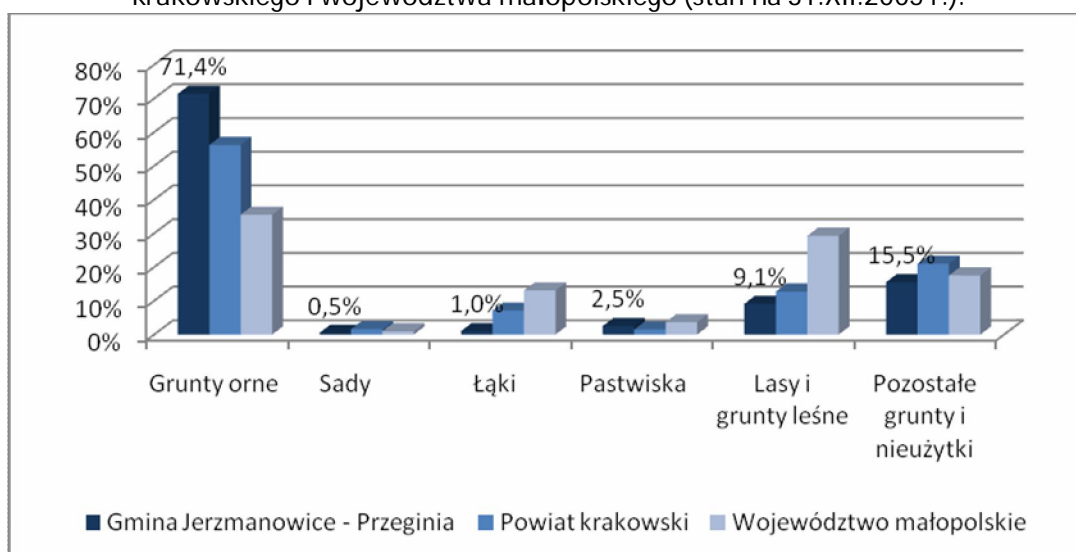
Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w Gminie Jerzmanowice – Przegonia (stan na 31.XII.2005r.).

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Porównując wskazane wyżej informacje z analogicznymi danymi charakteryzującymi sytuację powiatu krakowskiego oraz całego województwa małopolskiego, zauważyć można, iż Gmina Jerzmanowice – Przegonia zdecydowanie wyróżnia się in plus na tle pozostałych jednostek pod względem udziału gruntów ornych w ogóle powierzchni (71,4% w Gminie, przy 56% dla powiatu krakowskiego i 35% dla województwa). Z kolei niższe wskaźniki odnotowywane są w przypadku łąk (Gmina – 1%, powiat – 7%, województwo – 13%) oraz lasów i gruntów leśnych (Gmina – 9%, powiat – 12%, województwo – 27%). Dla pozostałych typów gruntów różnice między wskazanymi jednostkami nie są znaczące.

Wykres 2. Struktura użytkowania gruntów w Gminie Jerzmanowice – Przegonia na tle powiatu krakowskiego i województwa małopolskiego (stan na 31.XII.2005 r.).

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

1.4. Infrastruktura techniczna⁶

Sieć drogowa, transport i komunikacja

Podstawą dla prawidłowego funkcjonowania transportu jest odpowiednia sieć dróg. Obsługę komunikacyjną Gminy Jerzmanowice – Przegonia zapewnia system dróg o znaczeniu krajowym, powiatowym i lokalnym. Układ drogowy występujący na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia obejmuje łącznie 105,5 km i następujące trasy komunikacyjne:

- drogę krajową nr 94 (DK94): Krzywa – Wrocław – Opole – Bytom – Olkusz – Kraków - Balice;
- drogę powiatową nr 18108: Krzeszowice – Przegonia, skrzyżowanie z drogą krajową nr 94;
- drogę powiatową nr 18111: Rudawa - Szklary – Jerzmanowice, skrzyżowanie z drogą krajową nr 94;
- drogę powiatową nr 18116: Sąspów - Ojców – Grodzisko, skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 773;
- drogę powiatową nr 18281: Przegonia - Sułszowa
- drogę gminną: Sąspów – Sułszowa i drogi lokalne.

Długość poszczególnych typów dróg przebiegających przez teren Gminy to w przypadku drogi krajowej 9,7 km, w przypadku dróg powiatowych 25 km, natomiast drogi gminne rozciągają się aktualnie na odcinku łącznie ok. 70 km i zajmują powierzchnię 439 km². Pośród dróg gminnych, drogi o nawierzchni twardej, ulepszonej bitumicznej stanowią blisko 60%, z nawierzchnią nieulepszoną tłuczniową 5,1%, natomiast drogi o nawierzchni gruntowej przebiegają przez Gminę na blisko 40% odcinków. W poszczególnych sołectwach wchodzących w skład Gminy Jerzmanowice – Przegonia długość dróg Gminnych wynosi odpowiednio⁷:

- sołectwo Raclawice – 5,2 km;
- sołectwo Czubrowice - 4 km;
- sołectwo Przegonia – 8,8 km;
- sołectwo Gotkowice - 2,4 km;
- sołectwo Sąspów – 15,5 km;
- sołectwo Jerzmanowice – 21,4 km;
- sołectwo Łazy – 11,2 km;
- sołectwo Szklary - 1,1 km.

Stan ogólny dróg powiatowych i Gminnych na terenie Gminy Jerzmanowice - Przegonia określany jest jako zdecydowanie niezadowolający, duża część odcinków wymaga modernizacji i rozbudowy. Planowane w tym zakresie inwestycje drogowe obejmują:

⁶ Opracowano w oparciu o informacje Urzędu Gminy Jerzmanowice – Przegonia, *Program Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice – Przegonia* oraz *Plan Gospodarki Odpadami Gminy Jerzmanowice – Przegonia*.

⁷ Zgodnie z *Wykazem dróg gminnych na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia*.

- przebudowę drogi Sąspów - centrum wraz z budową chodnika;
- przebudowę drogi „Kolonia Doły” w Jerzmanowicach wraz z budową chodnika i odwodnieniem;
- przebudowę mostu na potoku „Szkłarka” w Jerzmanowicach;
- przebudowę mostu na potoku „Czubówka” w Czubrowicach
- budowa chodnika w Gotkowicach;
- przebudowę drogi „Spławy” w Przegoni.

Gmina Jerzmanowice – Przegonia położona jest w niedalekiej odległości od dwóch dużych aglomeracji miejskich – krakowskiej oraz śląskiej. Od Krakowa Gminę dzieli dystans ok. 30 km, podczas gdy do Gliwic jest to ok. 90 km, do Bytomia 70 km, a do Dąbrowy Górniczej ok. 45 km. Na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia nie występuje sieć kolejowa, działa natomiast komunikacja autobusowa oraz minibusowa, która realizuje połączenia na głównych szlakach komunikacyjnych wyznaczanych przez bliskość dużych ośrodków miejskich. Transport autobusowy na obszarze Gminy wykonują linie autobusowe kursujące na trasach:

- Bytom przez Dąbrowę Górniczą;
- Dąbrowa Górnicza;
- Gliwice przez Dąbrowę Górniczą, Bytom i Zabrze;
- Częstochowa przez Dąbrowę Górniczą;
- Kraków;
- Zabrze przez Dąbrowę Górniczą i Bytom;
- Zakopane przez Kraków.

Biorąc po uwagę dostępność miejsc parkingowych na obszarze Gminy, do dyspozycji mieszkańców i przyjezdnych pozostają dwa parkingi, na których dostępne jest łącznie ok. 70 miejsc parkingowych. Ponadto dodatkowe miejsca parkingowe znajdują się również:

- w Gotkowicach koło remizy OSP;
- w Szklarach koło Kościoła;
- w Raławicach koło Kościoła przy drodze powiatowej;
- w Czubrowicach koło remizy OSP;
- w Przegoni koło Kościoła i Domu Ludowego;
- w Sąspowie przy rondzie za Szkołą Podstawową i koło Kościoła;
- w Łazach przy remizie;
- w Jerzmanowicach: przy pawilonie handlowym, koło budynku remizy OSP, przy drodze powiatowej koło GOK w centrum Jerzmanowic, koło pogotowia ratunkowego, koło Urzędu Gminy i Ośrodka Zdrowia oraz przy remizie OSP. Ponadto na terenie Gminy funkcjonuje jedna stacja benzynowa, stacja paliwa LPG (gaz) oraz stacja diagnostyczna.

1.5. Infrastruktura komunalna⁸

Sieć wodociągowa, kanalizacyjna oraz oczyszczalnie ścieków

Sieć wodociągowa

Przyglądając się sytuacji Gminy Jerzmanowice – Przegonia w obszarze zasobów wodnych należy stwierdzić, iż na tle powiatu krakowskiego sytuacja ta przedstawia się bardzo korzystnie. Mieszkańcy Gminy zaopatrywani są w wodę pochodzącą z utworów jurajskich, pobieraną ze studni o głębokości dochodzącej do 100 m i wydajności od kilku do kilkudziesięciu m³/h oraz innych studni publicznych. Łącznie na terenie Gminy znajduje się 12 sieci wodociągowych zasilanych z odrębnych studni głębinowych o ogólnej wydajności 227,6 m³/h. Główne ujęcia wody to:

- „Jerzmanowice Dół” – o wydajności 58,3 m³/h,
- „Przegonia” – 47 m³/h,
- „Sąsów Wymysłów” – 13,7 m³/h,
- „Ractawice” – 17,3 m³/h,
- „Czubrowice” – 20 m³/h,
- „Czubrowice Polesie” – 13,7 m³/h,
- „Szklary” – 25,3 m³/h,
- „Łazy” – 13,2 m³/h.

Długość sieci wodociągowej, zgodnie z aktualnymi informacjami Urzędu Gminy Jerzmanowice – Przegonia, wynosi (stan na XI.2008 r.) 115,6 km i w jej ramach funkcjonuje 2 647 przyłączy. Możliwości gromadzenia wody w zbiornikach podłączonych do sieci to 1325 m³, a istniejąca infrastruktura umożliwia dostęp do sieci wodociągowej 98,5% mieszkańców Gminy. Pod koniec roku 2007 średnie zużycie wody przypadające rocznie na jednego mieszkańca wyniosło 21,9 m³ i na przestrzeni poprzednich pięciu lat, a zatem w porównaniu z rokiem 2002 odnotowano w tym zakresie 10-procentowy wzrost. W tym samym okresie odsetek mieszkańców posiadających swobodny dostęp do sieci wodociągowej wzrósł o 0,2%, podczas gdy objętość wody dostarczanej do gospodarstw domowych wzrosła aż o ok. 12 punktów procentowych. Szczegóły zmian w tym zakresie prezentuje poniższa tabela:

⁸ Opracowano w oparciu o informacje Urzędu Gminy Jerzmanowice – Przegonia, *Program Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice – Przegonia* oraz *Plan Gospodarki Odpadami Gminy Jerzmanowice – Przegonia*.

Tabela 2. Sieć wodociągowa w Gminie Jerzmanowice – Przegonia na przestrzeni lat 2000 – 2008.

	Jednostka miary	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	107,9	108,2	108,5	108,9	110,9	112,3	113,3	113,8	115,6
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 517	2 552	2 576	2 607	2 654	2 711	2 423	2 543	2647
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	192,9	196,1	206,1	210,2	208,6	210,4	218,0	230,5	-
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	% ogółu	-	-	97,2	97,2	97,3	97,3	97,4	97,5	98,5

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS, dane Urzędu Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Wskaźnik długości sieci na 100 km² wynosi obecnie w Gminie Jerzmanowice – Przegonia 170 km i jest niższy jak średnia dla powiatu krakowskiego ziemskiego (188,6 km), ale zdecydowanie przewyższa średnią krajową, która kształtuje się na poziomie 121 km. Długość sieci wodociągowej przypadającej na 1000 mieszkańców Gminy wynosi z kolei 10,7 km, przy średniej krajowej 6,7 km. Jest to wynik bardzo dobry, zwłaszcza jeśli porównać go z analogicznymi wartościami dla Małopolski, gdzie jest to jedynie 4,9 km/1000 mieszkańców, powiatu krakowskiego – 9,3 km/1000 mieszkańców oraz ościennych gmin powiatu krakowskiego. Spośród czterech z nich jedynie Gmina Sułoszowa odznacza się wyższym wskaźnikiem długości sieci wodociągowej przypadającej na 1000 mieszkańców (15,2 km) od tego notowanego dla Gminy Jerzmanowice - Przegonia.

Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków

Gmina Jerzmanowice – Przegonia wg stanu na XI.2008 r. skanalizowana jest jedynie w 16% - długość sieci wynosi 27,5 km, a liczba przyłączy kanalizacyjnych (tzw. przykanalików) obejmuje 385 sztuk, co pozwala na korzystanie z sieci 1 540 mieszkańcom Gminy. Z uwagi na słabo rozbudowany zbiorczy system kanalizacji przeważająca większość ścieków bytowo - gospodarczych z terenu Gminy odprowadzana jest bez oczyszczania do okresowo opróżnianych zbiorników, a najczęściej bezpośrednio do ziemi lub cieków⁹. W ramach istniejącej sieci kanalizacyjnej działa 9 przepompowni ścieków odprowadzających je do mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków usytuowanej w miejscowości Żary. Wydajność wspomnianej oczyszczalni, która obsługuje zarówno sieć kanalizacyjną jak i dowożone do niej ścieki pochodzące z przydomowych szamb, to 350 m³/d (docelowo 700 m³/d). Ponadto na obszarze Gminy istnieje około pięciu prywatnych, przydomowych oczyszczalni ścieków.

⁹ Program Ochrony Środowiska Gminy Jerzmanowice – Przegonia, s.12.

Tabela 3. Sieć kanalizacyjna w Gminie Jerzmanowice – Przegonia na przestrzeni lat 2004 – 2007.

	Jednostka miary	2004	2005	2006	2007
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	22,6	22,6	22,6	27,5
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	308	308	308	435
Ścieki odprowadzone	dam ³	33	39	55	75,4
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	% ogółu	0	10,4	10,4	0

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Porównując sytuację Gminy Jerzmanowice – Przegonia z innymi, sąsiadującymi z nią Gminami powiatu krakowskiego, stwierdzić można, że stopień skanalizowania Gminy Jerzmanowice – Przegonia jest zdecydowanie niewystarczający i niekorzystnie odbiega od wskaźników obserwowanych w tym zakresie w Gminach ościennych. Biorąc pod uwagę odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci, wartość notowana dla Gminy Jerzmanowice - Przegonia wyniosła (wg stanu na 31.XII.2006 r.) jedynie 10,4%, podczas gdy w województwie małopolskim było to już 49,6%, w powiecie krakowskim 29,4%, a w gminach sąsiednich (za wyjątkiem Gminy Sułoszowa w której wskaźnik ten osiągnął wyłącznie 8%) było to od 22,1% (w Wielkiej Wsi) do 44,5% (w Skale).

Energia elektryczna

Sieć energetyczna istniejąca w Gminie Jerzmanowice – Przegonia zasilana jest ze źródeł położonych poza terenem Gminy, z sieci napowietrznej niskiego, średniego oraz wysokiego napięcia. Eksploatacja poszczególnych elementów systemu energetycznego istniejącego w Gminie wykonywana jest przez dwie spółki: ENION Sp. z o. o. Kraków oraz ENION GRUPA TAURON S.A Oddział Będzin – BZE. Większość terenów gminnych obsługuje pierwsze z ww. przedsiębiorstw, podczas gdy drugie zajmuje się siecią energetyczną funkcjonującą wyłącznie na terenie miejscowości Polesie Czubrowice. Dostęp do sieci elektrycznej posiada 100% gospodarstw położonych na terenie Gminy, a roczne zapotrzebowanie na energię dla całej jednostki terytorialnej wynosi 124,92 [TJ/a].

Sieć gazowa

Długość czynnej sieci gazowej przebiegającej przez teren Gminy Jerzmanowice – Przegonia wynosi (wg GUS, stan na dzień 31.XII.2007 r.) 119,2 km, w tym czynna sieć przesyłowa obejmuje 10,7 km, a czynna sieć rozdzielcza 108,5 km. Wszystkie sołectwa wchodzące w skład Gminy są zgazyfikowane, a dostęp do sieci posiada 65,6% ogółu mieszkańców Gminy. W roku 2007 zużycie gazu przez 1 odbiorcę

w Gminie wyniosło 520,4 m³ i była to ilość o 30 m³ mniejsza niż zużycie odnotowane w roku 2002. Przez teren Gminy przebiegają następujące gazociągi¹⁰:

- wysokoprężny ø500 Węgrzce Wielkie – Dąbrowa Górnicza;
- magistralny średnioprężny ø350 – główne źródło zasilania Gminy;
- średnioprężny ø225 na terenie Sąspowa;
- średnioprężny ø100 (Jerzmanowice, Gotkowice).

Gospodarka odpadami

Ilość odpadów komunalnych zebranych w 2007 r. na terenie Gminy Jerzmanowice – Przeginia wyniosła 990,33 ton. W przeliczeniu na jednego mieszkańca średnia roczna wielkość odpadów komunalnych zebranych (wywiezionych) w Gminie wynosi 93,5 kg/m/rok i jest to ilość dużo mniejsza od średniej dla województwa małopolskiego wynoszącej 222 kg/m/rok. Na terenie Gminy Jerzmanowice – Przeginia działa 5 podmiotów gospodarczych obsługujących mieszkańców Gminy pod względem zbiórki i wywozu odpadów. Spośród tych pięciu firm jedynie dwie obsługują więcej jak kilka procent mieszkańców, pozostałe trzy posiadają jedynie ułamek procenta udziału w lokalnym rynku. Ogół zebranych w Gminie odpadów zostaje zdeponowanych na stosownych składowiskach (w Ujkowie Starym gm. Bolesław i w Brzeszczach – Jawiszowicach), na terenie Gminy brak jest wysypiska odpadów oraz ogólnodostępnych kontenerów do ich gromadzenia. Według danych Urzędu Gminy Jerzmanowice – Przeginia rocznie zbierane są następujące ilości poszczególnych typów odpadów:

- odpady komunalne - 994,6 Mg/rok;
- makulatura – 12,4 Mg/rok;
- szkło – 19,4 Mg/rok;
- tworzywa sztuczne – 21,0 Mg/rok;
- odpady wielkogabarytowe – 4,8 Mg/rok;
- odpady elektryczne – 2,0 Mg/rok.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na długookresowe (do 2014 r.) zadania strategiczne, jakie w obszarze gospodarki odpadami zapisano w *Planie Gospodarki Odpadami Gminy Jerzmanowice – Przeginia*. Należą do nich m.in.:

- dalszy rozwój selektywnej zbiórki odpadów komunalnych;
- rozwój systemu zbiórki odzysku odpadów wielkogabarytowych, budowlanych oraz niebezpiecznych;
- wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów ulegających biodegradacji;

¹⁰ *Plan Gospodarki Odpadami Gminy Jerzmanowice – Przeginia*, s.8.

- zorganizowanie gminnego punktu zbiórki magazynowania wysegregowanych surowców wtórnych, odpadów wielkogabarytowych, budowlanych i niebezpiecznych;
- likwidacja dzikich wysypisk odpadów (które wg danych UG Jerzmanowice – Przegonia w liczbie trzech funkcjonują na obszarze Gminy).

Telekomunikacja

Aktualnie na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia funkcjonują dwie placówki pocztowe, które umiejscowione są na terenie miejscowości Jerzmanowice oraz miejscowości Przegonia. Ponadto w Gminie usytuowane są dwa przekaźniki telefonii komórkowych i (z pewnymi wyjątkami) występuje zasięg telefonii komórkowej dla wszystkich aktualnie istniejących operatorów sieci. Według ostatnich dostępnych danych przedstawiających sytuację Gminy w zakresie podłączenia jej mieszkańców do sieci telefonicznej obsługiwanej przez Telekomunikację Polską S.A. (dane te pochodzą z roku 1998 - Główny Urząd Statystyczny nie dysponuje informacjami bardziej aktualnymi) w Gminie podpisanych było 1 445 umów abonenckich, które obejmowały ok. 46% istniejących gospodarstw domowych. Należy jednak domniemywać, iż w okresie ostatnich 10 lat, jakie upłynęły od momentu sporządzenia wskazanych wyżej statystyk, sytuacja w tym zakresie uległa znaczącej poprawie, zwłaszcza biorąc pod uwagę zmianę przepisów prawnych pozwalającą na dywersyfikację rynku i dostawców usług telekomunikacyjnych. Stan dostępności sieci internetowej w Gminie pozostaje również - z powodu braku danych - bliżej nieokreślony. Warto jednak zaznaczyć, iż możliwość korzystania z internetu posiadają wszystkie gospodarstwa domowe wyposażone w sieć telefoniczną, a na obecnym etapie rozwoju możliwości bezprzewodowego podłączenia do sieci, dostęp do niego jest praktycznie niczym nieograniczony.

1.6. Wnioski dla sfery przestrzennej

- Gmina Jerzmanowice – Przegonia położona jest w makroregionie Wyżyny Śląsko – Krakowskiej, w Zespole Jurajskich Parków Krajobrazowych – Dolinki Krakowskie oraz częściowo w granicach Ojcowskiego Parku Narodowego. Cały teren Gminy Jerzmanowice – Przegonia ze względu na unikatowy krajobraz z wieloma ostańcami wapiennymi stanowi obszar chroniony.
- Teren Gminy Jerzmanowice – Przegonia ze względu na jakość zasobów krajobrazowo – przyrodniczo – kulturowych odznacza się wysokim potencjałem turystycznym. Do głównych atutów (atrakcji turystycznych) Gminy zaliczyć należy przede wszystkim istniejące na jej obszarze jurajskie skały wapiennej zwane ostańcami, szereg jaskiń krasowych, zabytki

- architektury drewnianej i murowanej, stanowiska archeologiczne czy sieć oznakowanych szlaków turystycznych zarówno pieszych jak i rowerowych.
- Pod względem struktury zagospodarowania przestrzennego, charakterystyczny dla Gminy jest wysoki odsetek gruntów ornych w ogólnej powierzchni (71,4%). Wyróżnia on Gminę zarówno na tle powiatu krakowskiego ziemskiego, województwa, ale i gmin ościennych, spośród których jedynie Gmina Sułoszowa posiada wyższy wskaźnik w tym zakresie (74,4%). Przy tak dużym obszarze gruntów rolnych w ogólnej powierzchni Gminy, istotna jest klasa bonitacyjna (wartość użytkowa) gleb, która w przypadku Gminy Jerzmanowice – Przegonia kwalifikuje je do gleb średniej jakości o przeciętnej klasie bonitacyjnej IV. A zatem, mimo że plony roślin uprawianych na tych glebach są wyraźnie niższe niż na glebach klas wyższych, to w skali kraju gleby IV klasy dominują (ok.40%) i w sposób naturalny wykorzystywane są pod działalność rolniczą.
 - Gmina Jerzmanowice – Przegonia pod względem komunikacyjnym odznacza się bardzo dobrym położeniem, znajduje się bowiem w niedalekiej odległości od dwóch dużych aglomeracji miejskich – krakowskiej oraz śląskiej. Od Krakowa Gminę dzieli ok. 30 km, podczas gdy do Gliwic jest to ok. 90 km, do Bytomia 70 km, a do Dąbrowy Górniczej ok. 45 km. Wszystkie wyżej wymienione aglomeracje znajdują się w odległości, która pozwala na dojazd do terenu Gminy w czasie do ok. 2 godzin, co jest wskaźnikiem dającym możliwość rozwoju analizowanego obszaru jako terenu jednodniowej turystyki rekreacyjnej dla mieszkańców tychże miast.
 - Pomimo stosunkowo dobrze rozbudowanej sieci drogowej, stan ogólny dróg powiatowych i gminnych przebiegających przez teren Gminy Jerzmanowice - Przegonia określany jest jako zdecydowanie niezadowolający, a duża część odcinków wymaga modernizacji i rozbudowy. Podobnie wygląda sytuacja w zakresie infrastruktury parkingowej, która również wymaga prac na rzecz jej rozbudowy i modernizacji, ponieważ aktualna dostępność miejsc parkingowych w Gminie nie pokrywa istniejących potrzeb.
 - Gmina dysponuje bardzo dużymi zasobami wody pochodzącej z utworów jurajskich, która wydobywana jest ze studni o głębokości dochodzącej do 100 m i wydajności od kilku do kilkudziesięciu m³/h oraz innych studni publicznych. Za pomocą sieci wodociągowej w pozyskiwana tą drogą wodę, zaopatrywanych jest blisko 100% mieszkańców Gminy.
 - Zdecydowanie niekorzystnie wygląda sytuacja w zakresie dostępu do sieci kanalizacyjnej, która na terenie Gminy Jerzmanowice - Przegonia funkcjonuje w bardzo ograniczonym zakresie i obejmuje jedynie 10,4% mieszkańców. Jest to wskaźnik negatywnie wyróżniający Gminę na tle jednostek ościennych (z wyjątkiem Gminy Sułoszowa) i warunkujący wysoki stopień zagrożenia dla jakości lokalnych wód powierzchniowych.

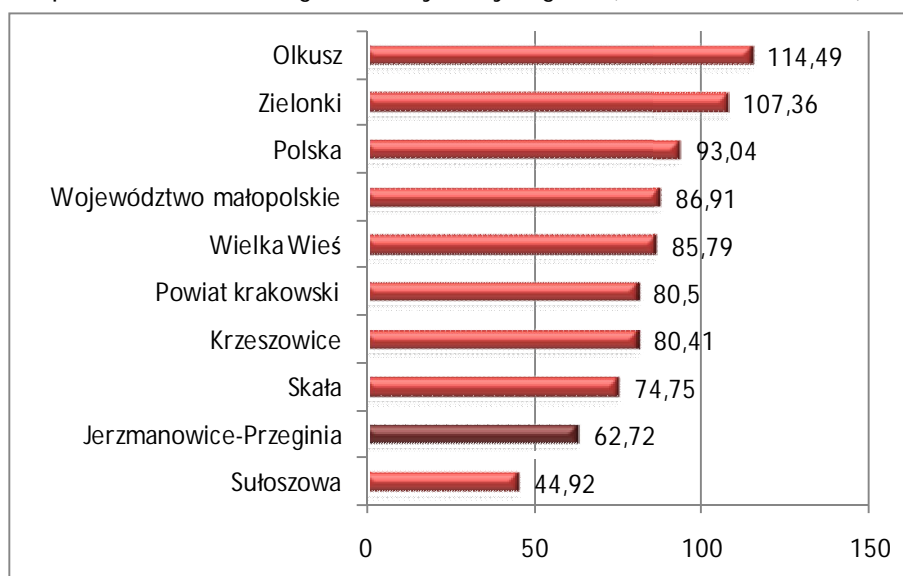
- W pozostałych, najistotniejszych aspektach infrastruktury komunalnej sytuacja Gminy przedstawia się zadowalająco - dostęp do sieci elektrycznej posiada 100% gospodarstw, wszystkie sołectwa wchodzące w skład Gminy są zgazyfikowane, a dostęp do sieci gazowej posiada 65,6% ogółu mieszkańców.

Sfera gospodarcza

2.1. Charakterystyka gospodarki na terenie Gminy Jerzmanowice- Przegonia

Na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia w dniu 31.XII.2007 roku zarejestrowane były 683 podmioty gospodarki narodowej. Warto jednak podkreślić, że 21 spośród nich to podmioty działające w sektorze publicznym, a w ramach 661 podmiotów prywatnych 21 to stowarzyszenia lub fundacje. Samych zatem prywatnych przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Gminy w grudniu 2007 r. było, wg danych Głównego Urzędu Statystycznego, 640, z czego aż 588 podmiotów (92% ogółu) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W efekcie, pozwala to oszacować wskaźnik aktywności gospodarczej (obrazujący liczbę prywatnych podmiotów gospodarki narodowej przypadających na tysiąc mieszkańców) na 62,72. Nie jest to jednak wynik wysoki i negatywnie wyróżnia Gminę Jerzmanowice – Przegonia zarówno na tle średnich dla kraju, województwa oraz powiatu krakowskiego ziemskiego, jak i w porównaniu do większości gmin ościennych.

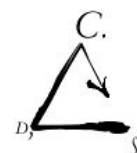
Wykres 3. Wskaźnik aktywności gospodarczej w Gminie na tle kraju, województwa małopolskiego, powiatu krakowskiego, oraz wybranych gmin (stan na 31.XII. 2007).

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

Jak widać na powyższym wykresie, wskaźnik aktywności gospodarczej notowany w Gminie Jerzmanowice - Przegonia jest korzystniejszy wyłącznie w stosunku do jednej z gmin ościennych – Gminy Sułoszowa, podczas gdy w odniesieniu do pozostałych jednostek kształtuje się na znacznie niższym poziomie. Jest to szczególnie widoczne w przypadku Gminy Olkusz, w której wskaźnik aktywności gospodarczej był prawie dwukrotnie więcej niż w Jerzmanowicach - Przegoni. Z pewnością ogromne znaczenie ma w tym zakresie fakt, iż Gmina Olkusz jest gminą miejsko-wiejską, co w pewien sposób determinuje charakter gospodarczy, a co za tym idzie liczbę podmiotów funkcjonujących na jej obszarze. Przyglądając się natomiast pozostałym uwzględnionym na wykresie jednostkom warto zauważyć, że spośród gmin powiatu krakowskiego ponad średnią krajową wybijają się pod tym względem wyłącznie Gmina Zielonki. Bardziej szczegółowe informacje przedstawia zamieszczona niżej tabela, ukazująca wartość wskaźnika aktywności gospodarczej we wszystkich gminach powiatu krakowskiego ziemskiego.

Tabela 4. Wskaźnik aktywności gospodarczej w gminach powiatu krakowskiego ziemskiego (stan na 31.XII.2007 r.).

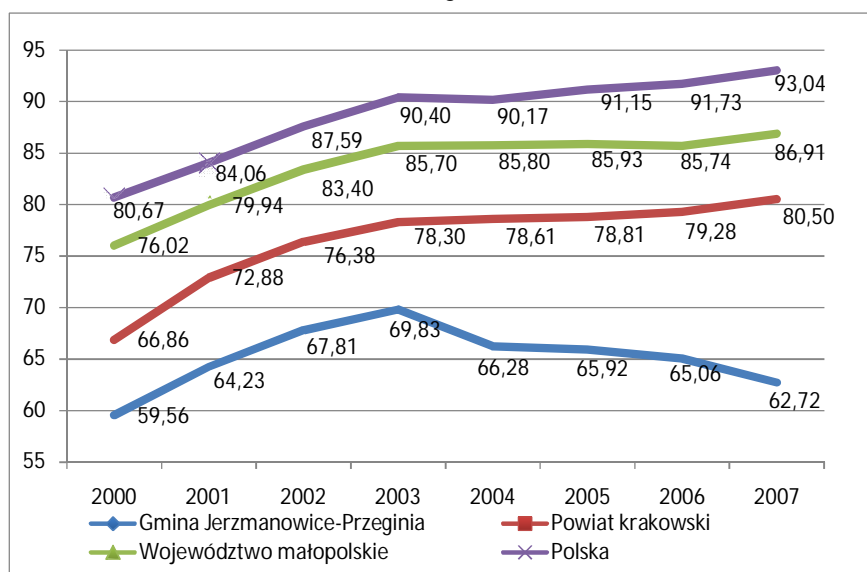
Jednostka terytorialna	Wskaźnik aktywności gospodarczej
Zielonki	107,36
Świątniki Górne	106,98
Mogilany	96,63
Polska	93,04
Skawina	88,73
Województwo małopolskie	86,91
Wielka Wieś	85,79
Zabierzów	85,28
Powiat krakowski	80,5
Krzeszowice	80,41
Słomniki	79,6
Skąta	74,75
Liszki	74,44
Michałowice	73,18
Czernichów	72,75
Jerzmanowice - Przegonia	62,72
Iwanowice	61,5
Kocmyrów- Luborzyca	60,83
Igołomia-Wawrzeńczyce	51,41
Sułoszowa	44,92

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Również pośród pozostałych gmin (także wiejskich) powiatu krakowskiego, Gmina Jerzmanowice - Przegonia pozostaje „w tyle” pod względem poziomu aktywności gospodarczej mieszkańców. Warto zatem przyjrzeć się jak omawiany wskaźnik zmieniał się na przestrzeni ostatnich lat. Na kolejnym

wykreście widać wyraźnie, że sytuacja Gminy w tym obszarze systematycznie się pogarsza, w przeciwieństwie do tego co dzieje się w kraju, województwie czy powiecie. Podczas gdy w kraju, województwie i powiecie wskaźnik aktywności gospodarczej notuje tendencję wzrostową, a skala zmian jest w nich niemal identyczna, w analizowanej Gminie w latach 2003-2007 nastąpił ponad 10-procentowy spadek. Bliższe przyjrzenie się elementom składowym wskaźnika ukazuje, iż w Gminie Jerzmanowice - Przeginia na jego zmiany wpływ ma zarówno systematyczny przyrost liczby ludności, jak i spadek liczby prywatnych podmiotów gospodarczych, przy czym zdecydowanie większą dynamiką zmiany odznacza się drugi ze wskazanych elementów.

Wykres 4. Wskaźnik aktywności gospodarczej na tle kraju, województwa małopolskiego i powiatu krakowskiego w latach 2000- 2007.

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Do najważniejszych przedsiębiorstw działających na terenie Gminy zaliczane są następujące przedsiębiorstwa:

a) Wśród przedsiębiorców nie figurujących w rejestrze ewidencji działalności gospodarczej natomiast prowadzących działalność na terenie Gminy:

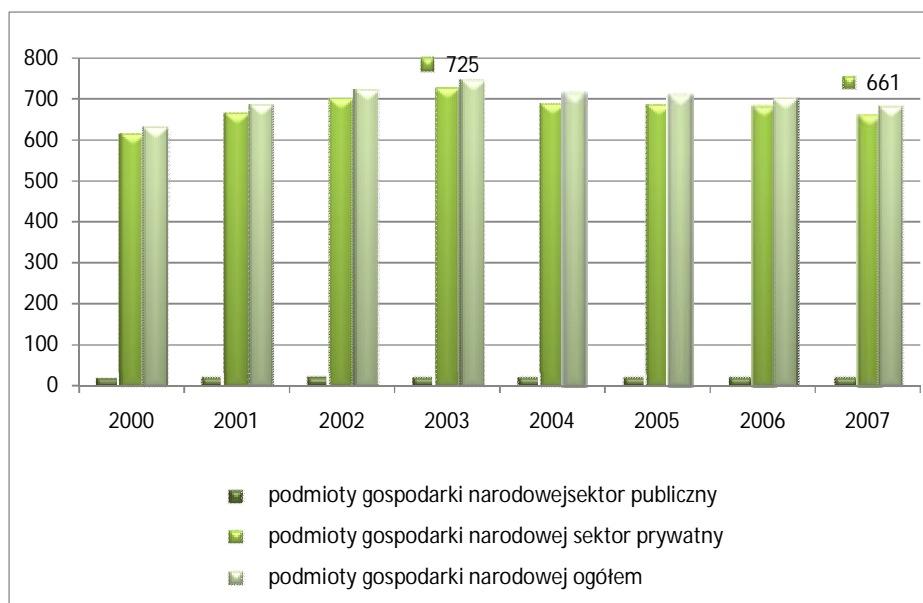
- Skład budowlany „Miodek” Jerzmanowice, Dariusz Miodek, Wojciech Miodek;
- Skład budowlany „Madedo”, Jerzmanowice;
- Stacja paliw „Stell” Gotkowiec;
- Firma „Armont” Andrzej Rogozik Przeginia;
- Stacja paliw „Jett” w Jerzmanowicach;
- Firma „Gąska” Jacek i Aleksander Gąska Gotkowiec;

- Karczma Szofera, Aneta Durazińska Gotkowice.
- b) Do znaczących przedsiębiorców zewidencjonowanych w rejestrze działalności gospodarczej należą:
- Stacja Diagnostyczna Janik Bogumiła Jerzmanowice;
 - Lucyna Miller Sądów – restauracja;
 - Firma Handlowo – Usługowa Jolanta Koziół Czubrowice;
 - Firma Handlowa Tadeusz Kaleta Ractawice;
 - Firma Transportowo Usługowo Handlowa „Ektrans” Eugeniusz Kozub Czubrowice;
 - Firma Transportowa Skotniczny Stanisław i Krzysztof Czubrowice;
 - „ASEN – WUKO”, Jolanta Mrozowska Jerzmanowice;
 - Zakład Produkcyjno Handlowy, Grzegorz Jochymek Jerzmanowice.
 - Transport krajowy i międzynarodowy Pogan, Jan Jerzmanowice.
 - Transport Pasażerski, Dariusz Śladowski Jerzmanowice;
 - Instalacje wodno kanalizacyjne, gazowe i C.o, Sołtysik Zbigniew Jerzmanowice;
 - Firma Handlowa, Marta Pryga Łazy;
 - Firma Kesur, Monika Rusek Jerzmanowice;
 - Grażyna Bieńczyk Żarecka Sądów - Rzeźba w drewnie.

2.2. Struktura podmiotów gospodarczych

W przypadku Gminy Jerzmanowice – Przegonia biorąc pod uwagę sektory własności istniejących pomiotów gospodarczych, zauważyć należy ogromny udział sektora prywatnego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej. Posiłkując się tymi danymi wnioskować można zatem, iż to sektor prywatny stanowi o charakterze gospodarki w Gminie.

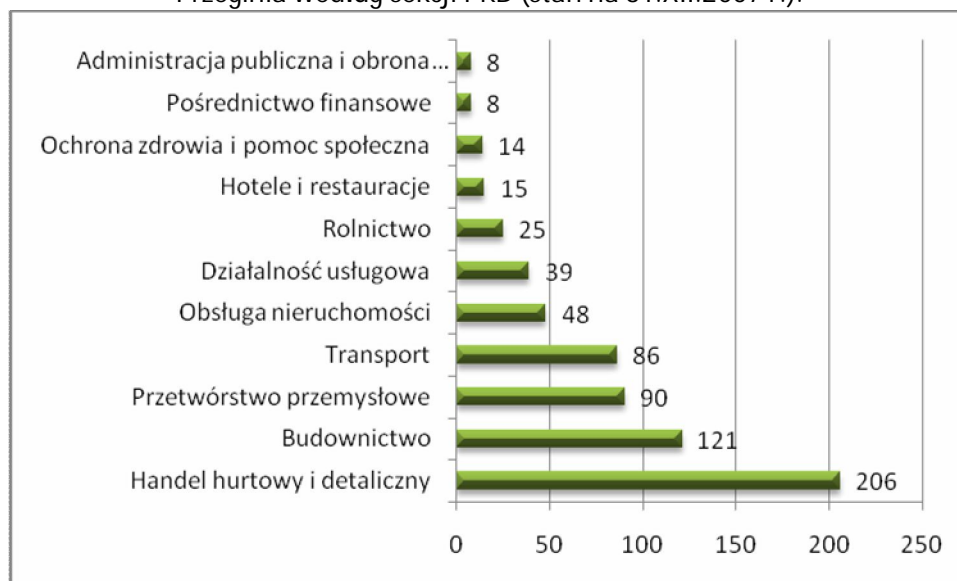
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własności w latach 2000-2007.

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Na powyższym wykresie widać jednakże, że na przestrzeni lat (od 2003 roku) liczba podmiotów prywatnych spada, żeby w 2007 roku osiągnąć wartość równą 661. Pośród podmiotów prywatnych ogromną większość stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, ich odsetek utrzymuje się na stałym poziomie ok. 90% - w roku 2007 było to 89% wszystkich podmiotów prywatnych. Warto zwrócić również uwagę na sekcje PKD dominujące wśród podmiotów gospodarczych funkcjonujących w Gminie.

Wykres 6. Prywatne podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Gminie Jerzmanowice - Przegonia według sekcji PKD (stan na 31.XII.2007 r.).

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

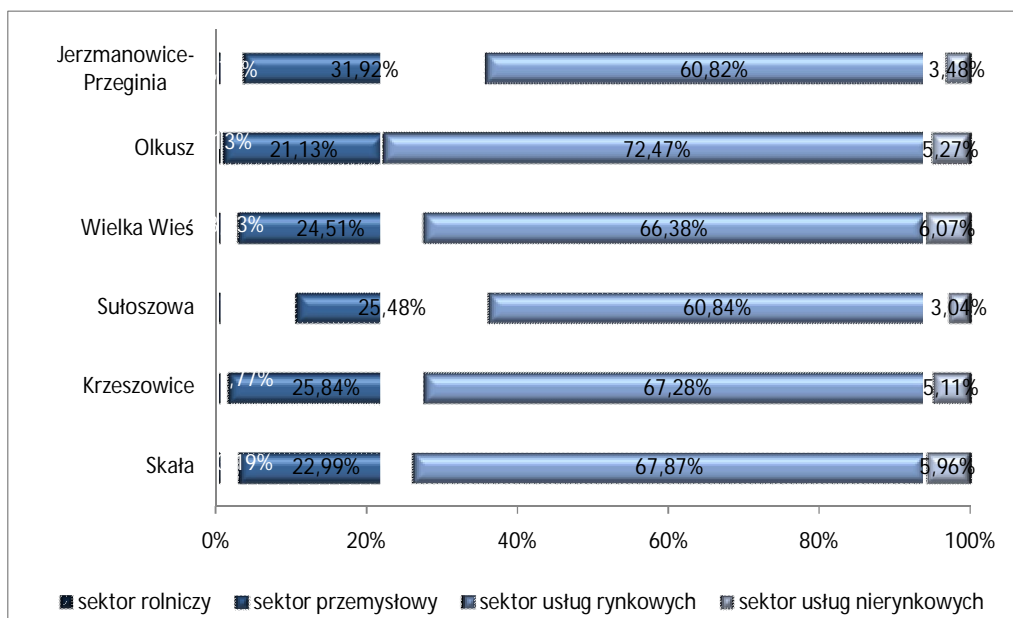
Powyższy wykres obrazuje zdecydowaną dominację handlu hurtowego i detalicznego, w której to sekcji działa prawie 1/3 prywatnych podmiotów gospodarczych w Gminie. Drugą dominującą dziedziną działalności jest budownictwo – sekcja ta skupia 121 prywatnych podmiotów, co oznacza ponad 11 przedsiębiorstw budowlanych przypadających na 1000 mieszkańców Gminy. Może to między poszczególnymi podmiotami rodzić konkurencję i prowadzić do zmniejszania się ich szans utrzymania się na rynku, trudno jednak pozwolić sobie na jednoznaczne wnioski bez dogłębnej analizy lokalnego rynku w tym zakresie.

Warto mimo to zobaczyć czy dominacja podmiotów handlowych, budowlanych oraz przetwórstwa przemysłowego znajduje potwierdzenie i odzwierciedlenie w powiecie czy województwie. Procentowy udział podmiotów działających w ramach poszczególnych sekcji PKD w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki zarejestrowanych w REGON pokazuje, że dominacja handlu w tym względzie stanowi sytuację typową. Co prawda w Gminie Jerzmanowice - Przegonia tendencja ta zarysowuje się nieco słabiej niż w powiecie krakowskim, jest ona jednak nieco silniejsza niż w całym województwie. Większy niż w powiecie oraz województwie jest natomiast w Gminie udział podmiotów sektora budownictwa, podczas gdy wyraźnie mniejszy jest on w przypadku podmiotów obsługi nieruchomości. Co ciekawe, Gmina Jerzmanowice - Przegonia wyróżnia się również na tle powiatu i województwa nieco większym udziałem podmiotów działających w obszarze transportu w stosunku do ogólnej liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON.

Duże znaczenie sekcji budownictwa i przetwórstwa przemysłowego w analizowanej Gminie pociąga za sobą wysoki udział sektora przemysłowego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej.

Podmioty przemysłowe stanowią blisko 1/3 ogółu przedsiębiorstw. Dominującą rolę odgrywa w tym zakresie jednak sektor usług rynkowy, który - jak obrazuje kolejny wykres - posiada mniejsze znaczenie niż w większości gmin ościennych.

Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów ekonomicznych w Gminie Jerzmanowice – Przegonia oraz gminach ościennych (stan na 31.XII.2007 r.).

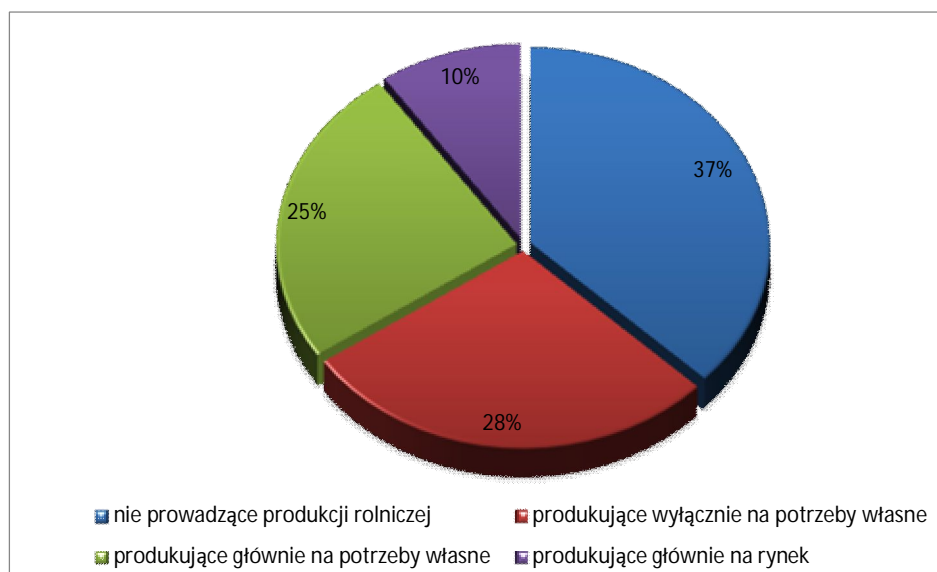

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

2.3. Rolnictwo

Pod względem liczby podmiotów gospodarczych działających w sektorze rolniczym Gmina Jerzmanowice - Przegonia plasuje się na drugim miejscu wśród gmin ościennych. Według danych GUS z roku 2005 ponad 71% gruntów w Gminie stanowią grunty orne, nieco wyższy udział gruntów ornych ma pośród gmin ościennych jedynie wymieniona już wyżej Gmina Sułoszowa (74%). W Gminie Krzeszowice dla porównania stanowią one niecałe 34% powierzchni. Ponieważ grunty orne stanowią niemal równie duży obszar jak w Gminie Sułoszowa, zastanawiający jest fakt trzykrotnie niższego, niż w jej przypadku, udziału sektora rolniczego w ogólnej liczbie przedsiębiorstw. Takich podmiotów gospodarczych działało w Jerzmanowicach-Przegoni w roku 2007 jedynie 25, podczas gdy liczba gospodarstw rolniczych wyniosła w 2002 roku (Narodowy Spis Powszechny) aż 2 746. W związku z tym, warto zwrócić uwagę na to jak przedstawia się rozkład gospodarstw rolnych ze względu na rodzaj i cel produkcji.

Wykres 8. Gospodarstwa rolnicze według rodzaju i celu produkcji w Gminie Jerzmanowice – Przegonia (stan na rok 2002).

Źródło: Narodowy Spis Powszechny.

Powyższy wykres ukazuje, że w roku 2002 aż 37% gospodarstw istniejących w Gminie nie prowadziło produkcji rolniczej, a kolejne 28% produkowało wyłącznie na własne potrzeby. Jedynie co dziesiąte gospodarstwo rolnicze nastawione było na produkcję rynkową. Jak obrazują poniższe dane, w powiecie i Gminie występuje zbliżony odsetek gospodarstw produkujących głównie na potrzeby własne, natomiast zupełnie inaczej rozkładają się proporcje pozostałych typów gospodarstw. W powiecie krakowskim niemal 1/3 spośród gospodarstw zajmujących się produkcją robi to głównie w celu sprzedaży swoich produktów, podczas gdy w Gminie Jerzmanowice – Przegonia jest to jedynie 15,4%. A zatem skoncentrowanie na produkcji w celach rynkowych jest według danych z 2002 roku niemal dwa razy bardziej popularne w powiecie niż w analizowanej Gminie.

Tabela 5. Cel produkcji rolniczej pośród gospodarstw zajmujących się produkcją w Gminie Jerzmanowice - Przegonia i powiecie krakowskim (stan na rok 2002).

Rodzaj gospodarstwa rolnego ze względu na cel produkcji	Powiat krakowski	Gmina Jerzmanowice - Przegonia
produkujące wyłącznie na potrzeby własne	31,56%	45,17%
produkujące głównie na potrzeby własne	40,92%	39,43%
produkujące głównie na rynek	27,52%	15,40%

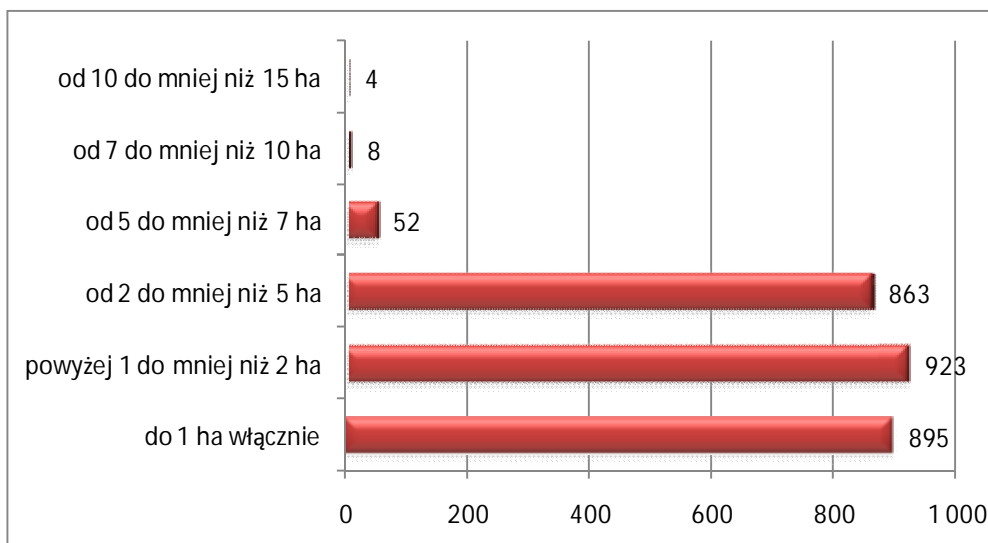
Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002 r.

Warto jednak zaznaczyć, że wszystkie prezentowane w tym miejscu dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku, a więc sprzed momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Po

tym wydarzeniu sytuacja w rolnictwie, w związku z napływem europejskich środków przeznaczonych dla rolników, mogła ulec zmianie wpływając na jego kształt zarówno w kraju jak i w samej Gminie.

Istotnym problemem związanym z sektorem rolnictwa w Gminie Jerzmanowice - Przegonia jest duży stopień rozdrobnienia struktury agrarnej. Około 2/3 spośród funkcjonujących na tym obszarze gospodarstw rolnych stanowią bowiem gospodarstwa o powierzchni poniżej 2 ha, w tym 32,6% wszystkich gospodarstw to gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha. Jedynie ok. 2% wszystkich gospodarstw rolniczych istniejących w Gminie stanowią gospodarstwa o powierzchni przewyższającej 5ha.

Wykres 9. Wielkość gospodarstw rolnych w Gminie Jerzmanowice- Przegonia (stan na rok 2002).

Źródło: Narodowy Spis Powszechny.

Pod względem struktury zasiewów w Gminie Jerzmanowice - Przegonia zdecydowanie dominuje pszenica (700 ha co oznacza prawie 14% wszystkich użytków rolnych), trawy polowe (500 ha stanowiące ok. 10%) ziemniaki (400 ha, ok. 8%) oraz mieszanki zbożowe (360 ha, ok. 7% powierzchni użytków rolnych).

2.4. Powierzchnia nieruchomości niezabudowanych przeznaczonych pod działalność gospodarczą

Możliwości i kierunki rozwoju Gminy Jerzmanowice - Przegonia uzależnione są w znacznym stopniu od obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego. To zapisy tych dokumentów warunkują możliwości oraz skalę realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych na analizowanym terenie. Stosunkowo największe znaczenie ma to zatem dla podmiotów gospodarczych, osób fizycznych pragnących rozpocząć lub rozszerzyć działalność gospodarczą. Określenie potencjalnych możliwości rozwoju

Gminy, wynikających z przeznaczenia gruntu w planie zagospodarowania przestrzennego, może wspomóc przyglądnięcie się wielkości powierzchni istniejących terenów niezabudowanych.

Szacunkowa powierzchnia terenów niezabudowanych w Gminie Jerzmanowice – Przegonia wynosi według planu zagospodarowania przestrzennego 48 ha. W tym na usługi komercyjne o znaczeniu ponadlokalnym oznaczone symbolem UCII – w zakresie handlu, gastronomii, oświaty, kultury, zdrowia i bezpieczeństwa przeznaczonych jest 3,5 ha, a na tereny pod stacje benzynowe (obiekty i urządzenia obsługi komunikacyjnej) oznaczone symbolem KS – 2,5 ha.

W Gminie Jerzmanowice – Przegonia, ze względu na jej specyfikę, spośród możliwych kategorii gruntów pod inwestycje, największe znaczenie powinno mieć udostępnianie nieruchomości pod działalność gospodarczą o charakterze handlowo – usługowym oraz sportowo - rekreacyjnym i turystycznym. Wiąże się to ze specyfiką analizowanego obszaru, którego potencjał krajobrazowo – turystyczny może zostać wykorzystany dzięki położeniu głównego nacisku inwestycyjnego na rozwój bazy usługowo – rekreacyjno - turystycznej. Zakładając, że w ten kierunek wpisywać mogą się pośrednio tereny oznaczone w lokalnym planie zagospodarowania przestrzennego symbolami UCII oraz KS, ich odsetek, zgodnie z tym co jest powszechnie przyjmowane, wynosić powinien ok. 0,6% ogółu terenów gminnych. Obecnie wolne grunty o tego typu przeznaczeniu stanowią niecałe 0,1%.

2.5. Pozycja Gminy w rankingach samorządowych

Niezwykle istotny ze względu na rozwój gminy, w tym głównie na rozwój gospodarczy, jest sposób zarządzania jednostką terytorialną przez lokalne władze. Stąd ważnym wydaje się również w niniejszym opracowaniu wskazanie wyników dostępnych rankingów, które mogą w pewnym stopniu stanowić ocenę gminy w różnych aspektach.

W jednym z najbardziej przekrojowych rankingów Rankingu Samorządów 2007 opracowywanym przez Rzeczpospolitą samorządy oceniane były przy uwzględnieniu kilkudziesięciu kryteriów takich jak przykładowo: sytuacja finansowa, zarządzanie, aktywność gospodarcza czy też poziom zadłużenia. Wszystkie brane pod uwagę kryteria są sumowane i przeliczane w odniesieniu do liczby mieszkańców danej jednostki. Niestety w tak skonstruowanym, przekrojowym rankingu Gmina Jerzmanowice – Przegonia nie zajęła (wśród gmin wiejskich) miejsca w pierwszej setce, podczas gdy sąsiednia Wielka Wieś zajęła lokatę 10.

Warto jednak spośród zestawień mniej kompleksowych powołać się chociażby na następujące rankingi:

- Ranking ilości środków pozyskanych na 1 mieszkańca w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004 – 2006 poprzez projekty samodzielne

jednostek samorządowych - opracowany przez redaktorów gazety Rzeczpospolita i opublikowany 25 stycznia 2007 r. w nr 21 (artykuł pt. „Liderzy unijnych dotacji”). W rankingu tym Gmina Jerzmanowice – Przeginia zajęła 53 miejsce na 101 objętych rankingiem małopolskich gmin. Gmina pozyskała w ramach ZPORR 101,6 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca, dzięki uzyskaniu dofinansowania 1 projektu infrastrukturalnego na łączną kwotę 1 059 100 zł. Warto jednak zauważyć, że w tym samym rankingu sąsiadująca z Jerzmanowicami – Przeginią wiejska Gmina Sułoszowa zajęła pozycję czwartą z wartościami: 400,7 zł pozyskanych w przeliczeniu na 1 os. oraz 2 366 000 zł dofinansowania uzyskanego na 1 projekt.

- Ranking bieżących wydatków na administrację – opracowany przez ekspertów czasopisma Wspólnota i opublikowany w nr 23/873 z 7 czerwca 2008. W tej klasyfikacji pod uwagę wzięto wydatki bieżące zapisane w dziale klasyfikacji budżetowej 750 (administracja publiczna), z wyłączeniem wydatków na remonty bieżące, co pozwala na uzyskanie informacji o tym jak wygląda gospodarowanie środkami publicznymi przeznaczonymi na utrzymanie administracji jako takiej. W tym rankingu Gmina Jerzmanowice – Przeginia (w klasie gmin wiejskich powyżej 10 tys. mieszkańców) na 227 ujętych jednostek zajęła centralne, 128 miejsce, a wydatki bieżące na administrację w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 196,04 zł. Dla porównania najniższe wydatki w tym zakresie, odnotowane w Gminie Oświęcim, ukształtowały się na poziomie 119,04 zł/os. O ile miejsce i wskaźnik uzyskany przez Gminę Jerzmanowice - Przeginia może być uznany za przeciętny, o tyle obserwowalny rok rocznie wzrost pozycji w tym zestawieniu może zastanawiać (w analogicznym rankingu w roku 2006 było to 95 miejsce, w 2005 – 53).
- Ranking inwestycji w infrastrukturę techniczną - opracowany przez ekspertów czasopisma Wspólnota i opublikowany w nr 41/891 z 11 października 2008 r. Metodologia rankingu obejmuje inwestycje samorządowe w infrastrukturę techniczną w trzech działach: transportu (drogi, transport zbiorowy), gospodarki komunalnej (sieci wodociągowe, kanalizacyjne, oczyszczalnie ścieków, wysypiska odpadów, oświetlenie ulic, itp.) oraz gospodarki mieszkaniowej. Pod uwagę brane są wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca, liczone jako średnia z ostatnich trzech lat (2005–2007). Wśród gmin wiejskich Gmina Jerzmanowice – Przeginia zajęła w tym rankingu dalekie 935 miejsce na 1 587 objętych klasyfikacją gmin. W Gminie w przeliczeniu na 1 osobę na inwestycje infrastrukturalne wydano w latach 2005 – 2007 191,19 zł. Dla porównania najlepsza w rankingu gmina Kleszczów (woj. łódzkie) wydatkowała 15 136,26 zł/os., a najlepsza w Małopolsce gmina Stryszów 2309,96 zł.

2.6. Wnioski dla sfery gospodarczej

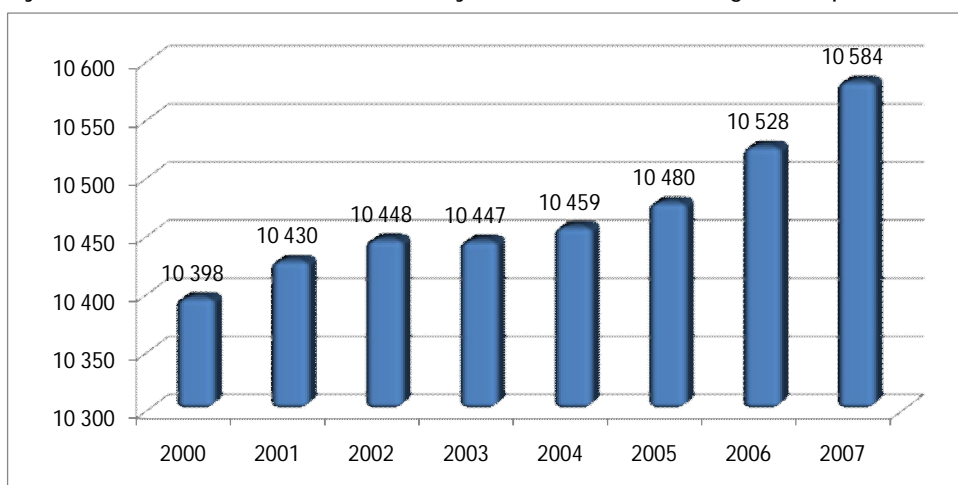
- Na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia w dniu 31.XII.2007 roku zarejestrowane były 683 podmioty gospodarki narodowej. W ich strukturze pod względem rodzaju własności dominowały zdecydowanie podmioty prywatne (97% ogółu), a podmiotów działających w sektorze publicznym było jedynie 21. Pośród wspomnianych podmiotów prywatnych ogromną większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, których odsetek utrzymuje się w przeciągu lat na stałym, ok. 90 – procentowym poziomie.
- Wskaźnik aktywności gospodarczej (mierzony liczbą prywatnych podmiotów gospodarki narodowej przypadających na tysiąc mieszkańców) wyniósł 62,72 i był to wynik słaby, negatywnie wyróżniający Gminę Jerzmanowice – Przegonia na tle większości gmin ościennych. Co więcej, wskaźnik ten na przestrzeni lat notuje tendencję spadkową, w przeciwieństwie do tego jak wygląda to w powiecie, województwie czy kraju. W latach 2003-2007 w Gminie nastąpił jego ponad 10-procentowy spadek.
- Biorąc pod uwagę strukturę podmiotów gospodarczych Gminy wg sekcji ich działalności widać zdecydowaną dominację w tym zakresie sekcji handlu hurtowego i detalicznego, w której działa prawie 1/3 prywatnych podmiotów gospodarczych w Gminie. Kolejne miejsca to: budownictwo oraz przetwórstwo przemysłowe.
- Pomimo istnienia na terenie Gminy dużego arealu gruntów rolnych, sektor rolniczy nie stanowi istotnej gałęzi gospodarki. Wystarczy przytoczyć, iż w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych jedynie 25 (a więc 3,7%) działało w sektorze rolnictwa.
- Duża jest natomiast liczba gospodarstw rolniczych istniejących w Gminie Jerzmanowice - Przegonia, która w 2002 roku (Narodowy Spis Powszechny) wyniosła aż 2 746. Nie zmienia to faktu, że wyłącznie co dziesiąte gospodarstwo rolne nastawione było na produkcję rynkową, podczas gdy aż 37% gospodarstw istniejących w Gminie nie prowadziło produkcji rolnej, a kolejne 28% produkowało wyłącznie na własne potrzeby.
- Istotnym problemem związanym z sektorem rolnictwa w Gminie Jerzmanowice – Przegonia, który w głównej mierze wpływa na chęć podejmowania działalności gospodarczej w tym obszarze, jest duży stopień rozdrobnienia struktury agrarnej. Jedynie ok. 2% wszystkich gospodarstw rolniczych istniejących w Gminie stanowią gospodarstwa o powierzchni przewyższającej 5ha, natomiast blisko 2/3 gospodarstw nie przekracza powierzchni 2ha.

Sfera społeczna

3.1. Charakterystyka demograficzna Gminy

Na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia wg stanu na 31.XII.2007 r. zamieszkuje 10 584 osób i liczba ta od roku 2000 systematycznie wzrasta. Na przestrzeni lat 2000 – 2007 liczba mieszkańców Gminy zwiększyła się o blisko 2%, podczas gdy w powiecie krakowskim ziemskim było to w analogicznym okresie 4,6%, a w całym województwie 1,5%. Warto podkreślić jednak, iż tendencja wzrostowa, jaka obserwowana jest w Małopolsce, powiecie krakowskim czy we wchodzących w jego skład gminach ościennych Jerzmanowic - Przegoni (z wyjątkiem Gminy Sułoszowa gdzie trend jest spadkowy), pozytywnie odznacza się na tle kraju - populacja Polski zmniejszyła się w tym okresie o ok.0,4%.

Wykres 10. Liczba mieszkańców Gminy Jerzmanowice – Przegonia na przestrzeni lat 2000-2007.

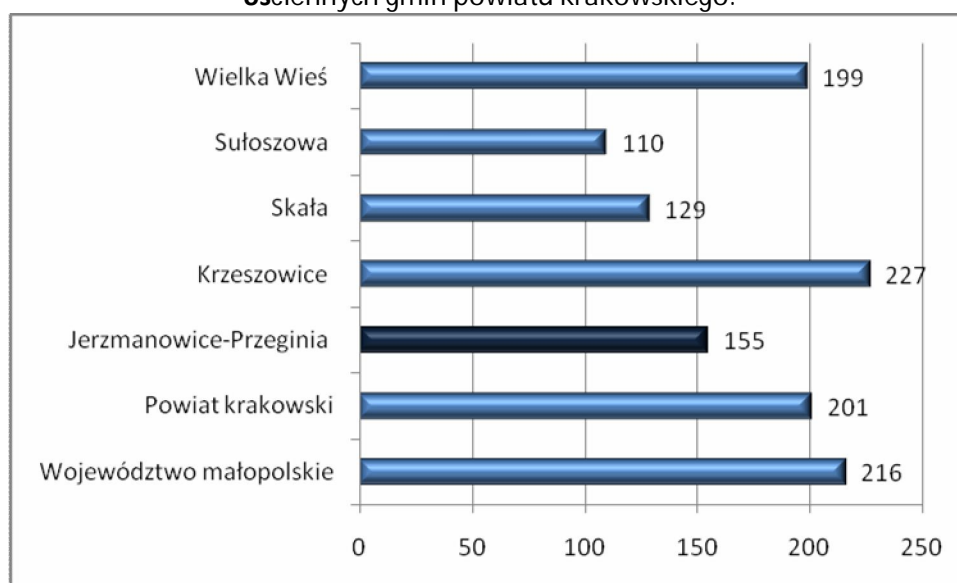
Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Współczynnik feminizacji notowany w Gminie Jerzmanowice – Przegonia zasadniczo nie odbiega od standardowej wielkości. Na 100 mężczyzn w Gminie przypada 101 kobiet i jest to nieco mniej niż w województwie małopolskim (106) oraz powiecie krakowskim ziemskim (105). Poziom ten jest o tyle istotny dla rozwoju Gminy, iż jako niekorzystna odbierana powinna być sytuacja, w której ilość kobiet na danym obszarze znacznie odbiega (na niekorzyść) od poziomu mężczyzn. Analizowana Gmina zbliżona jest w tym zakresie do notowań gmin ościennych i wpisuje się w charakterystykę gmin wiejskich, w których z reguły stosunek liczby kobiet do mężczyzn bliski jest równowagi, podczas gdy w miastach kształtuje się on ze zdecydowaną przewagą kobiet. To bowiem głównie kobiety, bardziej

mobilne w dzisiejszych czasach, migrują z terenów wiejskich do większych miast, co bezpośrednio wpływa na stopień feminizacji oraz poziom przyrostu naturalnego.

Gęstość zaludnienia Gminy Jerzmanowice – Przegonia kształtuje się na poziomie 155 osób przypadających na km², co jest wartością niższą od wskaźników występujących w województwie i powiecie (odpowiednio 216 i 201 os/km²). Na przestrzeni ostatnich kilku lat gęstość zaludnienia w Gminie utrzymuje się na stałym poziomie. Podobnie wygląda to w gminach ościennych powiatu krakowskiego, za wyjątkiem Gminy Wielka Wieś, w której obserwowalny jest znaczący wzrost w tym zakresie.

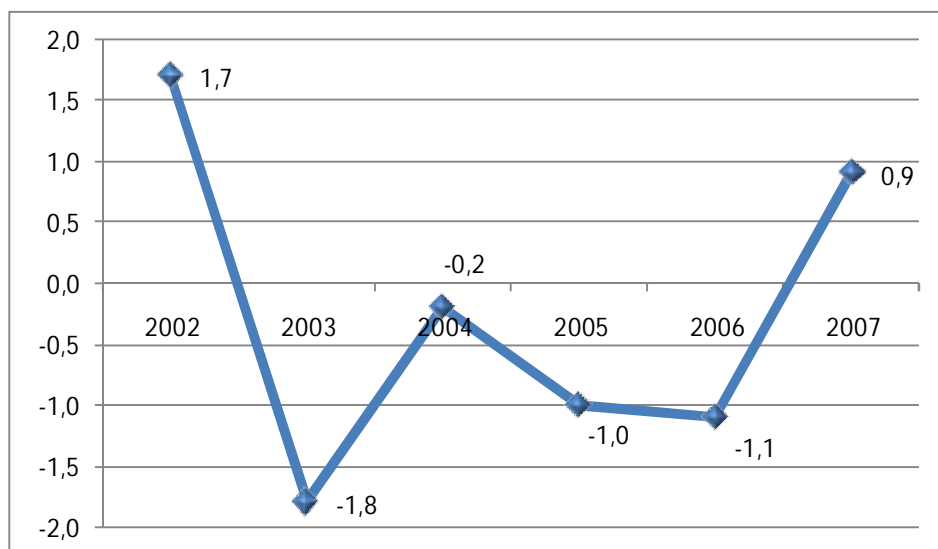
Wykres 11. Gęstość zaludnienia Gminy Jerzmanowice - Przegonia na tle województwa, powiatu i ościennych gmin powiatu krakowskiego.

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Na liczbę ludności gminy oraz, co za tym idzie, również gęstość zaludnienia, istotny wpływ mają dwa podstawowe czynniki – przyrost naturalny oraz saldo migracji. Przyglądając się pierwszemu z nich, który w 2007 r. w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniósł w Gminie Jerzmanowice - Przegonia 0,9, można stwierdzić, iż kształtuje się on na bardzo dobrym poziomie, zwłaszcza biorąc pod uwagę wartości osiągnięte przez inne jednostki samorządowe. Analizując jednak zmiany jakie zachodzą na przestrzeni lat, nie sposób zaobserwować żadnej tendencji, która mogłaby sugerować iż tak dobry wynik w dziedzinie przyrostu naturalnego może w przyszłości cechować jakakolwiek ciągłość lub stabilność. Wręcz przeciwnie - w okresie 2002-2007 zmiany jakie zachodziły w wysokości tego wskaźnika w Gminie Jerzmanowice – Przegonia sięgały nawet 3,5 punkta (biorąc pod uwagę wskaźnik w przeliczeniu na 1000 ludności), a najwyższa i najniższa wartość wystąpiły rok po roku w latach 2002 i 2003.

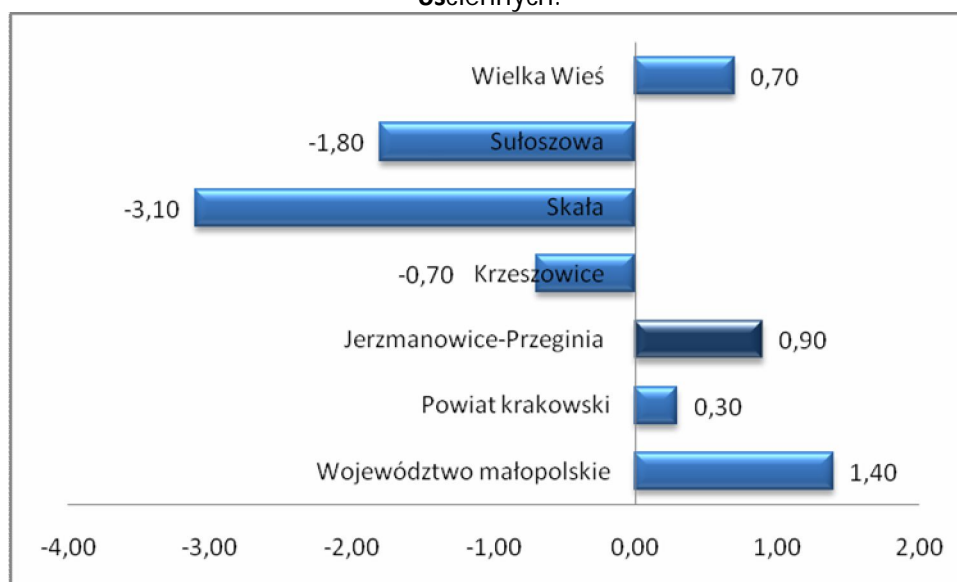
Wykres 12. Przyrost naturalny w Gminie na 1000 ludności na przestrzeni lat 2002-2007.

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Należy również podkreślić w tym miejscu, że zjawisko dodatniego przyrostu naturalnego jest dosyć typowe dla gmin wiejskich i wiąże się w dużym stopniu z ich rolniczym charakterem oraz rolą tradycyjnego modelu rodziny posiadającej kilkoro dzieci. Stąd też, o ile wartości osiągnięte w roku 2007 przez Gminę Jerzmanowice – Przegonia czy Gminę Wielka Wieś nie powinny dziwić, o tyle stosunkowo niski przyrost naturalny notowany w całym powiecie krakowskim ziemskim może zastanawiać.

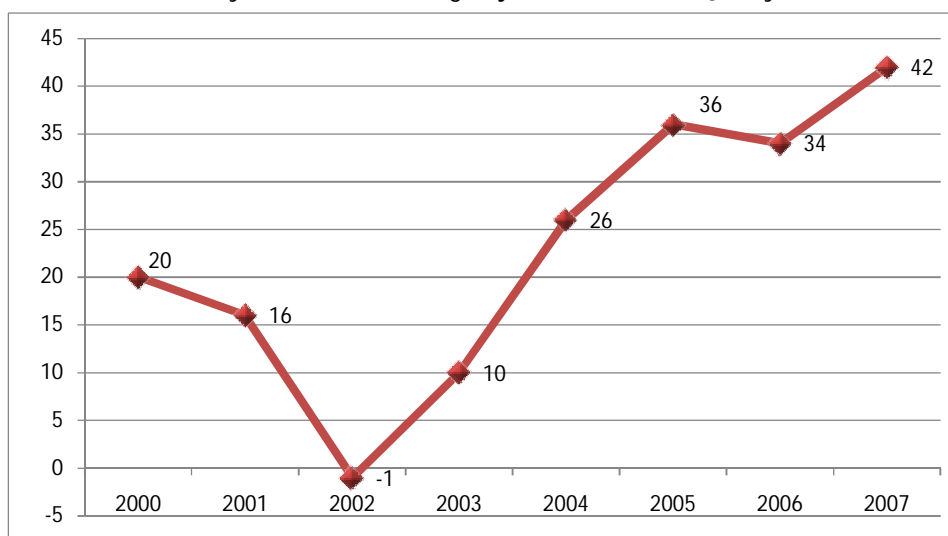
Wykres 13. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Gminie, województwie, powiecie i gminach ościennych.

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Saldo migracji w ruchu wewnętrznym (krajowym) kształtuje się w Gminie z roku na rok na coraz wyższym poziomie. Obserwowana od roku 2002 tendencja wzrostowa pozwala domniemywać, iż Gmina Jerzmanowice – Przegonia postrzegana jest jako atrakcyjne miejsce do życia, na którym osiedla się co roku znacznie większa liczba ludności w porównaniu do liczby mieszkańców opuszczających Gminę. W roku 2007 (stan na 31.XII.2007) saldo migracji wyniosło 42 i wynikało z różnicy pomiędzy liczbą 126 zameldowań w stosunku do 84 wymeldowań. Oznacza to, że w roku 2007 w drodze ruchów migracyjnych przybyło w Gminie per saldo 42 nowych mieszkańców i była to liczba największa od 2000 roku.

Wykres 14. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym w Gminie.

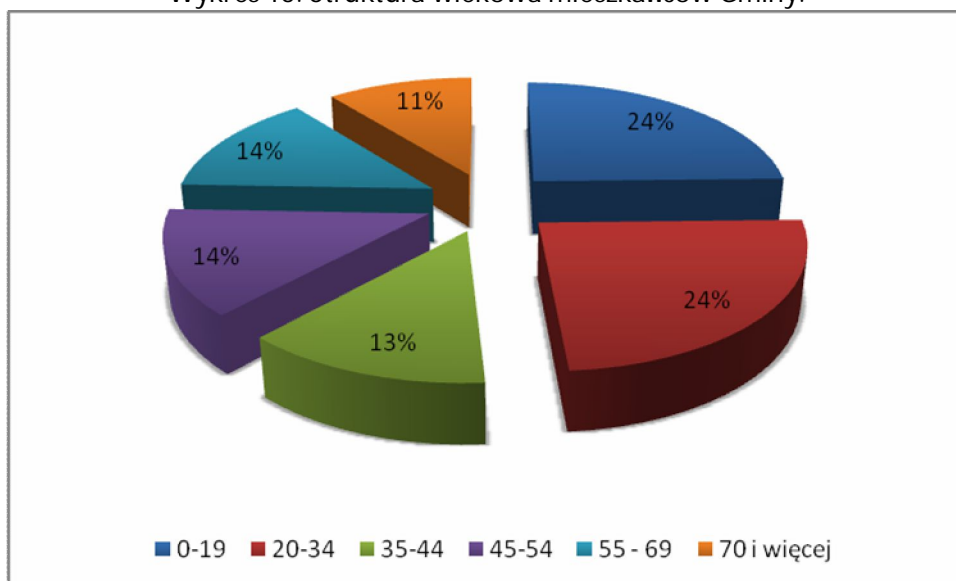
Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Za sygnał pozytywny, biorąc pod rozwagę trendy demograficzne występujące na obszarze Gminy, odczytywany może być również stopniowy wzrost liczby zawieranych małżeństw. Wskaźnik mierzony liczbą nowo-zawartych związków małżeńskich przypadających na 1000 mieszkańców wyniósł w 2007 r. 6 i w porównaniu z danymi uzyskanymi w roku 2002 obserwowalny jest w tym zakresie wzrost na poziomie dziewięciu dziesiątych punktu. Jest to wskaźnik o tyle interesujący, iż bywa on odczytywany jako miernik skłonności mieszkańców do dalszego pobytu w miejscu dotychczasowego zamieszkania i przekłada się bezpośrednio na zapotrzebowanie w zakresie zasobów mieszkaniowych.

Kolejnym, niezwykle istotnym elementem jest kształt jaki przyjmuje struktura wiekowa mieszkańców. Jego analiza wskazuje, iż społeczność Gminy Jerzmanowice - Przegonia jest stosunkowo młoda - osoby, które nie ukończyły 34 roku życia stanowią bowiem 48% ogólnej liczby mieszkańców. Przyglądając się jednak bliżej innym jednostkom terytorialnym – widać wyraźnie, że wskaźnik ten nie

wyróżnia Gminy na tle województwa, powiatu krakowskiego ziemskiego czy wchodzących w jego skład gmin ościennych.

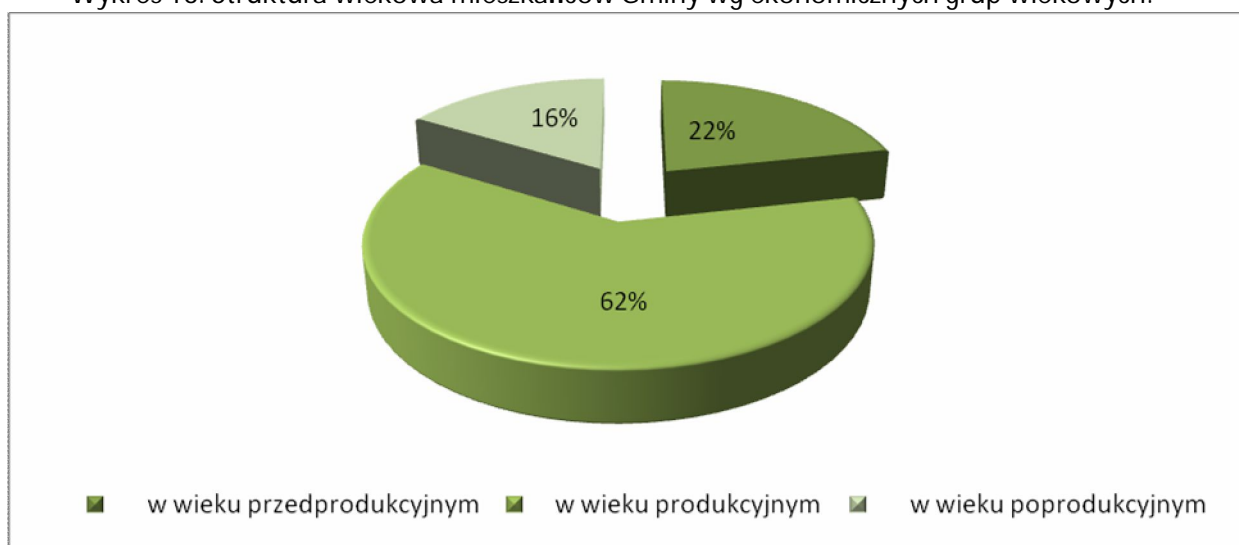
Wykres 15. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy.

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Z kolei w aspekcie struktury wiekowej wg ekonomicznych kategorii wieku, w opisywanej Gminie na przestrzeni lat widoczny jest niekorzystny trend wzrostowy w zakresie liczby osób w wieku produkcyjnym, przy równoczesnym spadku liczby mieszkańców najmłodszych, będących w wieku przedprodukcyjnym. Według informacji z roku 2007 62% ogółu lokalnej społeczności to osoby w wieku produkcyjnym, osób w wieku przedprodukcyjnym jest 22%, a w poprodukcyjnym 16% ogółu.

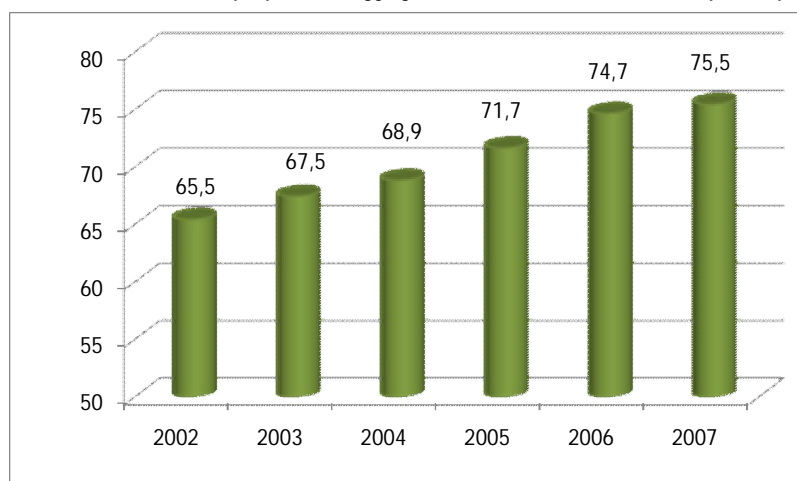
Wykres 16. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy wg ekonomicznych grup wiekowych.

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

O ile statystyki obrazujące strukturę wiekową społeczeństwa Gminy Jerzmanowice – Przegonia przedstawiają dane, które można uznać za korzystne, o tyle obserwacja zachodzących w tym obszarze zmian pozwala zauważyć negatywne procesy, wpisujące się w ogólnopolską tendencję starzenia się społeczeństwa. W Gminie Jerzmanowice - Przegonia szczególnie widoczne jest to na podstawie wskaźników obciążenia demograficznego, które z roku na rok osiągają wyższe, a zatem coraz mniej korzystne, wartości. Przykładowo - liczba ludności w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w ciągu pięciu lat (w okresie 2002 – 2007) wzrosła aż o 10 osób. Należy jednak zaznaczyć, że choć jest to niewątpliwie zjawisko mogące rodzić uzasadnione obawy, to jednak na tle innych jednostek, analizowana Gmina nie wypada pod tym względem najgorzej. W tym samym czasie w powiecie krakowskim odnotowano bowiem podobny wzrost ww. wskaźnika, a w województwie małopolskim wzrost ten był o 3,1 wyższy.

Wykres 17. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie.

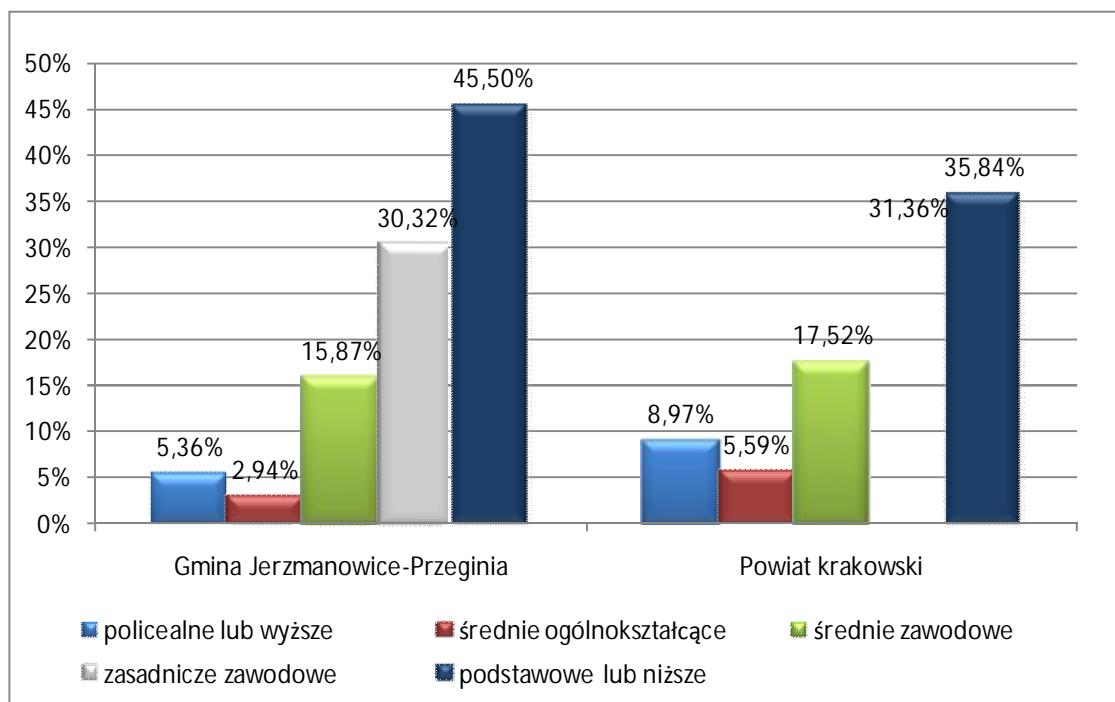

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

3.2. Wykształcenie

Jednym z najważniejszych wymiarów potencjału społecznego Gminy jest poziom wykształcenia jej mieszkańców. Przytoczone poniżej dane uzyskane zostały przez Główny Urząd Statystyczny w roku 2002 przy okazji prowadzenia Narodowego Spisu Powszechnego. Mając na uwadze upływ czasu, struktura wykształcenia mieszkańców mogła i z pewnością uległa pewnym przemianom, jednakże uzyskane wówczas dane są jedynymi kompleksowymi informacjami na ten temat i dlatego też wykorzystane zostaną w tej części opracowania.

Wykres 18. Wykształcenie mieszkańców Gminy i powiatu według danych Narodowego Spisu Powszechnego (stan na rok 2002).

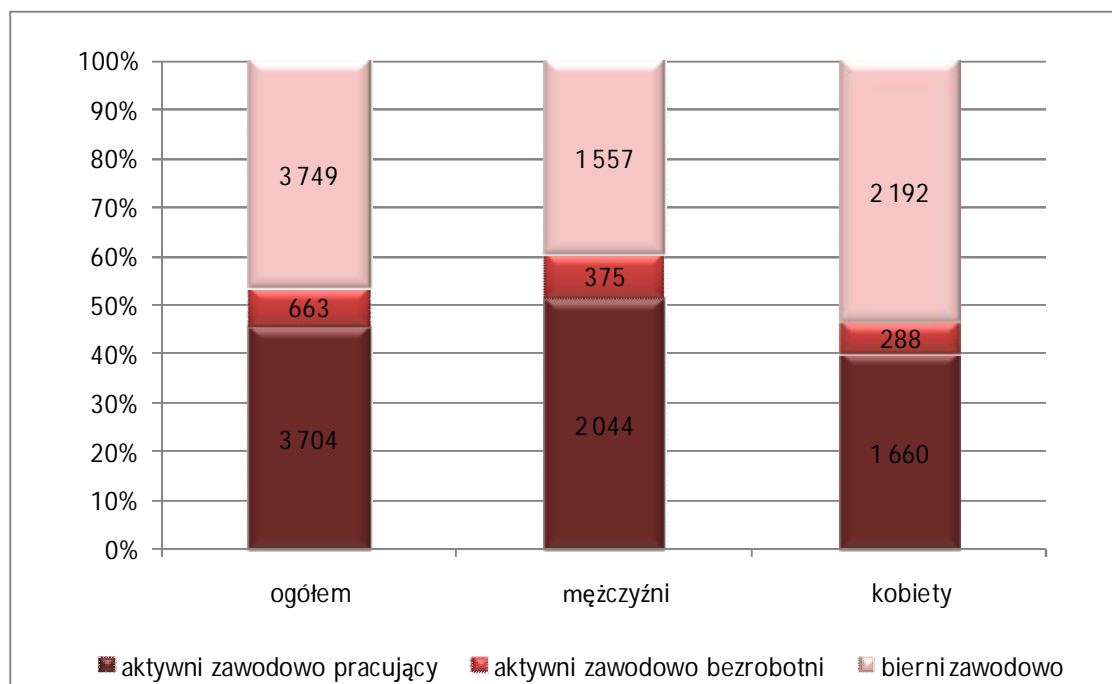
Źródło: Narodowy Spis Powszechny.

Według zebranych podczas Narodowego Spisu Powszechnego informacji, pośród mieszkańców Gminy Jerzmanowice - Przegonia blisko połowę stanowią osoby z wykształceniem podstawowym lub niższym, prawie 1/3 obejmuje natomiast osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym. Odsetek osób z wykształceniem podstawowym lub niższym jest prawie o 10 punktów procentowych niższy niż w powiecie ogółem. Zbliżona jest z kolei wielkość grupy osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe. Niemal dwukrotnie gorzej niż powiat wypada Gmina pod względem liczby osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, nieco słabiej wygląda również sytuacja jeśli chodzi o mieszkańców dysponujących co najmniej policealnym wykształceniem.

3.3. Struktura zatrudnienia i aktywność ekonomiczna

Na podstawie danych pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego (brak jest bardziej aktualnych statystyk), prześledzić można stan aktywności ekonomicznej mieszkańców Gminy Jerzmanowice – Przegonia. Podstawowe informacje na ten temat przedstawia poniższy wykres.

Wykres 19. Aktywność ekonomiczna mieszkańców Gminy Jerzmanowice - Przegonia (stan na rok 2002).

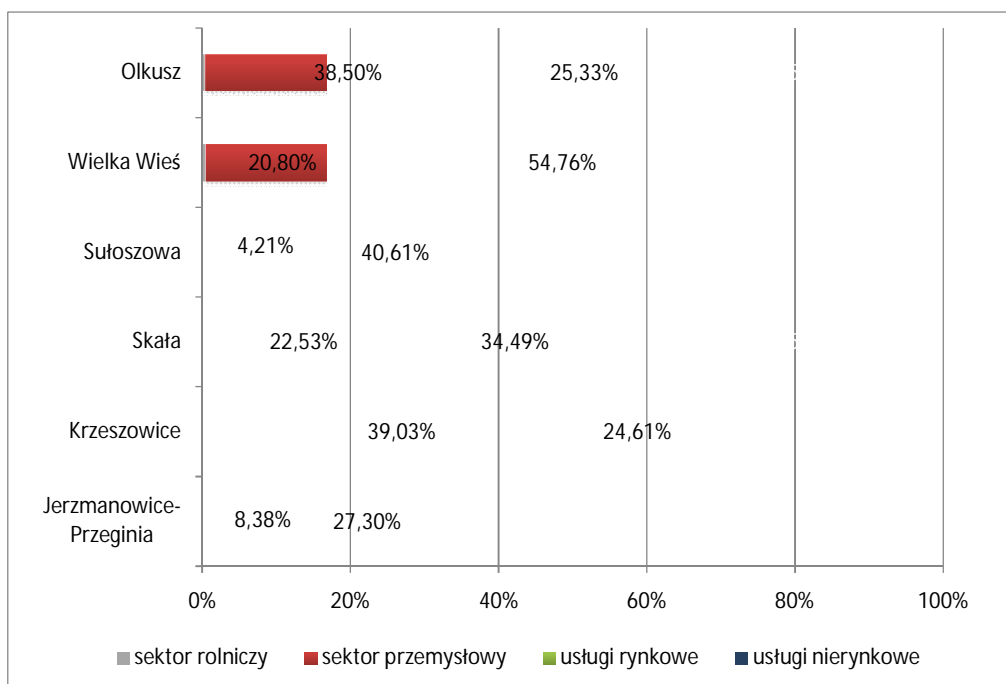

Źródło: Narodowy Spis Powszechny.

Jak zaprezentowano powyżej, w 2002 roku liczba osób biernych zawodowo w Gminie Jerzmanowice - Przegonia przewyższała nieco liczbę osób aktywnych zawodowo (pracujących). Odsetek osób posiadających zatrudnienie (w grupie wszystkich mieszkańców Gminy) wyniósł wówczas 45,6%, podczas gdy wśród osób w wieku produkcyjnym było to 57%. Warto także zwrócić uwagę, iż nieco rzadziej jak mężczyźni zatrudnione były na analizowanym terenie kobiety. Jedynie 36,9% wszystkich mieszkanek Gminy Jerzmanowice – Przegonia w roku 2002 pracowało, a wśród kobiet w wieku produkcyjnym odsetek ten wyniósł 53,4%.

Ze względu na strukturę zatrudnienia, Gmina Jerzmanowice - Przegonia wyróżnia się na tle innych jednostek ogromnym odsetkiem osób zatrudnionych w sektorze usług nierynkowych. Odsetek ten zdecydowanie przewyższa nie tylko wartość uzyskaną przez powiat krakowski, województwo małopolskie czy kraj, ale również wyniki uzyskane przez wszystkie gminy ościennie. Jedynie struktura zatrudnienia obserwowana w Gminie Sułoszowa zbliża się do tej obserwowanej w Gminie Jerzmanowice - Przegonia, aczkolwiek odsetek osób zatrudnionych w usługach nierynkowych jest tam aż o 10% niższy.

Wykres 20. Zatrudnienie według sektorów ekonomicznych na tle gmin ościennych (stan na rok 2003).

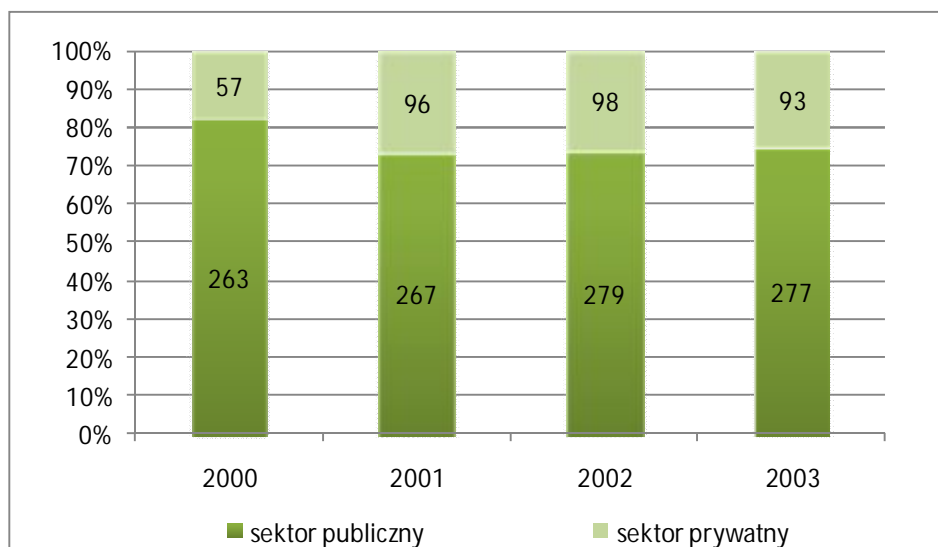

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Tak wysoki odsetek mieszkańców Gminy, których miejsce zatrudnienia gwarantuje sektor usług nierynkowych¹¹, jest wynikiem nadzwyczaj zaskakującym. Zwłaszcza iż, jak pokazano wyżej, liczba prywatnych podmiotów gospodarki narodowej działających w tym sektorze objęła niecałe 3,5% ogółu zarejestrowanych przedsiębiorstw. Ponadto, jak wynika z innych przytoczonych w niniejszym opracowaniu informacji, w Gminie Jerzmanowice – Przegonia zdecydowanie dominują podmioty prywatne, a w sektorze usług nierynkowych zwykle mamy do czynienia z podmiotami o charakterze publicznym. Warto także przyrzeć się strukturze zatrudnienia ze względu na sektory własności i zmianom jakie w tym obszarze zachodziły w poszczególnych latach. Zdecydowanym minusem i utrudnieniem analizy tego typu danych jest fakt, iż ostatnie dostępne statystyki pochodzą aż z roku 2003. Dane z lat 2000- 2003 prezentuje zamieszczony niżej wykres, który uwidacznia, iż pomimo tego, że udział sektora publicznego i prywatnego w zatrudnieniu zmieniał się na przestrzeni lat, to zmiany te były bardzo nieznaczne, a dominacja sektora publicznego okazała się być trwała.

11 Usługi nierynkowe obejmują sekcje: "Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne", "Edukacja", "Ochrona zdrowia i opieka społeczna".

Wykres 21. Zatrudnienie według sektorów własności w latach 2000- 2003.

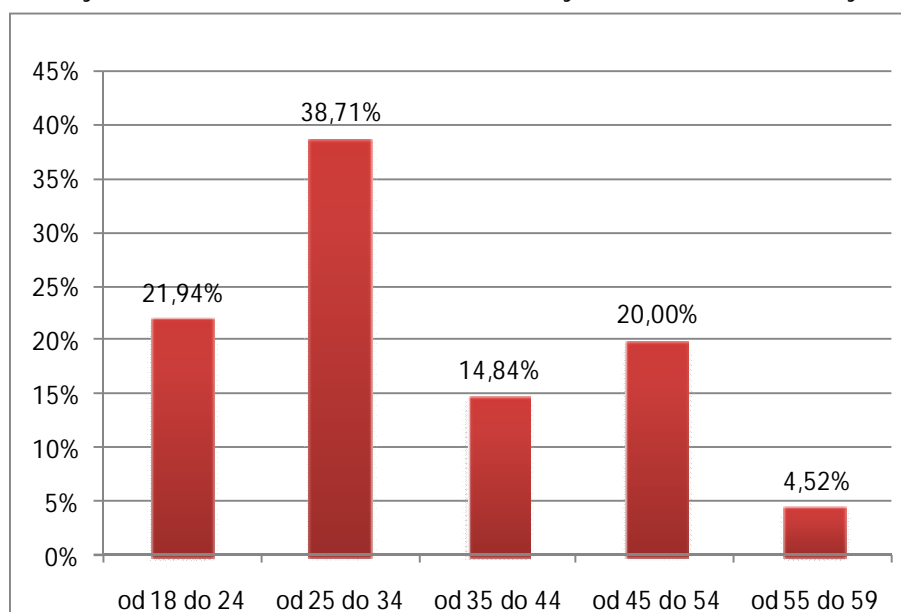

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

3.4. Bezrobocie

W czerwcu 2008 roku, według danych Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego Filii w Krzeszowicach, w Gminie Jerzmanowice - Przegonia zarejestrowanych było 155 osób bezrobotnych. Pośród tych osób zdecydowanie dominowały osoby młode, w wieku 25-34 lata, które stanowiły prawie 39% wszystkich mieszkańców Gminy pozostających bez pracy, a kolejne 22% stanowiły osoby jeszcze młodsze, będące pomiędzy 18 a 24 rokiem życia.

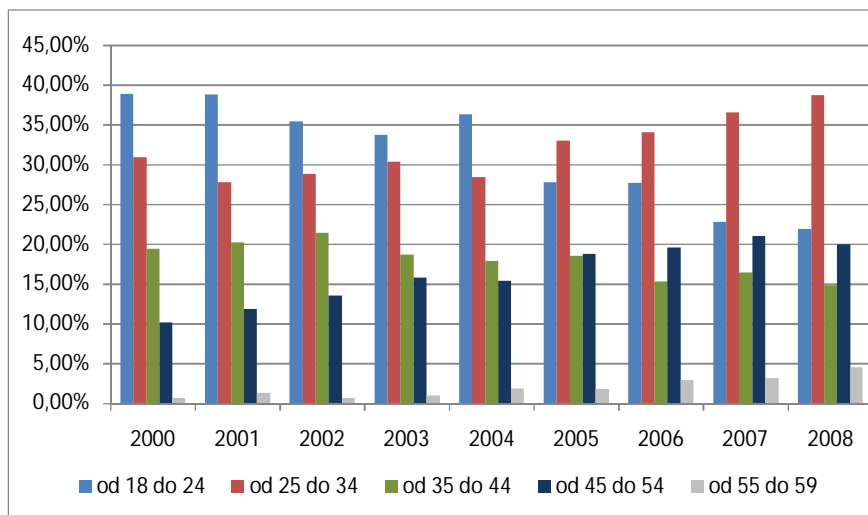
Wykres 22. Struktura wiekowa bezrobotnych mieszkańców Gminy.

Źródło: Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego Filia w Krzeszowicach.

Tak znaczący udział osób młodych wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Jerzmanowice - Przegonia jest zjawiskiem które w dłuższej perspektywie można uznać za niebezpieczne, dlatego też warto spojrzeć na dynamikę zmian jakie zachodziły w tym względzie w latach 2000-2008.

Wykres 23. Struktura wiekowa bezrobotnych mieszkańców Gminy latach 2000- 2008.

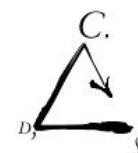
Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Jak widać na zamieszczonym wyżej wykresie, słupki reprezentujący grupę najmłodszych bezrobotnych mieszkańców Gminy (między 18 a 24 rokiem życia) systematycznie maleje, z wyjątkiem małego wahaniecia w roku 2004, spadek ten jest jednak wyraźny. Z drugiej strony, niepokojąco rośnie liczebność grupy osób bezrobotnych będących w wieku od 25 do 34 lat. Również i w tej tendencji widać lekkie „załamanie” w roku 2004. Podobnie rzecz się ma w kolejnych grupach wiekowych - dostrzegalny jest bowiem spadek udziału osób w wieku 35-44 „kosztem” wzrostu liczby 45-54 - latków. Warto natomiast zaznaczyć, że na przestrzeni lat 2000 – 2008 najistotniejsze zmiany zachodziły jednak w dwóch najmłodszych grupach osób bezrobotnych. W ich efekcie, w 2008 roku udział osób w grupach wiekowych 18-24 oraz 45-54 w zasadzie się zrównuje, a najliczniejszą grupę stanowią osoby między 25 a 34 rokiem życia.

Niezwykle istotna dla uzyskania całościowego obrazu sytuacji w analizowanym zakresie jest również struktura wykształcenia jakim legitymują się bezrobotni mieszkańcy Gminy Jerzmanowice – Przegonia. Jak można wyczytać z prezentowanego niżej wykresu, dominują w tym względzie osoby o wykształceniu zasadniczym zawodowym, które stanowią niemal 35% ogółu zarejestrowanych w Gminie bezrobotnych. Nie zmienia to jednak faktu, iż udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym w ogólnej liczbie bezrobotnych jest jedynie nieznacznie wyższy niż udział osób o takim wykształceniu w ogóle populacji Gminy (osoby te stanowią ok. 30% mieszkańców). Słuszna więc

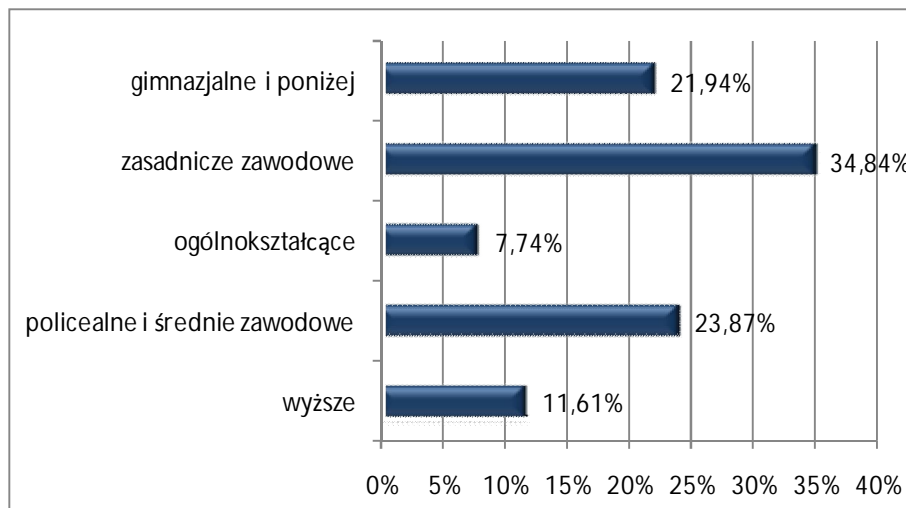
Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

powinna być konstatacja, że wartości tej nie należy odczytywać jako szczególnej cechy przynależnej grupie osób bezrobotnych, a jedynie jako naturalną konsekwencję lokalnych uwarunkowań demograficzno – społecznych Gminy.

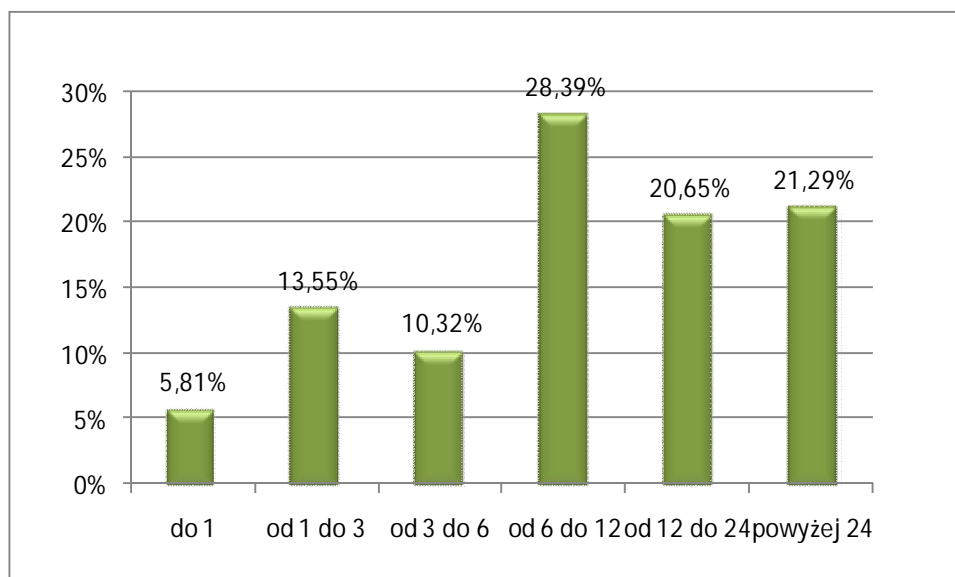
Wykres 24. Struktura wykształcenia bezrobotnych mieszkańców Gminy.

Źródło: Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego Filia w Krzeszowicach.

Niewielki element wpływający na procesy dynamiki zmian zachodzących w grupie osób bezrobotnych (wyjścia/powrotu/pozostawiania) stanowi długość pozostawiania bezrobotnych mieszkańców Gminy Jerzmanowice – Przegonia w rejestrach Urzędu Pracy. W Gminie Jerzmanowice – Przegonia wśród bezrobotnych największą grupę stanowią osoby, które pozostają bez pracy przez okres od 6 do 12 miesięcy. Tę grupę reprezentuje co trzeci zarejestrowany w oficjalnych statystykach bezrobotny mieszkaniec Gminy. Jako pozytywny aspekt w tym względzie może być odczytywany natomiast relatywnie niski udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych. Jedynie co piąty bezrobotny mieszkaniec Gminy pozostaje bowiem bez pracy powyżej 24 miesięcy, co na tle sytuacji obserwowanej w kraju i województwie jest zjawiskiem bardzo korzystnym, szczególnie biorąc pod uwagę fakt, że ta grupa osób bezrobotnych uznawana jest za najtrudniejszą w procesie ponownej aktywizacji zawodowej. Dla porównania, analogiczny odsetek osób długotrwale bezrobotnych wynosi w kraju 31%, a w województwie małopolskim 32%.

Wykres 25. Czas pozostawania bez pracy bezrobotnych mieszkańców Gminy.

Źródło: Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego Filia w Krzeszowicach.

3.5. Infrastruktura społeczna

Wychowanie przedszkolne

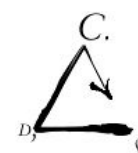
Na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia opiekę przedszkolną gwarantują (wg danych GUS z dnia 31.XII.2007 r.) 3 placówki posiadające 7 oddziałów, w tym dwie podporządkowane samorządowi gminnemu (4 oddziały) oraz jedna niepubliczna (3 oddziały). Liczba miejsc, jakie dostępne są w ramach wszystkich wskazanych instytucji, wynosi 150, z czego w placówkach publicznych zagwarantowanych jest 100. Na przestrzeni ostatnich lat liczba ta ulegała zmianom zwiększając dostępność edukacji przedszkolnej dla mieszkańców Gminy. Odnotowany w tym zakresie wzrost jest wyraźny – od 104 miejsc w roku 2000 do 150 w roku 2007. W roku 2007 do przedszkoli uczęszczało zatem 148 dzieci w wieku od 3 do 6 lat co stanowi jednak wyłącznie 34% tej grupy. Dodatkowo, należy zwrócić uwagę na oddziały przedszkolne (tzw. „zerówki”) funkcjonujące przy szkołach podstawowych. W Gminie Jerzmanowice – Przegonia w roku 2007 istniało 6 tego typu oddziałów, do których uczęszczało 60 dzieci, w tym 58 sześciolatków.

Tabela 6. Wychowanie przedszkolne w Gminie w latach 2000 - 2007.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba przedszkoli ogółem	3	3	3	3	3	3	3	3
w tym przedszkola samorządowe	3	3	3	3	2	2	2	2
Liczba oddziałów	6	5	5	5	6	7	7	7
Liczba miejsc	104	99	101	104	130	132	130	150

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
 Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

Liczba uczęszczających dzieci	137	101	89	96	116	140	126	151
Liczba oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych	5	5	5	5	6	6	6	6
Liczba uczęszczających dzieci	68	72	56	67	89	56	71	60

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Szkolnictwo podstawowe

W Gminie Jerzmanowice – Przegonia istnieje 8 szkół podstawowych (6 szkół oraz 2 filie Szkoły Podstawowej im. Św. Królowej Jadwigi w Jerzmanowicach – w Łazach i Gotkowicach), w których w roku 2007 łącznie kształciło się 770 dzieci (wg danych GUS, stan na 31.XII.2007 r.). Szkoły usytuowane są na terenie wszystkich ośmiu sołectw wchodzących w skład Gminy, a zatem w Czubrowicach, Gotkowicach (filia), Jerzmanowicach, Łazach (filia), Przegini, Racławicach, Sępowie i Szklarach. Na terenie Gminy nie funkcjonuje podstawowa szkoła specjalna. Z przeanalizowanych danych wynika, że liczba uczniów szkół podstawowych z analizowanego terenu od kilku lat systematycznie się zmniejsza, co stanowi odzwierciedlenie sytuacji demograficznej Gminy, w której grupa dzieci i młodzieży w wieku 7 – 13 lat z roku na rok jest coraz mniej liczna.

Tabela 7. Szkolnictwo podstawowe w Gminie w latach 2005 - 2007.

	2005	2006	2007
Szkoły podstawowe ogółem	8	8	8
Pomieszczenia szkolne	52	53	62
Liczba uczniów	853	821	770
Liczba absolwentów	142	144	146

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Szkolnictwo gimnazjalne

Obecnie na terenie analizowanej Gminy funkcjonują dwie placówki gimnazjalne usytuowane w miejscowościach Jerzmanowice i Przegonia. Zgodnie ze statystykami Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2007 w 18 oddziałach istniejących w ramach obu szkół gimnazjalnych uczyło się 441 uczniów, a szkoły dysponowały 22 pomieszczeniami, w których odbywały się zajęcia lekcyjne. To co w obecnych czasach wydaje się być niezwykle istotne z punktu widzenia jakości kształcenia i oferty edukacyjnej to stopień skomputeryzowania placówek szkolnych. W przypadku gimnazjów w Gminie Jerzmanowice – Przegonia zasoby komputerowe obejmują łącznie 61 komputerów, w tym 47 posiadających dostęp do sieci internetowej, z których do użytku uczniów przeznaczonych jest 39 sztuk. Warto zaznaczyć, iż stopień komputeryzacji na przestrzeni ostatnich lat rośnie w szybkim

tempie. W gimnazjach gminnych liczba komputerów w samym tylko okresie od 2005 do 2007 roku wzrosła o blisko 100%.

Tabela 8. Szkolnictwo gimnazjalne w Gminie w latach 2005 - 2007.

	2005	2006	2007
Liczba gimnazjów ogółem	2	2	2
Liczba pomieszczeń szkolnych	21	21	22
Liczba oddziałów	19	18	18
Liczba uczniów	441	432	441
Liczba absolwentów	148	158	140

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Szkolnictwo ponadgimnazjalne

W wyniku przekształceń, jakie zostały wprowadzone w związku z wdrażaniem tzw. II etapu reformy systemu edukacji, od dnia 1 września 2002 roku funkcjonują szkoły ponadgimnazjalne, które wcześniej określane były jako tzw. szkoły średnie. Na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia nie działają jednak placówki nauczania ponadgimnazjalnego.

Opieka zdrowotna

Biorąc pod uwagę stan infrastruktury społecznej w obszarze ochrony zdrowia, na terenie Gminy istnieje placówka pogotowia ratunkowego w Jerzmanowicach oraz sześć następujących Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDGMIN JURAJSKI Spółka z o.o.;
- NSZOZ Pro Feminae sp. z o.o.;
- Grupowa Praktyka Pielęgniarek i Położnych "Zdrowie" sp.c.;
- Przychodnia Stomatologiczna Agamed;
- Lekarz Rodzinny Janusz Zalewski;
- Melisa sp. c.

W roku 2007, wg danych GUS, w ww. zakładach udzielono łącznie 39 283 porady. Mając z kolei na uwadze kwestię dostępności punktów aptecznych i aptek dla mieszkańców Gminy – sytuacja na analizowanym obszarze przedstawia się stosunkowo dobrze – na 1 aptekę przypada bowiem 3 528 mieszkańców. W powiecie krakowskim ziemskim jest to natomiast znacznie więcej, gdyż aż 5 389, a w województwie małopolskim 3 485 osób przypadających na 1 aptekę. Łącznie w Gminie funkcjonują trzy apteki – w Przegini, Jerzmanowicach oraz Raćławicach (apteka chwilowo jest nieczynna ze

względu na planowane przeniesienie do innego lokalu) i wg informacji GUS zatrudnionych jest w nich 3 magistrów farmacji.

Pomoc społeczna

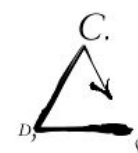
Za obszar pomocy społecznej w Gminie Jerzmanowice – Przegonia odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Jerzmanowicach. Zasadniczym zadaniem instytucji pomocy społecznej jest wspieranie rodzin i osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. W roku 2007 z oferowanego przez Ośrodek wsparcia skorzystały w sumie 233 rodziny, a skierowane do nich propozycje obejmowały różnego typu świadczenia takie jak: zasiłki stałe/okresowe/celowe/celowe specjalne czy też pomoc w naturze/w formie posiłków/w formie pracy socjalnej. Budżet ogólny pomocy społecznej w Gminie Jerzmanowice- Przegonia wyniósł w 2007 roku 3 276 725 zł, a w ramach działalności GOPS można wyodrębnić kilka głównych elementów. W Ośrodku funkcjonuje m.in. sekcja świadczeń rodzinnych, która realizuje zadania wyznaczone przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych, a także ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej. W roku 2007 wpłynęły do Ośrodka m.in. 763 wnioski o wypłatę zasiłków rodzinnych z dodatkami, 189 wniosków o wypłatę zasiłków pielęgnacyjnych oraz 115 wniosków o wypłatę jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia. Ponadto, w GOPS zatrudnionych jest 5 pracowników socjalnych, których zadaniem jest indywidualna praca z klientem pomocy społecznej z wykorzystaniem form takich jak: poradnictwo, motywowanie, mediacje, pomoc w rozwiązywaniu konfliktów, interwencje, działania integracyjne w środowisku lokalnym, monitorowanie sytuacji w rodzinie czy pomoc w załatwianiu codziennych spraw. Oprócz działań realizowanych bezpośrednio przez Ośrodek, na podstawie art. 25 ustawy o pomocy społecznej, zadanie z zakresu prowadzenia Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi zlecono działającemu na terenie Gminy Stowarzyszeniu Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych. Jednocześnie w 2007 r. wydano 19 decyzji kierujących klientów pomocy społecznej do ww. Środowiskowego Domu Samopomocy – Ogniska Terapeutycznego w Jerzmanowicach.

3.6. Aktywność społeczna

Na terenie Gminy Jerzmanowice - Przegonia działa szereg organizacji oraz stowarzyszeń, skupiających mieszkańców Gminy wokół różnych idei. Biorąc pod uwagę ich liczbę oraz zróżnicowanie, można dojść do wniosku, że lokalna społeczność Gminy wykazuje się wysokim poziomem aktywności obywatelskiej. Do najliczniej reprezentowanych organizacji należą Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia zajmujące się sportem oraz skupiające ludzi wokół lokalnych walorów historycznych, kulturowych oraz przyrodniczych. Lista wszystkich zidentyfikowanych na analizowanym terenie

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych w podziale wg charakteru ich działalności znajduje się poniżej.

Organizacje oferujące różnego typu wsparcie dla lokalnej społeczności:

- Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych z siedzibą w Jerzmanowicach – stowarzyszenie prowadzi Środowiskowy Dom Samopomocy – Ognisko Terapeutyczne, które zapewnia różnego typu zajęcia dla osób niepełnosprawnych (schorzenia sprzężone). Są to zajęcia usprawniające, muzyczne, plastyczne, kulinarne, dot. prowadzenia gospodarstwa domowego i inne formy terapii zajęciowej; stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez: pomoc rzeczową; akcje informacyjne dla osób niepełnosprawnych o formach dofinansowania z PFRON w likwidacji różnych barier; integrację niepełnosprawnych ze społecznością lokalną.
- Stowarzyszenie Komitet Inicjatyw Społecznych w Raławicach;
- Klub Seniora w Raławicach (grupa nieformalna – w dalszej perspektywie istnieją plany przekształcenie jej w stowarzyszenie).

Organizacje skupiające ludzi wokół lokalnych walorów historycznych, kulturowych oraz przyrodniczych:

- Stowarzyszenie Ekoturystyki Ostaniec Gminy Jerzmanowice - Przeginia z siedzibą w Jerzmanowicach;
- Fundacja Ziemi Krakowskiej im. Jana Śroczyńskiego z siedzibą w Jerzmanowicach – Fundacja założona w 2002 r. prowadzi działalność w zakresie kultury i sztuki, szczególnie w obszarze ratowania zabytków istniejących na terenie Gminy Jerzmanowice - Przeginia (prace konserwatorskie i restauracyjne);
- Amatorska Orkiestra Dęta w Przegini;
- Stowarzyszenie Mazureczek (stowarzyszenie w trakcie rejestracji);
- Stowarzyszenie Przyjaciół Czubowic (stowarzyszenie w trakcie rejestracji).

Organizacje sportowe, propagujące rozwój kultury fizycznej:

- Klub Sportowy Płomień z siedzibą w Jerzmanowicach – działa w formie stowarzyszenia, prowadząc klub sportowy IV ligi piłki nożnej oraz nieodpłatną działalność statutową w zakresie m.in. rozwoju i popularyzacji kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży, poprawy zdrowego życia obywateli oraz tworzenia bazy treningowo-szkoleniowej;
- Ludowy Klub Sportowy „Promień” z siedzibą w Przegini – działa w formie stowarzyszenia i prowadzi klub sportowy grający w piłkarskiej A–klasie juniorów i seniorów. Nieodpłatna działalność statutowa obejmuje głównie dbanie o rozwój bazy sportowo - rekreacyjnej, udział w życiu kulturalnym i społecznym, upowszechnienie i rozwijanie bazy rekreacji ruchowej i turystyki oraz innych form aktywnego wypoczynku;

- Gminny Szkolny Związek Sportowy z siedzibą w Przegoni – jest to stowarzyszenie o charakterze sportowym skupiające się na prowadzeniu Uczniowskich Klubów Sportowych i organizacji rozgrywek w ramach działalności Małopolskiego Szkolnego Związku Sportowego;
- Ludowy Klub Sportowy „FITBALL” z siedzibą w Szklarach – działa w formie stowarzyszenia i prowadzi klub sportowy grający w piłkarskiej C - klasie;

Koła Gospodyń Wiejskich:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Racławicach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Czubrowicach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Przegoni;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Gołkowicach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Jerzmanowicach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Sąspowie;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Szklarach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Łazach.

3.7. Zasoby mieszkaniowe

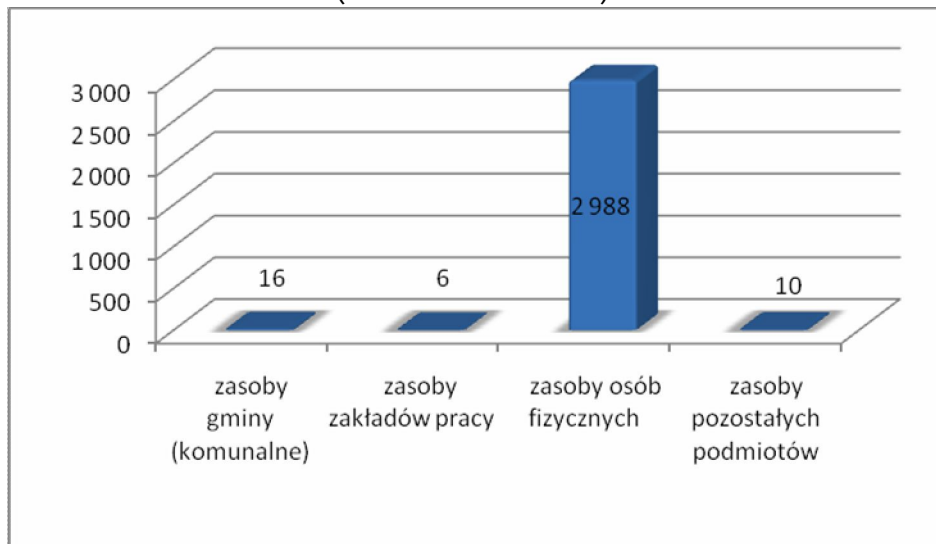
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z roku 2007 liczba mieszkań zidentyfikowanych na terenie Gminy Jerzmanowice - Przegonia wyniosła 3 020. W porównaniu z rokiem 2006 zwiększyła się ona o 35 obiektów (1,2%), podczas gdy liczba izb wzrosła o 248 nowych pomieszczeń (2%), a powierzchnia użytkowa mieszkań o ponad 6,8 tys. m² (2,9%).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania usytuowanego na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia wynosi 81,4 m², co pozwala oszacować, iż na 1 osobę przypadają średnio około 23 m². Porównując te dane z informacjami charakterystycznymi dla innych jednostek terytorialnych widać, że wartości uzyskane w Gminie w stosunku do powiatu krakowskiego ziemskiego są nieco niższe (w powiecie krakowskim średnia powierzchnia 1 mieszkania to 88,6 m², a na 1 osobę przypada ponad 27 m²), podobnie ma się to w odniesieniu do średnich wskaźników dla małopolskich gmin wiejskich (91,5 m² oraz 24,3 m²/os). Inny wynik przynosi jedynie porównanie do terenu całego województwa (analogicznie 74,3 m² i 23,6 m²/os) zgodnie z którym, wskaźniki średniej powierzchni mieszkania oraz liczby m² przypadających na 1 osobę kształtują się w Gminie Jerzmanowice - Przegonia na wyższym poziomie.

Przyglądając się strukturze własnościowej zasobów mieszkaniowych dostępnych na analizowanym obszarze, na pierwszy rzut oka zauważalna jest zdecydowana dominacja własności prywatnej w ogólnej liczbie mieszkań. Stanowią one aż 99% całości, podczas gdy zasoby komunalne obejmują

wyłącznie 16 mieszkań (0,5%), zasoby zakładów pracy 6 (0,2%), a zasoby innych podmiotów 10 (0,3%).

Wykres 26. Struktura własnościowa zasobów mieszkaniowych istniejących na terenie Gminy (stan na 31.XII.2007 r.).

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Zgodnie z przytoczonymi wyżej informacjami, zasoby mieszkaniowe Gminy obejmują 16 lokali mieszkalnych, które znajdują się w:

- Jerzmanowicach – w budynku Lecznicy Zwierząt – 3 mieszkania;
- Przegoni – w budynku Domu Nauczyciela – 8 mieszkań;
- Czubrowicach – w budynku Domu Nauczyciela – 2 mieszkania;
- Raclawicach – w budynku Domu Nauczyciela – 3 mieszkania.

Z kolei jeśli chodzi o ilość i usytuowanie budynków komunalnych (będących w gestii Gminy), to należy zaliczyć do nich:

- 1 budynek w Czubrowicach (Remiza OSP);
- 1 budynek w Gotkowicach (Remiza OSP);
- 9 budynków w Jerzmanowicach (Urząd Gminy/Remiza OSP, stary Urząd Gminy; nowy Urząd Gminy wraz z nowym Ośrodkiem Zdrowia, stary Ośrodek Zdrowia, kotłownia, pogotowie, lecznica zwierząt, „Porodówka”, „CIS”);
- 1 budynek w Łazach (Remiza OSP);
- 5 budynków w Przegoni (stara szkoła, Dom Ludowy, stara Remiza OSP, Ośrodek Zdrowia, nowa Remiza OSP);
- 2 budynki w Raclawicach (Remiza OSP, budynek wielofunkcyjny);
- 1 budynek w Sąspowie (Remiza OSP);

— 1 budynek w Szklarach (Remiza OSP).

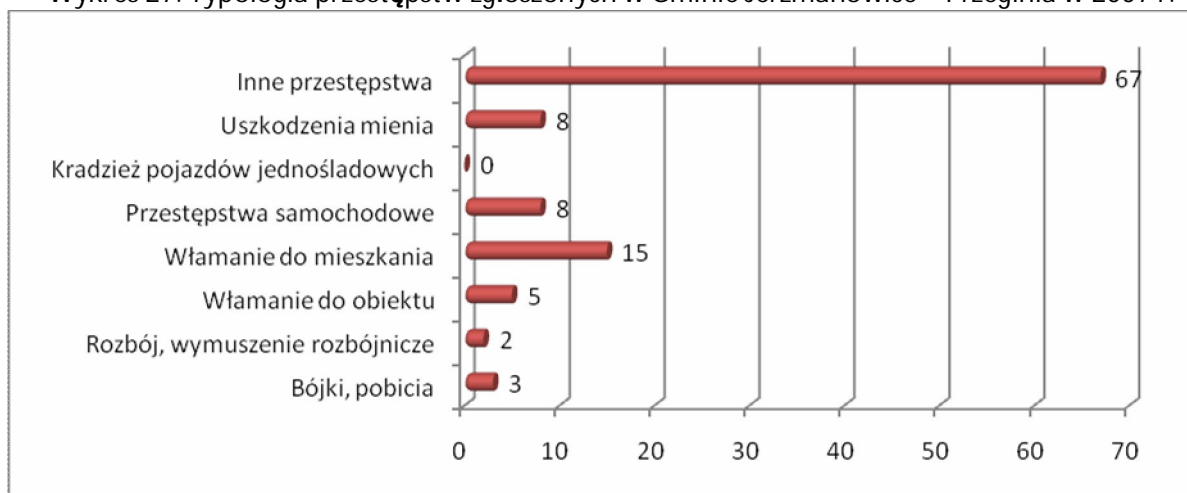
Stan techniczny ww. budynków w większości przypadków określany jest jako dobry lub bardzo dobry, w 7 budynkach jest on dostateczny, a w jednym zdecydowanie zły i wymagający kapitalnego remontu. Zasadniczo we wszystkich budynkach komunalnych usytuowanych w Gminie Jerzmanowice – Przegonia, z wyjątkiem dwóch (budynku będącego w budowie oraz charakteryzującego się bardzo dobrym stanem technicznym) wymagane jest podjęcie różnego typu prac remontowych.

3.8. Bezpieczeństwo¹²

Za kwestie bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Jerzmanowice - Przegonia odpowiada Komisariat Policji w Krzeszowicach, który swoim zasięgiem obejmuje również Gminy: Krzeszowice oraz Czernichów. Siedzibą komisariatu są Krzeszowice, natomiast na terenie Jerzmanowic – Przegoni funkcjonuje w określone dni tygodnia punkt przyjęć, w którym dyżuruje dzielnicowy. Łącznie w roku 2007 w Gminie Jerzmanowice – Przegonia zgłoszonych zostało 108 przestępstw i jest to o 13 zgłoszeń mniej jak w roku poprzednim. Odnosząc te dane do statystyk pozostałych gmin objętych działalnością Komisariatu, Gmina Jerzmanowice – Przegonia wypada pod tym względem zdecydowanie najlepiej, ponieważ zarówno w Czernichowie jak i Krzeszowicach liczba przestępstw zgłoszonych w 2007 r. była wyższa i wynosiła odpowiednio 138 i 429. Analizując rodzaj przestępstw jakie popełniono w Gminie, na pierwszy plan (pod względem ilości zgłoszeń) wysuwają się przestępstwa inne, do których zalicza się m.in. przestępstwa przeciw rodzinie, groźby karalne oraz fałszerstwa. Tego typu naruszenia prawa stanowiły 62% ogółu, podczas gdy kolejne pozycje zajmują włamania do mieszkań (ok.14%), przestępstwa samochodowe oraz uszkodzenia mienia (po 7,4%). Do przestępstw o lokalnie najmniejszym znaczeniu zaliczają się z kolei: kradzież pojazdów jednośladowych (brak zgłoszeń), rozbój/wymuszenie rozbójnicze (2 zgłoszenia) oraz bójki/pobicia (3 zgłoszenia).

¹² Opracowane w oparciu o informacje uzyskane z Komisariatu Policji w Krzeszowicach.

Wykres 27. Typologia przestępstw zgłoszonych w Gminie Jerzmanowice – Przegonia w 2007 r.

Źródło: Komisariat Policji w Krzeszowicach.

Wskaźnik zagrożenia, mierzony stosunkiem liczby zgłoszonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, wyniósł w Gminie Jerzmanowice - Przegonia 8,64 (w roku 2007) i był niższy w stosunku do roku poprzedniego o 1 punkt. Co istotne, poziom ten był zdecydowanie korzystniejszy od tego jaki w tym samym okresie odnotowały gminy: Czerniów (11,22) i Krzeszowice (13,75). Można zatem wnioskować, iż analizowana Gmina jest miejscem stosunkowo bezpiecznym, w którym przestępczość jest niewielka i nie dominują w jej strukturze przestępstwa stanowiące bezpośrednie zagrożenie dla życia mieszkańców.

Nieco inaczej wygląda sytuacja jeśli wziąć pod uwagę bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia w 2007 r. liczba zdarzeń drogowych wyniosła 87 i była to wartość o 19 zdarzeń wyższa od tej z roku poprzedniego. Jest to zjawisko zdecydowanie niekorzystne, pomimo tego, że liczba wypadków spadła z 21 do 17, to aż o 23 wzrosła liczba kolizji. Liczba ofiar śmiertelnych nie uległa zmianie, zmalała natomiast liczba osób rannych (z 37 w 2006 r. do 22 w roku 2007). Wg danych Komisariatu do głównych przyczyn wypadków zaliczało się: nieprzestrzeganie zasad pierwszeństwa przejazdu, nieprawidłowe wyprzedzanie oraz niedostosowanie prędkości do warunków drogowych. Inną kwestią, która z pewnością posiadała pośredni wpływ na stopień bezpieczeństwa w tym zakresie, jest stan gminnej infrastruktury drogowej, który – jak zostało to już wcześniej zauważone – określany jest jako dalece niezadawalający.

3.9. Finanse publiczne

Analizę sytuacji finansowej Gminy Jerzmanowice - Przegonia oparto na porównaniu podstawowych kategorii finansowych Gminy Jerzmanowice - Przegonia oraz wybranych gmin ościennych: Gminy Wielka Wieś, Gminy Skała oraz Gminy Krzeszowice.

W Uchwale budżetowej Gminy Jerzmanowice - Przegonia na rok 2008 ustalono dochody Gminy w wysokości 22 114 498,00 zł przy wydatkach w wysokości 24 857 461,00 zł. Różnica pomiędzy dochodami i wydatkami stanowi planowany deficyt w kwocie 2 742 963,00 zł. Podkreślić przy tym należy, że wyłącznie jedna z omawianych gmin planowała uzyskać w 2008 r. nadwyżkę finansową i była to Gmina Skąta, a nadwyżka - zgodnie z zapisami budżetowymi - miała wynieść 470 484 zł.

Gminę Jerzmanowice - Przegonia na tle Gmin ościennych wyróżnia zarówno najniższy poziom dochodów jak i wydatków przypadających na 1 mieszkańca. Dla Gminy relacje te ukształtowały się odpowiednio na poziomie 2098,35 zł oraz 2358,62 zł. Na tym polu szczególnie istotne różnice zarysowują się pomiędzy Gminą Jerzmanowice - Przegonia a Gminą Skąta – dochody i wydatki Gminy Skąta przypadające na 1 mieszkańca były w stosunku do analogicznych wskaźników dla Gminy Jerzmanowice - Przegonia wyższe o odpowiednio 41% i 33%.

Szczegółowe informacje dotyczące podstawowych kategorii finansowych Gminy Jerzmanowice - Przegonia oraz wybranych gmin ościennych prezentuje poniższa tabela.

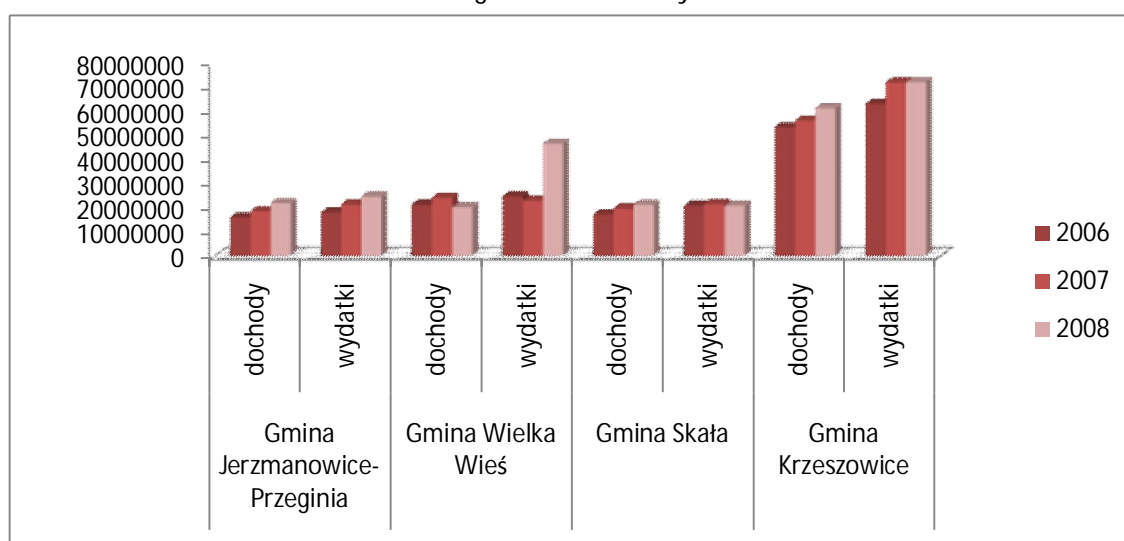
Tabela 9. Podstawowe kategorie finansowe (budżetowe) Gminy Jerzmanowice - Przegonia oraz wybranych gmin ościennych.

wyszczególnienie	Dochody ogółem		Wydatki ogółem		Różnica między dochodami a wydatkami	
	w zł	na 1 mieszkańca	w zł	na 1 mieszkańca	w zł	na 1 mieszkańca
Gmina Jerzmanowice - Przegonia	22 114 498	2 098,35	24 857 461	2 358,62	-2 742 963	-260,268
Gmina Wielka Wieś	20 498 861	2 134,19	46 759 974	4 868,30	-26 261 113	-2 734,11
Gmina Skąta	21 463 698	3 572,52	20 993 214	3 494,21	470 484	78,30959
Gmina Krzeszowice	61 497 957,27	2 834,01	72 298 592,38	3 331,73	-10 800 635,1	-497,725

Źródło: Uchwała Budżetowa Gminy Wielka Wieś na rok 2008 nr XVI/102/2007 Rady Gminy Wielka Wieś z dnia 28 grudnia 2007 r., Uchwała Budżetu Gminy Skąta na rok 2008 nr XVIII/151/08 Rady Miejskiej w Skale z dnia 6 lutego 2008 r., Zarządzenie nr 266/08 Burmistrza Gminy Krzeszowice z dnia 17 września 2008 r. w sprawie zmian w budżecie Gminy Krzeszowice na 2008 r. i układzie wykonawczym budżetu Gminy Krzeszowice na 2008 r., Rocznik Demograficzny GUS, Warszawa 2008 r.

Przyglądając się zmianom, jakie zachodziły na przestrzeni lat 2006 – 2008 w Gminie Jerzmanowice - Przegonia, zauważalny jest wzrost zarówno poziomu dochodów jak i wydatków Gminy – w obu przypadkach o ok. 27%. Podobną sytuację odnotowano w Gminie Krzeszowice – ok.13-procentowemu wzrostowi dochodów towarzyszył tam bowiem 12-procentowy wzrost wydatków. W Gminie Wielka Wieś z kolei spadły dochody; natomiast w Gminie Skąta zredukowano wydatki (patrz: poniższy wykres).

Wykres 28. Struktura dochodów i wydatków w Gminie Jerzmanowice – Przegonia i wybranych gminach ościennych.

Źródło:

o: Uchwały Budżetowe gmin Jerzmanowice – Przegonia, Wielka Wieś, Skąta oraz Krzeszowice na lata 2006 – 2008.

W ogólnej strukturze wydatków Gminy Jerzmanowice – Przegonia dominują te związane z:

- oświatą i wychowaniem;
- pomocą społeczną;
- transportem i łącznością.

Na przestrzeni lat 2006-2008 pośród wymienionych wyżej kategorii najsilniejszy wzrost wydatków odnotowano w obszarze oświaty i wychowania – był to wzrost aż o ok. 73%. Jak obrazuje kolejna tabela o 1/3 zwiększono również pulę środków finansowych przeznaczanych z budżetu Gminy na pomoc społeczną.

Tabela 10. Najważniejsze pozycje wydatków budżetowych Gminy w latach 2006 – 2008.

Gmina Jerzmanowice - Przegonia	2006	2007	2008
Wydatki ogółem (w zł), w tym:	18304494	21559005	24857461
Oświata i wychowanie	8003260	8788003	10998406
Pomoc społeczna	2381370	3568546	3595600
Transport i łączność	780000	1251000	2854900

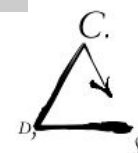
Źródło: Uchwały Budżetowe Gminy Jerzmanowice – Przegonia na lata 2006 – 2008.

3.10. Wnioski dla sfery społecznej

- Liczba mieszkańców Gminy Jerzmanowice – Przegonia wynosi 10 584 osób i od roku 2000 systematycznie wzrasta. W okresie od 2000 do 2007 roku populacja Gminy zwiększyła się o blisko 2%. Związane jest to z dobrymi wynikami osiąganymi m.in. w obszarze przyrostu naturalnego oraz salda migracji. W roku 2007 wspomniany przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniósł w Gminie Jerzmanowice - Przegonia 0,9 i był jedynym z wyższych w zestawieniu z wartościami dla gmin ościennych, powiatu krakowskiego oraz województwa. Nie sposób jednak zaobserwować żadnej tendencji, która mogłaby sugerować, iż tak dobry wynik w dziedzinie przyrostu naturalnego w Gminie może w przyszłości cechować jakkolwiek ciągłość lub stabilność. Z kolei saldo migracji w ruchu krajowym kształtuje się w Gminie Jerzmanowice – Przegonia z roku na rok na coraz wyższym poziomie. Może to wskazywać na atrakcyjność Gminy jako miejsca, które przyciąga nowych mieszkańców chcących osiedlić się na jej terenie.
- Społeczność Gminy Jerzmanowice - Przegonia jest stosunkowo młoda - osoby, które nie ukończyły 34 roku życia stanowią 48% ogólnej liczby mieszkańców. Gminę zaczynają jednak powoli dotykać zachodzące w skali całego kraju, a nawet w skali europejskiej, procesy starzenia się populacji, na co wskazywać może fakt, iż liczba ludności w wieku

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

- poprodukcyjnym przypadają na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w ciągu pięciu lat (w okresie 2002 – 2007) wzrosła w Gminie aż o 10 osób.
- Tylko niecałe 46% mieszkańców Gminy pracuje, a wśród kobiet jest to jedynie 40%. Z niezarobkowego źródła utrzymania (emerytura, renta i inne niezarobkowe) utrzymuje się w Gminie Jerzmanowice - Przegonia aż 52% gospodarstw domowych, co może być odczytywane jako wskaźnik niepokojący, zwłaszcza jeśli porówna się go do innych jednostek – przykładowo w powiecie krakowskim ziemskim jest on aż o 10 punktów procentowych niższy.
 - Ze względu na strukturę zatrudnienia, Gmina Jerzmanowice - Przegonia wyróżnia się na tle innych jednostek ogromnym odsetkiem osób zatrudnionych w sektorze usług nierynkowych. Jest to aż 64% ogółu osób pracujących w Gminie, co widocznie przewyższa wyniki gmin ościennych, powiatu, województwa czy kraju.
 - Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy systematycznie spada i w roku 2008 wyniosła 155 osób, podczas gdy w roku 2003 było to 385. Niekorzystnym zjawiskiem jest obserwowalna w Gminie dominacja w grupie bezrobotnych osób młodych, które nie przekroczyły 34 roku życia. Z kolei z drugiej strony stosunkowo niewielka jest grupa osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy powyżej 24 m-cy) w ogólnej liczbie zarejestrowanych, co należy odczytywać jako informację pozytywną.
 - Lokalna społeczność Gminy Jerzmanowice – Przegonia wykazuje się dość wysokim poziomem aktywności obywatelskiej. Licznie występują przede wszystkim Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia zajmujące się sportem oraz skupiające ludzi wokół lokalnych walorów historycznych, kulturowych oraz przyrodniczych.
 - Gmina Jerzmanowice – Przegonia, biorąc pod uwagę wysokość wskaźnika zagrożenia (liczba przestępstw na 1000 mieszkańców), jest miejscem stosunkowo bezpiecznym. Jako problem może być uznana jedynie kwestia bezpieczeństwa drogowego, które pod względem liczby kolizji i wypadków w latach 2006 – 2007 odznaczała się tendencją wzrostową.
 - Pod względem poziomu dochodów i wydatków jakie w gminie przypadają na 1 mieszkańca sytuacja Gminy Jerzmanowice – Przegonia negatywnie odznacza się na tle gmin ościennych osiągając wartości zdecydowanie niższe. W ogólnej strukturze wydatków dominują te związane z oświatą i wychowaniem, pomocą społeczną oraz transportem i łącznością, co może w pewien sposób łączyć się z kształtem struktury zatrudnienia w Gminie, w której głównym pracodawcą jest sektor usług nierynkowych, publiczny, a więc najczęściej powiązany bezpośrednio z jednostkami organizacyjnymi Gminy.

VI. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT to metoda diagnozy sytuacji społeczności lokalnej. Nazwa techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

S - Strengths	- Silne strony, atuty	ZASOBY
W - Weaknesses	- Wady, słabości, słabe strony	
O – Opportunities	- Okazje, możliwości, szanse	OTOCZENIE
T - Threats	- Trudności, zagrożenia	

Technika ta, oceniająca zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne czynniki mogące mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego, stanowi użyteczną pomoc prowadzącą do dokonania analizy zasobów i otoczenia miasta/gminy/regionu oraz określenia priorytetów.

W celu uzyskania jasnego wyniku analizy atuty, silne strony traktuje się jako czynniki wewnętrzne (z punktu widzenia społeczności lokalnej, na które społeczność ma wpływ), a okazje i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne znajdujące się w otoczeniu. Otoczenie można podzielić na dwie sfery. Po pierwsze mamy do czynienia z otoczeniem przyrodniczo - geograficznym, po drugie z otoczeniem abstrakcyjnym np. prawo, system polityczny, trendy i przemiany ogólnospołeczne i gospodarcze, a nawet przemiany i trendy światowe. Analiza tego typu znacznie ułatwia identyfikację atutów i możliwości, które należy szczególnie wykorzystać oraz słabych stron i zagrożeń, które należy przezwyciężyć. Poprzez jasne określenie atutów i możliwości można stworzyć i wykorzystać nowe koncepcje i plany.

Dziedziny słabości i zagrożeń należy sobie jasno uprzytomnić. Niektóre ze słabości mogą być kontrolowane i z łatwością skorygowane, inne mogą być poza zasięgiem kontroli społeczności. Te zagrożenia należy określić i rozważyć w ramach planu działania.

Analiza SWOT dla Gminy Jerzmanowice - Przegonia została przeprowadzona w następujący sposób:

- identyfikacja silnych stron oraz słabości dla każdej z trzech domen strategicznego rozwoju Gminy;
- identyfikacja zewnętrznych okazji i trudności łącznie dla wszystkich domen strategicznego rozwoju Gminy Jerzmanowice - Przegonia .

Analizę SWOT zrealizowano wykorzystując wypowiedzi mieszkańców Gminy zebrane podczas badań socjologicznych oraz posiłkując się materiałami zebranymi w analizie „Możliwości rozwoju turystyki i rekreacji w Gminie Jerzmanowice - Przegonia”.

Zasoby

Domena 1 Gmina Jerzmanowice - Przegonia rekreacyjno – turystycznym zapleczem
Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego

Silne strony, atuty:	Wady, słabości:
<ul style="list-style-type: none"> – atrakcyjność przyrodniczo – geograficzna Gminy; – istotne walory krajobrazowe – m.in. ostańce wapienne, szereg jaskiń krasowych usytuowanych na terenie Gminy (np. Kręta, Dziewicza, Nietoperzowa), wywierzyska, murawy kserotermiczne i in.; – korzystne położenie Gminy – bliskość aglomeracji krakowskiej, Ojcowskiego Parku Narodowego i Śląska; – istniejące elementy zagospodarowania turystycznego: schronisko młodzieżowe w Łazach, gospodarstwa agroturystyczne w Sąspowie, Jerzmanowicach i Łazach; szlaki turystyczne piesze oraz szlaki rowerowe, zabytki. – kultywowanie lokalnych tradycji - działalność Kół Gospodyń Wiejskich, lokalne rękodzieło, w tym rzeźby w drewnie. 	<ul style="list-style-type: none"> – niedostateczne wykorzystanie walorów turystycznych Gminy; – brak pomysłu na wykorzystanie turystyki jako siły napędowej rozwoju Gminy; – brak infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej; – niedostatecznie rozwinięta sieć ścieżek rowerowych; – niedostatek miejsc noclegowych; – brak parkingów w pobliżu miejsc atrakcyjnych turystycznie; – niewystarczająca promocja turystyczna Gminy; – ograniczony dostęp do obiektów atrakcyjnych turystycznie, położonych na terenach prywatnych; – problemy w sferze komunikacyjnej: słabo rozwinięta komunikacja zbiorowa Gminy z Krakowem - brak połączeń MPK docierających do Gminy, zatłoczenie w funkcjonujących busach oraz brak wystarczającej liczby przystanków; – brak zaplecza sportowego w Gminie (basen, sala sportowa, ośrodek rekreacyjno – sportowy); – brak nowych inwestycji w powiązaniu ze słabym wykorzystaniem środków unijnych.

Domena 2 Podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Jerzmanowice - Przegonia

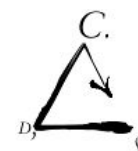
Silne strony, atuty:	Wady, słabości:
<ul style="list-style-type: none"> – dobry poziom infrastruktury społecznej – m.in. ośrodek zdrowia, budynek Urzędu Gmin, instytucje około biznesowe (bankowe); – dostęp do Internetu w Gminie drogą radiową; – dobrze rozwinięta sieć handlowa; – szereg działających lokalnie klubów sportowych; – aktywne szkoły i młodzież gimnazjalna; – wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego; – duże zasoby wodne Gminy (pochodzące z utworów jurajskich); – pełne zelektryfikowanie i zgazyfikowanie Gminy. – szeroka oferta kulturalna Gminy - gminne imprezy kulturalne, działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Jerzmanowicach oraz domu kultury w Raclawicach, lokalna aktywność kulturalna mieszkańców Gminy przejawiająca się m.in. poprzez zespoły muzyczne działające na terenie Gminy: Młodzieżowy Regionalny Zespół Pieśni „Mazureczek” oraz Amatorska Orkiestra Dęta; – stosunkowo wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymagająca modernizacji i rozbudowy drogowa infrastruktura gminna - zły stan dróg i chodników – wyrwy, brak oświetlenia, rowów, w zimie - problemy z ich odśnieżaniem; – bardzo niski stopień skanalizowania Gminy; – niski poziom aktywności zawodowej mieszkańców – brak oferty czasu wolnego - kawiarni, kina itp.; – zmniejszanie się liczby podmiotów gospodarczych w Gminie; – niewystarczająca oferta rozrywkowo – rekreacyjna skierowana do młodzieży; – niskie dochody własne Gminy; – duże rozdrobnienie agrarne; – rywalizacja dwóch części Gminy, „podział na pół”; – niski poziom zaufania społeczności lokalnej; – brak zaangażowania w życie lokalnej społeczności napływowych mieszkańców Gminy; – nieuregulowana sytuacja prawna gruntów pod inwestycje infrastrukturalne; – słabo rozwinięta przedsiębiorczość oraz niski poziom rozwoju gospodarczego i ekonomicznego.

Domena 3 Jerzmanowice Przegonia - w kierunku Gminy ekologicznej

Silne strony, atuty:	Wady, słabości:
<ul style="list-style-type: none"> – liczne obszary chronione obejmujące teren Gminy, w tym: Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych - Dolinki Krakowskie, obszar ochrony siedliskowej Natura 2000, we wsi Sąsów – otulina Ojcowskiego Parku Narodowego, we wsi Szklary – rezerwat 	<ul style="list-style-type: none"> – nierozwiązana kwestia wywozu i segregacji śmieci; – brak kanalizacji w znacznej części Gminy; – niewystarczająca edukacja ekologiczna mieszkańców; – istnienie dzikich wysypisk, zaśmiecone

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
 Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

przyrody – Dolina Szklarki; – istniejąca i obsługująca część mieszkańców Gminy oczyszczalnia ścieków; – stosunkowo niewielkie nasilenie ruchu drogowego; – „czystość” krajobrazu.	obrzeża dróg; – dzika zabudowa mieszkaniowa.
--	---

Otoczenie

Szanse:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> – bliskość Ojcowskiego Parku Narodowego oraz Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego; – moda na aktywne spędzanie czasu wolnego; – problem efektu cieplarnianego i zmian klimatycznych oraz wynikająca z tego faktu konieczność szybkiej, skutecznej i wielowymiarowej edukacji społeczności lokalnych; – bogactwo funduszy zewnętrznych; – wzrost zamożności społeczeństwa; – konieczność redukcji gazów cieplarnianych do atmosfery, a więc i zadania edukacyjne i działania na własnym obszarze mające na celu ograniczenie emisji dwutlenku węgla, którymi to rozwiązaniami też w konsekwencji można się pochwalić turystom (czyli sprzedać produkt turystyczny np. w postaci lekcji ekologii w terenie dla dzieci, władz gmin sąsiednich, itp.); – konieczność ochrony gatunkowej, siedliskowej, biotopów, krajobrazów nieurbanizowanych. 	<ul style="list-style-type: none"> – niestabilność przepisów podatkowych związanych z prowadzeniem działalności turystycznej; – konkurencja sąsiednich gmin w walce o środki unijne; – brak zaplecza kapitałowego na inwestycje turystyczne; – duża ilość konkurencyjnych ofert rekreacyjnych i turystycznych dla mieszkańców Krakowa; – możliwość wpływu kryzysu gospodarczego na ograniczenie środków indywidualnej konsumpcji w dziedzinie rekreacji i turystyki; – agresywna działalność developerska; – aktywność fundamentalistycznych grup ekologicznych; – restrykcje związane z prowadzeniem działań na terenach chronionych przyrodniczo.

VII. MISJA ROZWOJU GMINY JERZMANOWICE – PRZEGINIA

WG MODELU ASHRIDGE

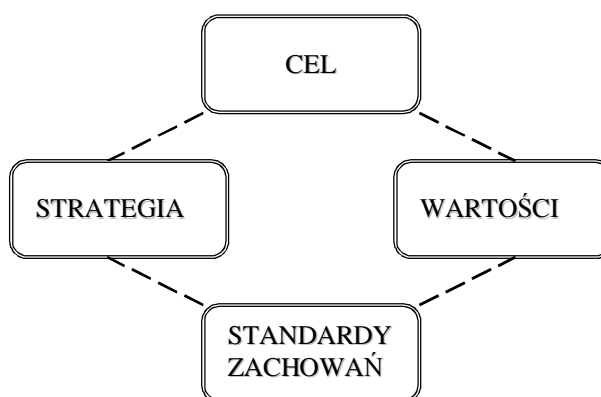
Rola Misji w procesie planowania strategicznego

Wieloletnie doświadczenia w zakresie tworzenia programów rozwojowych i planowania strategicznego prowadzą do wniosku, iż jakiegokolwiek sensowne działania planistyczne wymagają odpowiedzi na podstawowe pytania: *Po co to robimy? Jaka jest nasza podstawowa działalność? W oparciu o jakie wartości ją prowadzimy?* Pytania te dotyczą w równym stopniu firm, instytucji publicznych, jak i organizacji pozarządowych zastanawiających się nad swoim rozwojem, ale dotyczą także programów działania formułowanych przez różnego typu instytucje lub grupy instytucji na poziomie lokalnym i regionalnym. Odpowiedzi na postawione wyżej pytania określa się najogólniej jako opis Misji organizacji lub precyzyjniej - poczucie Misji (ang. *sens of mission*). Odróżnia to tak sformułowaną Misję od deklaracji Misji, która stanowi wyłącznie jednozdaniowy (ewentualnie kilkuzdaniowy) zapis o charakterze promocyjnym lub reklamowym. Takie rozróżnienie wprowadził w połowie lat dziewięćdziesiątych A. Campbell z Ashridge Strategic Center i właśnie na tym modelu Misji oparto początkowe prace nad formułowaniem strategii rozwoju dla Gminy Jerzmanowice – Przegonia. Wypracowanie misji według tego modelu, daje z jednej strony jasne i precyzyjne wskazania co do wyboru kluczowych obszarów strategicznych i kierunków rozwoju, z drugiej strony stanowi bardzo ważny czynnik wspólnotowy i motywacyjny dla osób pracujących nad zagadnieniem, w tym kierunkami rozwoju Gminy. W sytuacji, kiedy w tworzeniu Misji dla rozwoju Gminy brali udział przedstawiciele wielu instytucji i organizacji, było to kwestią nie do przecenienia.

W takim ujęciu Misja według modelu Ashridge dla rozwoju Gminy Jerzmanowice - Przegonia zakłada odpowiedź na cztery zagadnienia.

- cel – wskazanie zasadniczej aspiracji; celu nadrzędnego rozwoju Gminy;
- strategia – określenie podstawowych obszarów (domen) działalności perspektywicznych i rozwojowych dla Gminy Jerzmanowice - Przegonia ;
- wartości – wskazanie istotnych z punktu widzenia rozwoju Gminy wartości, tego w co wierzymy;
- standardy zachowań – określenie procedur, polityk i schematów zachowań jakie powinny być przestrzegane w celu pełnej, efektywnej realizacji zamierzeń strategicznych w Gminie.

Misja wg modelu Ashridge

Źródło: M. Hudson, *Bez zysków i strat. Sztuka kierowania organizacjami sektora pozarządowego*, Centrum Informacji dla Organizacji Pozarządowych BORDO, Warszawa 1997 r.

Jak już wspomniano opis misji dla rozwoju strategicznego Gminy zrealizowano podczas spotkań i warsztatów, posługując się Techniką Grup Nominalnych, dając w pierwszej kolejności szansę na pracę indywidualną, następnie dyskusję w zespołach, aby ostatecznie osiągnąć konsensus na sesji plenarnej. Przedstawicielom instytucji i organizacji uczestniczących w spotkaniach zagwarantowano całościową refleksję nad perspektywą rozwoju Gminy, możliwość zastanowienia się nad głównymi kierunkami rozwoju, istotnymi wartościami i pożądanymi standardami zachowań. W ten sposób zbliżono się do identyfikacji zasadniczych funkcji w zakresie strategicznego rozwoju Gminy, podstawowych obszarów, które mają stać się domeną jej działalności, z uwzględnieniem wartości preferowanych przez społeczność lokalną.

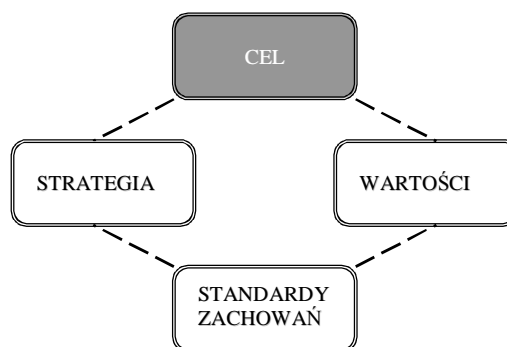
Zapis Misji według modelu Ashridge dla rozwoju strategicznego Gminy Jerzmanowice - Przegonia

Większość wypowiedzi uczestników warsztatów strategicznych dotyczących celu podstawowego/ głównej aspiracji rozwoju Gminy Jerzmanowice - Przegonia koncentrowała się na kwestii podnoszenia standardu życia jej mieszkańców. Standard ten rozumieć należy szeroko - zarówno jako zapewnienie mieszkańcom godnych materialnych warunków bytowych poprzez tworzenie możliwości

zarobkowania na terenie Gminy, jak i jako możliwość zamieszkiwania w przyjemnym i przyjaznym środowisku, o wysokich walorach przyrodniczo – krajobrazowych, które są pielęgnowane i chronione. Drugi, wiążący się bezpośrednio z powyższym element pojawiający się w zapisach warsztatowych, dotyczy wykorzystania wspomnianych walorów przyrodniczo – krajobrazowo - historycznych na rzecz pełnienia przez Gminę funkcji zaplecza rekreacyjno – edukacyjnego dla aglomeracji krakowskiej. Odnosi się to do tego, jak bazując na naturalnych zasobach istniejących w Gminie zapewniać jej rozwój gospodarczy, co za tym idzie również możliwości zatrudnienia/zarobkowania dla jej mieszkańców, a więc i wyższy standard życia. Wszystko to, musi odbywać się z zachowaniem i ochroną istniejących walorów, których jakość stanowi podstawowy atut Gminy i jej mieszkańców. Ostatecznie w efekcie dyskusji podjętych podczas spotkań i debat publicznych oraz konsultacji instytucjonalnych i indywidualnych z ekspertami uznano, iż cel podstawowy (globalny, główna aspiracja) zawiera się w dwóch stwierdzeniach zapisanych poniżej:

CEL (podstawowa aspiracja rozwojowa, główny cel)

Ustawiczne podnoszenie standardów życia mieszkańców poprzez zrównoważone wykorzystanie krajobrazowych, przyrodniczych i historycznych walorów Gminy. Jerzmanowice - Przegonia weekendowym zapleczem rekreacyjno – turystycznym dla Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, przy zachowaniu wymogów i standardów ekologicznych.

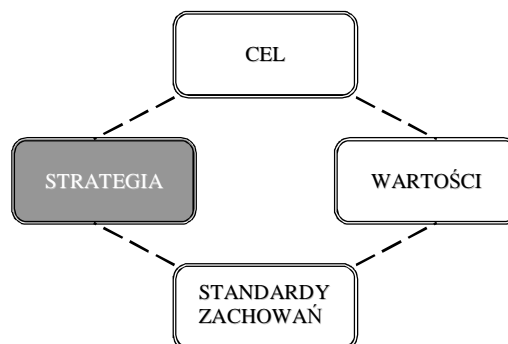

STRATEGIA

Domena 1. Gmina Jerzmanowice – Przegonia zapleczem rekreacyjno - turystycznym dla Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.

Domena 2. Podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Jerzmanowice - Przegonia

Domena 3. Jerzmanowice – Przegonia - w kierunku Gminy ekologicznej.

Domena 1

Gmina Jerzmanowice – Przegonia zapleczem rekreacyjno - turystyczno dla Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego

Znacząca większość zapisów powstałych w ramach prac nad tym elementem misji dla Gminy Jerzmanowice – Przegonia dotyczyła zagadnień związanych z rozwojem turystyki rekreacyjnej na terenie Gminy. W tym zakresie zarysowało się kilka głównych grup tematycznych związanych m.in.:

- z tworzeniem nowych produktów turystycznych (tj. ścieżki edukacyjne, niekonwencjonalne centra konferencyjne, Jurajski Ośrodek/Instytut Ekologiczny, Jerzmanowicki Park Prehistoryczny, Centrum rzemiosła i rękodzieła) oraz budową infrastruktury towarzyszącej (m.in. dla sportów sezonowych oraz całorocznych, bazy noclegowej czy miejsc parkingowych);
- ze stworzeniem spójnej koncepcji promocji Gminy jako atrakcyjnego miejsca rekreacji i spędzania czasu wolnego (w tym m.in. otwarcie Punktu Informacji Turystycznej).

Domena 2

Podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Jerzmanowice - Przegonia

Wyodrębnienie ww. domeny strategicznej jest wynikiem dyskusji podjętej na forum I warsztatu strategicznego dla Gminy Jerzmanowice – Przegonia i nawiązuje w sposób bezpośredni do zapisu celu podstawowego, głównej aspiracji rozwoju Gminy. We wspomnianej dyskusji pojawił się istotny wątek związany z napływem osób osiedlających się w Gminie i trudnością z zaangażowaniem ich w działania na rzecz lokalnego rozwoju. Inna poruszona kwestia koncentrowała się natomiast na konieczności budowy wśród mieszkańców świadomości dotyczącej roli współpracy oraz możliwości i zagrożeń płynących z wykorzystania walorów przyrodniczo – krajobrazowych Gminy. Podjęte zatem w trakcie spotkania warsztatowego zagadnienia łączą dwa główne obszary – budowę świadomości w zakresie rozwoju Gminy oraz tworzenie warunków na rzecz wewnętrznej, partnerskiej współpracy.

Domena 3

Jerzmanowice – Przegonia - w kierunku Gminy ekologicznej

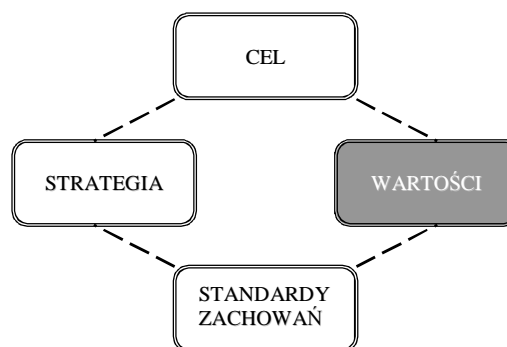
Domena zogniskowana została wokół kwestii ochrony środowiska naturalnego stanowiącego wartość Gminy, w oparciu o którą możliwe jest budowanie koncepcji rozwoju. Dbłość o środowisko naturalne, a więc stosowanie rozwiązań proekologicznych, stanowi w tym przypadku element niezwykle istotny. Na wagę tej dziedziny, która splata się z zakresem domeny 1 („turystyczno –

rekreacyjnej”) i łączy z zapisem Celu, wskazali wielokrotnie uczestnicy I warsztatu strategicznego - zarówno w trakcie otwartej dyskusji jak i indywidualnych prac. Gmina jako ekologiczne centrum może być odnajdywana w wielu aspektach – w aspekcie podnoszenia jakości środowiska przyrodniczego i warunków życia lokalnej społeczności, jako dodatkowy atut w sferze turystycznej, wytyczna dla realizowanych inwestycji czy ośrodek testowania innowacyjnych rozwiązań środowiskowych.

WARTOŚCI

Wartości:

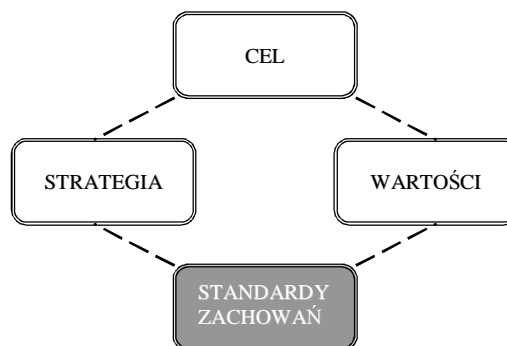
- Patriotyzm lokalny.
- Konkurencja pomiędzy miejscowościami.
- Przedsiębiorczość mieszkańców.
- Poszanowanie tradycji.
- Gościnność.

STANDARDY ZACHOWAŃ

Standardy zachowań:

- Promowanie rozwiązań i inwestycji proekologicznych.
- Poszanowanie dla przyrody, krajobrazu i historii.
- Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców.
- Partnerstwo. Szeroko pojęta współpraca pomiędzy podmiotami zarówno wewnętrznymi (gminnymi) jak i zewnętrznymi dla Gminy.
- Innowacyjność.
- Umiejętność czerpania z dobrych wzorów.

VIII. PLANY DZIAŁAŃ

DOMENA 1

GMINA JERZMANOWICE – PRZEGONIA REKREACYJNO – TURYSTYCZNYM ZAPLECZEM KRAKOWSKIEGO OBSZARU METROPOLITARNEGO

Cel strategiczny 1.1. Tworzenie lokalnych, **złożonych** produktów rekreacyjno - turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Położenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia, zarówno jeśli chodzi o odległość od aglomeracji krakowskiej i śląskiej, jak i urozmaicenie oraz unikatowość krajobrazu przyrodniczego, jest niezwykle korzystne dla rozwoju rozmaitych form rekreacji i turystyki. Szczególny nacisk należy położyć w tym zakresie na rekreację (rozumianą szeroko również jako sport, hobby, uprawianie sztuki itp.) oraz turystykę jednodniową, ewentualnie weekendową. Może ona stanowić całoroczne źródło dochodu dla mieszkańców Gminy dzięki ukierunkowaniu działań na różne grupy turystów zorganizowanych i indywidualnych, w szczególności z Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego¹³. Podjęcie działań w tak zarysowanym obszarze powinno ogniskować się zatem na tworzeniu szeregu rozmaitych produktów turystycznych, zarówno sezonowych jak i głównych, całorocznych.

Propozycje zadań¹⁴:

Zadanie 1.1.A.

Opracowanie i stworzenie systemu ścieżek rowerowych wraz z zapleczem (parkingi, serwis i wypożyczalnia sprzętu, zaplecze gastronomiczne, oznakowanie i przygotowanie tras, organizacja imprezy cyklicznej, tworzenie bezpośrednich domowych usług gastronomicznych).

*Zadanie 1.1.B.

Całoroczne Centrum Wspinaczkowe.

¹³ Krakowski Obszar Metropolitalny obejmuje następujące jednostki terytorialne: Alwernia, Biskupice, Bochnia, Brzeźnica, Czernichów, Drwinia, Gdów, Gołcza, Igołomia - Wawrzeńczyce, Iwanowice, Jerzmanowice - Przegonia, Kłaj, Kocmyrzów Luborzyca, Koniusza, Koszyce, Lanckorona, Lipnica Murowana, Liszki, Lubień, Łapanów, Michałowice, Mogilany, Nowe Brzesko, Pcim, Raciechowice, Rzezawa, Siepraw, Stryków, Sułoszowa, Tokarnia, Trzciana, Trzyciąż, Wielka Wieś, Wiśniowa, Zabierzów, Zielonki, Żegocina, Bochnia, Dobczyce, Kalwaria-Zebrzydowska, Kraków, Krzeszowice, Myślenice, Niepołomice, Nowy Wiśnicz, Proszowice, Skąta, Skawina, Słomniki, Sułkowice, Świątniki Górne, Wadowice, Wieliczka. Oraz powiaty – na terenie, których znajdują się ww. gminy i miasta.

¹⁴ W całym rozdziale zadania stanowiące projekty flagowe, opisane szerzej w dalszej części dokumentu, oznaczone zostały *.

*Zadanie 1.1.C.

Pracownia Drewna (w Gminnym Ośrodku Kultury) / Wirtualna Galeria Rzeźby (Powiatowa i Gminna Bibliotek Publiczna) / Izba Regionalna Rzeźby w Drewnie.

*Zadanie 1.1.D.

"Rodzinna Niedziela" - stworzenie systemu gminnych miejsc biwakowych w formie tzw. „łązek rekreacyjnych” (tj. wyposażonych w odpowiednią małą architekturę wyznaczonych miejsc, przygotowanych do organizacji pikników rodzinnych, biwaków, ognisk, itp.).

*Zadanie 1.1.E.

Stworzenie prehistorycznego szlaku tematycznego.

*Zadanie 1.1.F.

Restauracja i zabudowa ogólnodostępnych studni.

Cel strategiczny 1.2. Promocja Gminy.

Wykreowanie rozpoznawalnej marki rekreacyjno - turystycznego zaplecza metropolii krakowskiej wymaga podjęcia zintegrowanych i ukierunkowanych (na docelowe grupy klientów) działań promocyjnych. Działania te muszą być adekwatne do planowanych zamierzeń rozwojowych w wymiarze tak treści przekazu promocyjnego jak i form dystrybucji. Co więcej, muszą być także zogniskowane na konkretne grupy potencjalnych klientów (weekendowicze, turyści indywidualni i zorganizowani). Niezbędne jest w tym zakresie stworzenie systemu identyfikacji wizualnej Gminy (obejmującej m.in. logo, ujednolicone oznakowanie atrakcji turystycznych,) tak aby konkretne produkty promocyjne (np. mapki, przewodniki, tablice informacyjne) stanowiły spójną całość, wzmacniając przez to siłę oddziaływania promocyjnego Gminy.

*Propozycje zadań:*Zadanie 1.2.A.

Organizacja konkursu na rekreacyjno – turystyczne logo Gminy z nietoperzem.

Zadanie 1.2.B.

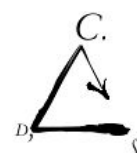
Stworzenie internetowego przewodnika po atrakcjach i produktach gminnych.

*Zadanie 1.2.C.

Gminne Punkty Informacji Turystycznej.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

Zadanie 1.2.D.

Opracowanie i wydanie promocyjnej mapki atrakcji turystyczno – rekreacyjnych Gminy (wraz z oznakowaniem wszystkich dostępnych typów szlaków, produktów turystycznych oraz atrakcji gminnych).

DOMENA 2 PODNOSZENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY JERZMANOWICE - PRZEGONIA

Cel strategiczny 2.1. Zintegrowana społeczność Gminy.

Zintegrowanie społeczne jest jednym z warunków sprzyjających podnoszeniu jakości życia mieszkańców Gminy. Potrzebne jest zatem podjęcie działań służących środowiskom zagrożonym wykluczeniem społecznym (chorzy, osoby starsze, osoby opiekujące się osobami zależnymi, ubodzy). W innym wymiarze, integracja potrzebna jest na poziomie terytorialnym oraz partnerskim, zwłaszcza w obliczu wyzwań jakie niesie za sobą podstawowa aspiracja Gminy – pełnienia roli zaplecza rekreacyjno – turystycznego Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Należy bowiem zaznaczyć, iż gminy które odniosły w tej branży sukces, cechowało współdziałanie i kooperacja.

*Propozycje zadań:*Zadanie 2.1.A.

Stworzenie Centrum Zasobów Gminy (oferującego wsparcie i całodzienny „hostel” dla osób starszych, niepełnosprawnych i młodzieży, zajmującego się organizacją zajęć dla ww. grup, również z wykorzystaniem lokalnych zasobów – m.in. poprzez warsztaty, imprezy powiązane z lokalnymi tradycjami).

*Zadanie 2.1.B.

Stworzenie koncepcji oraz budowa Gminnego Centrum Sportu w Przegoni.

*Zadanie 2.1.C.

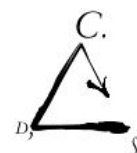
Budowa boiska sportowego w Sąspowie.

Cel strategiczny 2.2. Rozwój i poprawa infrastruktury gminnej.

Położenie i ukształtowanie Gminy oraz jej orientacja na rozwój turystyczno - rekreacyjny wymagają poniesienia nakładów na infrastrukturę gminną w różnych jej aspektach. Ma to znaczenie nie tylko dla realizacji zadań w obszarze Domeny 1 (m.in. poprzez wzrost dostępności komunikacyjnej Gminy, poprawę infrastruktury drogowej czy parkingowej), ale - co istotniejsze - bezpośrednio wpływa na

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

jakość życia mieszkańców Gminy oraz zapewnienie wysokich standardów ochrony środowiska naturalnego, kluczowego atutu Gminy (sieć kanalizacyjna i oczyszczalnie ścieków). Działania w tej sferze stanowią więc podstawowe wyzwania Gminy, w dużym stopniu warunkujące innego typu przedsięwzięcia rozwojowe.

Propozycje zadań:

*Zadanie 2.2.A.

Modernizacja ciągu drogi powiatowej Szklary - Jerzmanowice i Raclawice - Przegonia oraz budowa drogi powiatowej Paczółtowice – Raclawice – Szklary.

*Zadanie 2.2.B.

Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Szklary wraz z kolektorem głównym i kanalizacją części Jerzmanowice i Szklar.

*Zadanie 2.2.C.

Budowa II bloku oczyszczalni ścieków w miejscowości Żary i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Raclawic, Przegini i Czubrowic.

Zadanie 2.2.D.

Tworzenie parkingów dla przyjezdnych i mieszkańców Gminy, położonych obok głównych atrakcji turystycznych (Łazy, Jerzmanowice, Raclawice, Sąsów, Szklary) oraz modernizacja już istniejących.

DOMENA 3. JERZMANOWICE –PRZEGONIA – W KIERUNKU GMINY EKOLOGICZNEJ

Cel strategiczny 3.1. Edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy.

Kwestia ochrony środowiska naturalnego stanowi, zgodnie z zapisem misji rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia, wartość, w oparciu o którą możliwe jest budowanie koncepcji rozwoju Gminy. Jednym z przewidywanych biegunów rozwoju turystyki w gminie jest Centrum Edukacji Ekologicznej mogące z powodzeniem zaspokoić potrzeby zarówno docelowych grup klientów, jak i mieszkańców (w tym dzieci i młodzież z gminy). Aby jednak kierunek gminy ekologicznej był powszechnym kierunkiem rozwojowym również w świadomości mieszkańców Gminy, niezbędna jest systematyczna i kompleksowa edukacja ekologiczna. Podjęcie działań w tej sferze stanowić będzie pierwszy krok, w dłuższej perspektywie niezbędny dla realizacji kluczowych zadań związanych z ochroną środowiska i spełnianiem wysokich standardów ekologicznych przez Gminę.

*Propozycje zadań:*Zadanie 3.1.A.

Przygotowanie i wdrożenie gminnego systemu segregacji odpadów komunalnych.

*Zadanie 3.1.B.

Centrum Edukacji Ekologicznej¹⁵ - gminny biegun rozwoju turystyki.

Zadanie 3.1.C.

Organizacja cyklicznych konkursów wiedzy ekologicznej wśród dzieci i młodzieży.

Zadanie 3.1.D.

Opracowanie i wdrożenie programu „Ekologiczny Urząd” (dot. wykorzystywania przez Urząd Gminy produktów ekologicznych np. papieru pochodzącego z recyklingu, bawełnianych toreb ekologicznych z logo i nazwą Gminy jako gadżetu promocyjnego, itp.).

Cel strategiczny 3.2 Innowacyjne inwestycje proekologiczne.

Dbłość o środowisko naturalne, a więc stosowanie rozwiązań proekologicznych, stanowi w przypadku Gminy Jerzmanowice – Przegonia element niezwykle istotny. Podnoszenie jakości środowiska przyrodniczego i warunków życia lokalnej społeczności, to dodatkowy atut w sferze turystycznej oraz wytyczna dla realizowanych inwestycji czy wręcz konieczność stosowania innowacyjnych rozwiązań środowiskowych. Tego typu przedsięwzięcia - po pierwsze wpisują się w obserwowalne globalnie zjawiska i procesy (np. konieczność redukcji gazów cieplarnianych do atmosfery), po drugie, przy odpowiednim wykorzystaniu, mogą stanowić dodatkowy interesujący produkt turystyczny.

*Propozycje zadań:*Zadanie flagowe 3.2.A.

Przygotowanie i wdrożenie koncepcji zasilania oznakowania drogowego solarami.

Zadanie flagowe 3.2.B.

Stworzenie programu wykorzystania alternatywnych źródeł energii w Gminie (np. energii solarnej, wiatrowej).

¹⁵ Zadanie to, którego efektem będzie powstanie dodatkowego produktu turystycznego Gminy, wpisuje się również w zakres Domeny 1, a konkretnie Cel strategiczny 1.1. Tworzenie lokalnych, złożonych produktów rekreacyjno - turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

IX. PROJEKTY FLAGOWE

W tej części dokumentu Strategii zamieszczono opisy projektów flagowych wpisujących się w realizację poszczególnych kierunków i celów strategicznych. Projekty flagowe wskazane i opisane zostały przez uczestników warsztatów strategicznych, a ich doprecyzowanie w formie kart projektów nastąpiło w efekcie indywidualnych konsultacji. Są to te spośród wskazanych w poprzednim rozdziale zadań, które w największym stopniu mogą wpłynąć na osiągnięcie założonych celów, a zatem wywołają (w sposób bezpośredni lub pośredni) realne zmiany warunkujące lokalny rozwój. Projekty te scharakteryzowane zostały poprzez zagadnienia takie jak: problem na jaki odpowiada projekt, okres i zasięg jego realizacji, beneficjenci projektu, jego uzasadnienie, planowane typy działań, oczekiwane rezultaty, instytucje/podmioty odpowiedzialne za realizację projektu oraz jego szacunkowy koszt. Należy jednak nadmienić, iż część wskazanych niżej projektów wymaga dalszych prac koncepcyjnych celem ich doprecyzowania, stąd też przedstawione dla niektórych z nich informacje nie będą wyczerpywać wszystkich elementów ujętych w zastosowanej formie.

KARTA PROJEKTU FLAGOWEGO	
1. Tytuł projektu:	<i>Centrum Edukacji Ekologicznej - gminny biegun rozwoju turystyki¹⁶</i>
2. Nazwa domeny strategicznej której projekt dotyczy:	<p>Domena 3 Jerzmanowice –Przegonia – w kierunku gminy ekologicznej.</p> <p>Cel strategiczny 3.1. Edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy.</p>
3. Problem na jaki odpowiada projekt:	<p>- Optymalne wykorzystanie walorów przyrodniczych Gminy Jerzmanowice-Przegonia bez naruszania ekologicznej obszarów chronionych (poprzez przekroczenie chłonności i pojemności turystycznej) równowagi.</p> <p>- Wykorzystanie położenia geograficznego Gminy w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym (KOM) i popytu mieszkańców KOM na różnorodne formy turystyki ekologicznej, aktywnego wypoczynku i rekreacji.</p>
4. 4. Proponowany okres realizacji projektu (w latach):	2009 – 2012
5. Zasięg projektu:	<p>Produkt główny – Realizacja Centrum Edukacji Ekologicznej – Jerzmanowice-Przegonia (kompleksowy program działania + siedziba).</p> <p>Produkty poboczne w otoczeniu produktu głównego - Eko-wioski – obszar całej gminy.</p>
6. Odbiorcy/beneficjenci projektu:	<p>Beneficjenci pośredni: mieszkańcy Gminy – potencjalni animatorzy turystyki i rekreacji.</p> <p>Beneficjenci bezpośredni: mieszkańcy Krakowa i KOM – indywidualni i zorganizowani – turyści poszukujący aktywnego wypoczynku, zdrowej żywności, edukacji ekologicznej.</p>
7. Uzasadnienie projektu (cele projektu, wpływ na rozwój lokalny/regionalny):	<p>Cel 1. Podniesienie jakości życia mieszkańców Gminy poprzez stworzenie miejsc pracy związanych z obsługą ruchu turystycznego i rekreacyjnego.</p> <p>Cel 2: Edukacja ekologiczna ludności w skali globalnej (działania w Centrum Edukacji Ekologicznej np. związane z energią odnawialną) i lokalnej (działania w eko-wioskach np. ścieżki dydaktyczne w obszarach chronionych).</p> <p>Cel 3. Poprawa jakości życia wynikająca z rozwoju proekologicznej infrastruktury i dbałości o harmonijny wiejski krajobraz.</p>
8. Typy działań, fazy realizacji projektu:	<p>Rozwój Centrum Edukacji Ekologicznej i produktów turystycznych w eko-wioskach metodą „krok po kroku”. Poszczególne etapy:</p> <p>I. Etap przygotowawczo – koncepcyjny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nawiązanie współpracy z organizacjami ekologicznymi zarówno polskimi jak zagranicznymi; - nawiązanie współpracy z podobnego typu centrami istniejącymi w Polsce; - przygotowanie projektu/ów związanych z aktywizacją zawodową mieszkańców Gminy w kierunku sfery ekologii, turystyki i rekreacji (np. w ramach PO KL działanie 6.2, 6.3) i ich realizacja; - opracowanie koncepcji programowej oraz infrastrukturalnej Centrum Edukacji Ekologicznej. <p>II. Etap wstępnej realizacji (początkowy):</p>

¹⁶ Szerszy opis projektu znajduje się w rozdziale X. Rekomendacje.

- modernizacja budynku przeznaczonego na potrzeby Centrum i/lub budowa nowej jego siedziby;
- wprowadzanie nowych produktów turystycznych w pierwszym sezonie turystycznym w celu maksymalnego urozmaicenia oferty turystycznej i rekreacyjnej;
- realizacja zaplanowanego programu edukacyjno – informacyjnego.

III. Etap pełnej realizacji:

- rozszerzenie oferty Centrum o nowe produkty turystyczne;
- nawiązanie stałej współpracy ze szkołami i wyższymi uczelniami z terenu Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego;
- organizowanie cyklicznych imprez turystycznych.

9. Oczekiwane efekty, rezultaty:

- Promocja Gminy jako Gminy ekologicznej, dbającej o środowisko przyrodnicze, stosującej nowoczesne rozwiązania energetyczne, prowadzącej szeroką edukację ekologiczną dzieci, młodzieży i ludzi dorosłych.
- Duży, lecz właściwie ukierunkowany ruch turystyczny przynoszący dochody miejscowej ludności.
- Wzrost dochodów miejscowej ludności na skutek: sprzedaży turystom lokalnych produktów rolnych i rzemieślniczych, prowadzenia warsztatów np. rzeźby w drewnie, wikliniarskich, wyrobu np. masła, wypieku chleba, przewozu turystów lokalnym transportem turystycznych, prowadzenia wypożyczalni rowerów, przygotowywania posiłków dla turystów w domach.
- Wzrost dochodów miejscowej ludności z pracy w otoczeniu turystyki (szkolnictwo, usługi budowlane, handel i gastronomia).

10. Odpowiedzialność za realizację projektu (instytucja/podmiot odpowiedzialny):

Urząd Gminy – stanowisko ds. Promocji i Turystyki.

Współpraca: nauczyciele, młodzież szkolna, leśnicy, koła gospodyń wiejskich, sołtysi, prywatni kwaterodawcy, mieszkańcy Gminy – potencjalni animatorzy turystyki.

Partnerzy zewnętrzni – gminy partnerskie, Ojcowski Park Narodowy, Parki Jurajskie, Polski Klub Ekologiczny, prywatni inwestorzy.

11. Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:

Na obecnym etapie całkowity koszt projektu jest trudny do ustalenia. Konieczne do poniesienia koszty na uruchomienie przedsięwzięcia – w chwili obecnej są możliwe do oszacowania tylko dla etapu przygotowawczo – koncepcyjnego (2009 rok) – jest to ok. 150 000 zł.

KARTA PROJEKTU FLAGOWEGO	
1. Tytuł projektu:	
	<i>Catoroczne Centrum Wspinaczkowe</i>
2. Nazwa domeny strategicznej której projekt dotyczy:	
	Domena 1 Gmina Jerzmanowice – Przegonia rekreacyjno – turystycznym zapleczem Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Cel strategiczny 1.1. Tworzenie lokalnych, złożonych produktów rekreacyjno - turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
3. Problem na jaki odpowiada projekt:	
	- Brak wykorzystania topograficznych walorów Gminy (skałki, jaskinie, istniejące drogi wspinaczkowe). - Konflikty na linii turyści skałkowi - właściciele terenów.
4. Proponowany okres realizacji projektu (w latach):	
	2010-2012
5. Zasięg projektu:	
	Zadanie jest ograniczone do miejscowości posiadających atrakcyjne tereny o możliwie rekreacyjnym przeznaczeniu: Jerzmanowice, Łazy, Sąsypów.
6. Odbiorcy/beneficjenci projektu:	
	<u>Beneficjenci pośredni</u> : mieszkańcy Gminy posiadający infrastrukturę turystyczną, prowadzący działalność gospodarczą lub mogący rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. <u>Beneficjenci bezpośredni</u> : miłośnicy turystyki wspinaczkowej, sportów ekstremalnych (wspinaczka skałkowa, downhill, speleologia); w wieku 20-35 lat, poszukujący niebanalnych form spędzania wolnego czasu w niedalekiej odległości od Krakowa i Śląska.
7. Uzasadnienie projektu (cele projektu, wpływ na rozwój lokalny/regionalny):	
	<u>Cel nadrzędny</u> : rozwój potencjału turystycznego Gminy Jerzmanowice - Przegonia w oparciu o walory przyrodnicze: skałki i jaskinie. Cel kierunkowy 1: Ewidencja i uzgodnienia dotyczące istniejących dróg wspinaczkowych, ścianek, parkingów, dróg dojazdowych itp. Cel kierunkowy 2: Rozwój infrastruktury wspierającej istniejące ścianki i drogi wspinaczkowe (drogi dojazdowe - drogi rolnicze; tereny pod parkingi, tymczasowe kosze na śmieci, miejsca biwakowe). Cel kierunkowy 3: Ustalenie zasad wspierania działań związanych z turystyką: dzierżawa gruntów z przeznaczeniem na usługi sezonowe, zniżki i ułatwienia dla prowadzących działalność w dziedzinie turystyki. Cel kierunkowy 4: Pozyskanie inwestora dla inwestycji - Centrum Wspinaczkowe. Cel kierunkowy 5: Wykup strategicznie ważnych działek dla tego typu działalności.
8. Typy działań, fazy realizacji projektu:	
	<u>Faza I: Zagospodarowanie istniejących walorów</u> : I.A. Wyznaczenie miejsc dla uprawiania turystyki wspinaczkowej - uzyskanie zgód właścicieli terenu; I.B. Wsparcie infrastruktury przeznaczonej dla obsługi tego typu turystów (drogi dojazdowe,

parkingi);

I.C. Promocja istniejących walorów - mapa; kampania promocyjna w mediach specjalistycznych.

Faza II. Rozwój usług turystycznych specjalistycznych:

II. A. Poszukiwanie inwestora dla Centrum Wspinaczkowego;

II.B. Dzierżawa gruntów pod działalność sezonową;

II.C. Otwarcie Centrum Wspinaczkowego.

Faza III. Skupowanie gruntów o znaczeniu strategicznym dla rozwoju turystyki wspinaczkowej.

9. Oczekiwane efekty, rezultaty:

W Fazie I: uporządkowanie bieżącej sytuacji; zwiększenie ilości turystów uprawiających wspinaczkę o ok. 50%; zapewnienie wpływów z turystyki na poziomie podstawowym (płatny parking, mała gastronomia w centrum; sklepy).

W Fazie II: zwiększenie liczby turystów o 300%; działalność szkółki wspinaczkowej; powstanie sztucznych ścianek wspinaczkowych (do treningu dla dzieci i młodzieży); środki prywatne zainwestowane na terenie Gminy - stworzenie Centrum Wspinaczkowego

10. Odpowiedzialność za realizację projektu (instytucja/podmiot odpowiedzialny):

Urząd Gminy - stanowisko ds. Promocji i Turystyki.

Współpraca: Małopolska Organizacja Turystyczna; Stowarzyszenie "Nasze Skały"; Zygmunt Ferdek – właściciel jaskini Nietoperzowej; Forum Jurajskie, autorzy przewodników wspinaczkowych, Centrum Wspinaczkowe "Forteca" Kraków.

11. Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:

Faza I.A. bezkosztowo;

Faza I.B. w zależności od zakresu prac od 0,1 do 0.5 mln zł;

Faza I.C. 20 tys. zł;

Faza II.A. do 10 tys. zł;

Faza II.B. bezkosztowo – w oparciu o zyski;

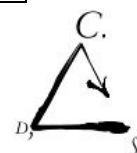
Faza II.C. kapitał prywatny (bez zastosowania zasad partnerstwa publiczno-prywatnego);

Faza III - brak wystarczających danych.

KARTA PROJEKTU FLAGOWEGO	
1. Tytuł projektu:	<i>Pracownia Drewna (w Gminnym Ośrodku Kultury) / Wirtualna Galeria Rzeźby (Powiatowa i Gminna Bibliotek Publiczna) / Izba Regionalna Rzeźby w Drewnie</i>
2. Nazwa domeny strategicznej której projekt dotyczy:	<p>Domena 1 Gmina Jerzmanowice – Przegonia rekreacyjno – turystycznym zapleczem Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.</p> <p>Cel strategiczny 1.1. Tworzenie lokalnych, złożonych produktów rekreacyjno - turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.</p>
3. Problem na jaki odpowiada projekt:	Niewykorzystane zasoby wiedzy i tradycji - związane z powszechnie wykonywaną niegdyś na terenie Gminy działalnością rzeźbiarską.
4. Proponowany okres realizacji projektu (w latach):	2009
5. Zasięg projektu:	Zadanie ograniczone do terenu Jerzmanowic (ewentualnie sąsiednie sołectwa).
6. Odbiorcy/beneficjenci projektu:	<p>Beneficjenci bezpośredni: Dzieci i młodzież gimnazjalna.</p> <p>Beneficjenci pośredni: rzemieślnicy wykonujący wyroby użytkowe i pamiątki.</p>
7. Uzasadnienie projektu (cele projektu, wpływ na rozwój lokalny/regionalny):	<p><u>Cel nadrzędny:</u> Prowadzenie stałych zajęć o charakterze edukacyjnym w zakresie twórczości ludowej – rzeźby w drewnie.</p> <p>Cel kierunkowy 1: Rozwijanie pasji i zainteresowań wśród dzieci i młodzieży, związanych z wykonywaniem tradycyjnych form rzeźbiarskich, rozwiniętych na terenie Gminy Jerzmanowice - Przegonia.</p> <p>Cel kierunkowy 2: Edukacja kulturalna w zakresie twórczości ludowej.</p> <p>Cel kierunkowy 3: Zwiększenie świadomości mieszkańców Gminy na temat jej historii.</p> <p>Cel kierunkowy 4: Poszerzenie oferty czasu wolnego dla grupy dzieci i młodzieży z terenów wiejskich.</p>
8. Typy działań, fazy realizacji projektu:	<p>Faza I: Utworzenie i prowadzenie Pracowni Drzewa;</p> <p>Faza II: organizacja zajęć w cyklu stałym;</p> <p>Faza III: Działalność dodatkowa: otwarte warsztaty, wystawy;</p> <p>Faza IV: Rejestracja znaku towarowego "rzeźba jerzmanowicka" - możliwe zastosowanie modelu franszyzy społecznej.</p>
9. Oczekiwane efekty, rezultaty:	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacja zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w zakresie techniki rzeźbiarskiej - Promocja i rozwój kultury lokalnej (rzeźba). - Organizacja wystawy prac dzieci i młodzieży – dokumentującej działalność pracowni. - Zapewnienie ciekawej formy spędzania wolnego czasu – profilaktyka patologii wśród dzieci i młodzieży, - Transfer międzypokoleniowy kultury lokalnej, - Wypracowanie zasad promocji rzeźby w oparciu o markę i certyfikowany znak towarowy.
10. Odpowiedzialność za realizację projektu (instytucja/podmiot odpowiedzialny):	Gminny Ośrodek Kultury i Powiatowa i Gminna Biblioteka Publiczna.

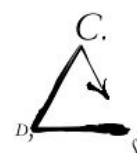
Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
 Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

11. Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:

Koszt roczny prowadzenia jednej pracowni wynosi ok. 18 000 zł.

KARTA PROJEKTU FLAGOWEGO	
1. Tytuł projektu:	"Rodzinna Niedziela"
2. Nazwa domeny strategicznej której projekt dotyczy:	<p>Domena 1 Gmina Jerzmanowice – Przegonia rekreacyjno – turystycznym zapleczem Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.</p> <p>Cel strategiczny 1.1. Tworzenie lokalnych, złożonych produktów rekreacyjno - turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.</p>
3. Problem na jaki odpowiada projekt:	Brak wielofunkcyjnej infrastruktury wolnego czasu dla mieszkańców Gminy i osób przyjezdnych umożliwiającej wspólne (rodzinne) spędzanie wolnego czasu.
4. 4. Proponowany okres realizacji projektu (w latach):	2010-2012
5. Zasięg projektu:	Cały obszar Gminy. Miejsca biwakowo-rekreacyjne: Sąsów działka naprzeciw remizy OSP; Łazy - okolice schroniska PTSM i boiska piłkarskiego; Jerzmanowice- działka pod Wyjżołem; Przegonia - teren nowej remizy OSP lub okolice boiska piłkarskiego.
6. Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy Gminy Jerzmanowice - Przegonia oraz turyści uprawiający turystykę rowerową.
7. Uzasadnienie projektu (cele projektu, wpływ na rozwój lokalny/regionalny):	<p>Cel 1: Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku.</p> <p>Cel. 2. Budowa infrastruktury quasi turystycznej.</p> <p>Cel 3. Uporządkowanie wolnych przestrzeni, integracja gospodarki przestrzennej z potrzebami mieszkańców.</p>
8. Typy działań, fazy realizacji projektu:	<p>Faza I. Wykonanie unikalnych projektów zagospodarowania terenu dla każdej lokalizacji i zabezpieczenie środków sołeckich - gminnych na realizację inwestycji.</p> <p>Faza II. Realizacja inwestycji i oddanie do użytku.</p> <p>Faza III. Ustalenie zasad użytkowania oraz zlecenia prac porządkowych i renowacji.</p>
9. Oczekiwane efekty, rezultaty:	Budowa miejsc wspólnego spędzania wolnego czasu (rekreacji); integracja wspólnot lokalnych; legalne i bezkonfliktowe miejsca dla imprez integracyjnych; miejsca uzupełniające infrastrukturę turystyczną.
10. Odpowiedzialność za realizację projektu (instytucja/podmiot odpowiedzialny):	<p>Urząd Gminy - stanowisko ds. Promocji i Turystyki.</p> <p>Współpraca: sołtysi, OSP, rady sołeckie, GOK</p>
11. Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	50 - 100 tys. zł za jedną lokalizację.

KARTA PROJEKTU FLAGOWEGO	
1. Tytuł projektu:	
	<i>Restauracja i zabudowa studni ogólnodostępnych</i>
2. Nazwa domeny strategicznej której projekt dotyczy:	
	Domena 1 Gmina Jerzmanowice – Przegonia rekreacyjno – turystycznym zapleczem Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Cel strategiczny 1.1. Tworzenie lokalnych, złożonych produktów rekreacyjno - turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
3. Problem na jaki odpowiada projekt:	
	Niewykorzystane niewielkie działki (ok. 1ar), na których znajdują się niewykorzystywane już ujęcia wody – studnie.
4. 4. Proponowany okres realizacji projektu (w latach):	
	2010
5. Zasięg projektu:	
	Jerzmanowice, Łazy - miejsca lokalizacji studni.
6. Odbiorcy/beneficjenci projektu:	
	Turyści uprawiający turystykę pieszą i rowerową.
7. Uzasadnienie projektu (cele projektu, wpływ na rozwój lokalny/regionalny):	
	Cel 1. Wykorzystanie nieczynnych ujęć wody dla celów miejsc odpoczynku w czasie turystyki rowerowej, pieszej. Cel 2. Przywrócenie wykorzystania tych ujęć wody, które posiadają wodę nadającą się do picia.
8. Typy działań, fazy realizacji projektu:	
	Faza I. Badania jakości wody w nieczynnych ujęciach i decyzja o ich ewentualnej restauracji (w zależności od położenia na szlaku lub możliwości ponownego czerpania wody). Faza II. Wykonanie nowych obudów i zadaszeń studni, ogrodzenie terenu i zagospodarowanie otoczenia.
9. Oczekiwane efekty, rezultaty:	
	Stworzenie miejsc odpoczynku dla turystów; poprawa ogólnej estetyki miejscowości; przywrócenie funkcji części studni.
10. Odpowiedzialność za realizację projektu (instytucja/podmiot odpowiedzialny):	
	Zakład Wodociągi Gminne.
11. Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	
	Na obecnym etapie brak możliwości ustalenia kosztów.

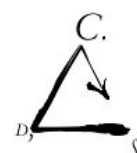
KARTA PROJEKTU FLAGOWEGO	
1. Tytuł projektu:	<i>Stworzenie prehistorycznego szlaku tematycznego</i>
2. Nazwa domeny strategicznej której projekt dotyczy:	<p>Domena 1 Gmina Jerzmanowice – Przegonia rekreacyjno – turystycznym zapleczem Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.</p> <p>Cel strategiczny 1.1. Tworzenie lokalnych, złożonych produktów rekreacyjno - turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.</p>
3. Problem na jaki odpowiada projekt:	<p>- Brak szlaków tematycznych o charakterze edukacyjnym (lub ścieżek edukacyjnych).</p> <p>- Niewykorzystany potencjał w postaci "kultury jerzmanowickiej" - jednej z wiodących kultur archeologicznych w Polsce.</p>
4. 4. Proponowany okres realizacji projektu (w latach):	do 2012
5. Zasięg projektu:	Sąspów – Jerzmanowice - Łazy (stanowiska archeologiczne w Sąspowie - stanowiska w Jerzmanowicach - Jaskinia Nietoperzowa).
6. Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Dzieci ze szkół podstawowych, młodzież gimnazjalna.
7. Uzasadnienie projektu (cele projektu, wpływ na rozwój lokalny/regionalny):	<p>Cel 1: promocja archeologicznej "kultury jerzmanowickiej".</p> <p>Cel. 2 "Turystyka" edukacyjna - wycieczki, zielone szkoły.</p> <p>Cel 3. rozwój rodzinnej turystyki weekendowej.</p>
8. Typy działań, fazy realizacji projektu:	<p>Faza I. Opracowanie koncepcji ścieżki/szlaku i jego szczegółowy opis.</p> <p>Faza II. Przygotowanie koncepcji obsługi ścieżki i dystrybucji informacji, analiza ekonomiczna możliwej działalności gospodarczej.</p> <p>Faza III. Wytyczenie ścieżki i budowa małej infrastruktury.</p>
9. Oczekiwane efekty, rezultaty:	-
10. Odpowiedzialność za realizację projektu (instytucja/podmiot odpowiedzialny):	<p>Urząd Gminy - stanowisko ds. Promocji i Turystyki.</p> <p>Współpraca: Gminny Ośrodek Kultury, szkoły, prywatni właściciele (Jaskinia Nietoperzowa, inne), Ojcowski Park Narodowy, Powiatowa i Gminna Biblioteka Publiczna.</p>
11. Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	Na obecnym etapie brak możliwości ustalenia kosztów (brak koncepcji trasy ścieżki).

KARTA PROJEKTU FLAGOWEGO	
1. Tytuł projektu:	<i>Gminne Punkty Informacji Turystycznej</i>
2. Nazwa domeny strategicznej której projekt dotyczy:	<p>Domena 1 Gmina Jerzmanowice – Przegonia rekreacyjno – turystycznym zapleczem Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.</p> <p>Cel strategiczny 1.2. Promocja Gminy.</p>
3. Problem na jaki odpowiada projekt:	Brak informacji turystycznej dostępnej na terenie Gminy.
4. Proponowany okres realizacji projektu (w latach):	2009
5. Zasięg projektu:	Sąspów, Raclawice, Przegonia, Jerzmanowice.
6. Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Wszelkie grupy turystów i przyjezdnych.
7. Uzasadnienie projektu (cele projektu, wpływ na rozwój lokalny/regionalny):	<p>Cel. 1. Zapewnienie kompleksowej informacji i obsługi turystów (weekendowych, agroturystów, miłośników sportów ekstremalnych) przyjeżdżających do Gminy Jerzmanowice - Przegonia.</p> <p>Cel. 2. Podniesienie jakości obsługi turystów.</p> <p>Cel. 3. Zwiększenie zainteresowania atrakcjami turystycznymi istniejącymi na terenie Gminy.</p>
8. Typy działań, fazy realizacji projektu:	<p>Faza I. Uruchomienie punktów informacji turystycznej w Sąspowie i Raclawicach w oparciu o działające filie Biblioteki Gminnej.</p> <p>Faza II. Uruchomienie punktów informacji turystycznej w oparciu o punkty biblioteczne w Przegoni i Jerzmanowicach.</p> <p>Faza III. Doposażenie punktów informacji turystycznej i opracowanie spójnego systemu identyfikacji wizualnej atrakcji turystycznych.</p> <p>Faza IV: Zainicjowanie szerszego "systemu" redystrybucji klienta turystycznego opartego na wzorach czeskich (np. podobne stojaki z ulotkami innych atrakcji turystycznych przy każdym punkcie odwiedzanym przez turystów) - system ponad-gminny.</p>
9. Oczekiwane efekty, rezultaty:	Wzrost jakości obsługi turystów; zwiększenie potencjału turystycznego Gminy; podniesienie ilości turystów i przyjezdnych.
10. Odpowiedzialność za realizację projektu (instytucja/podmiot odpowiedzialny):	Urząd Gminy - stanowisko ds. Promocji i Turystyki oraz Powiatowa i Gminna Bibliotek Publiczna; Gminny Ośrodek Kultury.
11. Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	Do 5 tys. zł za jeden punkt w wersji podstawowej. Dodatkowo koszty pracy w weekendy i święta.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
 Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

KARTA PROJEKTU FLAGOWEGO	
1. Tytuł projektu:	
	<i>Stworzenie koncepcji oraz budowa Gminnego Centrum Sportu w Przegoni</i>
2. Nazwa domeny strategicznej której projekt dotyczy:	
	Domena 2 Podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Jerzmanowice – Przegonia. Cel strategiczny 2.1. Zintegrowana społeczność Gminy.
3. Problem na jaki odpowiada projekt:	
	Brak kompleksowego ośrodka sportowego na terenie Gminy, rozproszenie terytorialne miejsc pozwalających na uprawianie sportu.
4. Proponowany okres realizacji projektu (w latach):	
	2010 - 2011
5. Zasięg projektu:	
	Miejsce realizacji zadania: Przegonia. Zasięg: Gmina Jerzmanowice – Przegonia.
6. Odbiorcy/beneficjenci projektu:	
	Dzieci i młodzież oraz generalnie mieszkańcy Gminy Jerzmanowice - Przegonia.
7. Uzasadnienie projektu (cele projektu, wpływ na rozwój lokalny/regionalny):	
	Cel 1: Rozwój potencjału sportowego Gminy, stworzenie miejsca dla realizacji zajęć pozalekcyjnych, turniejów gminnych; imprez sportowych. Cel 2: Poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej - zajęcia lekcyjne w jednym z dwóch największych zespołów szkół.
8. Typy działań, fazy realizacji projektu:	
	Faza I: Wykonanie projektów i uzyskanie prawomocnego pozwolenia na budowę. Faza II: Przetarg i realizacja inwestycji. Faza III Wyposażenie i prace dodatkowe. Faza IV: Opracowanie koncepcji wykorzystania kompleksu.
9. Oczekiwane efekty, rezultaty:	
	-
10. Odpowiedzialność za realizację projektu (instytucja/podmiot odpowiedzialny):	
	Referat Inwestycji Urzędu Gminy. Wsparcie: Gminny Związek Sportowy, Kluby Sportowe, Gminny Ośrodek Kultury.
11. Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	
	Ok. 3,5 mln zł (sala + kompleks boisk). Możliwe pozyskanie środków z Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego.

KARTA PROJEKTU FLAGOWEGO	
1. Tytuł projektu:	
	<i>Budowa boiska sportowego w Sąspowie</i>
2. Nazwa domeny strategicznej której projekt dotyczy:	
	Domena 2 Podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Jerzmanowice – Przegonia. Cel strategiczny 2.1. Zintegrowana społeczność Gminy.
3. Problem na jaki odpowiada projekt:	
	Brak boiska ogólnodostępnego dla mieszkańców i turystów. Brak miejsc do spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież.
4. Proponowany okres realizacji projektu (w latach):	
	2010-2012
5. Zasięg projektu:	
	Miejscowość Sąspów.
6. Odbiorcy/beneficjenci projektu:	
	Mieszkańcy Gminy. Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów z terenu Gminy. Przyjezdni.
7. Uzasadnienie projektu (cele projektu, wpływ na rozwój lokalny/regionalny):	
	W miejscowości znajduje się już teren przeznaczony pod boisko /zapis w planie zagospodarowania przestrzennego. Boisko znajduje się na trasie przebiegu żółtego szlaku turystycznego Ojców – Sąspów - Pieskowa Skała. Przy Szkole Podstawowej powstała sala gimnastyczna, wykonany został remont sanitariatów, to pozwala na powrót do przyjmowania grup oazowych i uczniowskich w szkole w okresie wakacji, ferii i na weekendy. Boisko może być miejscem treningu dla istniejących w Gminie młodzieżowych klubów sportowych np.: w Szklarach. W Sąspowie na bazie UKS może powstać podobny klub. Boisko może być miejscem gminnych rozgrywek sportowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
8. Typy działań, fazy realizacji projektu:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Opracowanie projektu; - zabezpieczenie środków w budżecie Gminy; - Przygotowanie wniosku o środki zewnętrzne.
9. Oczekiwane efekty, rezultaty:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Integracja mieszkańców Gminy przez organizację gminnych rozgrywek sportowych: międzyszkolnych - Uczniowskie Kluby Sportowe w szkołach podstawowych i gimnazjach. - Wykorzystanie boiska do organizacji imprez plenerowych dla mieszkańców. - Wzrost młodzieżowego ruchu turystycznego. - Ograniczenie niewłaściwych zachowań wśród dzieci i młodzieży, patologii.
10. Odpowiedzialność za realizację projektu (instytucja/podmiot odpowiedzialny):	
	Urząd Gminy Jerzmanowice-Przegonia
11. Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	
	Ok. 1 mln zł. (udział Gminy ok.300 tys. zł, pozostałe środki zewnętrzne).

KARTA PROJEKTU FLAGOWEGO	
1. Tytuł projektu:	<i>Modernizacja ciągu drogi powiatowej Szklary - Jerzmanowice i Racławice - Przegonia oraz budowa drogi powiatowej Paczółtowice – Racławice - Szklary</i>
2. Nazwa domeny strategicznej której projekt dotyczy:	Domena 2 Podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Jerzmanowice – Przegonia. Cel strategiczny 2.2. Rozwój i poprawa infrastruktury gminnej.
3. Problem na jaki odpowiada projekt:	Niewystarczająco rozbudowana infrastruktura drogowa oraz infrastruktura towarzysząca (brak chodników i utwardzonych poboczy w ciągach dróg powiatowych o zwiększonym ruchu pieszych).
4. Proponowany okres realizacji projektu (w latach):	2009-2011
5. Zasięg projektu:	Miejsce realizacji zadania: teren Gminy oraz powiatu krakowskiego.
6. Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy Gminy Jerzmanowice – Przegonia oraz powiatu krakowskiego.
7. Uzasadnienie projektu (cele projektu, wpływ na rozwój lokalny/regionalny):	-
8. Typy działań, fazy realizacji projektu:	-
9. Oczekiwane efekty, rezultaty:	- Poprawa jakości infrastruktury drogowej na terenie Gminy. - Podniesienie poziomu bezpieczeństwa drogowego na modernizowanych odcinkach.
10. Odpowiedzialność za realizację projektu (instytucja/podmiot odpowiedzialny):	Urząd Gminy Jerzmanowice - Przegonia i Starostwo Powiatowe w Krakowie.
11. Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	Na obecnym etapie brak możliwości ustalenia kosztów.

KARTA PROJEKTU FLAGOWEGO	
1. Tytuł projektu:	<i>Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Szklary wraz z kolektorem głównym i kanalizacją części Jerzmanowic i Szklar.</i>
2. Nazwa domeny strategicznej której projekt dotyczy:	Domena 2 Podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Jerzmanowice – Przegonia. Cel strategiczny 2.2. Rozwój i poprawa infrastruktury gminnej.
3. Problem na jaki odpowiada projekt:	Ochrona środowiska naturalnego, w tym głównie ujęć wody pitnej, poprzez zbiorowe odprowadzanie ścieków bytowo – gospodarczych do sieci kanalizacyjnej oraz ich oczyszczanie.
4. Proponowany okres realizacji projektu (w latach):	2009 - 2012
5. Zasięg projektu:	Miejscowości Jerzmanowice i Szklary. Obszar zlewni potoku Szklarka – Szklary, Jerzmanowice, Łazy oraz część Sąspowa. Obszar zlewni potoku Sąspówka – część Sąspowa.
6. Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy Gminy Jerzmanowice – Przegonia.
7. Uzasadnienie projektu (cele projektu, wpływ na rozwój lokalny/regionalny):	Głównym celem projektu jest poprawa standardu życia mieszkańców poprzez zbiorowe odprowadzenie ścieków bytowo – gospodarczych oraz poprawa i ochrona jakości środowiska naturalnego.
8. Typy działań, fazy realizacji projektu:	-
9. Oczekiwane efekty, rezultaty:	- Znacząca liczba gospodarstw domowych z terenu objętych projektem miejscowości podłączonych do kanalizacji. - Podniesie atrakcyjność terenu Gminy pod względem inwestycyjnym.
10. Odpowiedzialność za realizację projektu (instytucja/podmiot odpowiedzialny):	Urząd Gminy Jerzmanowice - Przegonia
11. Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	Ok. 15 mln zł.

KARTA PROJEKTU FLAGOWEGO	
1. Tytuł projektu:	<i>Budowa II bloku oczyszczalni ścieków w miejscowości Żary i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Racławic, Przegini i Czubrowic.</i>
2. Nazwa domeny strategicznej której projekt dotyczy:	Domena 2 Podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Jerzmanowice – Przegonia. Cel strategiczny 2.2. Rozwój i poprawa infrastruktury gminnej.
3. Problem na jaki odpowiada projekt:	Ochrona środowiska naturalnego, w tym głównie ujęć wody pitnej, poprzez zbiorowe odprowadzanie ścieków bytowo – gospodarczych do sieci kanalizacyjnej oraz ich oczyszczanie.
4. Proponowany okres realizacji projektu (w latach):	2009 - 2012
5. Zasięg projektu:	Miejscowości Żary, Racławice, Przegonia i Czubrowice. Obszar zlewni potoku Racławka: Racławice, Czubrowice, Przegonia, Gotkowice.
6. Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy Gminy Jerzmanowice – Przegonia.
7. Uzasadnienie projektu (cele projektu, wpływ na rozwój lokalny/regionalny):	Głównym celem projektu jest poprawa standardu życia mieszkańców poprzez zbiorowe odprowadzenie ścieków bytowo – gospodarczych oraz poprawa i ochrona jakości środowiska naturalnego. Realizacja projektu podniesie także atrakcyjność terenu Gminy pod względem inwestycyjnym.
8. Typy działań, fazy realizacji projektu:	-
9. Oczekiwane efekty, rezultaty:	- Znacząca liczba gospodarstw domowych z terenu objętych projektem miejscowości podłączonych do kanalizacji. - Podniesie atrakcyjność terenu Gminy pod względem inwestycyjnym.
10. Odpowiedzialność za realizację projektu (instytucja/podmiot odpowiedzialny):	Urząd Gminy Jerzmanowice - Przegonia
11. Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	Ok. 10 mln zł.

X. REKOMENDACJE

Walory środowiska przyrodniczego Gminy Jerzmanowice - Przegonia, system obszarów chronionych, oraz położenie w obrębie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego sprzyja rozwojowi turystyki ekologicznej i rekreacji. Zogniskowanie planów działań właśnie na zagadnieniach rekreacji, turystyki i ekologii wydaje się być zatem naturalną konsekwencją uwarunkowań Gminy Jerzmanowice – Przegonia i stanowi kluczowy kierunek jej rozwoju. Potwierdzają to zarówno wyniki przeprowadzonych - w ramach procesu konstruowania dokumentu strategicznego - badań społecznych (z mieszkańcami Gminy), efekty warsztatów z przedstawicielami najważniejszych lokalnych instytucji i środowisk oraz wykonane analizy eksperckie. Przyjęcie tej perspektywy rozwoju wymaga podjęcia szeregu działań, spośród których najistotniejsze dla osiągnięcia założonych w „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia” aspiracji jest zrealizowanie wielowątkowego przedsięwzięcia flagowego pn. „Centrum Edukacji Ekologicznej – gminny biegun rozwoju turystyki”. Projekt ten powinien być postrzegany jako projekt priorytetowy, o znaczeniu strategicznym. Zgodnie z jego ideą turystyka i rekreacja w Gminie Jerzmanowice - Przegonia powinna rozwijać się w eko-wioskach położonych w polu oddziaływania bieguna rozwoju turystyki – Centrum Edukacji Ekologicznej. W tym rozumieniu Centrum Edukacji Ekologicznej powinno:

- skupiać wszelkie podmioty zainteresowane tworzeniem produktów turystycznych i produktów w otoczeniu turystyki w Gminie Jerzmanowice – Przegonia;
- być kreatorem ofert turystycznych i rekreacyjnych (stałych, sezonowych, cyklicznych);
- pełnić funkcję koordynatora dla lokalnych animatorów przedsięwzięć turystycznych;
- pełnić funkcje edukacyjne nie tylko w stosunku do beneficjentów usług turystycznych, ale również w stosunku do miejscowej ludności, tak dzieci i młodzieży szkolnej jak i ludzi dorosłych;
- posiadać osobowość prawną, aby mieć możliwość wchodzenia w stosunki prawne z innymi podmiotami, w tym z instytucjami finansowymi i pozyskiwać fundusze zewnętrzne.

Stworzenie Centrum Edukacji Ekologicznej zakłada powstanie zespołu obiektów o charakterze ekologicznym, ścieżek dydaktycznych w terenie (niekoniecznie oznakowanych), a także upowszechnianie wyrobów miejscowych rolników i rzemieślników, a co najważniejsze efektów pracy i myśli ludzi zamieszkujących ten obszar. Centrum powinno skupiać tych mieszkańców Gminy, dla których ważne są działania podejmowane na rzecz ochrony środowiska, a rozwój endogeniczny swoich miejscowości postrzegają jako zrównoważony, czyli umożliwiający istnienie form turystyki i rekreacji „łagodnej, delikatnej”, czyli takiej która nie wchodzi w konflikt z podstawową funkcją tych

obszarów – funkcją ochrony przyrody. Centrum Edukacji Ekologicznej powinno ponadto posiadać budynek, w którym odbywać się będą:

- różnego rodzaju zajęcia dydaktyczne zarówno dla młodzieży jak i dla np. przedstawicieli samorządów lokalnych z różnych części Polski czy pracowników firm budowlanych specjalizujących się np. w zakładaniu baterii słonecznych;
- spotkania grup dyskusyjnych, sympozja (we współpracy z krakowskimi uczelniami możliwe jest podejmowanie naukowców z różnych krajów świata przebywających w Krakowie – coraz bardziej rozrastającym się ośrodku turystyki kongresowej);
- warsztaty rzemieślnicze (np. rzeźba w drewnie, wikliniarstwo, hafciarstwo, oznaczanie ziół, itp. prowadzone przez miejscowych rzemieślników).

Tego typu produkt główny (Centrum Edukacji Ekologicznej) i produkty poboczne (w formie ekowiosek) należy wprowadzać stosując metodę „krok po kroku” i biorąc pod uwagę w szczególności:

- *ograniczenia finansowe Gminy i jej mieszkańców* – możliwe w tym zakresie działania dotyczą aktywności władz gminnych – np. opracowania oferty zwolnień/ulg podatkowych dla mieszkańców podejmujących działalność turystyczno – rekreacyjną oraz zagwarantowania pomocy szkoleniowej i informacyjno – promocyjnej dla osób podejmujących działalność w tej sferze;
- *konieczność przełamania bariery mentalnej wśród mieszkańców Gminy, będących potencjalnymi animatorami produktów pobocznych* - możliwe do podjęcia przez Gminę zadania to m.in.: organizacja wizyt studialnych w ośrodkach/miejscowościach o podobnej specyfice i uwarunkowaniach, podjęcie współpracy z gminami, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami posiadającymi doświadczenie z zakresu edukacji ekologicznej, ewentualnie realizacja autorskich projektów własnych;
- *rolę działań marketingowych* – ważne jest by co roku wzbogacać ofertę turystyczną o nowe produkty. Działania jakie może przedsięwziąć w tym celu Gmina to np. łączenie, kojarzenie partnerów, zabezpieczenie środków finansowych na wkład własny w projekty ubiegające się o środki zewnętrzne a dotyczące tworzenia nowych produktów.

Proponowane etapy działań na rzecz uruchomienia Centrum Edukacji Ekologicznej (CEE) – gminnego bieguną rozwoju turystyki są następujące:

I. Etap przygotowawczy - koncepcyjny (rok 2009)

- nawiązanie współpracy z organizacjami ekologicznymi zarówno polskimi jak zagranicznymi;
- nawiązanie współpracy z podobnego typu centrami istniejącymi w Polsce np. z Ekocentrum ICPPC w Stryżowie (energetyka alternatywna, ogniwa fotowoltaiczne, baterie słoneczne,

- przedomowa oczyszczalnia ścieków, uprawa roślin energetycznych, ekologiczne rolnictwo, warsztaty rzemieślnicze, współpraca z gospodarstwami ekologicznymi);
- przygotowanie i realizacja projektu/ów (np. w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Działanie 6.2, 6.3) związanych z aktywizacją zawodową mieszkańców Gminy w kierunku sfery ekologii, turystyki i rekreacji np. poprzez szkolenia mieszkańców Gminy do pełnienia funkcji animatorów turystyki i rekreacji oraz prowadzenia warsztatów rzemieślniczych (tj. rzeźba w drewnie, wikliniarstwo, hafciarstwo, oznaczanie ziół, itp.);
 - opracowanie koncepcji programowej oraz infrastrukturalnej Centrum Edukacji Ekologicznej – w tym dokumentacji technicznej siedziby Centrum, studium wykonalności, biznes planu, programu realizacyjnego CEE oraz koncepcji produktów turystycznych w eko - wioskach.

II. Etap wstępnej realizacji (początkowy) (pierwszy sezon turystyczny – rok 2010)

- modernizacja budynku¹⁷ i/lub budowa siedziby Centrum Edukacji Ekologicznej;
- otwarcie siedziby Centrum Edukacji Ekologicznej – w której znajdzie się miejsce na warsztaty, urządzenia proekologiczne np. na początek baterie słoneczne, oczyszczalnia ścieków, szklarnia sferyczna czy ogródek meteorologiczny;
- wprowadzanie nowych produktów turystycznych w celu maksymalnego urozmaicenia oferty turystycznej i rekreacyjnej Centrum;
- realizacja programu edukacyjno - informacyjnego - samodzielnie lub we współpracy z ekologicznymi organizacjami pozarządowymi (np. Polski Klub Ekologiczny) oraz innym instytucjami wyspecjalizowanymi w zakresie edukacji i ekologii (tj. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Ministerstwo Środowiska etc.);
- podjęcie działań marketingowych - skierowanie oferty Centrum do szkół i uczelni wyższych, zamieszczenie informacji nt. oferty CEE na stronie internetowej Gminy i na ulotkach dostępnych w różnych ogólnodostępnych miejscach na terenie Gminy;
- prowadzenie lekcji (tematycznych zajęć szkolnych) i warsztatów w Centrum;
- stworzenie produktów uzupełniających w eko-wioskach - np. muzeum geologiczne, jurajskie arboretum, ścieżka dydaktyczna „Rolnictwo jurajskie – cztery pory roku w gospodarstwie rolnym”, hotel dla zwierząt, ptasie zoo, muzeum wsi jurajskiej czy jarmark wiejski podsumowujący sezon letni, na którym sprzedawane będą zdrowe produkty rolne i lokalne wyroby rzemieślnicze. Należy w tym zakresie zagwarantować wsparcie dla mieszkańców Gminy chcących podjąć się realizacji zadań/projektów w tym obszarze – np. poprzez organizację wyjazdu studyjnego w celu poznania dobrych praktyk i funkcjonowania

¹⁷ Można w tym celu wykorzystać stary dom lub zagrodę, bądź też wolne pomieszczenia w budynku szkoły.

wdrożonych już pomysłów czy zaoferowanie nieodpłatnej pomocy w dopełnieniu niezbędnych formalności.

- powiązanie produktu głównego (CEE) z produktami pobocznymi (eko – wioski) transportem turystycznym konnym oraz rowerowym – uruchomienie wypożyczalni rowerów, warsztatu/ów naprawczych.

III. Etap pełnej realizacji (drugi i trzeci sezon turystyczny – lata 2011-2012)

Drugi sezon turystyczny:

- poszerzenie oferty Centrum Edukacji Ekologicznej o kolejny produkt np. wiatrak;
- stworzenie kolejnych produktów turystycznych w eko-wioskach;
- nawiązanie stałej współpracy ze szkołami i wyższymi uczelniami z terenu Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego;
- wprowadzenie do CEE regionalizmów kulinarnych (jurajska restauracja);
- położenie nacisku na edukację ludności w celu stworzenia w kolejnym sezonie ośrodka rekreacyjnego (tereny rekreacyjne, gry zespołowe, kuracje lecznicze i relaksujące, odchudzające) oraz kadr dla przyszłych przedsięwzięć dotyczących produkcji energii elektrycznej (słoneczna, wiatrowa, wodna, geotermiczna), a także prowadzenia zajęć i prac w otoczeniu turystyki (np. dzięki Centrum mogą powstać w Gminie firmy budowlane zajmujące się montażem proekologicznych urządzeń w budynkach jednorodzinnych jakie powstają na terenie strefy podmiejskiej Krakowa).

Trzeci i kolejne sezony turystyczne:

- systematyczne rozszerzanie oferty Centrum, wprowadzanie pokazów i zajęć warsztatowych dla firm;
- stworzenie wielko powierzchniowego parku rekreacyjnego;
- dalsze tworzenie ofert turystycznych w eko-wioskach;
- organizowanie cyklicznych imprez turystycznych.

Przyglądając się kosztom jakie związane są przedsięwzięciem utworzenia na terenie Gminy Jerzmanowice – Przegonia Centrum Edukacji Ekologicznej, na obecnym etapie możliwe do określenia są wyłącznie koszty niezbędne do przeprowadzenia I etapu projektu (przygotowawczo – koncepcyjnego). Etap ten mógłby zostać zrealizowany w roku 2009 i wymaga nakładów rzędu 150 000 zł, w tym na:

- wykonanie dokumentacji technicznej dla CEE, uzyskanie koniecznych pozwoleń, sporządzenie studium wykonalności oraz biznes planu dla przedsięwzięcia - ok. 80 000 – 110 000 zł);

- przygotowanie pełnej koncepcji merytorycznej (praca ekspertów), oraz organizację wizyt studialnych - ok. 15 000 zł;
- przygotowanie wniosków o dofinansowanie projektów z funduszy zewnętrznych (2 wnioski) - ok. 17 000 zł.

Należy podkreślić, iż wprowadzanie ekoturystyki na teren Gminy Jerzmanowice-Przegonia metodą „krok po kroku” jest zasadne z punktu widzenia możliwości finansowych Gminy i jej mieszkańców, nie zagraża przekroczeniu chłonności turystycznej obszarów chronionych, a może stać się biegunem zrównoważonego rozwoju gospodarczego regionu.

XI. POWIĄZANIE STRATEGII Z FUNDUSZAMI UNII EUROPEJSKIEJ

Biorąc pod uwagę specyfikę celów i zadań ujętych w „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia” (w tym charakter, wartość i umiejscowienie projektu oraz typ beneficjenta), największe możliwości pozyskania zewnętrznych środków na finansowanie planowanych przedsięwzięć i inwestycji stwarza *Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013* (MRPO). MRPO realizowany jest przy zaangażowaniu łącznie 1 785,8 mln euro. Na kwotę tę składa się 1 290,3 mln euro środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, 227,7 mln euro środków krajowego wkładu publicznego oraz 267,9 mln euro wkładu prywatnego. Celem głównym Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 (MRPO) jest tworzenie warunków dla wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Realizacji celu głównego służyć będzie dziewięć osi priorytetowych:

- Oś Priorytetowa 1. Warunki dla rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy;
- Oś Priorytetowa 2. Gospodarka regionalnej szansy;
- Oś Priorytetowa 3. Turystyka i przemysł kulturowy;
- Oś Priorytetowa 4. Infrastruktura dla rozwoju gospodarczego;
- Oś Priorytetowa 5. Krakowski Obszar Metropolitalny;
- Oś Priorytetowa 6. Spójność wewnątrzregionalna;
- Oś Priorytetowa 7. Infrastruktura ochrony środowiska;
- Oś Priorytetowa 8. Współpraca międzyregionalna;
- Oś Priorytetowa 9. Pomoc Techniczna.

W ramach wskazanych wyżej osi, w kontekście realizacji zapisów planów działań skonstruowanych w ramach „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia”, szczególną uwagę warto zwrócić przede wszystkim na Oś priorytetową 3, a w jej ramach na następujące działania¹⁸:

- *Działanie 3.1. Rozwój infrastruktury turystycznej, Schemat A - Budowa regionalnego systemu informacji turystycznej.* W ramach tego Działania możliwe do realizacji będą projekty dotyczące:
 - zorganizowanej sieci centrów i punktów informacji turystycznej;
 - zintegrowanego systemu oznakowania atrakcji i obszarów atrakcyjnych turystycznie (m.in. oznakowanie dróg dojazdowych do atrakcji i samych atrakcji).
- *Działanie 3.1. Rozwój infrastruktury turystycznej, Schemat C - Rozwój produktów i oferty turystycznej regionu* – w tym schemacie wspierane są przedsięwzięcia z zakresu:

¹⁸ W oparciu o „Uszczegółowienie Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013”, Kraków, listopad 2008 r.

- budowy, rozbudowy i renowacji szlaków turystycznych (pieszych i rowerowych);
 - inwestycji w infrastrukturę rekreacyjną – dotyczących zarówno istniejących, jak również nowych obiektów rekreacyjnych (rozumianych wyłącznie jako kompleksowy produkt turystyczny, nie będący standardową infrastrukturą rekreacyjno - sportową służącą zaspokajaniu potrzeb społecznych mieszkańców).
- *Działanie 3.1. Rozwój infrastruktury turystycznej, Schemat D - Inwestycje w poprawę bazy noclegowej oraz przystosowanie obiektów zabytkowych do celów turystycznych* – schemat ten realizowany jest między innymi poprzez przedsięwzięcia takie jak:
- budowa nowych obiektów hotelarskich;
 - rozbudowa istniejących obiektów hotelarskich;
 - przystosowanie obiektów zabytkowych do funkcji hotelarskich;
 - podniesienie standardów istniejących obiektów noclegowych;
 - inwestycje w istniejące schroniska.
- *Działanie 3.2. Rozwój produktu dziedzictwa kulturowego Schemat B: Dziedzictwo przyrodnicze* – w ramach tego Działania możliwe będzie uzyskanie wsparcia na projekty związane z zachowaniem, ochroną oraz zabezpieczeniem przed zagrożeniami obiektów dziedzictwa przyrodniczego, w szczególności parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, pomników przyrody, obszarów Natura 2000 itp. oraz ich przystosowanie do celów turystycznych.
- *Działanie 3.3. Instytucje kultury Schemat A Rozwój infrastruktury kulturalnej* – w tym schemacie możliwe do realizacji są inwestycje dotyczące zarówno istniejących, jak i nowych obiektów, wyposażenie istniejących i nowych obiektów publicznej infrastruktury kulturalnej przyczyniającej się do aktywnego udziału społeczeństwa w kulturze.

Kolejne osie priorytetowe MRPO 2007 – 2013, w których można odnaleźć interesujące z punktu widzenia „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia” zapisy to oś 4, 6 oraz 7, a w ich ramach następujące działania:

- *Działanie 4.1. Rozwój infrastruktury drogowej Schemat C Drogi powiatowe* – w tym obszarze możliwe jest uzyskanie dofinansowania inwestycji takich jak:
- budowa, przebudowa, modernizacja lub rozbudowa dróg powiatowych, węzłów, skrzyżowań wraz z towarzyszącą infrastrukturą drogową, leżących w ciągach dróg powiatowych.
 - budowa infrastruktury towarzyszącej tj. m.in. ciągi piesze, ścieżki rowerowe, budowa lub modernizacja chodników czy budowa kanalizacji teletechnicznej.
- *Działanie 6.2. Rozwój obszarów wiejskich Schemat A Odnowa centrów wsi* - w ramach tego Działania możliwe będzie uzyskanie wsparcia na projekty związane z:

- zagospodarowaniem przestrzeni w celu uporządkowania przestrzeni publicznej;
 - modernizacją, renowacją powierzchni i przestrzeni na obszarach wiejskich poprawiającą ich estetykę zewnętrzną (obiekty użyteczności publicznej), z wyłączeniem budynków administracji publicznej;
 - porządkowaniem własności publicznej (scalanie powierzchni) dla bardziej efektywnego wykorzystania powierzchni;
 - zagospodarowaniem pustych przestrzeni na cele publiczne i/lub gospodarcze.
- *Działanie 6.2. Rozwój obszarów wiejskich Schemat B Infrastruktura społeczna, w tym edukacyjna i sportowa* - w tym schemacie wspierane będą projekty z zakresu:
- budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury społecznej (z wyłączeniem opieki zdrowotnej oraz opieki społecznej), w tym szkół i przedszkoli, obiektów sportowych i rekreacyjnych, obiektów infrastruktury kulturalnej o znaczeniu lokalnym, a także obiektów wielofunkcyjnych, w których łączone są różne funkcje z zakresu infrastruktury społecznej;
 - budowa i modernizacja infrastruktury drogowej służąca poprawie dostępu do obiektów infrastruktury społecznej, wyłącznie w ramach ww. typów projektów.
- *Działanie 7.1. Gospodarka wodno – ściekowa.*
- *Działanie 7.2. Poprawa jakości powietrza i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii* – w ramach tego Działania dofinansowanie uzyskać mogą inwestycje takie jak:
- prace inwestycyjne (modernizacja, rozbudowa i budowa) dotyczące systemów ciepłowniczych i wyposażenia ich w instalacje ograniczające emisje zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza;
 - przekształcenie istniejących systemów ogrzewania obiektów użyteczności publicznej w systemy bardziej przyjazne dla środowiska, np. wymiana urządzeń ciepłowniczych;
 - Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii – rozwój infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii odnawialnej.
- *Działanie 7.3. Gospodarka odpadami* – w tym Działaniu możliwa jest realizacja projektów mających na celu wprowadzenie systemu gospodarki odpadami komunalnymi zgodnego z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami, obsługujących do 150 tys. mieszkańców.

Istnieje również możliwość finansowania niektórych zadań ujętych w „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia” ze środków przewidzianych w ramach *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* (PROW). Założeniem strategicznym PROW jest realizacja działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w obszarze czterech osi priorytetowych:

- Oś priorytetowa 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego;

- Oś priorytetowa 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich;
- Oś priorytetowa 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej;
- Oś priorytetowa 4: Leader.

Zgodnie z przyjętą w PROW definicją obszary wiejskie to miejscowości znajdujące się w granicach administracyjnych¹⁹:

- gmin wiejskich;
- gmin miejsko-wiejskich, z wyłączeniem miast liczących powyżej 20 000 mieszkańców;
- gmin miejskich, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 000 mieszkańców.

Uwzględniając specyfikę planowanych w ramach „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia” projektów, należy stwierdzić, że wpisują się one w założenia osi priorytetowej 1 i 3. Istnieje możliwość ubiegania się o dofinansowanie²⁰:

- w zakresie rozwoju ekologicznej gospodarki rolnej (*Oś priorytetowa 1 Działanie Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie oraz Działanie Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności*);
- wsparcia powstawania nowych podmiotów gospodarczych (w przypadku Gminy Jerzmanowice – Przegonia w szczególności w sferze turystycznej) (*Oś priorytetowa 3 Działanie Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej oraz Działanie Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*);
- inwestycji infrastrukturalnych - gospodarka wodno – ściekowa, gospodarka odpadami (*Oś priorytetowa 3 Działanie Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej*);
- wykorzystania odnawialnych źródeł energii (*Oś priorytetowa 3 Działanie Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej*);
- inwestycji w szeroko rozumianą infrastrukturę społeczną oraz wsparcie kultywowania lokalnych tradycji (*Oś priorytetowa 3 Działanie Odnowa i rozwój wsi*).

Warto także zwrócić uwagę na możliwości jakie daje wykorzystanie środków jakie dostępne są w ramach *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* (PO KL) na tzw. projekty „miękkie” (nie infrastrukturalne). W tym obszarze, w perspektywie zapisów „Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia” interesujące wydają się w szczególności Działania²¹:

- 6.2. *Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samo zatrudnienia* – w ramach którego dofinansowanie uzyskują projekty oferujące wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą.

¹⁹ Dla niektórych działań PROW wprowadzono dodatkowe ograniczenie terytorialne, w zakresie możliwości realizacji niektórych projektów.

²⁰ W oparciu o „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013”, Warszawa, lipiec 2007 r.

²¹ W oparciu o „Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013”, Warszawa, marzec 2008.

- 6.3. *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich* – w tym Działaniu możliwa jest realizacja przedsięwzięć przyczyniających się do aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich, poprawy zdolności do zatrudnienia oraz rozwoju usług aktywizacyjnych, a także wsparcia lokalnych inicjatyw informacyjnych, szkoleniowych i doradczych, promujących aktywizację zawodową na poziomie lokalnym.
- 7.3. *Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji* – w ramach tego Działania realizowane będą projekty z zakresu integracji społecznej mieszkańców obszarów wiejskich oraz wsparcie inicjatyw lokalnych o charakterze informacyjnym, szkoleniowym i promocyjnym (np. w formie szkoleń, spotkań, seminariów), mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszarów wiejskich.
- 9.5. *Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich* - w tym obszarze możliwe jest uzyskanie dofinansowania na tworzenie i wsparcie działalności inicjatyw ukierunkowanych na pobudzenie świadomości środowisk lokalnych i ich zaangażowanie w działania na rzecz rozwoju edukacji na terenach wiejskich. Ponadto, w Działanie to wpisują się przedsięwzięcia ukierunkowane na podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich oraz rozwój usług edukacyjnych na tych obszarach.

XII. ZAŁĄCZNIK NR 1. ANALIZA MOŻLIWOŚCI ROZWOJU TURYSTYKI I REKREACJI W GMINIE JERZMANOWICE - PRZEGONIA

Cel opracowania

Wskazanie możliwości rozwoju endogenicznego Gminy Jerzmanowice - Przegonia poprzez ekoturystykę i rekreację.

Walory turystyczne Gminy Jerzmanowice - Przegonia

Gmina Jerzmanowice - Przegonia położona jest w południowej części Wyżyny Krakowsko - Częstochowskiej. W skład Gminy wchodzi 8 sołectw: Czubrowice, Gotkowice, Jerzmanowice, Łazy, Przegonia, Raclawice, Sąspów i Szklary. Wszystkie wsie opisywanej Gminy mają charakter rolniczy, a znaczna część poszczególnych sołectw to obszary chronione tj.:

- Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych - Dolinki Krakowskie;
- obszar ochrony siedliskowej Natura 2000;
- we wsi Sąspów – otulina Ojcowskiego Parku Narodowego;
- we wsi Szklary – rezerwat przyrody – Dolina Szklarki.

Podstawowe walory przyrodnicze Gminy to:

- bogactwo ostańców wapiennych (najwięcej w dolinie Szklarki);
- jaskinie krasowe (np. Kręta, Dziewicza);
- wywierzyska;
- murawy kserotermiczne;
- niewielkie obszary leśne (m.in. buczyny).

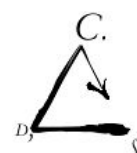
Walory antropogeniczne Gminy związane są z sięgającą średniowiecza historią wsi oraz z dawnymi i współczesnymi zajęciami mieszkańców (np. furmaństwo w dawnych Jerzmanowicach, hutnictwo szkła w Szklarach, czy obecny wyrób drewnianych pamiątek). Do walorów antropogenicznych zaliczyć też należy walory wynikające z rolniczej funkcji Gminy (produkcja zdrowej żywności, możliwość sprzedaży mieszkańcom Krakowa produktów rolnych i przetworów domowych – sprzedaż bezpośrednia z gospodarstw czy sprzedaż podczas różnego rodzaju zorganizowanych festynów wiejskich, warsztatów, pokazów, w gospodarstwach agroturystycznych, itp.).

Gmina Jerzmanowice - Przegonia posiada liczne elementy zagospodarowania turystycznego:

- schronisko młodzieżowe w Łazach;
- gospodarstwa agroturystyczne w Sąspowie, Jerzmanowicach i Łazach;

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

- szlaki turystyczne;
- szlaki rowerowe.

Ruch turystyczny

Aby planować rozwój produktu turystycznego czy innymi słowy wzbogacenie istniejącej już, a wynikającej z wybitnych walorów turystycznych oferty turystycznej Gminy Jerzmanowice - Przegonia należy zastanowić się do jakich grup turystów oferta ta ma zostać skierowana. Położenie Gminy w strefie podmiejskiej Krakowa, a zarazem w obrębie rozrastającej się aglomeracji krakowskiej pozwala przypuszczać, że podstawową grupę turystów będą stanowić będą mieszkańcy miasta (oraz Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego) poszukujący w dni wolne od pracy, w różnych porach roku odpoczynku na „łonie natury”. Z dala od zgiełku miasta, w przyrodniczych krajobrazach, pozbawionych wielkomiejskich akcentów (zabetonowane parkingi, wielkopowierzchniowe reklamy, tłoczne pozbawione regionalizmu bary szybkiej obsługi, hałas itp.)

Niewątpliwie istotne jest przygotowanie oferty dla jak najbardziej różnorodnych grup turystów, to bowiem zapewni nie tylko duży ruch turystyczny (w sensie wielkości w ciągu roku), ale przede wszystkim jego w miarę równomierny rozkład czasowy i przestrzenny (konieczne ze względu na chłonność i pojemność turystyczną obszarów chronionych).

Docelowe grupy turystów to:

- turyści indywidualni (zarówno dorośli jak i młodzież, rodziny z małymi dziećmi, ludzie starsi),
- turyści zorganizowani (wycieczki dzieci i młodzieży szkolnej, wycieczki zorganizowane ludzi dorosłych np. popularna dziś turystyka motywacyjna dla firm, wyjazdy integracyjne zarówno młodzieży szkolnej jak i pracowników różnorodnych firm, wycieczki zorganizowane przez zakłady pracy, biura podróży).

Docelowe formy turystyki to natomiast:

- turystyka piesza, rowerowa, konna, narciarstwo biegowe, itp. po wyznaczonych trasach turystycznych;
- turystyka ekologiczna, różnorodne formy koncentrujące się wokół bieguna turystyki jaki powinien powstać w Gminie;
- turystyka kwalifikowana i aktywny wypoczynek (wspinaczka skałkowa, gry zespołowe, itp.).

Propozycje rozwiązań w dziedzinie turystyki dla Gminy Jerzmanowice - Przegonia

Tworzenie różnorodnych produktów turystycznych na terenie Gminy

Istniejące zasoby przyrodnicze i antropogeniczne Gminy pozwalają na rozwój różnorodnych form turystyki (ekologicznej oraz aktywnych form wypoczynku i rekreacji) pod warunkiem przestrzegania rygorów wynikających z występujących tu form ochrony przyrody (otulina Ojcowskiego Parku Narodowego, Jurajski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000).

Po pierwsze, należy określić biegun rozwoju turystyki w Gminie, tak aby istniejące i planowane formy turystyki i obiekty turystyczne nie konkurowały ze sobą, ale by właściciele produktów mogli współpracować przy tworzeniu i wspólnym promowaniu produktów turystycznych.

Po drugie, konieczne jest zaangażowanie miejscowej ludności (w tym np. młodzieży szkolnej, kół gospodyń wiejskich, pracowników Urzędu Gminy i innych, których praca zawodowa wiąże się z rozwojem turystycznym i kulturalnym Gminy oraz ochroną przyrody, wolontariuszy z zakresu działalności ochraniarskiej i proekologicznej) w prace mające na celu pełną identyfikację walorów turystycznych (przyrodniczych i antropogenicznych, w tym wynikających z współczesnej i dawnej funkcji rolniczej i rzemieślniczej wsi), tworzenie, promocję i sprzedaż produktów turystycznych.

Analiza wyjątkowych walorów krajobrazowych czy słabo lub wcale dziś nie uwidoczniionych walorów historycznych lub kulturowych, pozwoli na stworzenie nie spotykanych gdzie indziej, unikatowych produktów turystycznych.

Gmina Jerzmanowice - Przegonia położona jest w bardzo korzystnym obszarze dla rozwoju rozmaitych form turystyki: głównie jednodniowej, ewentualnie weekendowej (w oparciu o istniejącą bazę noclegową), która może się tu rozwijać na dużą skalę i przez cały rok, przyciągając różne grupy turystów zorganizowanych i indywidualnych z aglomeracji krakowskiej, ale też z położonej nieco dalej konurbacji śląskiej i Częstochowy.

Obszar Gminy to typowy obszar turystyki podmiejskiej, stąd w celu zaspokojenia potrzeb dużej liczby turystów konieczne jest tworzenie „drobnych” ale bardzo urozmaiconych produktów turystycznych, produktów pojawiających się sezonowo, a będących uzupełnieniem głównego produktu turystycznego stanowiącego lokalny biegun rozwoju. Powiązane być one winny ze sobą np. poprzez:

- specjalny transport turystyczny (nawiązanie do tradycji furmaństwa);
- sezonowe imprezy turystyczne (np. jarmarki wiejskie/festyny/pikniki ekologiczne, imprezy archeologiczne - kopalnie i pracownie krzemieniarskie w Sąspowie);
- atrakcyjną kuchnię uwzględniającą produkty lokalne i ich sezonowość;

- promocję zachęcającą do częstych odwiedzin połączonych z pobytem w obiektach wiejskiej bazy noclegowej, miejscowych (rodzinnych) restauracjach/gospodach/ oberżach (nazwanie restauracji gospodą, karczmą czy oberżą zwróci większą uwagę turystów), na targach i w sklepach oferujących wyroby miejscowego rolnictwa, przetwórstwa i rzemiosła.

Aby stworzyć ciekawe produkty i programy turystyczne oraz skutecznie promować opisywany obszar konieczne jest podjęcie rozmaitych działań mających na celu rozwój endogeniczny Gminy poprzez turystykę i rekreację.

Istnieją bardzo ciekawe rozwiązania dotyczące rozwoju endogenicznego jednostek samorządowych np. opisana przez K. Lewandowskiego w „Ekonomii Radości”, koncepcja gminnej waluty. Walutą stosowaną w gminie jest czas jaki mieszkańcy mogą poświęcać na wspólne przedsięwzięcia. Na wyższym poziomie stosowania tego rozwiązania istnieje możliwość elektronicznego gospodarowania tym czasem za pomocą kart magnetycznych podobnych do kart płatniczych.

Wzorem dla samoorganizacji, partycypacji w zarządzaniu i form lokalnej demokracji (podejmowanie strategicznych decyzji o rozwoju) są rozwiązania stosowane np. w Porto Alegre w Brazylii. Dotyczą one identyfikacji, hierarchizacji i sposobów rozwiązania miejscowych problemów przy wykorzystaniu form demokracji bezpośredniej na różnych poziomach przestrzennych np. ulice, osiedla, dzielnice.

Działania na rzecz rozwoju endogenicznego:

1. Identyfikacja wszystkich osób zainteresowanych tworzeniem produktów turystycznych, wsparciem logistycznym, sponsoringiem.

2. Zaprojektowanie wspólnych działań:

- nawiązanie współpracy z różnorodnymi organizacjami i podmiotami gospodarczymi;
- realizacja koniecznych inwestycji (pozyskanie środków z funduszy UE, od sponsorów, prywatnych inwestorów, z podatków lokalnych, zakładanie spółdzielni);
- dostosowanie przepisów i podatków lokalnych do zamierzeń związanych z rozwojem Gminy poprzez turystykę;
- uporządkowanie terenu Gminy, dbałość o czystość, segregację odpadów, nowoczesne rozwiązania energetyczne jak np. w poniższych przykładach:

Podświetlane znaki drogowe i przejścia dla pieszych dzięki bateriom słonecznym w ekologicznej Gminie Raciechowice.

Oświetlenie wsi Luhačovice w Republice Czeskiej - wieś otrzymała w darze od firmy Philips 48 nowoczesnych lamp ulicznych, co spowodowało obniżenie zużycia energii o 1/3.

- szczegółowe zaprojektowanie bardzo różnorodnej i oryginalnej oferty wykorzystującej wszelkie regionalizmy, historię regionu, walory przyrodnicze, walory wynikające z rolnictwa (zdrowa żywność).
- bogata, aktualna i maksymalnie pełna informacja turystyczna na stronie internetowej Gminy oraz w informatorach turystycznych kierowanych do szkół, zakładów pracy i ulotkach rozpowszechnianych w obiektach turystycznych na terenie Gminy i podczas sezonowych imprez sportowo – rekreacyjno - kulturalnych.

Biegun rozwoju turystyki – Centrum Edukacji Ekologicznej

Gdyby dokonać analizy SWOT w celu rozważenia proponowanej tu koncepcji Centrum Edukacji Ekologicznej po stronie mocnych stron niewątpliwie należałoby zapisać:

- walory przyrodnicze Gminy (w tym obszary chronione i bogactwo ostańców wapiennych);
- walory wynikające z funkcji rolniczej (małoobszarowe rolnictwo produkujące zdrową żywność, nawet jeśli nie pochodzi ona z gospodarstw ekologicznych posiadających certyfikat);
- urozmaicone formy ochrony przyrody, w tym europejska forma Natura 2000;
- położenie w strefie podmiejskiej Krakowa (stały, całoroczny ruch turystyczny);
- możliwość nawiązania współpracy z krakowskimi uczelniami i organizacjami o charakterze ekologicznym;
- możliwość kształcenia miejscowej ludności (młodzieży) oraz dokształcania się w celu podejmowania pracy w związku z rozwiązaniami ekoturystycznymi w Gminie.

Zwrócić też należy uwagę na szanse powodzenia takiego przedsięwzięcia wynikające ze zjawisk, procesów i tendencji rozwojowych w skali globalnej, tj.:

- problemu efektu cieplarnianego i zmian klimatycznych oraz wynikającej z tego faktu konieczność szybkiej, skutecznej i wielowymiarowej edukacji społeczności lokalnych;
- konieczności redukcji gazów cieplarnianych do atmosfery, a więc i zadania edukacyjne i działania na własnym obszarze mające na celu ograniczenie emisji dwutlenku węgla, którymi to rozwiązaniami też w konsekwencji można się pochwalić turystom (czyli sprzedać produkt turystyczny np. w postaci lekcji ekologii w terenie dla dzieci, władz gmin sąsiednich, itp.);
- konieczności ochrony gatunkowej, siedliskowej, biotopów, krajobrazów nieurbanizowanych.

Uwarunkowania przyrodnicze obszaru Gminy, system obszarów chronionych, bliskość Krakowa i położenie w obrębie aglomeracji krakowskiej są niewątpliwymi atutami Gminy w realizacji koncepcji rozwoju endogenicznego poprzez turystykę ekologiczną.

Działania na rzecz stworzenia Centrum Edukacji Ekologicznej w Gminie:

- nawiązanie współpracy z organizacjami ekologicznymi w Polsce i międzynarodowymi;
- nawiązanie współpracy z tego typu centrami istniejącymi w Polsce np. z Ekocentrum ICPPC w Stryszowie (*energetyka alternatywna, ogniwa fotowoltaiczne, baterie słoneczne, przydomowa oczyszczalnia ścieków, uprawa roślin energetycznych, ekologiczne rolnictwo, strefa wolna od GMO, warsztaty rzemieślnicze, współpraca z gospodarstwami ekologicznymi*);
- opracowanie koncepcji Centrum Edukacji Ekologicznej;
- pozyskanie niezbędnych funduszy;
- wyznaczenie na obszarze Gminy terenu pod budynek Centrum Edukacji Ekologicznej (sugerowane obszary – we wsi Jerzmanowice, Gotkowice, Przegonia – w pobliżu drogi krajowej nr 94, tak by na obszary oddalone od drogi tranzytowej kierować turystów gminnym transportem turystycznym);
- budowa (w różnych, dogodnych dla poszczególnych rozwiązań obszarach) obiektów takich jak, wiatrak, mała tama z elektrownią wodną, baterie słoneczne i ogniwa fotowoltaiczne, ogródek meteorologiczny, przydomowa oczyszczalnia ścieków, tablice informacyjne o odnawialnych źródłach energii, ścieżki ekologiczne na całym obszarze Gminy w szczególności wyjaśniające ochronę siedlisk w ramach formy ochrony przyrody jaką jest Natura 2000, opis świata roślin i zwierząt, procesów geologicznych, zagrożeń dla środowiska wynikających z globalnych zmian klimatycznych, zmniejszania bioróżnorodności, erozji gleb na skutek m.in. niewłaściwego użytkowania rolniczego, itp.;
- zaangażowanie w tworzenie Centrum władz gminnych, miejscowej ludności, wolontariuszy z międzynarodowych i krajowych organizacji ekologicznych, nauczycieli biologii, geografii i dzieci i młodzieży z miejscowych szkół, lub szkół krakowskich poprzez np. system konkursów (projekt tablicy, projekt ścieżki dydaktycznej) lub pracy wolontariackiej. Takie oferty pracy wolontariackiej przy tworzeniu Centrum Edukacji Ekologicznej skierować można m.in. do krakowskich szkół prywatnych, które z jednej strony posiadają środki na wyjazdy edukacyjne dzieci, a z drugiej kładą duży nacisk na prace młodzieży w wolontariacie.

Centrum Edukacji Ekologicznej powinno posiadać budynek, w którym odbywać się będą:

- różnego rodzaju zajęcia dydaktyczne - zarówno dla młodzieży jak i dla np. przedstawicieli samorządów lokalnych z różnych części Polski, pracowników firm budowlanych specjalizujących się np. w zakładaniu baterii słonecznych;
- spotkania grup dyskusyjnych, sympozja (we współpracy z krakowskimi uczelniami podejmowanie naukowców z różnych krajów świata przebywających w Krakowie –w coraz bardziej rozrastającym się ośrodku turystyki kongresowej);
- warsztaty rzemieślnicze (np. rzeźba w drewnie, wikliniarstwo, hafciarstwo, oznaczanie ziół, itp. prowadzone przez miejscowych rzemieślników).

Wokół Centrum Edukacji Ekologicznej winny powstać eko-wioski z drobnymi, głównie prywatnymi produktami turystycznymi, które byłyby uzupełnieniem oferty głównej i powodowałyby, że turysta chciałby do Gminy Jerzmanowice - Przegonia przyjeżdżać jak najczęściej.

Przykłady produktów turystycznych w eko-wioskach, w otoczeniu bieguna rozwoju turystyki jakim winno być Centrum Edukacji Ekologicznej:

1. Wykorzystanie bogactwa ostańców wapiennych i utworzenie Muzeum Geologicznego:

- wytyczenie i zabezpieczenie ścieżek z tabliczkami informacyjnymi o dziejach geologicznych Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, skałach wapiennych, ich pochodzeniu, skamieniałościach itp. (tablice, gabloty);
- stworzenie niewielkiego akwarium morskiego z gąbkami, małżami, skorupiakami, ramienionogami żyjącymi współcześnie w ciepłych morzach, oraz gablot pokazujących organizmy morskie w poszczególnych okresach geologicznych;
- pokazanie na tablicach sposobu eksploatacji skał wapiennych;
- warsztaty kamieniarskie - pokazy budownictwa;
- sprzedaż kamieni i skamieniałości;
- organizowanie giełd skał i minerałów (pokazy, sprzedaż).

2. W okolicy większego skupiska skał wapiennych w otwartym niezalesionym terenie stworzenie karczmy w duchu filmu „Rękopis znaleziony w Saragossie” - „Venta Quenada”. Film ten kręcony był na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, w czasach, kiedy to było tu znacznie mniej lasów i krzewów zastępujących skały wapienne. Wśród odsoniętych skał wapiennych rosta wówczas niska roślinność (rośliny kserotermiczne). Karczma taka, zbudowana ze skały wapiennej o surowym wnętrzu i obsłudze przypominającej postaci z filmu mogłaby przyciągać również turystów z Europy Zachodniej, którzy są częstymi gośćmi w Krakowie, gdzie film „Rękopis znaleziony w Saragossie” uważany jest za dzieło kultowe.

3. Zorganizowanie dużego powierzchniowo (np. w celu zagospodarowania nieużytków, lub w pobliżu jednej ze szkół gminnych), ale ekstensywnie zagospodarowanego parku turystyki, kultury, sportu, rekreacji:

- wytyczenie „zielonych parkingów” w pobliżu parku;
- budowa stacji dla pojazdów transportu turystycznego (konie, dorożki i wozy konne, melekсы, wypożyczalnie rowerów);
- przykład stanowiska archeologicznego, pokazy pracy archeologów, potrawy człowieka pierwotnego;
- urządzenie „zwierzyńca plejstocenńskiego” (m.in. niedźwiedź jaskiniowy, mamut, nosorożec włochaty, tygrys szablozębny, scena polowań neandertalczyka);
- stanowiska rzemieślnicze, stałe (wówczas konieczne są budynki, najlepiej ze skały wapiennej) lub raczej sezonowe - pokazy wytwarzania lokalnych produktów: w tym przetworów wiejskich (pokazy, warsztaty rzemieślnicze, zwłaszcza dla grup po wcześniejszym uzgodnieniu, sprzedaż produktów, rozdawanie materiałów promocyjnych o Gminie i jej produktach turystycznych);
- stoisko cukiernicze z wypiekami domowymi miejscowych gospodyń;
- stoiska z przetworami wiejskimi, porady i przepisy gospodyń wiejskich;
- wiejskie jedzenie i potrawy z grilla np. ryby, prosięta czy jagnięta z rusztu;
- tereny rekreacyjne (boiska, korty tenisowe, miasteczko rowerowe dla dzieci itp.);
- mały amfiteatr zbudowany z miejscowego surowca czyli skały wapiennej, z „zielonym dachem” (wymiar ekologiczny – pokazanie mieszkańcom miast, jak wykorzystywać każdą przestrzeń na tworzenie terenów zielonych) z oświetleniem ekologicznym (np. ogniwa fotowoltaiczne) - na potrzeby imprez cyklicznych np. o charakterze historycznym, muzycznym, etnograficznym itp.).

W obiektach tych i podczas sezonowych imprez wykorzystanie energii elektrycznej pochodzącej z małych gminnych elektrowni np. w celu oświetlenia ścieżek dydaktycznych, wiat biwakowych i parkingów, znaków drogowych zwłaszcza w miasteczku rowerowym dla dzieci, tablic i gablot na ścieżkach dydaktycznych

4. Wybudowanie „Hotelu dla zwierząt” – bliskość Krakowa sprzyja takiej inwestycji. Wielu mieszkańców Krakowa w okresie urlopowym poszukuje opieki dla swoich czworonożnych przyjaciół, których z różnych przyczyn nie może zabrać ze sobą w podróż. Tego typu obiekty funkcjonują z dużym powodzeniem w wielu krajach europejskich czy w USA lub Kanadzie.

5. Zorganizowanie „Jurajskiego Arboretum” - ogrodu skalnego z roślinnością naskalną (gatunki dziko rosnące i ogrodowe):

- pokazy jak budować ogród skalnym, jak układać kamienie, umacniać skarpy;
- prezentacje roślin naskalnych, jak sadzić i pielęgnować;
- sprzedaż kamienia wapiennego i roślin skalnych;
- konkursy dla turystów na najpiękniejszy ogród do rozpowszechniania w całej Polsce - wystawy zdjęć, nagrody np. kamienie wapienne, okazy ze skamieniałościami, ciekawe rośliny

6. Organizowanie cyklicznych jarmarków – sprzedaż regionalnych wyrobów. Podczas turystycznych jarmarków nawiązujących w swej formie do tradycji historycznych mogą odbywać się pokazy wytwarzania, nauka, sprzedaż produktów.

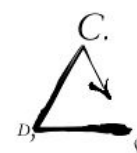
7. Tworzenie ścieżek dydaktycznych i utrzymanie już istniejących:

- ścieżka dydaktyczna „Odgłosy ptaków”;
- ścieżka dydaktyczna - „Rolnictwo jurajskie – cztery pory roku w gospodarstwie rolnym”;
- ścieżka dydaktyczna „Zadrzewienia śródpolne”;
- ścieżka dydaktyczna „Kamienne budowle jurajskie” współpracy miejscowych rolników i murarzy - pokazy jak budowano z kamienia, jak wykorzystywano dawniej kamienne budowle w gospodarstwie)
- ścieżka dydaktyczna „Fenologiczne pory roku”;
- ścieżka dydaktyczna „Ochrona siedliskowa” (przybliżenie turystom idei ochrony przyrody zgodnie z unijną dyrektywą siedliskową Natura 2000).

8. Wykorzystanie do celów turystycznych starych wiejskich obiektów (we współpracy z miejscowymi rolnikami pokazanie procesu powstawania chleba, bądź placka z mąki razowej - od tradycyjnego siewu, koszenia kosą i sierpem, młócenia cepami, przesiewania ziarna, mielenia w młynie wodnym po przygotowanie zaczynu i wypiek w piecu chlebowym; połączone z konsumpcją wiejskiego chleba z wiejskim masłem, najlepiej samodzielnie zrobionym przez turystów, wiejskim smalcem, powidłami, itp.), stodoły (mini muzeum etnograficzne). We wszystkich mini wiejskich muzeach osoba prowadząca muzeum i oprowadzająca turystów ubrana być winna w strój odpowiedni do tematyki, osoba taka jednocześnie sprzedaje bilet, dokonuje pokazu wyrobu lokalnego, sprzedaje wyroby-pamiątki, kieruje do pobliskiego gospodarstwa rolnego na poczęstunek. W większości „muzea” te nie będą miały oczywiście stałych godzin otwarcia przez cały tydzień, ale pokazy, warsztaty i poczęstunek będą tu organizowane przede wszystkim dla grup i na wcześniejsze zamówienie.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

9. Wykorzystanie starej chałupy, drewnianej lub kamiennej w celu stworzenia Muzeum dawnej wsi jurajskiej (jak budowano domy z kamienia i drewna, urządzenie wnętrz, dawne sprzęty gospodarstwa domowego i ich wykorzystanie, pokazy i wykonywanie czynności przez turystów, np. prasowanie żelazkiem z duszą, pranie na tarce, itp.).

10. Utworzenie „Muzeum Ogrodu” przy starym wiejskim domu - urządzenie różnych kwater ogrodu z takim rozplanowaniem roślin by pokazać dawny wiejski ogródek kwiatowy, przydomowy ogródek warzywny, ogródek z ziołami; sprzedaż sadzonek i nasion, kamieni wapiennych, ozdobnych korzeni, szyszek, kory, ziół świeżych i suszonych, świeżych ciętych kwiatów i bukietów z roślin suszonych.

11. Urządzenie „Ptasiego ZOO” (woliery dla ptaków wykorzystujące m.in. naturalne skały /tak jest m.in. w ZOO w Bojnicach na Słowacji/ pokazy sokolnictwa, dla dzieci - rozpoznawanie nagranych głosów ptaków).

12. Przystosowanie do celów turystycznych np. starych stodół lub innych zabudowań gospodarczych:

- sklepik z artykułami wiejskimi (m.in. jabłka, i przetwory z jabłek, wyroby z koziego mleka);
- sezonowe wyroby rzemiosła ludowego (np. bożonarodzeniowe, wielkanocne, zabawki dla dzieci z okazji Dnia Dziecka, itp.).

13. Wykorzystanie starej zagrody do stworzenia programu turystycznego „Życie jurajskiego rolnika” (dawniej i dziś, do wyboru) - dzień z życia rolnika w różnych porach roku - oferta skierowana dla grup turystów o różnej wielkości po uzgodnieniu z rolnikami, m.in. w celu przygotowania odpowiedniej liczby miejsc przy stole i potraw.

14. Muzeum Zabawek dla dzieci (np.lalki, drewniane koniki, ubranka dla lalek, sala do zabaw z umeblowanymi domami lalek, wykwalifikowana opieka, poczęstunek, sprzedaż wyrobów, głównie miejscowego rzemiosła – zorganizowanie takiej opieki dla dzieci, by w tym czasie rodzice mogli np. skorzystać z różnych oferowanych na terenie gminy aktywnych form rekreacji.

15. Muzeum „Żona Modna” (stroje kobiece z różnych epok noszone przez kobiety z obszarów Jury, pokazy projektowania, dawnych sposobów farbowania, kroju i szycia; sprzedaż aktualnej kolekcji, w karnawale organizowanie balów przebierańców /z wykorzystaniem strojów jurajskich z różnych epok, wypożyczalnia strojów na bale/).

16. Tworzenie terenów rekreacyjnych

Wykorzystanie nieużytków i terenów wokół szkół gminnych (boisk, sal gimnastycznych itp.) do utworzenia tam ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych dla dzieci i dorosłych. Formy rekreacji i aktywnego wypoczynku:

- biegi na orientację;
- triathlon (pływanie, biegi, jazda na rowerze);
- wyścigi psich zaprzęgów;
- narciarstwo biegowe;
- mini-golf;
- siatkówka;
- koszykówka;
- siatkówka plażowa;
- piłka rowerowa;
- piłka nożna;
- wrotkarstwo;
- tenis ziemny i stołowy;
- kręglarstwo;
- krykiet;
- gra w palanta;
- biegi maratońskie i sprinterskie;
- wspinaczka skałkowa i szkółki wspinaczkowe;
- cross country (biegi terenowe z naturalnymi lub sztucznymi przeszkodami);
- sporty modelarskie;
- chód sportowy;
- ringo;
- squash;
- biegi dla weteranów;
- imprezy sportowe dla niepełnosprawnych.

Władze i mieszkańcy większości gmin w Polsce dostrzegają potrzebę tworzenia obiektów sportowo - rekreacyjnych, tym bardziej, że takie obiekty służą nie tylko turystom, ale i miejscowej ludności (baseny, hale sportowe). Można zainicjować lokalne amatorskie ligi sportowe dla miejscowej ludności i turystów (*np. Niepołomicach funkcjonuje Liga siatkówki, koszykówki i piłki nożnej dla osób nie uprawiających obecnie wyczynowo sportu i skupia zawodników z Krakowa, Niepołomic, Bochni i okolicznych wsi*).

Organizowanie imprez turystycznych

1. Poszukiwanie skarbów ukrytych w ziemi (impreza dla dzieci lub drużyn rodzinnych).
2. Kuracje relaksujące i lecznicze - wykorzystanie czystych źródeł jurajskich do kuracji np. Kneippa, kuracje ziołami, kursy ziołolecznictwa, oznaczanie roślin leczniczych, wykonywanie z nich przetworów, kąpiele lecznicze i relaksujące np. w sianie, ziołach, igliwiu, organizowanie takich kuracji z wykorzystaniem lokalnej np. wiejskiej bazy noclegowej w tym gospodarstw agroturystycznych może być atrakcyjne dla miejscowej ludności ze względu na dużą potencjalną grupę turystów głównie z Krakowa i GOP (zanieczyszczone środowiska, stres).
3. Pokazy furmańskie – pokaz pracy furmana, prezentacja uprzęży konnych, wozów, przejażdżki np. wozem drabiniastym na sianie.
4. Organizacja konkretnych przedsięwzięć dla szkół z Krakowa - np. organizacja Dnia Ziemi, Sprzątania Świata - imprezy takie nie wymagają inwestycji, odbywać się mogą na dowolnym obszarze, ale we współpracy z władzami gminnymi (wywóz śmieci po sprzątnięciu świata) i lokalnymi animatorami turystyki (np. warsztaty plenerowe związane z tradycyjnymi rzemiosłami - warsztaty tkackie, wyrób masła, pieczenie ciasta, dojenie kozy itp.). Podczas imprez dla dzieci sprzedaż lokalnych produktów gastronomicznych np. wiejskich placków, owoców, soków owocowych. Organizacja imprez „Sprzątanie Świata” miałaby dodatkowo wymiar edukacyjny - miejscowa młodzież uczyłaby się zadbać o własny region, młodzież z Krakowa mogłaby przy okazji sprzątania zobaczyć jak bardzo turyści zaśmiecają np. okolice parkingów leśnych, miejsc biwakowych, szlaki turystyczne.

Organizowanie programów edukacyjnych dla młodzieży szkolnej

- dla młodzieży gimnazjalnej zwłaszcza w okresie egzaminów gimnazjalnych (dni wolne dla uczniów młodszych klas) - edukacja przyrodnicza, ekologiczna, historyczna - pokazy, warsztaty;
- dla młodzieży licealnej - organizacja zajęć z geografii w terenie - ćwiczenia z mapą topograficzną, pomiary (zabezpieczenie przez organizatorów sprzętu mierniczego np. we współpracy z gminnymi geodetami i nauczycielami geografii);
- organizowanie różnych warsztatów np. „Co można zrobić z segregowanego plastiku”.

Zorganizowanie transportu turystycznego

- Dążenie do systemowych rozwiązań komunikacyjnych – np. transport autokarowy zamiast nadmiernie rozwiniętego transportu samochodowego;
- Powiązanie miejsc w których odbywa się sprzedaż produktów turystycznych (obiekty zabytkowe, wiejskie muzea, izby rzemieślnicze, obiekty atrakcyjnie przyrodniczo i krajobrazowo (np. punkty widokowe, skałki, karczmy i oberże) transportem konnym (bryczki i wozy konne - taki transport już w wielu gminach istnieje np. Jurajska Karawana Konna w północnej części Jury, a dodatkowo taki transport nawiązywał by do dawnych tradycji furmańskich wsi;
- Zorganizowanie wypożyczalni rowerów i punktów napraw rowerów;
- Unikanie imprez głośnych, pozostających w sprzeczności z ochroną przyrody i zakłócających ciszę nocną mieszkańców i turystów wykorzystujących obiekty wiejskiej bazy noclegowej, oraz wprowadzania na tereny turystyczne małej gastronomii typu fast food, nie mającej żadnego związku z regionalnymi potrawami, a dodatkową będącej źródłem nieprzyjemnych zapachów.

Promocja, reklama, działania marketingowe

Są to działania mające na celu jak najlepsze wykorzystanie produktów turystycznych, tworzenie nowych miejsc pracy przy obsłudze ruchu turystycznego, podniesienie poziomu wykształcenia i standardu życia w regionie.

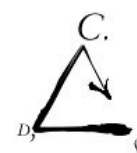
Promowanie Gminy jako Gminy ekologicznej, dbającej o środowisko przyrodnicze, której mieszkańcy **świadomi są zagrożeń** wynikających z globalnego ocieplenia klimatu czy zaniku **bioróżnorodności** i **świadomi działań** lokalnych na rzecz globalnej ochrony zasobów Ziemi.

Działania:

- promowanie produktów turystycznych (strona internetowa, ulotki, broszury);
- organizowanie warsztatów dla młodzieży i dorosłych o charakterze ekologicznym (w tym związanych z ograniczeniem emisji gazów cieplarnianych do atmosfery i wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii w myśl hasła „**myśleć globalnie działać lokalnie**”);
- podejmowanie działań proekologicznych i ich propagowanie poprzez np.:
 - organizowanie sympozjów naukowych (nawiązanie kontaktu z krakowskimi uczelniami)

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

- inicjowanie konkursów dla młodzieży szkolnej
 - organizowanie warsztatów dla grup, a dla turystów indywidualnych podczas cyklicznych imprez odbywających się na terenie Gminy np. jak wybudować najbardziej efektywną szklarnię koło domu (szklarnia sferyczna), uprawa ziół w przydomowym ogródku, jak tworzyć w mieście „zielone dachy”, co można wyprodukować z segregowanego plastiku, jak wybudować ekologiczny dom, itp.
 - wprowadzenie zniżek w przypadku korzystania z jakiejś formy wypoczynku, np. jeśli turysta wybiera nocleg w gospodarstwie agroturystycznym na terenie Gminy to otrzymuje on pełną informację o atrakcjach (imprezach, programach turystycznych) i zniżkę np. na warsztaty wypieku chleba, organizowaną w trakcie jego pobytu imprezę muzyczną, folklorystyczną itp. Kwaterodawca agroturystyczny jest w tym kontekście mini-biurem turystycznym.
- tworzenie pewnych "ścieżek" programowych przy założeniu skorzystania przez turystę z jednej z preferowanych w regionie form usługi (preferencja odnosi się do zakładanych celów). Może to polegać na tym, że np. skorzystanie przez turystę z jednego ze wskazanych przez animatorów ruchu turystycznego parkingów na czas dłuższy od pewnego przyjętego za optymalny okresu daje mu możliwości skorzystania z przewidzianych zniżek na określone usługi (transport publiczny, wstępy do mini muzeów wiejskich, bilety na imprezy kulturalne. System taki, czytelny i względnie stabilny (zmiany następowałyby sezonowo), miałby na celu kanalizowanie ruchu turystów określonego typu w wybrane miejsca oraz ograniczałby poruszanie się przez nich własnymi środkami transportu, zwłaszcza w obszarach, które podlegają ochronie gdzie powinien dominować transport o charakterze turystycznym (rowery, wozy konne, zimą sanie) organizowany przez miejscową ludność. Zasadą działania tego mechanizmu byłoby oparcie go na słowie "jeśli". Jeśli:
- jest się np. osobą powyżej 60. roku życia, to ma się zniżkę np. instytucjach kulturalnych, koncertach muzyki klasycznej;
 - jeśli jest się osobą poniżej np. 18. roku życia, to ma się zniżkę w wypożyczalniach rowerów górskich np. po godz. 16.

Tu dodatkowo system ten stymulowałby określone zachowania nie tylko przestrzennie, ale i czasowo, dając możliwość pełniejszego skorzystania z oferty większej liczbie osób.

Wysokość zniżek musiałaby być taka, aby stanowiła ona istotną dla pojedynczej osoby oszczędność, która wymuszała takie, a nie inne zachowanie, i motywowała turystę do zwiedzenia jak największej liczby obiektów, skorzystania z restauracji wykorzystujących zdrową żywność produkowaną przez rolników, czy uczestnictwa w jak największej liczbie imprez organizowanych na opisywanym obszarze.

Takie działania rzecz jasna sprzyjają rozwojowi endogenicznemu ponieważ pozwalają na włączanie się w obsługę ruchu turystycznego ciągle nowych animatorów turystyki.

Wprowadzenie oprowadzania turystów w małych 4 - 6 osobowych grupach z lokalnym przewodnikiem (leśnik, rolnik, nauczyciel geografii czy biologii) wyposażonym w ulotki i informatory turystyczne o Gminie.

Działania w całej Gminie na rzecz rozwoju endogenicznego poprzez turystykę:

- Dbłość o ład przestrzenny i urbanistyczny.
- Segregacja odpadów.
- Zagospodarowanie nieużytków.
- Zachowanie regionalnego charakteru architektury.
- Uporządkowanie przestrzeni w celu uzyskania jej czytelności i poprawy jakości.
- Dbłość o estetykę obejść wiejskich i krajobrazów rolniczych.
- Rozważanie wszelkich decyzji lokalizacyjnych w kontekście wymogów krajobrazu, ochrony przyrody oraz ekonomii poruszania się turystów i sezonowości ruchu turystycznego.
- Koncepcje, np. pakietów ofert turystycznych lub owych wspomnianych "ścieżek" programowych. Nie jest to możliwe w przypadku pojedynczych osób lub pojedynczych obiektów ze względu na wymagane zabezpieczenie finansowe inwestycji oraz rozmiar przedsięwzięć organizacyjno-prawnych. Działanie takie daje też możliwość powstawania silnych finansowo i organizacyjnie struktur oraz naturalnej selekcji wśród podmiotów turystycznych, pozwalając jednocześnie na kierowanie istniejących środków tam, gdzie jest największe zapotrzebowanie oraz bardziej ekonomiczne wypełnienie wszystkich dostępnych "nisz" w obsłudze ruchu turystycznego.
- Zachęcanie prywatnych inwestorów do tworzenia grup w celu poszerzenia i wzbogacenia oferty turystycznej na najniższym poziomie (np. pojedynczego obiektu turystycznego). Może to być współpraca nawet tylko dwu gospodarstw agroturystycznych, z których jednego np. wkładem jest małe wiejskie zoo, drugiego zaś konie, kwatery zaś oferują wspólnie, co pozwala na obniżenie kosztów, a tym samym konkurencyjność cenową. Zachęcanie do tego typu działań może wiązać się z odpowiednim regulowaniem podatków, stosowaniem ulg i szybkimi ścieżkami dla spraw prawno-organizacyjnych w administracji lokalnej. Możliwych form współpracy na takim mikropoziomie jest bardzo dużo, potrzebne byłoby tylko właściwe środowisko w zakresie przepisów prawnych.
- Organizacja odpowiednich do planowanych form kształcenia i doskonalenia w celu stworzenia właściwego zaplecza dla realizowanych zamierzeń.

- Interdyscyplinarne kształcenie przyszłej i obecnej kadry, tak aby reagowała ona elastycznie na zmiany w popycie oraz potrafiła tworzyć i przeprowadzać nowe koncepcje.
- Odpowiednia reklama wśród ludności miejscowej proponowanych rozwiązań, wskazywanie przykładów ich pozytywnego wpływu oraz korzyści dla całej społeczności.
- Umiejętne kształtowanie podatków lokalnych, tak aby tworzyły one strukturę regulującą rozwój odpowiednich i preferowanych form turystyki (system podatków, a także ulg i preferencyjnych kredytów zdaje egzamin m.in. na obszarach wiejskich w Alpach austriackich czy niemieckich).
- Tworzenie i konsultowanie długoterminowych scenariuszy rozwoju, biorących pod uwagę zmiany w popycie na usługi turystyczne, pojawianie się nowych produktów turystycznych, pojawianie się nowych ekologicznych rozwiązań w Gminie.
- Dokonanie szczegółowej analizy ludnościowej regionu: struktury wieku, płci, wykształcenia analiza stanu technicznego infrastruktury turystycznej, komunikacyjnej i społecznej mająca na celu ustalenie obszarów tematycznych newralgicznych, najślabszych ogniw i potencjalnych biegunów wzrostu.

Przykłady rozwiązań w dziedzinie turystyki

W tej części opracowania zastosowana zostanie metoda benchmarkingu w turystyce, a zaprezentowane przykłady rozwiązań z różnych krajów i różnych regionów Polski mogą posłużyć jako wzorce do tworzenia oferty turystycznej w Gminie Jerzmanowice - Przegonia.

Eko-wioski

W 1998 r. powstała organizacja Wiejskie Alternatywne Społeczności (WAS). Cel: „życie w harmonii z naturą oraz prowadzenie alternatywnej działalności społecznej i zarobkowej wobec obecnego systemu niszczącego Ziemię”. W skład WAS wchodzi obecnie 6 różnych społeczności wiejskich i 12 pojedynczych „wiejskich ośrodków kultury i ekologii”, np.:

- teatr „Klinika Lalek” w Wolimierzu w Sudetach;
- Grzybów – rolnictwo biodynamiczne;
- Iwla w Beskidzie Niskim – rzemiosło artystyczne;
- Dąbrówka (koło Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego) – środowisko bębniarzy;
- Stryków – ECEAT-Poland – European Center for Ecological Agriculture and Tourism (działania opisane we wcześniejszym rozdziale).

Polska sieć WAS jest lokalną mutacją ruchu o charakterze globalnym – Global Eco-Village Network (GEN), skupiającą eko-wioski ze Szkocji, Niemiec, Australii, USA, Rosji, Węgier, Indii i Danii (strona informacyjna GEN – <http://www.gaia.org>). GEN to organizacja globalna, zarejestrowana w Brukseli, dotowana i współpracująca z Unią Europejską i UNESCO. WAS – czyli jej polska lokalna sieć zakładana była przy współudziale finansowym Fundacji Batorego, a poszczególne eko-wioski korzystały ze wsparcia finansowego różnych przedsiębiorstw, np. Klinika Lalek z Wolimierza organizowała się przy wsparciu finansowym British American Tobacco, Browaru Dojlidy, Red Bull, Prywatnego Browaru Śląskiego. W 1995 r. wolimierska wspólnota zainaugurowała działalność Letniego Uniwersytetu Ekologicznego.

Lüneburger Heide (w Niemczech na południe od Hamburga)

(Pustać Lüneburska) stanowi obecnie obszar z wrzosowiskami, lasami sosnowymi i jałowcami. W najciekawszej części opisywanego obszaru znajduje się park narodowy Naturschutzpark Lüneburger Heide, jest też kilka rezerwatów przyrody i miejsc, gdzie można spotkać dzikie zwierzęta, a do ciekawych obiektów etnograficznych należą stare owczarnie, w których poblizu wypasa się owce charakterystycznej kudłatej rasy Heidschnucke. Turyści mogą poruszać się po obszarze Lüneburger Heide pieszo (szlaki turystyczne), rowerem (trasy rowerowe), **bądź** wozami konnymi. W sezonie turystycznym od 21 kwietnia do 28 września z Lüneburga do Egestorf - małej miejscowości położonej na obrzeżach wrzosowisk, kursuje specjalny pociąg turystyczny Museumsbahn Heide Express. Małe miasteczka i wsie położone na obszarze Lüneburger Heide oferują turystom wiele różnorodnych atrakcji, np.:

- Uelzen - wyjątkowy zbiór ozdobnego szkła i porcelany, znajduje się tu również **złoty statek** nawiązujący do czasów Hanzy, a od połowy 2000 r. można zwiedzać projekt dworca autorstwa Hundertwassera; śluza i kanał na łące; okolice Uelzen można zwiedzać korzystając z wozów zaprzężonych w dwie pary koni, dla turystów przygotowane są też pokazy jazdy konnej, tor jeździecki, ośrodek jazdy konnej, prywatny ogród zoologiczny, prawie 700 zwierząt (177 gatunków), zwiedzający mogą karmić i głaskać zwierzęta, znajduje się w nim plac zabaw dla dzieci z małymi zameczkami, elektrycznymi motorami i kolejką po parku, która przewozi gości po ogrodzie o pow. 6 ha, dodatkowo jest kawiarnia i bufet grillowy.
- Deutsches Diabetes Museum (Niemieckie Muzeum Diabetyczne - na terenie kliniki diabetycznej w Bevensen (wystawy, fotografie, tablice informacyjne rozwoju insuliny,

- metod badania moczu i cukru we krwi, informacje nt. historii ruchu samopomocy - pomocy samemu sobie w schorzeniach cukrzycy; dla grup na zamówienie oprowadzanie po klinice).
- Muzeum Lat 50. (na 200 akrach pow. muzeum, dom mieszczący z l. 50 z meblami, sprzętami codziennego użytku domowego, gazetami, domowa sauna, szafami grającymi, reklamą z lat 50.).
 - Muzeum Schliekau (jedno z największych, zróżnicowanych muzeów w Niemczech z oddziałami dot. prehistorii regionu i zbiorami porównawczymi z całego świata, zbiory minerałów, stare produkty manufaktur, wyposażenie domów z tego regionu, oświetlenie, szkło, porcelana, instrumenty muzyczne).
 - Buchholz - Park Motyli (od 1980 r. w 4 budynkach prezentowane są rośliny i motyle żyjące w różnych strefach klimatycznych).
 - Munster - Muzeum Pojazdów Pancernych (przy Szkole Wojsk Pancernych na pow. ponad 5 tys. akrów, zadaszonej, znajduje się wystawa - rozwój techniczny wojskowości niemieckiej, militaria niemieckie XX wieku do chwili obecnej, np. pojazdy Bundeswehry od 1955 r., pojazdy Wehrmachtu z lat 1934 - 1945, broń ręczną, mundury, hełmy, order i odznaczenia); księgarnia miejska z kawiarnią i czytelnia; liczne obiekty sportowo-rekreacyjne; w 2000 r. z okazji EXPO odbyła się tu 3 międzynarodowa wystawa plastikowego szkła i ogrodów.
 - Sittensen - kuźnia, w której znajduje się wystawa; Muzeum Rzemiosła w dawnym młynie wodnym; w sierpniu na plenerowej scenie dworu królewskiego odbywają się występy teatralne; możliwości uprawiania sportu (pole golfowe, korty tenisowe, możliwość wędkowania, gry w kręgle, 80 km zbudowanych specjalnie tras rowerowych i do wędrówek pieszych).
 - Steinhorst - Muzeum Szkolne (stała ekspozycja dokumentuje rozwój szkolnictwa, pokazane są próbki pisma, czytanek, konspekty lekcji, jedna historycznie wyposażona klasa przedstawia sytuację w szkole z początku XX wieku).
 - Sudeburg-Hösseringen - Muzeum Rolnictwa (na pow. 10 ha otoczonej rozległymi lasami znajduje się wieś muzealna z 22 historycznymi domami Księstwa Luneburskiego; najcenniejszy zabytek to spichlerz z XVII w., stajnia dla owiec, piekarnia, kuźnia i ubikacja z 1644 r., przedziałnia, pomieszczenia w których wykonywano poszczególne rzemiosła wiejskie).
 - Amelinghausen - miejscowość wypoczynkowa na obrzeżu parku krajobrazowego, ścieżki rowerowe i rekreacyjne prowadzą do ciekawych obszarów m.in. do parku i jeziora Lopau (możliwość pływania rowerami wodnymi, łodziami); wystawa figurek cynowych, Festyn Kwiatów; Muzeum Regionalne (meble, tekstylia, ozdoby, archeologia, prehistoria).

- Salzhausen - kurort znany od 1000 lat i uznany w świecie, położony w malowniczym otoczeniu; wieża widokowa; najmniejsze muzeum Niemiec z eksponatami dotyczącymi straży pożarnej w drewnianej wieży remizowej z 1902 r.; Dom Gościa; możliwość jazdy konnej, rowerowej, wycieczki po lesie; różne imprezy kulturalne.
- Muzeum Zabawek - przejażdżka przez pokoje dziecińne z całego świata, z 4 wieków (zwierzątka pluszowe, modele kolejek, lalki, zbiór jest stale poszerzany, zmieniające się wystawy, otwarte od Wielkanocy do końca października).
- Bergen - park sportowo rekreacyjny (tenis, squash, golf, minigolf, boiska sportowe).
- Falingbostel - lecznicza terapia Kneippa.
- Hodenhagen - specyficzny ogród zoologiczny (park zwierząt) Serengeti - Safaripark, możliwość przeżycia safari w Niemczech, w parku tym żyje ponad 1000 zwierząt charakterystycznych dla sawanny jak lwy, tygrysy, zebry, antylopy, słonie itp.; księgarnia z interesującymi materiałami dla turystów i kawiarnia spotkania z obcymi światami; Sklep Całego Świata, który oferuje artykuły z całego świata.
- Niemieckie Muzeum Wzorów Hafciarskich (jedyne specjalistyczne muzeum na świecie, gdzie przy pomocy eksponatów tekstylnych przedstawiona jest historia kobiet np. chusty z wzorami haftów, wszystkie akcesoria, które niezbędne są w hafciarstwie, a wykorzystywane były od 1600 r. na tym obszarze).
- Centrum Orchidei - największa plantacja orchidei w Niemczech (profesjonalne oprowadzanie po szklarniach, projekcja video o życiu roślin, możliwość zakupu - jedna z największych kwiaciarni orchidei w Europie).
- możliwość odbywania wycieczek specjalnym turystycznym statkiem i podziwiania wrzosowisk Luneburger Heide; spływy kajakowe, konooing, spływy chińskimi łodziami smoczymi, szwedzkimi 3 osobowymi łodziami lub kutrami, najciekawsza trasa nosi nazwę śladami flisaków i poczmistrzów; Dolnosaksońska Regionalna Stadnina (w ostatni weekend września odbywają się parady ogierów).
- Repke - miejscowość słynąca z owczarstwa, możliwość obserwacji wypasających się stad owiec i pracy pasterzy; w okolicy możliwość uprawiania sportów paralotniarstwa i szybownictwa.
- Eyendorf - stary wiatrak, jeden z niewielu wiatraków funkcjonujących do dnia dzisiejszego, pieczę nad nim sprawuje Związek Utrzymania Młynów organizuje m.in. sprzedaż chleba z młyna i festyny młynarskie w ostatnią sobotę maja.
- Hankensbüttel - Muzeum Myślistwa Wulff (trofea, wypchane zwierzęta z całego świata, malowidła znanych malarzy, wystawy o tematyce przyrodniczej i myśliwskiej np. Myślistwo dawniej i dzisiaj prezentuje historyczną broń i akcesoria łowieckie, filmy video o życiu

dzikich zwierząt i ochronie środowiska, ścieżka dydaktyczna po lesie i rewir z oswojonymi dzikimi zwierzętami.

- Horpel - dawna manufaktura porcelany - obecnie muzeum (porcelana z manufaktury Calluna znana jest jako, Porcelana z Luneburger Heide, znakiem rozpoznawczym produktu jest marka zamieszczana na eksponatach, podczas zwiedzania muzeum turyści mogą przyjrzeć się pracy dekoratorów zatrudnionych przy malowaniu porcelany).
- Harsefeld - Muzeum Klasztoru i Historii Regionu - można zapoznać się z życiem benedyktynów w dawnych wiekach, ubrane w stroje chłopskie przewodniczki przedstawiają 1000 letnią historię miejsca, oprowadzają po kompleksie klasztornym i muzeum klasztornym i regionalnym.
- W Bispingen znajduje się centrum informacji turystycznej o Lüneburger Heide; w okolicy rezerwat ptactwa, 1.5 - 2 godz. wycieczki można obejrzeć ponad 200 gatunków ptaków z najbliższej okolicy, walor edukacyjny - poznawanie życia ptaków.

Trasy rowerowe na wyspie Bornholm

W latach 80. wybudowano na wyspie Bornholm zespół dróg rowerowych o łącznej długości ok. 200 km. Fakt ten stawia wyspę na pierwszym miejscu w Europie wśród regionów przystosowanych dla turystyki rowerowej. Trasy są dobrze oznakowane, ponadto istnieją przy nich zarówno małe fabryczki rowerów, salony rowerowe i warsztaty naprawcze oraz bardzo liczne wypożyczalnie rowerów. Większość szlaków rowerowych zaczyna się w miejscowości Rønne. Są to trasy od długości kilkadziesiąt km każda. Miasto Rønne jest stolicą wyspy i zarazem najważniejszym portem; w centrum miasta liczne obiekty zabytkowe, m.in. budynek dawnego urzędu celnego z 1684 r., latarnia morska z 1880 r., domy kupieckie i dawne warsztaty rzemieślnicze. Każda z zaprojektowanych tras dostarcza innych przeżyć turystyce, każda oferuje bowiem inne atrakcje. Przykłady:

- zabytkowe, przeważnie małe rybackie miasteczka z domami z muru pruskiego, wąskimi uliczkami, często latarniami morskimi, tradycyjnymi wędzarniami śledzi;
- zespół nowoczesnych wiatraków, ogród zoologiczny;
- Vang - średniowieczna osada, obecnie m.in. port jachtowy, w pobliżu zabytkowy młyn wodny z pocz. XIX w.;
- Jons Kapel - odosobniona 20 metrowa skała znajdująca się na początku granitowego klifu, u podnóża Jons Kapel znajdują się groty, ponadto z wybrzeża widać brzegi Szwecji. zabytkowe okrągłe kościoły, na wybrzeżu formacje skalne i możliwość uprawiania wspinaczki oraz kursy wspinaczkowe dla początkujących.

- Duży kompleks leśny, torfowiska z ciekawą roślinnością, w środkowej części kompleksu leśnego usytuowano stadion przystosowany do wyścigów zaprzęgów konnych, odbywają się tu również zawody kłusaków). Kompleksy leśne z ciekawym krajobrazem polodowcowym, głązy narzutowe, jeziorko polodowcowe;
- Zabytkowy wiatrak, odrestaurowany i udostępniony do zwiedzania, turysta może tu nie tylko zobaczyć proces mielenia, ale też zaopatrzyć się w świeżo zmieloną mąkę;
- muzeum starych pojazdów Bornholms Automobilmuseum (m.in. samochody Adler, BMW, Austin, Ford, motocykle oraz kompletnie wyposażony warsztat samochodowy z 1920 r.);
- młyny wodne.
- Gyret - jedno z największych na wyspie skupisk kamieni kultowych
 - osada znana z ciekawych wykopalisk z epoki żelaza,
 - oraz ciekawostka geograficzna - blok skalny w miejscu przecięcia równoleżnika 55 stopnia szerokości geograficznej północnej z południkiem 15 długości geograficznej wschodniej;
- Dueodde - najpopularniejszy obszar wypoczynkowy na wyspie, szerokie piaszczyste plaże, wydmy, łagodnie nachylone dno morskie i czysta woda, zwiedzić tu można latarnię morską oraz pozostałości poniemieckich wykopów pod potężne działa kalibru 380 mm z czasów II wojny światowej;
- Balka - osada letniskowa, dogodne warunki dla kąpieli, bardzo dobre zagospodarowanie turystyczne; niedaleko Balki położony jest rezerwat zwierząt oraz na dawnych wyrobiskach torfu obszar lęgowy ptactwa - z wybudowanej tu specjalnej wieży widokowej można oglądać zachowania wielu gatunków ptaków, - małe miasteczka rybackie z zabytkowymi krytymi słomą domostwami rybackimi, tradycyjne **wędzarnie** słynna z doskonałych potraw z ryb i owoców morza; targi staroci, **święto** portowe, oraz organizowane dla turystów kursy wytapiania i formowania przedmiotów ze szkła);
- Akirkeby Muzeum Natur Bornholm - dzięki nowoczesnej technice w muzeum tym można się dowiedzieć jak powstała wyspa i jak wyglądała jej historia od czasów zlodowacenia aż do dziś.

Ścieżka dydaktyczna na torfowisku „Borkovická Blata” w południowych Czechach

- mały, leśny parking z ogólną tablicą informacyjną o przebiegu ścieżki dydaktycznej;
- dojście do ścieżki drogą leśną;

- początek ścieżki - tablica informacyjna oraz pojemnik z informatorami turystycznymi w różnych językach;
- I część ścieżki - gospodarcze wykorzystanie torfowiska, tablica informacyjna, zdjęcia, dawne maszyny;
- część obecnego torfowiska - ścieżka jest zagospodarowana, wybudowane zostały pomosty drewniane, mostki i kładki, drewniana wieża widokowa;
- w miejscach występowania poszczególnych roślin charakterystycznych dla torfowiska znajdują się tabliczki informujące (numeracja pokrywa się z numeracją w wielojęzycznych informatorach);
- w projektowanie i wykonanie ścieżki zaangażowana była m.in. młodzież szkolna.

Ścieżka dydaktyczna, trasa rowerowa i szlak konny w Puszczy Niepołomickiej

Puszcza Niepołomska to kompleks leśny w zach. części Kotliny Sandomierskiej w widłach Wisły i Raby. W drzewostanie dominuje sosna, ponadto jest tu dąb, olsza, brzoza, buk; kilka rezerwatów przyrody m.in. rez. Wiślisko Kobyle w starorzeczu Wisły, rez. długosza królewskiego i inne; w północnej części puszczy - hodowla żubrów. W zachodniej części puszczy w pobliżu Niepołomic utworzona została ścieżka dydaktyczna pokazująca życie lasu i jego funkcje (rozmieszczone wzdłuż ścieżki tablice pokazują: roślinność i zwierzęta, funkcje lasu, pozyskiwanie drewna, uprawy leśne, grzyby i owoce leśne, szkodniki drzew, zagrożenia lasu pożarami). Obecnie w budowie jest trasa rowerowa, odcinek który już powstał łączy Niepołomice z Szarowem. Ponadto na zachodnim skraju puszczy w Staniątkach znajduje się stadnina koni, a przejażdżki konne odbywają się m.in. po drogach leśnych w puszczy i obszarach dawnego torfowiska na polanie Błoto.

Mini skansen w Zaluży w południowych Czechach

Muzeum mieści się w budynku starej kuźni i budynku mieszkalnym w stylu sielskiego baroku z 1899 r., obejrzeć można dawne sprzęty używane w kuźni, dom z białą i czarną izbą (kuchnią) oraz warsztatem rzemieślniczym do wyrobu lalek i kolekcją dawnych lalek. Obiekt ten pełni funkcję skansenu, ale jest tu też możliwość noclegu w stylowej izbie dla 2 - 3 osób, wyżywienia oraz przyglądania się jak wyglądał dawniej wyrób lalek oraz zakupu wyrabianych tu aktualnie lalek. Ponieważ skansen jest niewielki przewodnik po skansenie to zarazem osoba wyrabiająca lalki i sprzedająca je.

Veteran Muzeum i ZOO Park w Rapotnie pod Jesenikami

Interesujące muzeum z bardzo bogatą ekspozycją różnorodnych starych pojazdów (powozy, dorożki, sanie, rowery, motocykle, samochody, czołg, wozy strażackie, traktory), maszyn rolniczych i urządzeń rzemieślniczych, ponadto: wiejskie sprzęty domowe, stroje z różnych epok, wózki dziecięce, pierwsze radia, telewizory, zegary, sprzęty muzyczne, stare fotografie itp. W obrębie muzeum mini ogród zoologiczny (małpy, lamy, osły, konie, kozy, ptactwo np. papugi, czaple) i mini arboretum, oraz:

- ogródek zabaw dla dzieci, w jego otoczeniu zwierzęta domowe np. ptactwo, króliki;
- miejsce na piknik;
- możliwość jazdy konnej;
- bufet na powietrzu (zastawa np. filiżanki z logo muzeum);
- możliwość zakupu pamiątek, widokówek (sprzedaż tych wyrobów jest zarazem reklamą działalności muzeum, np. zabawki dla dzieci, kubeczki, filiżanki, wazoniki itp. wszystkie z logo muzeum).

Obiekt czynny jest od 8 - 20.00. Bilet kupuje się na cały dzień (np. po zwiedzeniu muzeum można odwiedzić okoliczne miejscowości (zabytki, baseny termalne) i powrócić np. na przejażdżkę konną czy popołudniowy piknik. Muzeum nie jest dotowane, właściciele to prawdziwi pasjonaci.

Skansen Budownictwa Ludowego - Orawski Park Etnograficzny

Skansen znajduje się w Zubrzycy Górnej - wsi położonej w Beskidzie Żywieckim. W skansenie znajduje się drewniany Dwór Moniaków (sołtysów orawskich) z 1784 r. z wyposażeniem czarnej i białej izby, drewniana owczarnia, karczma, drewniane chatupy, folusz i olejarnia. Obecnie na terenie skansenu organizowane są programy przeznaczone głównie dla grup młodzieżowych:

- Jak to ze Inem było.
- Jak powstaje chleb (młócka cepami, wypiek chleba w starym piecu chlebowym).
- Wyrób bukietów orawskich z gufrowanej bibuły.
- Malowanie witraży na szkło (dzieci otrzymują oprawione prace na pamiątkę).

Galeria Aniołów w Czarnej Wodzie

Niewielka pracownia rzemieślnicza i Galeria Aniołów powstała kilka lat temu w czarnej Wodzie nad Wdą. Właściciel galerii - artysta wytwarzający anioły i inne ozdoby m.in. w drewniane ptaszki itp. prezentuje w galerii swoje prace, obrazy malarzy zafascynowanych krajobrazem i kulturą Kociewia, rzeźby innych artystów, tabakiery i kosze. Podczas zwiedzania można podpatrywać artystę przy pracy.

Większość eksponatów można kupić, można również zamówić u artysty kapliczki, rzeźby plenerowe i szopki. Wstęp do czynnej codziennie galerii jest bezpłatny.

Stary kamieniołom w Tata na Węgrzech

W węgierskiej miejscowości Tata (północne Węgry) znajduje się stary kamieniołom, zaadaptowany do celów turystycznych. Powstało w nim Muzeum Geologiczne na wolnym powietrzu. Zwiedzanie ułatwiają tablice informacyjne (ścieżka dydaktyczna). W zadaszonym pawilonie w starych kopalnianych wagonikach (ustawionych na fragmentach szyn kolejki wąskotorowej) można pooglądać różnego rodzaju surowce skalne wydobywane w miejscowym kamieniołomie oraz w innych kamieniołomach na Węgrzech (na wagonikach opisy skały i miejsca wydobywania). Przy wejściu do muzeum, obok kasy znajduje się mały sklepik, w którym turyści mogą zakupić minerały, wyroby jubilerskie z oryginalnymi miejscowymi kamieniami, są tu też mapy przewodniki i materiały promocyjne.

Trasy turystyczne w Zabrze

Oprócz zwiedzania podziemnych tras w skansenach organizowane są wycieczki edukacyjno-ekologiczne:

- nowoczesna sortownia i kompostownia odpadów;
- oczyszczalnia ścieków.

Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie (k. Poznania)

Muzeum w Szreniawie usytuowane jest na skraju Wielkopolskiego Parku Narodowego. Ekspozycja muzealna ilustruje dzieje rolnictwa i wsi od VIII do XX w. Odbývają się tu m.in. pokazy:

- Pokaz zdobienia pisanek;
- Jarmark Wielkanocny;
- Kolorowe Dzieciństwo w Muzeum;
- Festyn Zielonoświątkowy;
- Gdzie drwa rąbią tam wióry lecą;
- Wesele wiejskie;
- Omłoty w Szreniawie;

- Retro-show;
- Zwyczaje i obrzędy Bożonarodzeniowe.

Muzeum posiada też oddziały terenowe:

- Skansen i Muzeum Pszczelarstwa w Swarzędzu
- Muzeum Młynarstwa i Wodnych Urządzeń Przemysłu Wiejskiego w Rogoźnie
- Muzeum Wikliniarstwa i Chmielarstwa w Nowym Tomysłu
- Muzeum Środowiska Przyrodniczego i Łowiectwa Wielkopolskiego w Uzarzewie.

Muzeum Policji Republiki Słowackiej w Bratysławie

Muzeum pokazuje historię kryminalistyki, policji drogowej, od 1918 r. po okres współczesny, funkcjonowanie policji w różnych krajach, czynności policji w miejscu zbrodni, mundury i wyposażenie policji z różnych okresów, stare gazety, w których opisywane są przestępstwa i sposoby działań policji, przykłady działań policji w krajach sąsiednich, współpraca policji słowackiej z odpowiednimi organami w tych krajach i konkretne efekty tej współpracy, działania prewencyjne policji w szczególności w stosunku do młodzieży, itp.

Muzeum Pochówku w Wiedniu

Muzeum to mieści się na terenie największego zakładu pogrzebowego. Zgromadzono w nim cały szereg ciekawych eksponatów, m.in.: kapy na trumny i sarkofagi, flagi (czarne, białe - dziecięce, ciemnogrnatowe nakrycia na trumny przeznaczone dla kobiet niezamężnych, czerwone kapy oficerskie), stroje żałobne. Przewodnik pokazuje również dzwonek, który zawieszano w domu grabarza i łączono długim sznurem z dłonią pogrzebanego (na wypadek, gdyby pogrzebany okazał się żywym i aby mógł po obudzeniu zaalarmować grabarza). W muzeum są też powozy do przewożenia trumien i model tramwaju pogrzebowego z ok. 1918 r. (pod koniec I wojny światowej kursował między największymi wiedeńskimi szpitalami i cmentarzem specjalny tramwaj z 12 szufladami na trumny). Na jednej z półek w muzeum urządzono ruchomy model konduktu pogrzebowego z XIX w. Jest też sala z urnami, oraz trumna wielokrotnego użytku z 1784 r., ponadto klepsydry, deski pogrzebowe, krzyże, akt zgonu Franciszka Schuberta, maska pośmiertna Haydna, zaproszenia na pogrzeb Beethovena.

Schronisko dla Osłów na Cyprze

W Vouni na Cyprze znajduje się niecodzienna placówka - schronisko dla osłów, którego pensjonariuszami są osły, często stare i chore. Ten dom opieki dla zwierząt powstał na początku lat 90. i przebywa w nim obecnie około 120 zwierząt. Turystę wchodzącego na teren placówki wita lista lokatorów, każdy zwierzak ma bowiem swoje imię i opiekuna. Personel schroniska jest przez cały dzień zajęty pracą: opieką nad zwierzętami i oprowadzaniem turystów. Obiekt utrzymuje się z datków oraz ze sprzedaży pamiątek dla turystów. Obiekt oferuje sprzedaż karmy, którą w czasie zwiedzania można uraczyć pensjonariuszy schroniska. Zwiedzający mogą zakupić jednorazowy bilet lub zapisać się do Towarzystwa Przyjaciół Cypryjskich Osłów, co daje możliwość wielokrotnych wejść na teren placówki, a przede wszystkim, jako że cena zapisu jest kilkakrotnie wyższa niż cena pojedynczego biletu ma wymiar humanitarny.

Park historyczno - etnograficzno - rekreacyjny w Ópusztaszer na Węgrzech

W parku tym znajdują się tu rozległe tereny rekreacyjne, jezioro, ścieżki spacerowe, rowerowe, zwłaszcza dla dzieci, tereny biwakowe, budynki muzealne w kształcie tureckich namiotów z ekspozycją dotyczącą przyrody i historii południowych Węgier, skansen wiejskiego budownictwa ludowego, skansen budownictwa miejskiego (XIX-wieczne miasteczko, m.in. sklep kolonialny, urząd pocztowy, fryzjer, fotograf, domy mieszczkańskie - XIX-wieczne miasteczko tętni życiem: w sklepie można kupować, u fotografa zrobić zdjęcie, na pocztce wysłać widokówkę itp.), muzeum techniki /m.in. stare parowozy i wagony, samoloty, urządzenia rolnicze/. Park jest tak urządzony, że można tu wraz z całą rodziną spędzić cały dzień, a każdy turysta znajdzie coś interesującego dla siebie.

Literatura

1. Burszta W. J., Kuligowski W., Sequel. Dalsze przygody kultury w globalnym świecie, Warszawskie Wydawnictwo Literackie Muza, Warszawa 2005.
2. Ciechanowicz W., Rozwój obszarów wiejskich w Polsce, Aura nr 12, 2000.
3. Górski R., Bez państwa. Demokracja uczestnicząca w działaniu, wyd. Korporacja Ha!art, Kraków 2007.
4. Jakubowski M. Bornholm, Wydawnictwo Krokodyl, Kraków 1994.

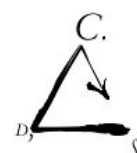
Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

5. Krzymowska-Kostrowicka A., Zarys geoekologii rekreacji, Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Warszawa, 1991.
6. Lewandowski K., Ekonomia radości, [w:] Zniewolony umysł 2, pr. zb. Pod red. E. Majewskiej i J. Sowy, Wyd.Korporacja Ha!art, Kraków 2007.
7. Lüneburg, Historische Salzstadt a.d. Ilmenau, Schöning & CO, Gebrüder Schmidt, Lübeck 2003.
8. Lüneburger Heide die schönsten Ausflugsziele, 1: 175 000, Herausgeber: Publicpress Publikationsgesellschaft mbH, Geseke, 2003.
9. Vitvarová-Vránkova Karolína, Krášenísvětlem, Respekt, 2007, nr 42.

XIII. ZAŁĄCZNIK NR 2. RAPORT Z BADAŃ WSPIERAJĄCYCH PROCES TWORZENIA DOKUMENTU STRATEGII

Wstęp

Badania zrealizowano w grudniu 2008 roku przez Centrum Doradztwa Strategicznego w ramach realizacji Strategii dla gminy Jerzmanowice-Przegonia. Badania były prowadzone przy współpracy z przedstawicielami młodzieży z Publicznego Gimnazjum Nr 2 im. Papieża Jana Pawła II w Przegoni oraz Publicznego Gimnazjum Nr 1 im. Akademii Krakowskiej w Jerzmanowicach.

Młodzież została włączona w realizację badań już na etapie konceptualizacji i budowania narzędzia. Podczas sesji kreatywnej, która była pierwszym spotkaniem pracowników Centrum Doradztwa Strategicznego z gimnazjalistami, wypracowane zostały mocne i słabe strony Gminy Jerzmanowice-Przegonia. Przedyskutowane zostały także problemy, które zdaniem młodzieży powinny znaleźć się w kwestionariuszu wywiadu. Na podstawie ustaleń powstało narzędzie badawcze – kwestionariusz wywiadu (załączone do niniejszego raportu). Drugie spotkanie miało na celu przeszkolenie młodzieży do roli ankietera. W rezultacie, do prowadzenia badań w terenie przygotowanych zostało 26 osób. W czasie spotkań młodzież wykazywała się dużym zaangażowaniem oraz wiedzą na temat Gminy. Precyzyjnie definiowane były zarówno plusy, jak i minusy Gminy. Młodzież zorientowana była w problemach, z jakimi boryka się Gmina, miała także pomysły na poprawę sytuacji. Reprezentacja gimnazjalistów ma także zaangażować się w prezentację wyników badań na Radzie Gminy.

Włączenie młodzieży w realizację takich projektów jest podejściem innowacyjnym w skali kraju. Jednak jak pokazują nasze doświadczenia, jest rozwiązaniem, które powinno być praktykowane w kreowaniu lokalnych polityk. Pozwala poznać opinie na temat jakości życia młodych mieszkańców Gminy. Ponadto, angażuje młodzież w kreowanie wizji rozwoju Gminy. Jest także dobrym narzędziem umożliwiającym dialog pokoleniowy na temat przyszłości rozwoju Gminy i wzrost zainteresowania przyszłością Gminy w lokalnej społeczności.

Wywiady realizowane były przez 26 przeszkolonych ankieterów. Badanie przebiegało bez większych problemów. Ankieterzy spotkali się z życzliwością mieszkańców, którzy chętnie dzielili się swoimi cennymi uwagami.

Cele badania

Zasadniczym celem badania było nawiązanie z mieszkańcami Gminy dialogu dotyczącego zmian koniecznych w Gminie Jerzmanowice - Przegonia pod kątem tworzonej obecnie Strategii Rozwoju Gminy oraz włączenie młodzieży gimnazjalnej w kreowanie wizerunku Gminy. Celem było, zatem również poznanie potrzeb i opinii mieszkańców Gminy odnośnie jakości życia oraz szans i zagrożeń związanych z dążeniem Jerzmanowic - Przegoni do bycia Gminą turystyczno-rekreacyjną. W szczególności, badanie miało przynieść odpowiedzi na następujące pytania szczegółowe:

- Jak się żyje w Gminie Jerzmanowice-Przegonia? Jakie są mocne i słabe strony Gminy?
- Jakie są pożądane kierunki zmian?
- Czy Gmina jest atrakcyjna turystycznie?
- Jak oceniane są atrakcje turystyczne zlokalizowane na terenie Gminy?
- Jakie podjąć kroki, by wzmocnić wizerunek Gminy?
- Jakie są koszty i korzyści w rozwoju Gminy w kierunku turystyki i rekreacji?
- Kto powinien włączyć się w rozwój Gminy?

Charakterystyka próby

Schemat doboru próby do badań

Ponieważ głównymi celami realizacji tego badania było włączenie młodzieży w kreowanie pozytywnego wizerunku Gminy oraz nawiązanie dialogu ze społecznością lokalną, ważniejsze było zaangażowanie w pracę wszystkich reprezentantów obu gimnazjów, niż dążenie do uzyskania próby reprezentatywnej w sensie statystycznym. Aby jednak otrzymane w wyniku badania opinie mieszkańców odzwierciedlały w jak najbardziej precyzyjny sposób ogół opinii prezentowanych w Gminie, zdecydowano o kwotowym doborze próby do badań ze względu na miejscowość zamieszkania.

Dysponując mapą Gminy oraz listą gimnazjalistów uczestniczących w projekcie, zawierającą informację o ich miejscowości zamieszkania, przydzielono każdemu ankieterowi optymalną liczbę kwestionariuszy do zrealizowania, tak, aby każde z sołectw reprezentowane było w badaniach w możliwie dużym stopniu. Pod uwagę brano dwa elementy:

- wielkość miejscowości;
- ilość reprezentantów poszczególnych miejscowości.

Na tej podstawie opracowano schemat podziału liczby ankiet do zrealizowania w każdej z miejscowości w następujący sposób:

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

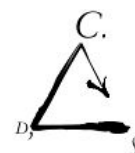

Tabela 11. Struktura próby założonej w badaniu.

Miejscowość	Liczba ankietów	Liczba ankiet do zrealizowania na osobę	Liczba ankiet ogółem
Przegonia	4	10	40
Gotkowice	1	10	10
Sąspów	4	8	32
Jerzmanowice	7	7	49
Łazy	2	10	20
Szklary	3	9	27
Ractawice	2	10	20
Czubrowice	3	8	24
Razem	26	średnio: 8,5	222

Charakterystyka zrealizowanej próby

W badaniach społecznych nigdy nie jest tak, że założona próba jest w 100% realizowana. Podobnie było również w przypadku niniejszych badań. Ostatecznie zrealizowano 180 ankiet w 8 miejscowościach wchodzących w skład Gminy. Poniższa tabela ukazuje ilość ankiet zrealizowanych w poszczególnych miejscowościach, udział mieszkańców poszczególnych miejscowości w ogólnej próbie oraz stopę zwrotów ankiet w poszczególnych miejscowościach.

Tabela 12. Struktura próby zrealizowanej w badaniu.

Miejscowość	Ilość zrealizowanych ankiet	Udział mieszkańców danej miejscowości w ogólnej zrealizowanej próbie (w procentach)	Procent ankiet zrealizowanych w stosunku do zaplanowanych
Czubrowice	17	9,4	71%
Gotkowice	6	3,3	60%
Jerzmanowice	49	27,2	100%
Łazy	21	11,7	105%
Przegonia	34	18,9	85%
Ractawice	16	8,9	80%
Sąspów	16	8,9	50%
Szklary	18	10	67%
Brak informacji	3	1,7	-
Ogółem	180	100	-

Widać zatem, że przewagę w próbie uzyskali reprezentanci Jerzmanowic (27%) oraz Przegoni (18,9%), na drugim miejscu uplasowały się pod względem udziału Łazy (11,7%) oraz Szklary (10%). W dużym stopniu warunkowane jest to stopą zwrotów, która w Łazach przekroczyła wręcz ilość założoną, w nieco mniejszym stopniu wynika to z dostępności ankietów z poszczególnych miejscowości.

Pośród osób, które ostatecznie udzieliły odpowiedzi, zdecydowana większość mieszka na terenie Gminy całe swoje życie, osoby te stanowią niemal 73% zrealizowanej próby. Z drugiej strony, pośród 42 osób, które w ciągu swojego życia przenieśli się na teren Gminy Jerzmanowice - Przegonia, dominują osoby mieszkające w Gminie już długo. Jedynie, co 8 respondent to osoba zamieszkująca w Gminie krócej niż 3 lata. W praktyce oznacza to jedynie 5 z naszych respondentów. Można, zatem założyć, iż wszyscy respondenci mieszkają na terenie Gminy wystarczająco długo, aby posiadać wykrystalizowane opinie na temat życia w Gminie.

Pod względem kategorii wieku można dostrzec dominację osób 35 - 44 letnich, które stanowią niemal 1/3 wszystkich respondentów. Niemniej jednak, różnice w udziale poszczególnych kategorii wiekowych w całej próbie nie są na tyle duże, aby zaburzać sensowność uzyskanych wyników.

Tabela 13. Struktura wieku respondentów.

	Liczba osób	Procent osób
do 17 roku życia	11	6,1
od 18 do 24 lat	27	15
od 25 do 34 lat	39	21,7
od 35 do 44 lat	53	29,4
od 45 do 59 lat	36	20,0
od 60 lat	13	7,2
brak informacji	1	0,6
ogółem	180	100

Bardziej kłopotliwy jest fakt, iż w zrealizowanej próbie mamy do czynienia ze znaczną nadreprezentacją kobiet. Stanowią one 61% wszystkich respondentów, może to zatem wpływać na rodzaj informacji uzyskiwanych od mieszkańców.

Tabela 14. Struktura wykształcenia respondentów.

	Liczba osób	Procent osób
Podstawowe	21	11,7
Zawodowe	33	18,3
Średnie	71	39,4
Wyższe	50	27,8
Brak informacji	5	2,7
Ogółem	180	100

Pośród grup wykształcenia dostrzegalna jest dominacja osób o wykształceniu średnim, które stanowią niemal 40% wszystkich przebadanych mieszkańców Gminy. Stanowi to jednak odsetek bardzo zbliżony do udziału osób o tym rodzaju wykształcenia w ogóle mieszkańców Gminy Jerzmanowice-Przegonia (ok. 46%). Nadreprezentowana jest natomiast kategoria osób o wykształceniu wyższym – mimo, iż w Gminie odsetek osób o wykształceniu policealnym lub wyższym

wynosi około 5,4%, (dane ze spisu powszechnego z początku XXI wieku) to w próbie stanowią one niemal 28%.

Wyniki

Jerzmanowice Przegonia – jakość życia

W opinii mieszkańców Gmina jest miejscem dobrym do życia, uważa tak 70% respondentów. Ze stwierdzeniem takim nie zgadza się jednak (odpowiedzi: raczej nie, zdecydowanie nie) blisko 11% badanych. Opinia nie jest istotnie uzależniona od miejsca zamieszkania (sołectwo), wieku czy też wykształcenia.

Ponad 90% osób uznających Gminę za dobre miejsce do życia, uważa ją również za atrakcyjną turystycznie. Natomiast spośród osób nie zgadzających się ze stwierdzeniem, że Gmina Jerzmanowice-Przegonia to dobre miejsce do życia, tylko 40% uważa ją za atrakcyjną turystycznie.

Pytani o mocne strony Gminy, o cechy, które pozytywnie ją wyróżniają wśród innych, mieszkańcy Jerzmanowic - Przegoni w większości nie mieli problemu z podaniem przynajmniej jednej odpowiedzi. Co czwarta ankietowana osoba nie wymieniła żadnej zalety, przy czym należy zaznaczyć, że pytanie zadano w sposób otwarty – badani sami wymieniali zalety Gminy – co niewątpliwie zwiększyło odsetek braku odpowiedzi.

Najczęściej wskazywano na grupę cech, które można określić mianem atrakcyjności przyrodniczo-geograficznej Gminy. Prawie 40%²² respondentów stwierdziło, że mocną stroną Jerzmanowic-Przegoni jest krajobraz, przy czym jako przykłady walorów krajobrazowych wymieniano skałki i ostańce, jaskinie oraz doliny. Co piąty z ankietowanych mieszkańców za zaletę Gminy uważa jej położenie. Warto dodać, że badani mieli tu na myśli zarówno bliskość aglomeracji krakowskiej, jak i Ojcowskiego Parku Narodowego. W wypowiedziach mieszkańców często pojawia się również wątek szeroko rozumianych walorów turystycznych – poruszyło go ok. 17% respondentów, przy czym niektórzy wskazywali na konkretne obiekty (np. zabytki czy szlaki turystyczne). Jak widać, silne miejsce w świadomości mieszkańców zajmuje wizja Gminy Jerzmanowice - Przegonia jako terenu atrakcyjnego turystycznie.

Kolejną mocną stroną Gminy, wskazywaną przez około 11% respondentów, jest jej oferta kulturalna. Mieszkańcy są zadowoleni z gminnych imprez kulturalnych, a także z działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Jerzmanowicach oraz domu kultury w Racławicach. W wypowiedziach pojawiały się

²² Warto zaznaczyć, że odsetki odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż badani – zarówno w pytaniu o mocne, jak i o słabe strony gminy – mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

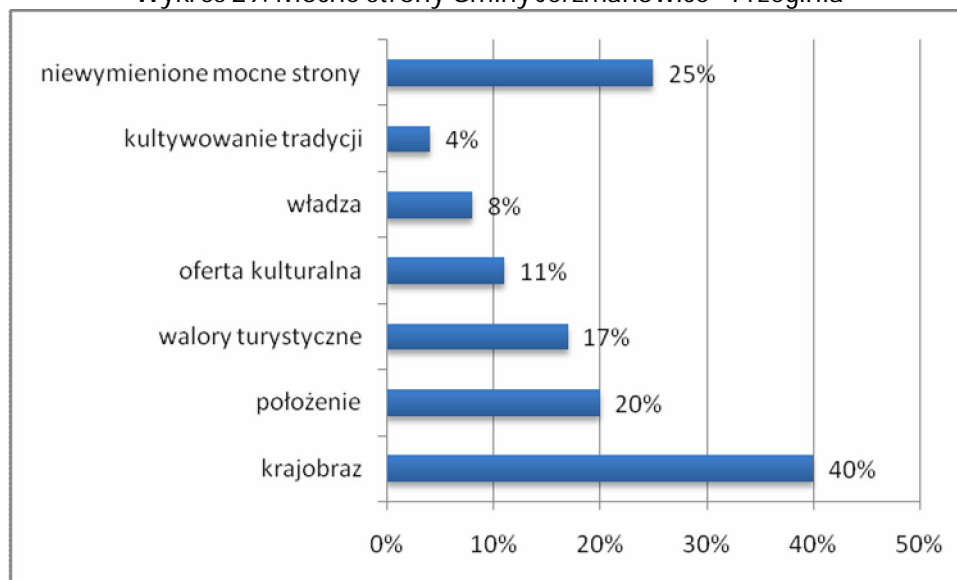
również zespoły muzyczne, działające na terenie Gminy: Młodzieżowy Regionalny Zespół Pieśni „Mazureczek” oraz Amatorska Orkiestra Dęta.

Ponad 8% badanych mieszkańców Jerzmanowic-Przegoni wskazało, iż ich Gminę na tle innych pozytywnie wyróżnia sposób sprawowania władzy. W tej grupie pojedyncze osoby uważają, że mocną stroną Jerzmanowic-Przegoni jest działalność wójta oraz sołtysów.

Z wypowiedzi respondentów można również dowiedzieć się, że ok. 4% z nich za mocną stroną Gminy uważa fakt kultywowania lokalnych tradycji. Wskazywano tu działalność Koła Gospodyń Wiejskich, a także podkreślano znaczenie lokalnego rękodzieła, w tym rzeźby w drewnie.

Pozostałe cechy i obiekty, o których wspominali badani, to: ośrodek zdrowia, budynek Urzędu Gminy, bank, oczyszczalnia ścieków, Sanktuarium Najświętszego Zbawienia w Przegoni, kanalizacja w części Gminy, historia Gminy, radiowy Internet w Gminie, media, komunikacja, nieduże nasilenie ruchu i czyste powietrze, dobrze rozwinięta sieć handlowa oraz lokalne kluby sportowe. Warto również zaznaczyć, z kogo dumni są ankietowani mieszkańcy Gminy Jerzmanowice - Przegonia. Wśród postaci aktywnych na lokalnym polu pozytywnie wyróżniają się proboszcz ze Szklar oraz sołtys Jerzmanowic (oba otrzymali po kilka wskazań). Pojedynczy mieszkańcy odczuwają również dumę z siebie nawzajem, a także z gminnej młodzieży, która jest chętna do nauki (oraz do udziału w niniejszym badaniu).

Wykres 29. Mocne strony Gminy Jerzmanowice - Przegonia

Jeśli chodzi o słabe strony Gminy, ankietowani mieszkańcy mieli jeszcze mniej problemów z ich wymienieniem – jedynie ok. 2% nie podało żadnej wady Jerzmanowic-Przegoni. Badani najczęściej poruszali kwestie związane ze słabościami infrastruktury w Gminie – braki w tej dziedzinie zauważa ok. 63% osób. Jednym z głównych problemów jest dla mieszkańców zły stan dróg – to, że są dziurawe, nieoświetlone, nie ma wzdłuż nich rowów, chodników, a w zimie pojawiają się problemy z

ich odśnieżaniem. Kolejną z infrastrukturalnych słabości zauważanych przez mieszkańców jest niedostateczne skanalizowanie Gminy.

Mniej więcej co czwarty z badanych mieszkańców Jerzmanowic-Przegoni za słabą stronę swojej Gminy uważa jej władze. W jaki sposób ankietowani uzasadniali swoje opinie? Wskazywali przede wszystkim na biurokratyzowanie oraz wynikającą z tego nieskuteczność w działaniu – władze „*dużo mówią, mało robią*”. Co więcej, pojawiły się również opinie o słabym zaangażowaniu lokalnej administracji w życie Gminy, o tym, że nie są oni zainteresowani problemami mieszkańców, co skutkuje nienajlepszymi kontaktami na linii urząd– mieszkańcy. Kolejną słabą stroną Jerzmanowic -Przegoni, poruszaną przez respondentów, jest komunikacja Gminy z Krakowem – co piąta ankietowana osoba uznała ją za problematyczną. Wskazywano na brak połączeń MPK docierających do Gminy, a także na zatłoczenie w busach i brak wystarczającej liczby przystanków. Pojawiła się również negatywna opinia na temat funkcjonowania szkolnych autobusów.

Prawie 15% badanych mieszkańców Gminy uważa, że możliwości spędzania wolnego czasu są w Gminie niewystarczające. Z jednej strony, ankietowani wskazywali na słabo rozwinięte życie kulturalne: brak kawiarni, miejsc spotkań, kina czy też strzeżonych imprez. Z drugiej strony, mieszkańcom brakuje zaplecza sportowego, chętnie widzieliby na terenie Gminy basen, salę sportową oraz ośrodek rekreacyjno – sportowy.

Słabością Gminy Jerzmanowice - Przegonia jest w oczach jej mieszkańców również brak pomysłu na jej rozwój – uważa tak prawie 10% respondentów. Krytykują oni słabo rozwiniętą przedsiębiorczość, niski poziom rozwoju gospodarczego i ekonomicznego, a także brak inwestycji w powiązaniu ze słabym wykorzystaniem środków unijnych.

Prawie 8% badanych mieszkańców uważa, że w Gminie nie ma wystarczającej oferty rozrywkowo – rekreacyjnej dla młodzieży. Wskazywano na małą ilość rozrywek kulturalnych dla młodych ludzi, a także miejsc spotkań dla nich, w wyniku czego spędzają czas „*przesiadując w barach*”.

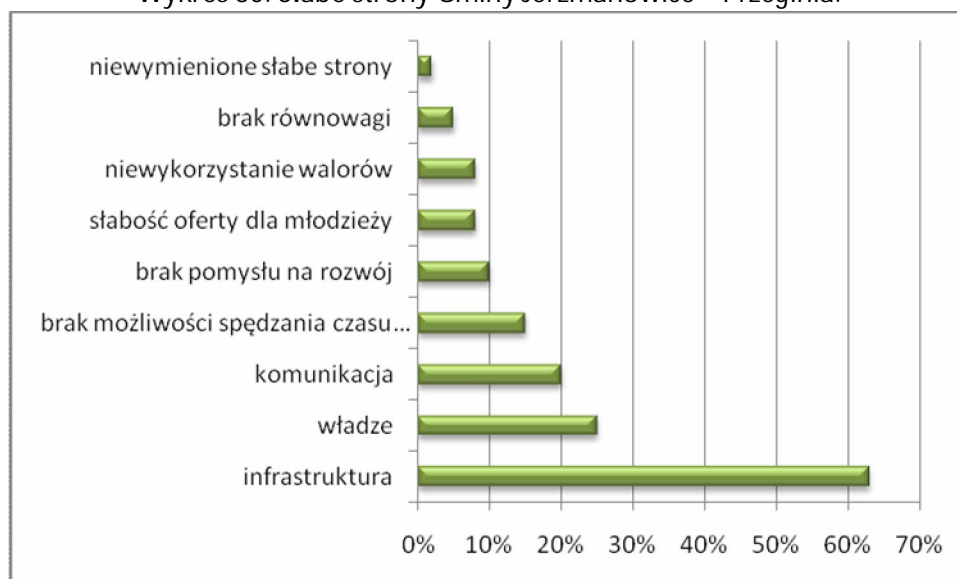
Kolejną słabą stroną Jerzmanowic-Przegoni, którą widzi 8% ankietowanych mieszkańców, jest niedostateczne wykorzystanie walorów turystycznych Gminy. Ich zdaniem, brak jest infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Co więcej, nie ma dostatecznie rozwiniętej sieci ścieżek rowerowych czy miejsc noclegowych, a promocja Gminy nie jest wystarczająca.

Okolo 5% respondentów za słabość Gminy uważa brak równowagi, polegający przede wszystkim na rywalizacji dwóch części Gminy, „*podzieleniu na pół*”. Pojawiły się także opinie o finansowym faworyzowaniu niektórych wsi – przede wszystkim Przegoni, ale także Racławic czy Czubrowic.

Pojedynczy badani wśród słabości wymienili również: nierozwiązaną kwestię wywozu śmieci, małą aktywność i niskie zaufanie wśród społeczności lokalnej, problemy społeczne Gminy (takie jak np.

bezrobocie, korupcja czy kumoterstwo), zanieczyszczenie środowiska, brak nadajnika sieci komórkowej, powolny dostęp do Internetu, czy złe funkcjonowanie straży pożarnej.

Wykres 30. Słabe strony Gminy Jerzmanowice – Przegonia.

Pożądanee kierunki zmian

Ankietowani mieszkańcy Jerzmanowic-Przegini zostali poproszeni o podanie, jakich zmian dokonaliby w Gminie, gdyby należeli do jej władz. Pytanie zostało zadane w sposób otwarty, by skłonić respondentów do zastanowienia się nad potrzebami ich małej ojczyzny. Odpowiedzi obrazują, jaki jest pożądanee przez mieszkańców kierunek rozwoju Gminy. Jedynie 2% respondentów stwierdziło, że nie widzi potrzeby zmian, natomiast ok. 30% przyznało, że nie zastanawiało się nad tą kwestią. Pozostałe 2/3 badanych wymieniło przynajmniej jedną pożądaną zmianę. Jaki obraz wyłania się z ich odpowiedzi?

W świetle odpowiedzi na pytanie o słabe strony Gminy nie dziwi, że 2/3 respondentów (spośród tych, którzy podali przynajmniej jedną propozycję) jako korzystną zmianę widziałoby poprawę infrastruktury – przede wszystkim drogowej – w Gminie (należy tu zaznaczyć, że odsetki nie sumują się do 100%, gdyż badani mogli podać maksimum 3 propozycje zmian). Kolejną pod względem popularności kwestią wymagającą poprawy jest funkcjonowanie zarządzania w Gminie – poruszyła ją co trzecia osoba. Respondenci postulowali polepszenie sprawności działania, w tym zatrudnienie fachowca – konsultanta od funduszy UE, a także wzmocnienie personelu Urzędu Gminy. Pojawiły się również głosy, że warto byłoby doprowadzić do zgody w Radzie Gminy.

Co czwarty ankietowany zaproponował zmiany dotyczące możliwości spędzania czasu wolnego – nowe propozycje w tej dziedzinie (nieporuszone w poprzednim pytaniu) to przyspieszenie remontu

domu kultury w Jerzmanowicach oraz umożliwienie korzystania z domów kultury i biblioteki w weekendy. Warto zaznaczyć, że sugestie respondentów dotyczyły zarówno dorosłych, jak i młodzieży i dzieci (dla nich postulowano zakładanie placów zabaw).

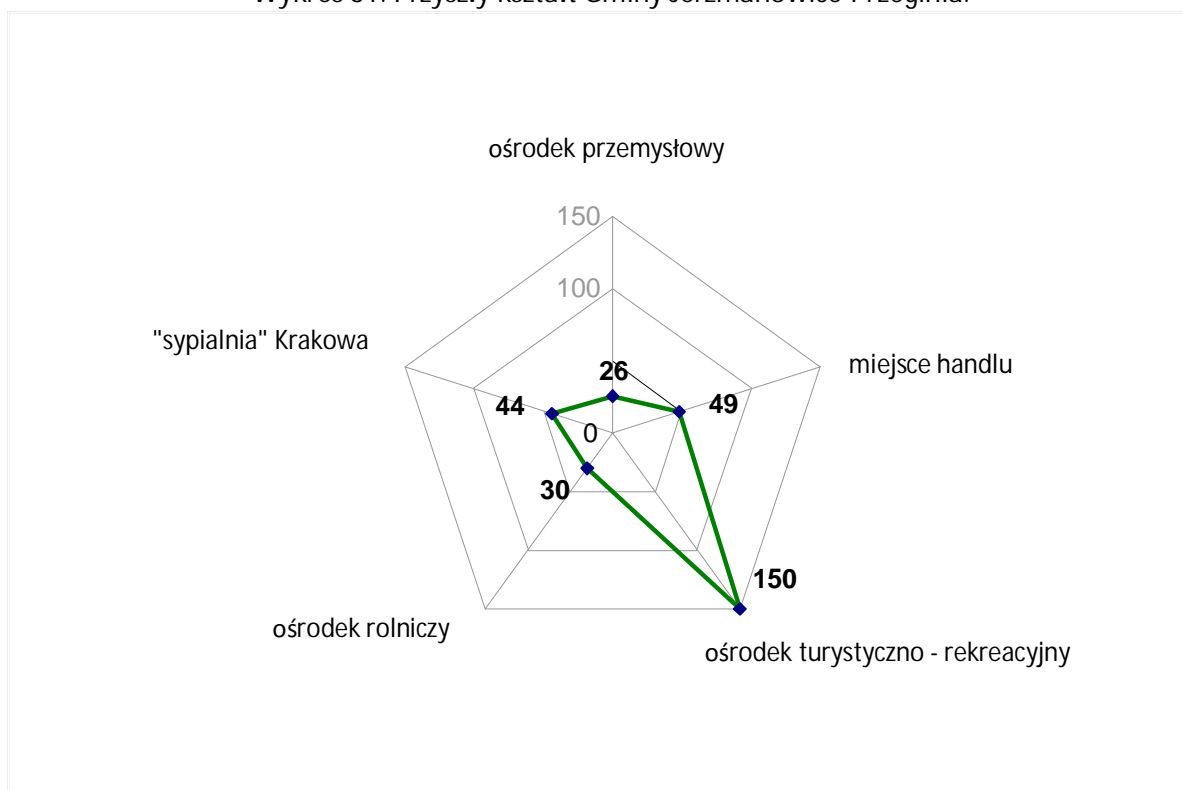
Młodych mieszkańców Gminy dotyczą również propozycje zmian w dziedzinie szkolnictwa, które można odszukać w wypowiedziach 15% respondentów. Mieszkańcy Jerzmanowic-Przegoni chcieliby poprawy jakości nauczania w lokalnych szkołach, a jako środki prowadzące do tego celu widzą: unowocześnienie sal lekcyjnych oraz zatrudnienie wykwalifikowanych nauczycieli. Proponowali również budowę na terenie Gminy liceum bądź technikum, a także zwiększenie ilości zajęć dodatkowych oraz poprawę bezpieczeństwa wokół szkół.

Dla 18% z ankietowanych mieszkańców Jerzmanowic-Przegoni wartą dokonania zmianą byłoby usprawnienie komunikacji Gminy z aglomeracją krakowską. Po 8% respondentów za ważne uznało: rozwój turystyki oraz przeciwdziałanie konfliktom i brakowi równowagi w Gminie. Jeśli chodzi o tę ostatnią kwestię, wśród propozycji mieszkańców można wyróżnić dwa trendy. Część chciałaby ograniczenia zaniedbywania niektórych wsi, np. poprzez zmianę ordynacji wyborczej do samorządu lokalnego. Z drugiej strony, pojawiły się nawet głosy, że Gminę należałoby podzielić na pół.

Inne sugestie zmian, wysuwane przez mieszkańców, dotyczyły między innymi: ukierunkowania rozwoju Gminy (w tym stworzenia konsultowanego z mieszkańcami planu rozwojowego oraz planu zagospodarowania przestrzennego), poprawy funkcjonowania służby zdrowia (całodobowa działalność ośrodka zdrowia), skuteczniejszego pozyskiwania i efektywniejszego wykorzystywania funduszy unijnych (postulat zatrudnienia konsultanta do spraw UE), poszerzenia współpracy z Krakowem i/lub Olkuszem, kształtowania mentalności mieszkańców w kierunku większego zaangażowania w sprawy Gminy, czy też budowy nadajnika sieci komórkowej.

Pożądane kierunki zmian w Gminie identyfikowane były również poprzez pytanie ilościowe. Respondenci proszeni byli o wybranie z listy pięciu propozycji kierunku rozwoju, który byłby dla Gminy najbardziej korzystny w ciągu najbliższych 10-15 lat. Zdecydowanie najwięcej mieszkańców (ponad 72%) uważa, że Gmina powinna stać się ośrodkiem rekreacyjno – turystycznym. Rozwój w tym kierunku powinien zakładać działania związane z poszerzeniem bazy noclegowej oraz polepszeniem jakości usług świadczonych dla turystów. Zdecydowanie mniej osób widzi swoją Gminę w przyszłości jako miejsce handlu lub ośrodek rolniczy. Najmniej respondentów życzyłoby sobie, aby Gmina stała się ośrodkiem przemysłowym lub by pełniła rolę „sypialni” Krakowa. Respondenci mogli także dodatkowo podać swoje własne propozycje dotyczące kierunku, w którym powinna rozwijać się Gmina. Z możliwości tej skorzystało zaledwie kilka osób. Mieszkańcy zaproponowali inwestycję w ośrodki sportowo rekreacyjne oraz rehabilitacyjne, a także centra szkoleniowo - edukacyjne.

Wykres 31. Przyszły kształt Gminy Jerzmanowice-Przegonia.

Jerzmanowice-Przegonia Gminą turystyczno-rekreacyjną

Zdecydowana większość badanych mieszkańców (80%) uważa swoją Gminę za atrakcyjną turystycznie. Z opinią taką nie zgadza się tylko 12% respondentów. Opinia ta nie jest istotnie uzależniona od miejsca zamieszkania, wieku czy też wykształcenia. Najbardziej zgodni co do atrakcyjności Gminy byli respondenci z Gotkowic i Łazów (100% respondentów z tych miejscowości uważa, że Gmina jest atrakcyjna turystycznie) oraz Sąspowa (analogiczny odsetek wynosi tu 95%). Spośród osób uważających Gminę za atrakcyjną turystycznie, 77% jest zdania, że powinna ona zdecydowanie wybrać kierunek rozwoju związany z turystyką i rekreacją.

W odniesieniu do zagadnień związanych z turystyką, respondentów pytano również o to, które ze zidentyfikowanych przez autorów badania walorów turystycznych Gminy w największym stopniu decydują ich zdaniem o atrakcyjności turystycznej Gminy. Respondenci mogli wskazywać, jedną lub dwie odpowiedzi z zamieszczonej przez nas listy 12 walorów turystycznych (mogli także nie wskazywać żadnej z podanych atrakcji). Ponadto, w celu identyfikacji dodatkowych, nieznanych autorom badania walorów, jako odpowiedź 13 zamieszczono możliwość wpisania innej dodatkowej atrakcji turystycznej. Poszczególne walory oraz skłonność respondentów do ich wskazywania zaprezentowane zostały w Tabeli nr 15.

Ponieważ respondenci mogli wskazywać więcej niż jedną odpowiedź, poniższe dane dotyczyć będą nie procentów osób, które udzieliły danej odpowiedzi, a tego, jaki odsetek wśród wskazanych przez wszystkich respondentów odpowiedzi stanowił dany walor turystyczny.

Tabela 15. Walory turystyczne Gminy według znaczenia dla atrakcyjności turystycznej Gminy w oczach mieszkańców.

Walor turystyczny	Liczba wskazań	Procent wskazań
Występowanie skał i ostańców	76	24,36
Umiejscowienie części Gminy w obrębie Ojcowskiego Parku Narodowego	52	16,67
Liczne jaskinie (np. J. Nietoperzowa)	51	16,35
Piesze szlaki turystyczne na terenie Gminy	26	8,33
Zabytkowe kościoły np. w Racławicach	21	6,73
Rezerwat przyrody „Dolina Szklarki”	19	6,09
Umiejscowienie części Gminy w obrębie Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie	15	4,81
Ścieżki rowerowe na terenie Gminy	14	4,49
Dwór w Łazach	11	3,53
Kalwaria Czubrowicka	10	3,21
Historia Gminy (fakt, że przebiegała przez nią granica między zaborami)	9	2,88
Liczne stanowiska archeologiczne (m.in. obozowisko jaskiniowe w Jerzmanowicach)	7	2,24
Coś innego	1	0,32
Razem	312	100,00

W Tabeli nr 15 widać, że najczęściej respondenci wskazywali fakt występowania skał i ostańców jako decydujący o atrakcyjności turystycznej Gminy. Na drugim miejscu, z niemal identyczną ilością wskazań, uplasowało się umiejscowienie części Gminy w obrębie Ojcowskiego Parku Narodowego oraz występowanie licznych jaskiń np. Jaskini Nietoperzowej. Tylko jedna osoba wskazała jeszcze inną odpowiedź, a mianowicie Dolinę Będkowską. Mimo iż wchodzi ona w skład Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie jako jedna z 7 dolin, według tego respondenta zasłużyła na osobne wyróżnienie.

W pytaniu 7 proszono także respondentów o wyjaśnienie dlaczego, ich zdaniem, właśnie ten walor decyduje o szczególnej atrakcyjności Gminy. Spośród niewielu uzasadnień, które wskazali respondenci, najczęściej pojawiał się fakt możliwości wykorzystania istniejących w Gminie skał i ostańców jako atrakcji dla turystów zainteresowanych wspinaczką. Jaskinie i skały określone były jako najbardziej charakterystyczne atrakcje Gminy. Ponadto, jedna z osób zwróciła uwagę, że występowanie skał oraz licznych jaskiń sprzyja rozwojowi turystyki kwalifikowanej na terenie Gminy. Natomiast w odniesieniu do Kalwarii Czubrowickiej respondenci zwrócili uwagę na atrakcyjność wydarzenia, jakim jest Męka Pańska prezentowana tam na żywo.

W badaniu starano się również pozyskać opinie mieszkańców dotyczące inicjatyw, jakie należałoby podjąć, aby Gmina była bardziej atrakcyjna dla turystów. W tym celu proszono respondentów o ocenę na skali od 1 do 5, jak ważne według nich jest podjęcie poszczególnych działań, gdzie 1 oznacza

działanie zupełnie nieważne, a 5 zdecydowanie ważne. Propozycje, jakie poddano w ten sposób ocenie to:

- polepszenie promocji Gminy na zewnątrz;
- poprawa dostępności komunikacyjnej;
- rozszerzenie oferty gastronomiczno – noclegowej;
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa;
- wzbogacenie oferty imprezowo – kulturalnej;
- poprawa dostępności atrakcji turystycznych;
- rozszerzenie oferty edukacyjnej w turystyce.

Ponieważ istotność wszystkich tych stwierdzeń mierzona była na jednakowej skali, to możliwe jest dokonanie porównań pomiędzy poszczególnymi pytaniami. Posłużono się w tym celu dwoma prostymi miarami statystycznymi liczonymi dla rozkładu odpowiedzi przy każdym stwierdzeniu: średnią arytmetyczną oraz odchyleniem standardowym. Pierwsza z nich pozwoli pokazać, w jaki sposób przeciętnie oceniana jest ważność podjęcia poszczególnych działań, druga ukaże, w jakim stopniu zróżnicowane są odpowiedzi poszczególnych osób.

Tabela 16. Waga poszczególnych działań do podjęcia przez Gminę – wartość średnia i odchylenie standardowe.

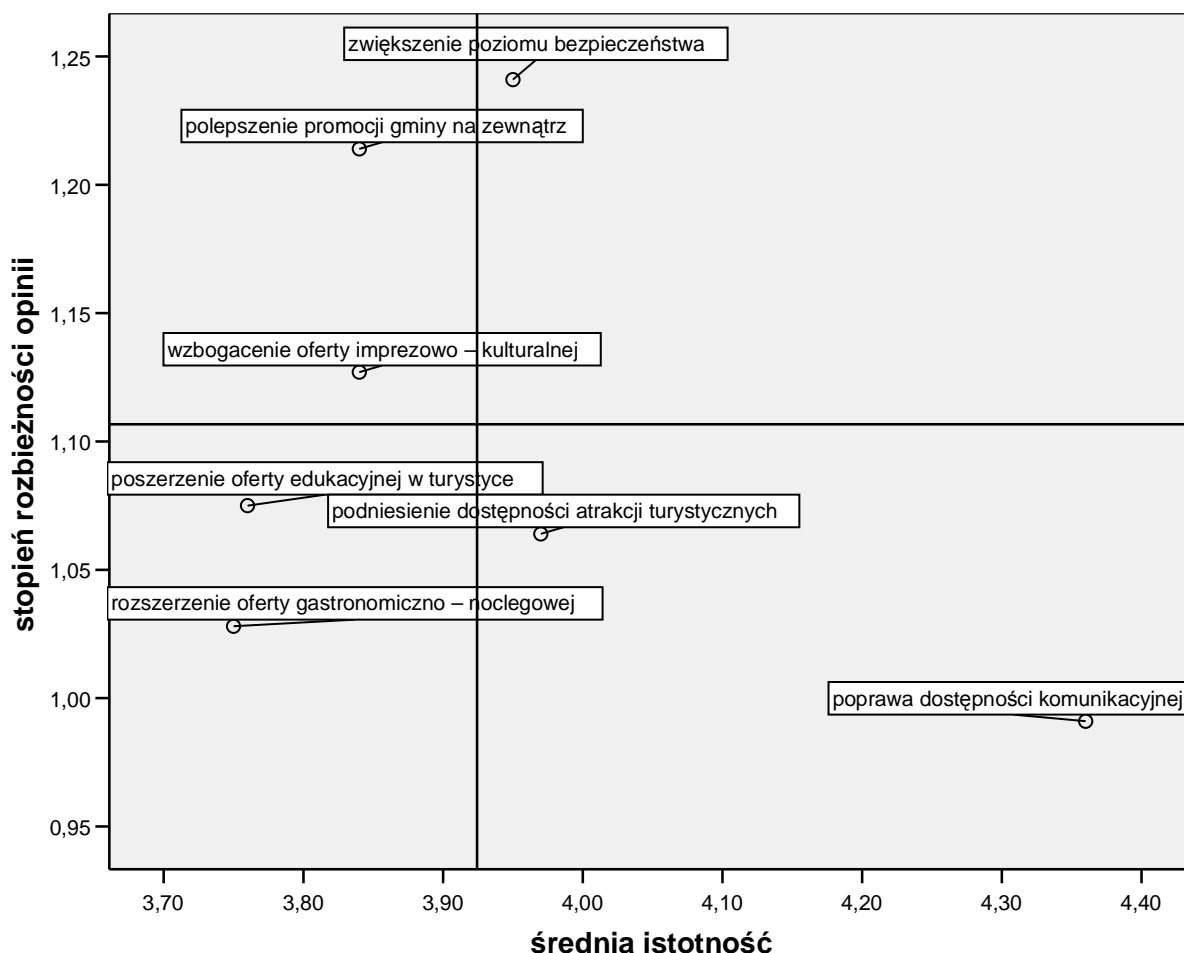
Działanie do podjęcia	Średnia	Odchylenie standardowe
poprawa dostępności komunikacyjnej	4,36	0,99
poprawa dostępności atrakcji turystycznych	3,97	1,06
zwiększenie poziomu bezpieczeństwa	3,95	1,24
polepszenie promocja Gminy na zewnątrz	3,84	1,21
wzbogacenie oferty imprezowo – kulturalnej	3,84	1,13
rozszerzenie oferty edukacyjnej w turystyce	3,76	1,08
rozszerzenie oferty gastronomiczno – noclegowej	3,75	1,03

Na podstawie powyższej tabeli widać, że poprawa dostępności komunikacyjnej jest dla mieszkańców zdecydowanie najważniejsza, wynik średni 4,36 to rezultat bardzo wysoki, ponieważ maksymalna wartość, jaką mogli wybierać respondenci, wynosiła 5. Ponadto, jak widać w kolumnie trzeciej, poprawa dostępności komunikacyjnej posiada również najniższe odchylenie standardowe, a zatem zgodność odpowiedzi wśród mieszkańców była najwyższa. Warto również zwrócić uwagę na fakt, że nawet najniższy średni wynik, jaki otrzymało rozszerzenie oferty gastronomiczno-noclegowej, wynosi 3,75, a zatem oznacza umiarkowaną istotność. Żadne z działań nie zostało, ogólnie rzecz ujmując, uznane za nieistotne.

W przystępny sposób wagę podjęcia poszczególnych działań w oczach mieszkańców oraz zgodność respondentów w tej kwestii pokazuje poniższy wykres.

Im dane działanie bardziej na prawo, tym większa jego średnia istotność. Im wyżej natomiast, tym bardziej zróżnicowane w tej kwestii opinie przejawiali respondenci. Linie dzielące wykres na ćwiartki ustalone zostały w punkcie średniej (ze wszystkich działań) istotności i średniego (ze wszystkich działań) odchylenia standardowego. W ten sposób widać, że w prawej dolnej ćwiartce, która identyfikuje działania zgodnie oceniane jako bardzo ważne znalazły się: poprawa dostępności komunikacyjnej oraz podniesienie dostępności atrakcji turystycznych.

Wykres 32. Waga poszczególnych działań, a zgodność jej oceny przez badanych.

W lewej dolnej ćwiartce, zawierającej działania zgodnie uznawane za relatywnie mniej ważne znalazły się poszerzenie oferty edukacyjnej w turystyce oraz rozszerzenie oferty gastronomiczno-noclegowej. Górne ćwiartki zawierają działania, co do których opinie były bardziej zróżnicowane.

Analiza zależności między zmiennymi wykazała, że:

- osoby z wykształceniem zawodowym, rzadziej niż osoby z innymi poziomami wykształcenia, oceniają poprawę dostępności komunikacyjnej jako bardzo ważną (odpowiedź „5” wybrało 27% osób z wykształceniem zawodowym, podczas gdy pośród innych kategorii odsetki te

wahają się pomiędzy 38% dla osób z wykształceniem wyższym, a 45% dla osób z wykształceniem podstawowym);

- osoby z wykształceniem podstawowym znacznie częściej niż osoby z wykształceniem wyższym uznają za bardzo ważne lub ważne podniesienie poziomu bezpieczeństwa (odpowiedź „4” lub „5” wybrało tu 89,5% osób z podstawowym wykształceniem, podczas gdy wśród osób z wykształceniem wyższym odsetek ten wyniósł 56%).

Warto w tym miejscu podkreślić, że wykształcenie podstawowe pośród respondentów posiadało 21 osób, z czego 6 to były osoby powyżej 60 roku życia, natomiast 11 to osoby niepełnoletnie, zatem istotność podniesienia poziomu bezpieczeństwa związana jest raczej z wiekiem tych osób, a nie poziomem ich wykształcenia. Ponadto, jak wynika z wypowiedzi w pytaniach otwartych, młodzież w specyficzny sposób rozumie bezpieczeństwo i wiąże je raczej ze stanem dróg, chodników i przejść dla pieszych oraz oświetleniem ulic.

- osoby powyżej 60 roku życia rzadziej niż przedstawiciele innych grup wiekowych uważały za bardzo ważne podniesienie dostępności atrakcji turystycznych, częściej natomiast niż osoby młodsze podkreślali wagę rozszerzenia oferty edukacyjnej w turystyce. Warto jednak pamiętać, że takich osób znalazło się w próbie zaledwie 6, w związku z czym wyniki te mogą być obciążone dużym błędem systematycznym.

Większość osób (79%) która widzi Jerzmanowice-Przegonię za 15 lat jako Gminę turystyczno rekreacyjną, za zasadne (4, 5 na kontinuum) uważa działania mające na celu poprawę dostępności atrakcji turystycznych.

Prawie 90% oceniających swoją Gminę jako nieatrakcyjną turystycznie, za najważniejsze uznaje działanie mające na celu poprawę dostępności atrakcji turystycznych.

Ponadto, aby zidentyfikować, jaki rodzaj inwestycji jest dla mieszkańców Gminy najważniejszy, zadano dodatkowe pytanie: „Gdyby Gmina miała możliwość otrzymania bezzwrotnej dotacji na cele rekreacyjno-turystyczne, w co, według Pana(i), powinna zainwestować?”. W tym miejscu ankietę odczytywał odpowiedzi, które zawarto w poprzednim pytaniu i prosił o uszczegółowienie, jaką konkretnie inwestycję w danym obszarze respondent by zaproponował. Odpowiedzi udzielane na to pytanie w dużym stopniu potwierdziły prezentowane już dotychczas opinie – najczęściej zwracano uwagę na konieczność poprawy dostępności komunikacyjnej. Niemniej jednak, pojawiły się tu niekiedy uszczegółowienia oraz ujawniło się dwojakie rozumienie sformułowania „dostępność komunikacyjna”. Z jednej strony, respondenci sugerowali uruchomienie nowych linii busów lub MPK (tu najczęściej chodziło o kurs Kraków-Szklary), z drugiej natomiast, wyrażano sugestię o uruchomieniu nowego nadajnika komórkowego. Zarówno w analizowanych ankietach, jak i podczas warsztatów z gimnazjalistami, zwracano uwagę na problemy z zasięgiem sieci telefonii komórkowej w Szklarach.

Równie często jak poprawę dostępności komunikacyjnej, respondenci wymieniali konieczność poprawy dostępności atrakcji turystycznych, co ponownie potwierdza wyniki otrzymane wcześniej. Ponadto, większego znaczenia nabrała w tym miejscu promocja Gminy, którą podkreślało bardzo wielu respondentów. W odniesieniu do tego zagadnienia sugerowano nawiązanie porozumienia z gminami Krzeszowice i Wielka Wieś.

Wielu respondentów podkreślało też konieczność inwestycji w rozwój infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej, wymieniano: obiekty sportowe, w tym głównie basen i hale sportowe, oraz kino czy kawiarnie. Pojawił się też pomysł utworzenia na terenie Gminy stoku narciarskiego.

Kontynuując wątek rozwoju Gminy w kierunku turystyki i rekreacji, zapytano mieszkańców, jakie korzyści i nadzieje, ale z drugiej strony, jakie koszty i obawy wiążą z taką właśnie wizją przyszłości Gminy. Jakie zatem pozytywy widzą w niej mieszkańcy Jerzmanowic-Przegoni? Warto rozpocząć od stwierdzenia, że ponad 3/4 respondentów wymieniło przynajmniej jedną korzyść, co zważywszy na otwarty charakter pytania wydaje się odsetkiem stosunkowo wysokim. Wśród osób, które znalazły plusy w rozwoju turystyki i rekreacji w Gminie, większość (prawie 60%) dostrzega, że przyniesie on korzyści finansowe. Trzeba przy tym zaznaczyć, że badani spodziewają się zysków zarówno dla Gminy jako całości (większych wpływów do budżetu), jak i dla mieszkańców (szczególnie tych prowadzących gospodarstwa agroturystyczne, czy też działalność handlową związaną z turystyką). Widzą także, że większe wpływy finansowe oznaczają środki na inwestycje w Gminie. Kolejne 11% ankietowanych mieszkańców Jerzmanowic – Przegoni jako korzyść wymieniło zwiększenie liczby turystów w Gminie, co także można wiązać ze spodziewanymi zyskami, jak również z otwarciem się Gminy na świat.

Rozwój branży turystycznej oznacza tworzenie nowych miejsc pracy. Niecałe 18% mieszkańców Jerzmanowic – Przegoni dostrzega tę prawidłowość. Respondenci wskazywali również na korzyści związane z szeroko rozumianym rozwojem Gminy – rozwojem handlu i usług (w tym agroturystyki) oraz infrastruktury turystycznej. Takie możliwości widzi ok. 15% badanych. Ankietowani mają także nadzieję, że rozwój turystyki i rekreacji pociągnie za sobą promocję Gminy na zewnątrz, poprawę wizerunku jej oraz jej mieszkańców – szansę na to dostrzega ok. 10% osób.

Pojedynczy respondenci wyrażali również nadzieję na poprawę ogólnej jakości życia, ulepszenie infrastruktury, sprawniejszą komunikację czy też zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w Gminie.

Zrozumiałe wydaje się, że rozwój Gminy w kierunku turystyki i rekreacji może budzić u jej mieszkańców obawy. Nieco ponad połowa ankietowanych (ok. 55%) wymieniła przynajmniej jedno możliwe negatywne następstwo rozwijania się Jerzmanowic – Przegoni w tę właśnie stronę. Wśród tych osób, największy odsetek (37%) stwierdził, że obawia się negatywnych następstw dla środowiska naturalnego. Respondenci wyrażali lęk przed zaśmieceniem i zdeptaniem terenu, przed „utratą

dziewiczego piękna przyrody". Obawę budzi ewentualna nadmierna eksploatacja szlaków turystycznych.

Kolejną potencjalną negatywną stroną rozwoju turystyki i rekreacji w Jerzmanowicach-Przegoni, którą dostrzega co czwarty badany (z grupy osób posiadających obawy), jest spadek poziomu bezpieczeństwa w Gminie. Ankietowani mieszkańcy obawiają się wzrostu przestępczości, a także tego, że mniej bezpiecznie będzie poruszać się po zatłoczonych drogach.

Ponad 15% respondentów wyraziło obawy związane z finansowaniem koniecznych do rozwoju turystyki i rekreacji inwestycji. Badani są świadomi, że oznaczają one spore koszty, i boją się, że możliwe do zdobycia fundusze okażą się niewystarczające lub zostaną źle zagospodarowane. Obawy tego typu dotyczą nie tylko inwestycji na dużą skalę – chodzi również o to, że mieszkańcy mogą nie mieć środków na włączenie się w rozwój branży turystycznej (np. na otwieranie gospodarstw agroturystycznych).

Większa liczba turystów w sposób nieunikniony pociąga za sobą pewne zakłócenia spokoju mieszkańców. Obawia się tego niecałe 10% respondentów. Kolejne 7% jako potencjalne zagrożenie wymieniło ryzyko nadmiernego zatłoczenia w Gminie w związku z przybyciem turystów. Pojedyncze osoby wspominały o możliwym wzroście kosztów utrzymania w Gminie, a także o braku uregulowań prawnych koniecznych dla skutecznego rozwoju branży rekreacyjno- turystycznej czy też ewentualnym zaniedbaniu innych obszarów wymagających inwestycji.

Podmioty odpowiedzialne za rozwój Gminy

Respondentów poproszono o wskazanie podmiotów, które powinny włączyć się w rozwój Gminy w kierunku turystyki i rekreacji. Mieszkańcy mogli wskazać maksymalnie trzy takie podmioty²³. W opinii społeczności (170 wskazań²⁴) to władza lokalna w pierwszej kolejności powinna być odpowiedzialna za rozwój i czynić wszelkie starania w tym kierunku. Najczęściej w tej kategorii wymieniani byli: radni, wójt, Urząd Gminy, sołtysi, władza lokalna, pracownicy urzędów. Drugim podmiotem odpowiedzialnym na realizację rozwoju powinna być społeczność lokalna (95 wskazań). Wśród mieszkańców aktywnością wykazać powinny się w szczególności osoby młode, wykształcone, chętne do działania. Rolę społeczności lokalnej bardzo trafnie określa wypowiedź jednego z respondentów:

„moim zdaniem oddolne inicjatywy dają największe korzyści, a władze Gminy powinny nastawić się proturystycznie, nie przeszkadzając mieszkańcom”

²³ Ze względu na wielokrotne odpowiedzi prezentowane dane nie sumują się do 100%.

²⁴ 170 – gdyż posiadając możliwość 3 odpowiedzi, respondenci wymieniali organy władzy takie jak wójt, urząd gminy itd. – dla jasności stworzona została 1 kategoria łącząca te wypowiedzi.

Respondenci wymieniali także inne podmioty, jednak były to już odpowiedzi jednostkowe. Społeczność lokalna zauważyła potrzebę wykorzystania specjalistów w konkretnych dziedzinach (na przykład w dziedzinie sportu, pozyskiwania funduszy unijnych czy rozwoju regionalnego). Aktywnością w opinii mieszkańców wykazać powinny się także organizacje pozarządowe działające w lokalnym środowisku, kilkakrotnie wymieniano również Gminny Ośrodek Kultury. Respondenci w pracy nad rozwojem widzieli także miejsce dla szkół i nauczycieli oraz duchowieństwa.

Chcąc skłonić ankietowanych mieszkańców Jerzmanowic–Przegoni do refleksji nad własnym zaangażowaniem, zapytano ich, jaką rolę widzieliby dla siebie (oraz swojej rodziny, sąsiadów) w procesie rozwoju turystyki i rekreacji w Gminie. Przeważająca część respondentów (ok. 57%) przedstawiła swoje pomysły. Osoby te można podzielić na trzy grupy.

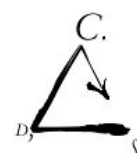
Pierwsza z nich to mieszkańcy, którzy chcą przyciągnąć turystów do Gminy poprzez dbałość o to, co można określić mianem estetyki Gminy. Chodzi tu o troskę o czystość środowiska naturalnego (świadczą o tym takie wypowiedzi jak: *„utrzymywanie lasów w czystości”, „segregacja śmieci”*), schludny wygląd własnych domów i gospodarstw oraz utrzymanie w dobrym stanie zabytkowych budowli (*„pomoc w remontach”, „pielęgnacja zabytków”*).

Druga grupa respondentów to osoby, które stwierdziły, że mogłyby zaangażować się w działania promujące Gminę na zewnątrz. Niektórzy z nich mieli na myśli typową reklamę w środkach masowego przekazu, folderach, ulotkach, natomiast inni – promocję nieformalną poprzez informowanie znajomych spoza Gminy o jej atrakcjach turystycznych oraz zapraszanie ich do aktywnego wypoczynku. Do tej kategorii można by zaliczyć również wypowiedzi związane z promocją wiedzy o Gminie i jej historii (*„można zorganizować koła historyczne, z opowieściami o historii”, „konkurs na wiedzę o naszej Gminie”, „udostępnianie wiedzy o historii przez mieszkańców”*). Co więcej, wypowiedzi mieszkańców sugerują, że niektórzy z nich mogliby oprowadzać turystów w charakterze przewodników.

Trzecia wreszcie grupa – zdecydowanie najliczniejsza, to osoby, które chciałyby bezpośrednio włączyć się w działania mające na celu rozwój turystyki w Gminie lub podają mniej lub bardziej konkretne rozwiązania, które pomogłyby przyciągnąć do niej turystów. Najczęściej wymieniane działania to: zakładanie gospodarstw agroturystycznych, produkcja żywności ekologicznej oraz otwieranie punktów gastronomicznych (zarówno ze zdrową żywnością, jak i fast food-ów czy też *„punktów sprzedaży wody i lodów”*). Ponadto, respondenci proponowali stworzenie turystom lepszych możliwości uprawiania różnych sportów, m. in. wytyczanie nowych i ulepszenie starych szlaków pieszych i rowerowych, udostępnienie turystom jaskiń do zwiedzania, rozwój turystyki wspinaczkowej, czy otwarcie szkoły jazdy konnej. Niektórzy respondenci mieli dość oryginalne pomysły na otwarcie własnej działalności, takie jak: wypożyczalnia rowerów, sklep ze sprzętem

wspinaczkowym, dla grotolazów oraz mapami, wożenie turystów bryczką lub końmi. Ankietowani mieszkańcy uważają również za dobry pomysł zorganizowanie szeregu imprez, takich jak: festyny, zawody wspinaczkowe, warsztaty fotograficzne, czy „rajd rowerowy z jedzeniem i nagrodą od wójta”, a także „zorganizowanie drogi krzyżowej w Czubrowicach”.

Kwestionariusz wywiadu

Badania wspierające tworzenie strategii rozwoju Gminy Jerzmanowice – Przegonia

Uczniowie gimnazjów w Jerzmanowicach i w Przegini realizują wraz z Centrum Doradztwa Strategicznego badania, które wspierają tworzenie strategii rozwoju dla gminy. Chcemy porozmawiać z mieszkańcami o tym, jakie są dobre i złe strony bycia mieszkańcem Jerzmanowic – Przegini, jaki kierunek rozwoju powinna przyjąć gmina oraz jak może wykorzystać swój potencjał rekreacyjno-turystyczny. Bardzo chciałbym/chciałabym poznać Pana(i) opinie na te tematy. Oczywiście Pana(i) odpowiedzi pozostaną anonimowe i będą przedstawiane tylko w postaci zbiorczych zestawień. Bardzo proszę o szczere i wyczerpujące wypowiedzi. Rozmowa ze mną zajmie Panu(i) ok. 15 minut.

1. Czy uważa Pan(i), że gmina w której Pan(i) mieszka to dobre miejsce do życia?

- ☐ 1. zdecydowanie tak
- ☐ 2. raczej tak
- ☐ 3. ani tak ani nie
- ☐ 4. raczej nie
- ☐ 5. zdecydowanie nie

Dlaczego tak Pan(i) uważa. (Proszę uzasadnić swoją odpowiedź)

.....

2. Czy jest coś co pozytywnie wyróżnia Jerzmanowice – Przeginię na tle innych gmin? Jakie są mocne strony gminy? Z czego lub kogo są dumni mieszkańcy gminy?

.....

3. Jakie są słabe strony gminy?

.....

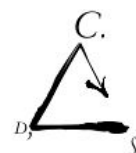
4. Gdyby był(a) Pan(i) wójtem gminy Jerzmanowice – Przegonia, w pierwszej kolejności zmieniłby/zmieniłaby Pan(i) (Proszę podać co i dlaczego)

[Uwaga dla ankietera] Czytamy odpowiedzi: „W pierwszej kolejności zmieniłbym i dlaczego bym to zmienił” Jeżeli respondent nie będzie miał pomysłów, co by zmienił, wtedy czytamy propozycję 4 i 5.

☐ 1.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
 Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

☐ 2.

☐ 3.

☐ 4. nie widzę potrzeby zmian

☐ 5. nie zastanawiałem/zastanawiałam się nad tym

5. Jaka gminą w ciągu najbliższych 10 – 15 lat powinna stać się Jerzmanowice – Przegonia? Jaki kierunek rozwoju byłby dla niej najbardziej korzystny?

Proszę wybrać maksymalnie 2 odpowiedzi i wskazać, która z nich jest najbardziej istotna.

Powinna w większym stopniu stać się:

- ☐ 1. ośrodkiem przemysłowym (zakłady przemysłowe, wytwórnie)
- ☐ 2. miejscem handlu (centrum handlowe, hurtownie, sklepy)
- ☐ 3. ośrodkiem rekreacyjno-turystycznym (np. agroturystyka, pola namiotowe i inne usługi dla turystów)
- ☐ 4. ośrodkiem rolniczym
- ☐ 5. powinna pełnić rolę „sypialni” dla Krakowa
- ☐ 6. inne. *Jakie?*

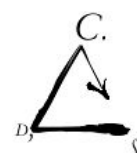
[Uwaga dla ankietera] W tym miejscu proszę wpisać numer odpowiedzi(1-6), który rozmówca wskazał za najbardziej istotny

6. Czy Pana(i) zdaniem gmina, w której Pan(i) mieszka jest atrakcyjna dla turystów?

- ☐ 1. zdecydowanie tak
- ☐ 2. raczej tak
- ☐ 3. ani tak ani nie
- ☐ 4. raczej nie
- ☐ 5. zdecydowanie nie -> Nie zadajemy pytania nr 7 (przechodzimy do pytania nr 8)

7. Co z poniższej listy decyduje o tym, że gmina jest atrakcyjna dla turystów?

Proszę wybrać maksymalnie 2 najważniejsze odpowiedzi.

- ☐ 1. występowanie skał i ostańców
 - ☐ 2. liczne jaskinie (np. J. Nietoperzowa)
 - ☐ 3. ścieżki rowerowe na terenie gminy
 - ☐ 4. piesze szlaki turystyczne na terenie gminy
 - ☐ 5. to, że część gminy znajduje się w obrębie Ojcowskiego Parku Narodowego
 - ☐ 6. to, że część gminy znajduje się w obrębie Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie
 - ☐ 7. rezerwat przyrody „Dolina Szklarki”
 - ☐ 8. zabytkowe kościoły, np. w Raclawicach
 - ☐ 9. liczne stanowiska archeologiczne (m.in. obozowisko jaskiniowe w Jerzmanowicach)
 - ☐ 10. historia gminy (fakt, że przebiegała przez nią granica między zaborami)
 - ☐ 11. dwór w Łazach
 - ☐ 12. Kalwaria Czubrowicka
 - ☐ 13. coś innego . Co?
- Dlaczego właśnie to?.....
-

8. Jakie działania należałoby podjąć, aby gmina była bardziej atrakcyjna dla turystów?

Proszę każdy z poniższych elementów ocenić na skali ważności od 1 (w ogóle nieważne) do 5 (bardzo ważne). Zaznaczyć kółkiem zaznaczyć odpowiedź w każdej linijce.

- ☐ 1. polepszenie promocja gminy na zewnątrz →
- ☐ 2. poprawa dostępności komunikacyjnej →
- ☐ 3. rozszerzenie oferty gastronomiczno – noclegowej →
- ☐ 4. zwiększenie poziomu bezpieczeństwa →
- ☐ 5. wzbogacenie oferty imprezowo – kulturalnej →
- ☐ 6. poprawa dostępność atrakcji turystycznych →
- ☐ 7. rozszerzenie oferty edukacyjnej w turystyce →

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

9. Gdyby gmina miała możliwość otrzymania bezzwrotnej dotacji na cele rekreacyjno-turystyczne, w co, według Pana(i), powinna zainwestować?

[Uwaga dla ankietera] Jeszcze raz przeczytać odpowiedzi z pytania nr. 8, poniżej wpisać numer wybranej odpowiedzi. Poprosić o rozwinięcie – jaką konkretną inwestycję osoba ma na myśli?

.....

.....

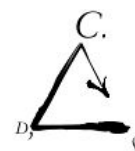
10. Jakie korzyści/ koszty widzi Pan(i) w rozwoju gminy na w kierunku rekreacji i turystyki? Jakie są Pana(i) obawy, jakie nadzieje?

Korzyści i nadzieje:.....

Koszty i obawy:.....

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

11. Kto, Pana(i) zdaniem, powinien włączyć się w rozwój gminy w kierunku turystyki i rekreacji?

.....

12. Proszę jeszcze raz pomyśleć o atrakcjach turystycznych gminy Jerzmanowice – Przegonia, wymienionych w pytaniu 7, i wybrać tę, która według Pana(i) jest najważniejsza. Proszę zastanowić się, jak Pan(i), członkowie Pana(i) rodziny, Pana(i) sąsiedzi mogliby włączyć się do rozwoju turystyki i rekreacji związanych z tą atrakcją?

[Uwaga dla ankietera] Jeszcze raz przeczytać odpowiedzi z pytania nr. 7.

.....

Na koniec prosimy o odpowiedź na kilka pytań o siebie.

M1. W którym roku się Pan(i) urodził(a)?

.....

M2. Płeć

☐ 1. Kobieta ☐ 2. Mężczyzna

M3. Jakie posiada Pan(i) wykształcenie?

☐ 1. Podstawowe
☐ 2. Zawodowe
☐ 3. Średnie
☐ 4. Wyższe

M4. Czy obecnie pracuje Pan(i) zarobkowo?

☐ 1. Tak ☐ 2. Nie

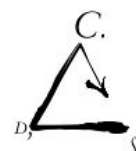
M5. Jak długo mieszka Pan(i) w ? (wpisać miejsce zamieszkania)

☐ 1. Od urodzenia ☐ 2. ...,lat

M6. Miejsce przeprowadzenia badań

☐ 1. Czubrowice ☐ 2. Gotkowice ☐ 3. Jerzmanowice ☐ 4. Łazy
☐ 5. Przegonia ☐ 6. Raclawice ☐ 7. Sąspów ☐ 8.

Szklary

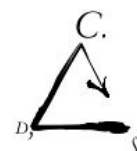

XIV. SPIS MAP, ZDJĘĆ, TABEL I WYKRESÓW

Mapa nr 1. Obszar Gminy Jerzmanowice – Przegonia.	16
Zdjęcie nr 1. Kościół Parafialny pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Raclawicach.	29
Zdjęcie nr 2. Spichlerz w Raclawicach.	30
Zdjęcie nr 3. Zagroda w Raclawicach.	30
Zdjęcie nr 4. Kościół par. p.w. Zbawiciela i św. Jana Nepomucena w Przegoni.	31
Zdjęcie nr 5. Dom w Przegoni.	32
Zdjęcie nr 6. Kościół szpitalny w Jerzmanowicach pw. Św. Jana Chrzciciela.	33
Zdjęcie nr 7. Kościół w Jerzmanowicach pw. św Bartomeja Apostoła.	33
Zdjęcie nr 8. Dom w Gotkowicach.	34
Zdjęcie nr 9. Dwór w Łazach.	35
Zdjęcie nr 10. Willa „Koziarnia” w Sąspowie.	35
Tabela 1. Wykaz miejsc noclegowych – zweryfikowanych na terenie gminy Jerzmanowice - Przegonia.	36
Tabela 2. Sieć wodociągowa w Gminie Jerzmanowice – Przegonia na przestrzeni lat 2000 – 2008.	41
Tabela 3. Sieć kanalizacyjna w Gminie Jerzmanowice – Przegonia na przestrzeni lat 2004 – 2007.	42
Tabela 4. Wskaźnik aktywności gospodarczej w gminach powiatu krakowskiego ziemskiego (stan na 31.XII.2007 r.).	47
Tabela 5. Cel produkcji rolniczej pośród gospodarstw zajmujących się produkcją w Gminie Jerzmanowice - Przegonia i powiecie krakowskim (stan na rok 2002).	53
Tabela 6. Wychowanie przedszkolne w Gminie w latach 2000 - 2007.	70
Tabela 7. Szkolnictwo podstawowe w Gminie w latach 2005 - 2007.	71
Tabela 8. Szkolnictwo gimnazjalne w Gminie w latach 2005 - 2007.	72
Tabela 9. Podstawowe kategorie finansowe (budżetowe) Gminy Jerzmanowice - Przegonia oraz wybranych gmin ościennych.	80
Tabela 10. Najważniejsze pozycje wydatków budżetowych Gminy w latach 2006 – 2008.	81
Tabela 11. Struktura próby założonej w badaniu.	152
Tabela 12. Struktura próby zrealizowanej w badaniu.	152
Tabela 13. Struktura wieku respondentów.	153
Tabela 14. Struktura wykształcenia respondentów.	153
Tabela 15. Walory turystyczne Gminy według znaczenia dla atrakcyjności turystycznej Gminy w oczach mieszkańców.	160
Tabela 16. Waga poszczególnych działań do podjęcia przez Gminę – wartość średnia i odchylenie standardowe.	161
Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w Gminie Jerzmanowice – Przegonia (stan na 31.XII.2005r.).	37
Wykres 2. Struktura użytkowania gruntów w Gminie Jerzmanowice – Przegonia na tle powiatu krakowskiego i województwa małopolskiego (stan na 31.XII.2005 r.).	37
Wykres 3. Wskaźnik aktywności gospodarczej w Gminie na tle kraju, województwa małopolskiego, powiatu krakowskiego, oraz wybranych gmin (stan na 31.XII. 2007).	46
Wykres 4. Wskaźnik aktywności gospodarczej na tle kraju, województwa małopolskiego i powiatu krakowskiego w latach 2000- 2007.	48
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własności w latach 2000-2007.	50
Wykres 6. Prywatne podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Gminie Jerzmanowice - Przegonia według sekcji PKD (stan na 31.XII.2007 r.).	51

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 31 – 153 Kraków ul. Szlak 65 biuro 1004,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów ekonomicznych w Gminie Jerzmanowice – Przegonia oraz gminach ościennych (stan na 31.XII.2007 r.).....	52
Wykres 8. Gospodarstwa rolnicze według rodzaju i celu produkcji w Gminie Jerzmanowice – Przegonia (stan na rok 2002).	53
Wykres 9. Wielkość gospodarstw rolnych w Gminie Jerzmanowice- Przegonia (stan na rok 2002).	54
Wykres 10. Liczba mieszkańców Gminy Jerzmanowice – Przegonia na przestrzeni lat 2000-2007.	58
Wykres 11. Gęstość zaludnienia Gminy Jerzmanowice - Przegonia na tle województwa, powiatu i ościennych gmin powiatu krakowskiego.....	59
Wykres 12. Przyrost naturalny w Gminie na 1000 ludności na przestrzeni lat 2002-2007.....	60
Wykres 13. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Gminie, województwie, powiecie i gminach ościennych.	60
Wykres 14. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym w Gminie.....	61
Wykres 15. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy.	62
Wykres 16. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy wg ekonomicznych grup wiekowych.	62
Wykres 17. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie.....	63
Wykres 18. Wykształcenie mieszkańców Gminy i powiatu według danych Narodowego Spisu Powszechnego (stan na rok 2002).....	64
Wykres 19. Aktywność ekonomiczna mieszkańców Gminy Jerzmanowice - Przegonia (stan na rok 2002).	65
Wykres 20. Zatrudnienie według sektorów ekonomicznych na tle gmin ościennych (stan na rok 2003).	66
Wykres 21. Zatrudnienie według sektorów własności w latach 2000- 2003.	67
Wykres 22. Struktura wiekowa bezrobotnych mieszkańców Gminy.	67
Wykres 23. Struktura wiekowa bezrobotnych mieszkańców Gminy latach 2000- 2008.	68
Wykres 24. Struktura wykształcenia bezrobotnych mieszkańców Gminy.....	69
Wykres 25. Czas pozostawania bez pracy bezrobotnych mieszkańców Gminy.....	70
Wykres 26. Struktura własnościowa zasobów mieszkaniowych istniejących na terenie Gminy (stan na 31.XII.2007 r.).	76
Wykres 27. Typologia przestępstw zgłoszonych w Gminie Jerzmanowice – Przegonia w 2007 r.	78
Wykres 28. Struktura dochodów i wydatków w Gminie Jerzmanowice – Przegonia i wybranych gminach ościennych.....	80
Wykres 29. Mocne strony Gminy Jerzmanowice - Przegonia.....	155
Wykres 30. Słabe strony Gminy Jerzmanowice – Przegonia.....	157
Wykres 31. Przyszły kształt Gminy Jerzmanowice-Przegonia.	159
Wykres 32. Waga poszczególnych działań, a zgodność jej oceny przez badanych.	162